

3202

જોડમકૂત પ્રબોધ પદ સંગ્રહ
ઑ

નમો જગદિશ્વરાય

કવી

જોડમલાલ કાળીદાસ પદાધિકારીએ કરેલાં પદો
શાસ્ત્રી જગજીવન કાળીદાસની આજ્ઞાથી
કેટલાકેક વધારા સાથે વધામતી
સંસાધન કરીને

છાપાનો પ્રસિદ્ધ કરનાર

હકર મોરશીયર કરશનદાસ સોઢા

મુખ્યાઈ

ગુજરાત પ્રીતિદાસ પ્રેસમાં શા. કાળીદાસ
સાંભળાવે છે છાપ્યાં.

સંવત ૧૯૪૭

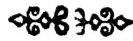
સને ૧૯૮૭

(સને ૧૯૬૭ નાં વર્ષ માં આકટ મુજબ રજીસ્ટર કરાવી છે)

દીપત આઠ અપનાં

પ્રસ્તાવના.

સહિતનાં બીજાં પ્રાણીઓને મુકામલે મનુષ્ય પ્રાણી શ્રેષ્ઠ છે. મનુષ્યજાત પોતાની તર્કશક્તિની સહાયથી ઘણાં દુર્બલ કાર્યોમાં પ્રવેશ કરી ઇચ્છીત લાભ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. ખાતું, પીવું, ઉઘવું ને બીજાં મૈયુનતો જગતમાં ઉત્પન્ન થયેલાં સર્વ પ્રાણીઓને સમાન છે પરંતુ માણસ જાતી ધર્મ કરી શકે છે એટલી તેનામાં વિશેષતા છે. ધર્મ વીચાર પ્રાપ્ત થવો એ મનુષ્યદેહ શીવાય બનતું નથી એમ ઉપરની બીનાથી સિદ્ધ થાય છે. આમ છતાં પણ કેટલાએક કુટોલ જનો, કેટલાએક નાસ્તિક લોકો ને કેટલાએક એદીઓ પરમ કૃપાળુ પરમેશ્વરની પ્રજ્ઞતાને વીસરી જાય છે એ શું તેઓની ઓછી અંધમતા છે ?

ભક્તિ જોડે સ્મરણ, કીર્તન, શ્રવણ પાદસેવન, અર્ચન, વંદન, દાસ્ય આદિ નવ પ્રકારની છે પરંતુ તેના વીભાગતો જ્ઞાન અને કર્મ એ બે જ છે, શાસ્ત્રવેદા મહાપ્રાચીન એ બે વીભાગને પુષ્કળ પ્રશંસ્યા છે ને તેમાંનાં જ્ઞાનવીભાગને શ્રેષ્ઠ કહ્યું છે. જ્ઞાન પ્રાપ્તિથી પાંચ બંધન છુટે છે, મુક્તિનો માર્ગ સૂઝે છે અને મોક્ષના અધીકારી થઈ શકાય છે. વેદવીદ્યા પારંગત મહાસમજ વ્યાસાદી રૂપિ મુનીઓ પણ એ જ્ઞાન વીભાગનાજ યુગ્મની ગર્જના કરી રહ્યા છે. આવા અત્યુત્તમ જ્ઞાન કાંડનું શ્રવણ, મનનને વારંવારના અધ્યયનથી દરેક મનુષ્ય પ્રાણીએ પોતાનું જીવિતવ્ય સાર્યક કરવું જોઈએ છીયે. જગતમાં જન્મ ભર્યે પછી ભૂમીને ને ભારરૂપ થવા કરતાં પોતાનું અને પોતાના જાતભાઈઓનું કલ્યાણ કરવું એજ શ્રેષ્ઠને સર્વોત્તમ છે.

આ પુસ્તકમાં તેના કર્તાએ જે ભક્તિ ભાવને પ્રણેમ પ્રદર્શિત કર્યો છે તે કેવળ જ્ઞાનમયજ હોવાથી અત્યુત્તમ ભાસે છે. તેમ ખતાવેલા બોચારો દરેક મનુષ્યને આ અસાર સંસારના અનેક મોહ

પાશથી છોડવી નીત્યતા કલ્યાણજન્ય ધામમાં નીવાસ કરવાની વ્રતી ઉત્પન્ન કરાવેછે. જે જીડી જંગળો ને મોઢપાશ આપણા આસપાસ વિઠાએલી છે અને જેના અધિકારથી આયણે કશું દેખી શકતા નથી તે અધિકારનો આ જ્ઞાનરૂપિ ભાનુ પુસ્તકરૂપે પ્રગટ થઈ નાશ કરે છે. જે જે દુઃખદાયક પામતો આ ચર્મ ચક્ષુથી અહનિસ અદશ્ય રહી આપણા પરલોકના સુખમાં આડે આવે છે તેને આ પુસ્તક -હૃદયચક્ષુ આર્પિ રસ્તામાંથી દૂર કરેછે. જે કેવળ મુદ્દાત્મા છે અને જેઓ આ સંસારનાજ ક્ષણિક મોહમાં રચોપચી રહ્યા છે તે વા અધમ જનને પણ આ પુસ્તક માત્ર એકજ વાર વાંચી જવાથી સત્ય માર્ગ દેખાડી શકેછે. આ પુસ્તકના દરેક દરેક પદમાં સમાવેલા અત્યુત્તમ ભાવાયે, અત્યુત્કંઠ વિચાર અને સ્વેચ્છાત્મ કાવ્ય શૈલી દરેક જનનું મન હરાણુ કરેછે. આ પ્રયોધ પદસંગ્રહની રચનાનો વિષય નિવૃત્તિનો છતાં તેની કાવ્ય શૃંગારી કે શૃંગારી વિલાસી એ સર્વને પ્રભુપ્રેમમાં નિમગ્ન કરેછે.

આવા ઉત્તમ પુસ્તકની ગુણગર્જના કરવાનું કામ મારું નથી પણ વિદ્વજનોનું છે; તદપિ મને જે કંઈ સમ્યકે યથાર્થે ભાસ્યું તે મેં આ સ્થળે સોતસાહે દર્શાવ્યું છે. આ પ્રયોધ પદસંગ્રહના કેટલાંએક પદો પ્રથમ પુસ્તક રૂપે છપાઈ બહાર પડ્યાં હતાં પરંતુ તે પુસ્તક હાલ નહીં મળવાથી તેમાં તેજ કવીની કૃતિનાં ખીજ કેટલાંએકનો ઊમેરો કરી મેં આ સંગ્રહ બહાર પાડ્યો છે. પાઠક વર્ગની આવાં પુસ્તકો તરફની વધતી પ્રીતી જણાશે તો ખીજાં તેવાંજ ઉત્તમ પુસ્તકો ધીરે ધીરે બહાર પાડી તેમની સેવા બજાવવાને ચુકીશ નહીં. મને સંપૂર્ણ ઉમેદ છે કે ગ્રાહકજનો મારી અસ્વપ્ન મેશીશ તરફ માનની નજરથી જોશે.

પ્રસિદ્ધકર્તા.

અનુક્રમણિકા.

જાગ્યરે જીવ અજ્ઞાન આળસ તજી	...	...	૧
એક આધાર રાખે નિરાધારનો...	...	...	૨
ભેદ જાણ્યા વિના પ્રાંતિ ભાગે નહી	...	...	૨
એક કર્તાર આધાર સંયે તણો; ...	...	...	૩
જગ કરનારને જીવ ભૂલી ગયા	...	...	૩
અટપટો દેશ સર્વેશ સૂજન રનો,	...	...	૪
ભૂલ્યમાં શું કરે ભમ્બો નટનર...	...	...	૪
છે સુપનાની ખાલ જગત સુખ...	...	...	૫
જાયા તે જરૂર જવાના જગતમાં...	...	...	૫
પ્રાંતિયે જીવ ભમે છે સમજવિના...	...	...	૬
શ્રીહરી સાથે એવો સંબંધ મારે...	...	...	૭
આચુષ એળે ગમાવે, મુરખ શીદ...	...	...	૭
ચિત્તની વૃત્તિ નીચી, અજ્ઞાનીના ...	...	...	૮
એ મન નવ રહે ભમતું, ભજન વિના	...	...	૮
સમજણ સાધન સાચું સરવ થકી...	...	...	૯
ગુરૂ વિન મરમ ન જાણો, કોય જન	...	...	૯
મનનો મરમ બે જાણે ચતુરનર...	...	...	૧૦
કરય સંત સ ગતિ સાચી જીવડા તું	...	...	૧૦
સુઝ વિના અધાર સંકલ ધટ ...	...	...	૧૧
બે ગુરૂ વચન વિચારી જીવડા તું...	...	...	૧૧
જીવ સ્વતંત્ર ન કોઈ જગતમાં ...	...	...	૧૨

તુતો હરી ભજ વીલમ ન કરે લાડકડા મનુવા	...	૧૨
તુતો શુધ વિચારે વળયરે, હારેજળના હંસા ...	...	૧૩
તારું ખેતર હરણાં ખાયરે, જંજળી જનુવા ...	...	૧૪
તુતો મનરૂપી મૃગ વસ કરયરે, ગુણુવંતા શાની	...	૧૫
તુતો ન્યારો રહીને ખેલેછે નારાયણારે ...	...	૧૫
કાયા છે તો નિસદિન કરય સમરણ કરતારનુંરે...	...	૧૫
એ પ્રભૂ પદના રે અધીકારી જેની સંવે રીતી સારી	...	૧૬
પ્રભુ તને પ્રસન્ન તે એમ થાયે ...	...	૧૭
દયાનિધિ દુસ્તર માયા તારી ...	...	૧૭
જીવડા સમજી વદો તો સારું ...	...	૧૮
સર્વમાં સોહં શામ રમેછે ...	...	૧૮
વડેલા જીવ થયા વ્યભિચારી ...	...	૧૯
ખાપીને પુણ્ય કર્મ નથી કળતું ...	...	૨૦
સુજનમાં દોષ દુષ્ટ જન દેખે ...	...	૨૧
અરે જીવ શી ગતિ થારો ભારી. ...	...	૨૨
કેશ કરી મૂઠ ખગાડે કાયા ...	...	૨૨
જીવડા જેને તું આપ વિચારી ...	...	૨૩
જગમાં તેં જનમીને શું કરયું. ...	...	૨૪
ભક્તિ મારગ સહુથી ભલો ...	...	૨૫
સાચા પ્રજુજને સેવિયે ...	...	૨૬
શું સમજયો શાઠ ગુરૂ થકી ...	...	૨૫
અક્ષર આઘ આરાધિયે ...	...	૨૫
શાન ન જીવજે ગુરૂવિના. ...	...	૨૮
શત્રુ સખજ છે શરીરમાં ...	...	૨૯
હો મનુવા ભજન ભરોસે રહેજે ...	...	૨૯

હોમન ભમરા ભજન તજી શું ભમે છે	...	...	૩૦
હો જીવડા તું જગતપતી લેને જાણી...	...	...	૩૧
ધરમ વિચારે રે ધર ધરા	...	...	૩૧
શું કર્યું જનમી સંસારમાં	...	...	૩૩
નારીથી નર રહે નાસતા	...	...	૩૪
પુરા અરા પ્રજુના હશે	...	...	૩૫
જે કોય હોય હરીના દાસ	...	...	૩૬
પ્રજુ તજી પાપ મારમે ચડે	...	...	૩૬
રે શું સમજ્યો વૈષ્ણવ થઈ	...	...	૩૭
અવગુણ આજસમાં આજસમાં	...	...	૩૮
સામજન સાંમળજો સાંમળજો	...	...	૩૯
જીવડા જો જગી જો જગી	...	...	૩૯
સમરણ સોહંકા સોહંકા	...	...	૪૦
હો જીવ અગણ.	...	...	૪૧
તારા તનમાં તપાસ	...	...	૪૨
સતસંગ વિના...	...	...	૪૨
ચિત ચતુર સુખાણ	...	...	૪૩
હરિ ભજન વિના	...	...	૪૪
ખરી ખેપ કરી..	...	...	૪૪
બે પંખીડે	...	...	૪૫
દેસીનહંસો	...	...	૪૫
પાપી નરને	...	...	૪૬
સંસાર વિષે	...	...	૪૭
વાંકા શું ચાલો છો રે	...	...	૪૭
ખોટું શું ખેલો છો રે..	...	...	૪૮

કૃપા હોય હરિની રે...	...	...	...	૪૯
કાયા રૂપી નગરી રે...	...	...	...	૫૦
સમજ મન મારા રે...	...	...	...	૫૦
વ્યાત્માને બંધન રે ...	...	...	...	૫૧
હરી હરી ભજને રે ...	...	...	...	૫૨
કાયા તારી કીધી રે...	...	...	...	૫૨
મૂરખ મન મિથ્યા રે.	...	...	...	૫૩
કારીગર કરતારે રે....	...	...	...	૫૪
વિચાર કરી જોવું રે..	...	...	...	૫૪
લવતા નર ભૂત, ભજન વિના.	...	...	...	૫૫
ભક્તિહીણનો ભાર ભૂમિપર	...	...	...	૫૬
કિંચિત કુસંગે રે ...	...	...	...	૫૬
વાત સુણી લેજ્યો રે...	...	...	...	૫૭
સમજીને જોતાં રે ...	...	...	...	૫૮
છપી છપી છાના રે ...	...	...	...	૬૦
અરજ અમારી રે ...	...	...	...	૬૦
મનુવો મુસાફર રે ...	...	...	...	૬૧
ભગતી ભગવંતને વહાલો.	...	...	...	૬૧
જીડામાં જન્મ ગમાયો રે	...	...	...	૬૨
લવતાં આપ ન જાણ્યું	...	...	...	૬૨
જોને જગત કરતારને...	...	...	...	૬૩
નથી રે અગ્નાણ્યું નાથનું	...	...	...	૬૩
માનવ કાય માને નહી.	...	...	...	૬૪
ઓ અણસમજી જાંતુઓ	...	...	...	૬૫
ઓ બુલેલા ભાવજનો...	...	...	...	૬૬

ખલકમાં ખોટા ગુરૂ થકે ફરે..	...	...	૬૭
ધર્મ પર ધર્મ ગુરૂ એવા રે	...	...	૬૭
પૃથ્વી પાખડે ખાધી રે.	...	...	૬૮
કહયા છે ગુરૂ કરના કેવા રે	...	...	૬૮
એક ઘડી જો કોઈ આખા દીવસમારે	...	...	૬૮
પ્રહ્લ્લ ઊપાસન તમે	...	...	૬૯
નિશ્ચે નિશાનપર	...	...	૭૦
આરે જગતમાં કોઈ...	...	...	૭૦
અપારણુ શરણુ.	...	...	૭૧
ચટપટ ચેત	...	...	૭૧
અલખ નામ ધુન	...	...	૭૨
પ્રહ્લ્લ ભક્તિ તું.	...	...	૭૨
જાકે સિરપર સરજનહાર	...	...	૭૨
તેરા સરજન હાલ હજુર	...	...	૭૩
પરમ તત્ત્વના લક્ષ્મી જીવ સામ	...	...	૭૩
અનહદ કંઠા ખજા	...	...	૭૪
જો ગુરૂનું સાન તારા રૂદેમાં રહ્યું...	...	...	૭૫
કંઠી ખાંધી વંઠી અકલ શુદ્ધ ના કરી	...	...	૭૫
હામ ના હારિયે ભલાજી	...	...	૭૬
હાર કરે તે હોય નિશ્ચ	...	...	૭૬
રગુરસીયા સાથે	...	...	૭૭
કોઈ મન મેળાપી	...	...	૭૭
શું સોધે સુજની	...	...	૭૮
કોઈ પ્રેમ સ્નેહી	...	...	૭૮
આ જોને યેની	...	...	૭૯

મુરખ માનવી રે ...	...	...	...	૯૬
બૂલ્યો બૂલ્યો રે ...	...	...	...	૯૭
પ્રદ્ધનામ મુખે એક લે ઉચારી ...	...	...	...	૯૮
સ્વપ્ન તુલ્ય છે સંસાર જોને જાગી..	...	...	...	૯૯
એક દેવ અવિનાશી...	...	...	...	૧૦૦
સચ્ચિદ્રૂપ સનાતન ઈશ્વર	...	...	...	૧૦૧
પ્રેમી આવો રે ...	...	...	...	૧૦૨
રસિયા હોય તે રે ...	...	...	...	૧૦૩
સદગુર મળ્યા રે ...	...	...	...	૧૦૪
સંશય સમિયા રે ...	...	...	...	૧૦૫
લેચન તું ભવ મોચન પ્રભુને	...	...	...	૧૦૬
હે રસના જસ ગાને હરીના	...	...	...	૧૦૭
હે કર કરમ ધાણુ સરવેથી..	...	...	...	૧૦૮
કાન કથામૃત પાન કરી લે	...	...	...	૧૦૯
પ્રભુનો મારગ સહુથી સંલો	...	...	...	૧૧૦
જીવ પ્રદ્ધને જાય જાણવા	...	...	...	૧૧૧
જે ઉપજે તે પ્રભુથી ઉપજે	...	...	...	૧૧૨
સામળિયો છે સહુની સામે	...	...	...	૧૧૩
આજ અનોપમ જ્ઞાન ઊપજુ	...	...	...	૧૧૪
જોને જાગી જીવ અભાગી	...	...	...	૧૧૫
કાળતાણા ભયથી સહુ કંપે	...	...	...	૧૧૬
સ્મરૂ સૃષ્ટિનો સુખનાર	...	...	...	૧૧૭
માનવનું મુખે મન...	...	...	...	૧૧૮
ચેતીને સાલો રાજ ...	...	...	...	૧૧૯
રમજણ રાત્રે રે સાર છે	...	...	...	૧૨૦

સાચો બેલીરે	...	—	...	૯૮
સગપણુ સાચુ રે સામનું	...	...	...	૯૮
મહિમા મોટો રે નામનો	...	...	...	૯૯
દર્શન દેખ્યો રે દયા કરી	...	...	...	૯૯
પ્રથમ પિંડને જ્યાંડ એમ ઉપજે,	...	...	...	૧૦૦
પ્રભુ જાનવિના પલક જાય છે વૃથા જો	...	...	...	૧૦૨
ખાંદે રાશીએ ખાંધાછે છવજંતમાજો	...	...	...	૧૦૩
માહા પદ લાધું રે જને	...	...	...	૧૦૪
સમરથ સદગુરુ રે દાતા	...	...	...	૧૦૫
સદા પ્રભુ પ્રેમનો છે સંગી રે	...	...	...	૧૦૫
પ્રાણી પાચ્યો રે, દુરભક્ત માણસ દેહી	...	...	...	૧૦૬
રસિયા જનનેરે, એ રસ ઊરમાં ખાવે	...	...	...	૧૦૭
નિજ કર્તાનારે, જોગ કરે તે જોગી	...	...	...	૧૦૭
હાર કરણામાંરે, શું કાચું છે તારે	...	...	...	૧૦૮
સાંભળ રે મન, સારતાણું કહું સાર જો	...	...	...	૧૦૯
કાયા કુંજલી છે, વંદાવન જો	...	...	...	૧૧૦
શ્રવ શાસ્ત્રમાં કહ્યાં સનાતન ધર્મે.	...	...	...	૧૧૧
આનંદસાગર અખિલ ભૂવનના તાત	...	...	...	૧૧૧
માથે મોટુ મરણુતાણું સાલ	...	...	...	૧૧૧
વાર છું મનડા રે તુજને વળી વળી	...	...	...	૧૧૨
મારગુડો ઝાલો રે માહાપુરુષો તણો.	...	...	...	૧૧૩
બકિત ના ખાવે તે છવ અભાગિયા	...	...	...	૧૧૪
સાન વિના સાધન તે સર્વે ફોક છે	...	...	...	૧૧૫
સુજનો સાચા શ્રુતિવેતા ગુરુ સેવિયે.	...	...	...	૧૧૬
એ મન ગુન્હ ન થયા રે ગુરુ સેવ્યા વિના	...	...	...	૧૧૭

જગકર્તા જગદીશ્વરને આરાધિયે...	...	...	૧૧૬
સહુ સાંભળજેરે, કથા હરીની હેતે.	...	...	૧૧૮
મહિમા મોટોરે, કથા શ્રવણનો કહાવે	...	...	૧૨૦
જે વિચારી જીવડા તારી ..	...	...	૧૨૩
જડ પુન્દ્રિ જીવ ...	...	...	૧૨૪
હરિ કયમ શીઝે ...	...	...	૧૨૫
સાંભળરે તું સહિયર મારી ...	...	...	૧૨૬
આનંદસાગર પ્રહ્લ આરાધિયે	...	...	૧૨૭
મૂળ વિચારોરે માનવો ...	...	...	૧૨૮
તુંતો સરજનહાર સમરરે ..	...	...	૧૩૨
તુતો ધર્મ વિષે પગ ધરરે. ...	...	...	૧૩૩
સદગુર મળતાં ...	...	...	૧૩૪
સમજી ભણ્યે સરજનહારને ...	...	...	૧૩૪
જીવ મુસાફર વેગે સંચર્યો ...	...	...	૧૩૫
અધમ તણા ઉરમાં આવે નહી ...	...	...	૧૩૬
નીતી ન તજ્યે હો રાજ ...	...	...	૧૩૭
જેને આયુષ તારું ...	...	...	૧૩૮
સાસ હસાસે સમરી ...	...	...	૧૩૮
પીરહુ ભઠ પાવરી. ...	...	...	૧૩૯
મન તેરો મરમ કોઈના લજોરે ...	...	...	૧૩૯
જન તેરી મૂરખતા ન ગઈરે ...	...	...	૧૪૦
ધારા દેસી મીલે તો દીલડી કહુરે ...	...	...	૧૪૦
ખંસી ખાજી ગગન તો ગરજ રહ્યોરે ...	...	...	૧૪૦
પીયાસે પ્રીતી લગી... ..	...	...	૧૪૦
પ્રકીરી લે શીરે કાઈ પીયારે ...	...	...	૧૪૧

સદગુર શાખદે જોયું જાગી	...	...	... ૧૪૨
ભરમે ભૂલ્યા, તે નર ભટકે	...	...	... ૧૪૩
સાચ નહી તે, ધર્મજ શાનો	...	...	... ૧૪૩
સુસ્જનો ગુણ, શ્રેષ્ઠ સકળથી	...	...	... ૧૪૪
ઓ અપરાધી, પામર પ્રાણી	...	...	... ૧૪૫
જોણે પકડ્યો નીતીનો પંથ	...	...	... ૧૪૫
હૈને સમરી લે સરજનહાર	...	...	... ૧૪૬
જેજે અપીલ જગત કરતાર	...	...	... ૧૪૭
મને મળીયા શ્રીગુરુ કૃપાલ	...	...	... ૧૪૮
સાચા સદગુર કહીયે સોય	...	...	... ૧૪૮
નવ અંતર થાય ઉકેલ	...	...	... ૧૪૯
જેને ઉગ્યોછે અવુભવ અર્ક	...	...	... ૧૫૦
અંશની દૃષ્ટી તે અવળી ફરી છે	...	...	... ૧૫૦
જીરે શુરે ઊંધેછે અસાનમાં	...	...	... ૧૫૧
છરે સંસાર સાગર જાણવો	...	...	... ૧૫૩
જીરે સાર ભણું છે સંસારમાં	...	...	... ૧૫૪
જીવ તણી જડતી ટો સત સંગથી	...	...	... ૧૫૫
સાર જડે સદગ્રંથનો સત સંગમાં	...	...	... ૧૫૬
વૈરાટફી દક્ષ છે, મન પ પીઆ	...	...	... ૧૫૬
કાયા છે તારી કારમી જોને જીવડા	...	...	... ૧૫૭
મોહ નિશા ગઘ સદગુર મળતાં	...	...	... ૧૫૭
ઓ જીવ પ્રભુ હિપાસના	...	...	... ૧૫૮
જોને કારતકે અદ્ભુત કામ (ખાર મહીના)	...	...	... ૧૫૮
કારતકે કાયામાં કોણુ છેરે (ખાર મહીના)	...	...	... ૧૬૩
અમાસે પુરૂષ અલેખ (સોળ તીથીઓ)	...	...	... ૧૬૭

મથમ નમુ પરબ્રહ્મ (સોગ તીથીઓ)	...	... ૧૭૨
આદીત્યે પુરુષ અખંડ (સાત વાર)	...	... ૧૭૫
જનમેષે નય નીમેષ (ખાર રાશીયો)	..	... ૧૭૬
ભઈ રે ભકતી પદાર્થ મોદુ ..	...	... ૧૭૮
ભાઈ રે ગરવ વીજરને ગાળો	...	... ૧૮૮
પ્રેમ અમીરસ પીયો પીયાલા	...	... ૧૭૯
ના હરિ ભગ સગ નહિ સુકૃત	..	... ૧૭૯
શુદ્ધ સખ જગત તમાસા ..	...	... ૧૮૦
રોમે રોમે ચડે રામરસ ,..	...	... ૧૮૦
ધન્ય ધન્ય જગત કીર્તાર	...	... ૧૮૦
રમર સરજન હારે	...	... ૧૮૩
જો તું માનત હે કરી મેરા	.	... ૧૮૪
એસા જગમે હરીકા પંદા ..	...	... ૧૮૪
હરદમસે હરી બજલે પંદા	..	.... ૧૮૫
અનોખમ કાયા નગરી	...	.... ૧૮૫
કોઈ જગોરે સાર શબ્દ સદગુરનો લોને જાણી	.	.... ૧૮૬
રાંતો કરતાની ગતી ન્યારી	..	,... ૧૮૭
માને નહી જે માનવી	...	.... ૧૮૭
કરતા કાયમ કરતા કાયમ	...	.... ૧૮૮
ભલે ભગવંત ભલે ભગવંત	...	... ૧૮૮
દેખો દરીયાવ દેખો દરીયાવ	..	.... ૧૯૬
ગજલ એક સુન લો મેરી ..	..	.... ૧૮૯
નીરમળ રૂપ નીરંજન નીરગુણ	..	.... ૧૮૯
ગણતમે જનમ શુભાયા	..	.... ૧૯૦
કોઈ દેખો દુરમતી જનકી	..	... ૧૯૦

હે જગ સકળ કાલકા કંદા	..	.... ૧૯૧
આળસમે ઢીલ ખોયા ..	..	.... ૧૯૧
નાથ તુમ કોટીક અધમ હૃદાયે	..	... ૧૯૨
તેરા તન તંબુરા ખડા	..	.... ૧૯૨
આ દૂતીયામે ખડા અટપટા	..	.... ૧૯૩
રતુગળ વસંતહી આયો	..	.... ૧૯૪
ખ્યાલીને ખેલ મચાયો	...	.... ૧૯૪
વીણુદેવ વસંત વીહારી	...	... ૧૯૬
ખેલે કાઠ આનંદ હોરી	...	... ૧૯૬
ગુરુ મમસે ખેલો હોરી	...	... ૧૯૭
જાગી જોને છવ અભાગી	...	... ૧૯૭
ધન્યરે ધન્ય વીશ ધણીને	...	... ૧૯૮
૪૮રે ૪૮ પામર તિલી	...	... ૧૯૮
ખેલે કાઠ નીરગુન નાથસે હોરી	...	... ૧૯૮
ખેલે પીયા ગોપ મગનમેં હોરી	...	... ૧૯૯
સમજ કર ખેલોછ જગમેં હોરી	...	... ૧૯૯
ખેલે હોરી અક્ષ પુરુષ અવીનાશી	...	... ૧૯૯
ખાવરે કાયકૂ ખેલે એસી હોરી	..	... ૨૦૦
દેખો દેખોરે કાઠ ગુરુક નેન	...	... ૨૦૦
માહારાજ મોછ મોજ તેરી અદભૂત	...	... ૨૦૧
નીતી અનોપમ નારીરે	..	... ૨૦૧
કાયાવાડી કરી કરતાએ	...	... ૨૦૧
સોહં હંસા હોલી રમે છે	...	... ૨૦૨
ખેલ વીચારી જ જન ખેલે	...	... ૨૦૨
કાયા વ્રંદાવન જાનીયેહો	...	... ૨૦૩

ભજરે મન પૂરણ બ્રહ્મકુલો	...	... ૨૦૪
પયસ પીડુ સંગે ખેલ્યાં છે	...	... ૨૦૫
અદ્ભુત રચના તોરી	...	... ૨૦૬
અપને પ્રભુને હોરી	...	... ૨૦૬
જેતાં એમાં બહુ જીવંતી રચી છે	...	... ૨૦૭
જગદીશ જડશે જીવમાં	...	... ૨૦૭
જાગ્ય જાગ્ય રે જીવ આભાગી	...	... ૨૦૮
જીવન ચપલ જેવું ઝાકલ જાગી	...	... ૨૦૮
કહાયું કરાડ કાળ છે કરડો	...	... ૨૦૯
સરજન હાર ભજો રે	...	... ૨૦૯
નીરગુન નામ જાપો	...	... ૨૧૦
સદગ જ્ઞાન ગૃહો	...	... ૨૧૦
પંચીકરણ	...	... ૨૧૦

પ્રબોધ પદ સંગ્રહ.

પ્રભાત રાગના કીર્તન. ૬.

જગ્યરે જીવ અસાન આજસ તજ, જગતકરનારને લેનેજાણી;
નરદેહ નિરમિયો નીતિ સંભાળવા, આશ્ચરે અનીતિ તે અધમ પ્રાણી.

જાગ્યરે. ૧

વિશ્વકર્તાતાણું દીસે ડાપણુ ધાણું, સુખકર સરજિયો સૂરજ જણે.
તેજ ફેલે અતી વાયુ છાદનવતી, આંખ્ય સહુ દેખતી થાય એણે. જા. ૨
ધન્ય દયાળને ધરણી કેવી રચી, સિદ્ધ પદારથ યુક્તિ સારી;
ત્રિવિધ પ્રકાર વનમાંહિ વનસ્પતી, અખિલ છે અમિત આનંદ કારી. જા. ૩
પોષવા સર્વને નીર પેદા કરયું, વ્યોમમાંહી રચી મેઘ માંખા.
અંદ્ર આકર્ષણે સિધુ ભરતી ચંદે, જાય એ જીવુક્તિથી વાણ વાળા. જા. ૪
અયોતિષ અંક તું જોને આકાશમાં, દીસતા દિવ્ય અનંત તારા.
એજ ઉપયોગિ છે સર્વ સંસારને, ધન્ય હે સૃષ્ટિ સૃજનાર સારા. જા. ૫
તાહરો દેહ તુ જોને કેવો કર્યો, અદ્ભુતતા ધણી છેજ એમાં.
સર્વ વિષયોતાણું સાન ખહુ થાયછે, તત્ત્વ મોટું કરચું ચિત્ત તેમાં.. જા. ૬
બુદ્ધિએ નિશ્ચય થાય ખહુ વાતના, એ થકી અધિક ઊદ્ઘોગ સૂજે.
એજ સૃજનારને મૂઠ સમરે નહી, મંદમતિ મલિન પાખાંડ પૂજે. જા. ૭
સરજનહારનું સાન સોહામણુ, સર્વને સમજવા યોગ્ય સારું.
છોટમ સઘ સંસારથી ઉદ્ધરે, વચન સુવિચારથી માને મારું. જા. ૮

એક આધાર રાખે નિરાધારનો, જ્યથી સંસાર તું પાર પડશે.
કલ્પિતવાતથી કાજ કાંઈ નવ સરે, તોય મથતાં કયમ તૂપ જડશે. એ. ૧
સર્વથા સિદ્ધ પદારથ મેળવી, કેળવી સ્થિરચર જાતિ કીધી.
અગણિત અંડ કરિ અંધર ધરિ રાખ્યાં, મનુષ્યને સુંદર મૂર્તિ દીધી. એ. ૨
શક્તિ અનંત છે સર્વ ક્રિયાતણી, જોતાં અગાધ છે જ્ઞાન જેવું;
કવિજન શું કહે પાર કોઈ નવ લહે, એમ અદ્ભુત પાણું છેજ
એનું. એક. ૩

એક એ તાત છે અખિત સઘી તણે, તે તણ તુછ તુ શું ભીપાસે.
પાપના ખંધ તે કેમ મલે થશે, અંતકાળે કિહાં જીવ જાશે. એક. ૪
જીવતાં જાણ્યું તું તાણ્યું સર્વે તણ, ભાવશું લે જીવ પ્રલંકર્તા.
છોટમ સમ જાણીને હૃદયે ધરે, ભક્ત વઝલ પ્રભુ સર્વ ભક્તા. એ. ૫

ભેદજાણ્યા વિના ભ્રાંતિ ભાગે નહી, શાંતિ આઘ્યાવિના સુખ ન પામે.
જગતનું મૂળ જાણીને અવ્યક્તમાં, ભક્ત પ્રભુને ભજી ભય વિરામે. ભે. ૧
હેતુમાં સર્વ સંકેત સઘી તણે, એજ સજનાર સુવિચારશક્તી.
અરૂપથી સ્વરૂપ ખડુ થાય ન જાણાય તે, કયાં રહીને કરે સર્વ વ્યક્તી. ભે. ૨
દેહ જાતી ધણી કાણુ સકશે ગણી, ક્યન કવિજન કરે કાંઈ કલપી;
આણુ તણી જાતિ અતિ જાણ્યે રાવતી, અજ્ઞાં લગી લાહુ ગતી તેજ
જલપી. ભેદ. ૩

જીવનો ધર્મ તે કર્મ સધળાં કરે, ભોગ સારં કરે નિત્ય ભમતો.
સર્વનો રાય કહેવાય છે માનવી, વિશ્વ ક્રિયારને હોય ગમતો. ભે. ૪
વિહિત પ્રતિષિદ્ધ એ કર્મ છે વેદમાં, ભેદ જાણી ભણું જમ ભાવે.
પુણ્યને પાપનાં ખીજ એ એ કહ્યાં, સુખને દુઃખ પ્રજા અંતે આવે. ભે. ૫
પુણ્યના ભાગિયા સુધર્મે લાગિયા, જાણીને જાગિયા પુરૂષ ડાયા.
પાપ પંથે પડ્યા દુઃખ કર્મ કળ્યા, નરકમાં નારકી પામિ કાયા. ભે. ૬

જીવના કર્મની રીતિ એવો કહી, ભાવથી જો પરબ્રહ્મ ભેડે.
 સર્વ પ્રતિપાલ દયાલ ઇશ્વર તણી, ભક્તિથી સાધન સર્વ હેડે. ભે. ૭
 શ્રેષ્ઠ સહુ ધર્મથી મન વચન કર્મથી, જાણી જગદીશની ભક્તિ કરિયે.
 સર્વ સિદ્ધાંતનો સાર છોટમ કહે, તે થકી ભવજલ તરત તરિયે. ભે. ૮

એક કર્તાર આધાર સર્વે તણો, એ નિરાધાર ઝોંકાર આપે.
 વિવિધ પ્રકારની વિશ્વ રચના રચે, સાંધી સંબંધ માપે અમાપે. એ. ૧
 સ્થૂળને સૂક્ષ્મની સાથ સંબંધ છે, વ્યક્ત અવ્યક્તનો સંગ સાંધ્યો.
 કાનને શાબ્દની સાથ સંબંધ છે, નેત્રને રૂપ સંબંધ ખાંધ્યો. એ. ૨
 જીભને રસ વિષે નાકને વાસમાં, ચર્મને સ્પર્શશું પ્રીતિ તેવી.
 એમ અપાર કૌશલ્ય અવિનાશનું, યોગ્ય રચના રચે એવો એવી. એક. ૩
 અગણિત અંડનો નાથ એ નિત્ય છે, સક્રિયને સિદ્ધિ અનેક એમાં.
 છોટમ ભાવથી એ પ્રભુ એલખે, બ્રહ્મ સુખ ભોગ આવેજ તેમાં. એક. ૪

જગત કરનારને જીવ ભૂલી ગયા, વિષયુની માયાએ સર્વ વાહ્યો.
 વ્યાસની વાણિનો સાર સમ વ્યા નહી, વિષયિના કુંજ વીહાર ગામા. જ. ૧
 કોયતો બ્રહ્મને નિર્ભુણ કહી ભજે, શૂન્યવત શુષ્ક અકર્ત એવું.
 પ્રાંતિથી તેહતો જગત ભાર્યું કહે, જ્ઞાન પામી ગણે શૂન્ય જીવું. જગ. ૨
 છે છતી આપ્યને અંધ જન થઈ ફરે, એમતો એમની પુરુષિ ખૂટી.
 બ્રહ્મ પોતે થતાં કેપ પ્રભુનો થયો, માયાએ તેમને નાખ્યા ઝૂંડી. જગ. ૩
 માયાને નિત્ય માને કોય માનવી, તો ન કહેવાય પ્રભુ વિશ્વકર્તા.
 આપ ઇચ્છા ધરી બ્રહ્મ સૃષ્ટી સૃજે, એમ શ્રુતિમાં કહ્યો બ્રહ્મ ભર્તા. જગ. ૪
 વિશ્વજ્ઞે નિત્યતો બ્રહ્મ કર્તા નહી, તો જન તેની મકતી ન કરશે.
 બ્રહ્મ ઊપાસના જીવજે ના કરે, તો ભવ સાગર કેમ તરશે. જગ. ૫
 વેદનો અર્થ જો શુદ્ધ સમજાય તો, જ્ઞાન પામે જન તેજ સાચું.

છોટમ વિશ્વકર્તાર જે ના કહે, તેનું શિશ્નંત તો હોય કાચું. જગ. ૬

અટપટો દેશ સર્વેશ સ્તજનારનો. દેવ અધિદેવછે નામ જેનું.
 શેષ શંકર અજ વિભુને ગણપતી, પ્રકૃતિને પુરૂષ ધરે ધ્યાનતેનું. અટ. ૧
 અગણિત અંડના અધિપ સુર જેટલા, તેટલા તે પ્રભુને આરાધે.
 વેદને ગુરૂ થકી જ્ઞાન પામે નર, તેહને તેહનો મર્મ લાધે. અટ. ૨
 નામને રૂપ ગુણ જ્યાં લગી વિસ્તરયા, ત્યાં લગી જાણવી સર્વ માયા.
 માયાના હિદરમાં સર્વ આવી ગયું, દેવ દાનવ નર નાગરાયા. અટ. ૩
 માતનું પોષણ પામી સર્વે મચ્યા, તાતની વાત કેએ ન જાણી.
 નારીને મંદ અવિનાશિ માને સદા, નવ કરે પ્રહ્મની ભક્તિ પ્રાણી. અટ. ૪
 પ્રહ્મજે જાણુશે તે સુખ માણુશે, ઉર વિષે આંણુશે એક કર્તા.
 છોટમ મોક્ષ સુખ તેજ નર પામશે મન વિષે પ્રહ્મનું ધ્યાન ધર્તા. અટ. ૫

નાથ કેસે ગજકો બંધ છોડાયો. એ રાગનાં કીર્તન. ૧૪.

(એ ગોડી રાગમાં પણ ગવાય છે.)

ભૂદયમાં શું શરે ભમતો નશ્ટ નર ભૂદયમાં શું શરે ભમતો.
 તને જ્ઞાન મારગ નથી ગમતો, નશ્ટ નર ભૂદયમાં શું શરે ભમતો. દેક.
 દીન દયાજે દેહ દીધોછે તે સુકૃત સાધન સાડું.
 અમૃત મૂકી અસન કરે વિષનું તેમાં ભણુ નથી તાર. નશ્ટ. ૧
 નવરો થયો ત્યારે નિંદાને ચાડી કે ગંદાં ગપોડાં મારે.
 એ છબ તારી શરપ છમ જેવી જેનું અનીતિ ઉચારે. નશ્ટ. ૨
 દિવ્ય પિતાનાં કારજ દેખી આંખ્ય ન ખીલે તારી.
 સૂર્ય પ્રકાશે હલકને ન સૂઝે દેખે જે દોષા અંધારી. નશ્ટ. ૩
 કાને સુણે નહિ ક્તાની કત્તિ કે શાસ્ત્રના રાખ્દ રસાળા.
 ફાગટ વાત સુણે શળ સૂની તે સુના સૂધરીના માળા. નશ્ટ. ૪

હાથવડે ન કરચું પરમારથ અનરથ દિન ગયા આખા.
 ભુજ તે ભુજંગ કૃણા સમ જાણો કે શીમળા કેરી શાખા. નક. ૫
 પુણ્યને પંથે પગ નવ ચાલે ને પાપવિષે પળે પ્રાણી.
 દગ્ધ વૃક્ષ સરખા દુનિયામાં જન એવું મનમાં લો જાણી. નક. ૬
 આયું કહીને વેદ વદેછે તે ભ્રષ્ટ ખુદ્ધિને ન બાવે.
 દુર્ગુણમાં જે દેહ ગમાવે તે પિંડ પ્રેત સમ કહાવે. નક. ૭
 શુદ્ધ ધર્મથી સજ્જન ચાલે ને તુછ અવિધાને ત્યાગે.
 છોટમ નીતિ ને ભકિત નિરંતર તે પ્રભુને પ્રિય લાગે. નક. ૮

છે સુપનાની ખાલ જગત સુખ છે સુપનાની ખાલ. ટેક.
 રૂંડુ જાણી થવું નહિ રાહ. જગત સુખ છે સુપનાની ખાલ, ટેક.
 જગતનું સુખ કે દુખ સઘણું સ્વપ્ન વિષે નથી રહેતું.
 સ્વપ્નમાં સુખ દુખ જે જે થાય તે નિદ્રામાં કોઈ નથી લહેતું. જગ. ૧
 મરણ અવરથા એજ પ્રમાણે જાણુ વિના જડ થાશે.
 નીતિ અનીતિ તણાં ૫ળ સગળાં જીવની સાથે જશે. જગ. ૨
 મૂરખ નર તે મરમ ન જાણે સમણાને સાચું જાણી.
 સુત વિત દારા વૈભવ દેખી ગર્વ અતીરો આણે. જગ. ૩
 હાણ્ય જાણીને રોવા લાગે હોય લાભ તો હરખે.
 કાણુ ભંજુર છે ખેલ ખલકનો પામર જીવ ન પરખે. જગ. ૪
 સમ ખુદ્ધિ રહે સગળે મામે તે નર સાચા જ્ઞાની.
 છોટમ સર્વ હરીને સમર્પે તેને ચિંતા રાંની. જગત. ૫

જાયા તે જર જવાના જગતમાં જાયા તે જર જવાના.
 જેવા હોય વંટોળિયા વાના, જગતમાં જાયા તે જર જવાના. ટેક.
 જળના પિંદુ જમાવી પ્રભુએ કીરીછે કિત્તમ કાયા.

- કર્તાએ કાંચ સંકેત કરીને મુકીછે મોહને માયા. જગ. ૧
- ઈંદ્ર બળ જે ઈશ્વર કેરી અદ્ભુત અગણિત ભાતી. જગ. ૨
- શાથથી ભપજે ને શામાં શમેછે જોતાં નથી જે જણાતી. જગ. ૨
- હુંહું કરીને દેછે હુંકારો તે તન માને છે મારું. જગ. ૩
- દીપ જ્યોતિની પેરે ખુઝાતાં આવરી રહે છે અંધારું. જગ. ૩
- મરણ પછી જવું શરણ કોયને તે હરો કેવે રૂપે. જગ. ૪
- જીવ સ્વરૂપ જીવતાં ન જોયું તે પડ્યા નવ દૂપ. જગ. ૪
- ગ્યાં લગી સ્વાધીન શરીર તમારે કરી આપ્યું કરતારે. જગ. ૫
- ત્યાં લગી સગ્ગજન શાણા હોય તે વિમલ વિવેક વિચારે. જગ. ૫
- ભાગ્યવંત નર ઘડિયે ન ભૂલે ભજશે પ્રભુને ભાવે. જગ. ૬
- કહે છોટમ તે કાળયકમાં ફરી ફરીને નહીં આવે. જગ. ૬

- જ્ઞાંતિયે જીવ ભમેછે સમજ વિના જ્ઞાંતિયે જીવ ભમેછે. જગ. ૧
- નથી દૈવત તેને નમેછે સમજ વિના જ્ઞાંતિયે જીવ ભમેછે. ટેક. ૧
- મૂળ વિચાર કરે નહિ મનમાં આપ બુદ્ધિયું અજ્ઞાને. જગ. ૨
- દિગ્ભ્રમ થાય તે અવળું દેખે પૂર્વ ને પછમ માને. સમ. ૧
- અખિલ લોકનો કર્તા ઈશ્વર કામ અલોકિક તેનું. જગ. ૨
- તેને તજીને અવર ઉપાસે તુછ જાણુપણુ તેનું. સમ. ૨
- ભારો ભૂત જયમ ભોળા મરુપને જીવતા જનના જીવું. જગ. ૩
- દેવ દેવી કે જેજ દીસે તે સહુ જાણુવું તેવું. સમ. ૩
- મનમાં રૂપ અનેક થાયજે તે સહુ જાણુવી માયા. જગ. ૪
- મનનો પ્રકાશક મનથકી અજગો તે જાણે જન ડાયા. સમ. ૪
- તત્ત્વ વિચાર તપાસ કરેતો ભૂલ્ય સર્વથા ભાગે. જગ. ૫
- જન છોટમ જગદીશ ભજેતો મોહ નિશાથી જાગે. સમ. ૫

શ્રીહરી સાથે એવો, સંબંધ મારે શ્રીહરી સાથે એવો.
 જયમ નેત્રને દિનકર જવો. સંબંધ મારે શ્રીહરી સાથે એવો. ટેક.
 જેજે શબ્દ થાય જે હામે તે કર્ણ ભેગીમાં વાગે.
 તેનો સંબંધ છે તેની સંગાથે સમજે ને સારું લાગે. સંબં. ૧
 સરસ નરસ જે ગંધ હોય તે પવનનો પ્રેરેલો આવે.
 તેનો સંબંધ નાસિકાની સાથે હોય ભલો તે ભાવે. સંબં. ૨
 કંચનનો કસ જેની કસોટી અડતામાં આપ જણાવે.
 રસનાએ રસનો સંબંધ રહ્યો છે તે સ્વાના ગુણને ગણાવે. સંબં. ૩
 સંબંધ ચર્મને સ્પર્શ સંગાથે તે જુગતે જથારથ જાણે.
 એમ દેહમાં અદ્ભુત રચના કરી કરતાર રાચાણે. સંબં. ૪
 સકલ ઈંદ્રિયોની સ્નાયુઓ સઘળી સોંપી છે મનને હાર્યો.
 માટે સંબંધ ઈંદ્રિયોને મનના સર્વ કામ કરે સાથે. સંબં. ૫
 મૂળ પ્રકૃતી દેહની સાથે એકમેક છે એવી.
 છોટમ સરજનહાર સંગાથે તું કર પ્રીતી તેવી. સંબં. ૬

આયુષ એજે ગમાવે, મુરખ શીદ આયુષ એજે ગમાવે.
 ઘડી જાય તે પાછી ન આવે. મુરખ શીદ આયુષ એજે ગમાવે. ટેક.
 કરતાની જોને કારીગરીરે કાએ એવી કયમ થાય.
 શરીર કરી સોંપ્યું તને એની કિમત કણે અપાય મુરખ. ૧
 એ જાપકાર ભૂલીને ભમતાં આચરે કર્મ અનિત્ય.
 જુઠામાં જનમ અશ્રણ ગયો પણ પ્રભુશું ન કીધી પ્રીત્ય. મુરખ. ૨
 ફૂડ કંપટ છળમાં કળ્યોરે ના ગમ્યો સાચો સુસંગ.
 મેલું મન કરીને પાપી રૂઝો ખગાડે રંગ.. મુરખ ૩
 દામ દારાને દીકરાંરે ધામ ધરાનું ધ્યાન.
 કુલ કુળને નાત્યનું તારે અંગે ધાણું અભિમાન. મુર. ૪

માર ધણા છે મોતનોરે તેનો નથી તને ત્રાસ.
 ઝડપ આવીને ઝાલશે ત્યારે કોય ન આવે પાસ. મુર. ૫
 ચેતન હારા ચેતશે રે શાની ગુણી ગંભીર.
 ખીળાં પશુ દોડે ખાપડાં પીવા ઝાંઝુવાં ડેર નીર. મુર. ૬
 આવરદા એનો ભણેરે ધન્ય તેનો અવતાર.
 જન છોટમ કહે જગતમાં જણે એક ભજ્યા કરતાર. મુર. ૭

ચિત્તની વૃત્તી નીચી, અસાનીના ચિત્તની વૃત્તી નીચી.
 જેની અંતર આંખો મીચી. અસાનીના ચિત્તની વૃત્તી નીચી. ટેક
 જેવો સ્વભાવ પાણી તણા રે સંગ સમા રંગ થાય.
 નળને જોજે જાચું ચડે પણ નીચું નીચું જાય. અસા ૧
 કર્મ વાસનાના કીચમાંરે તૃણાનું તાણુનું ડોલાય.
 આપ ન સૂઝે આપણું ક્યમ પરનો મેલ ધોવાય. અસા ૨
 સત ગુર વચને જો રૂરે વાયુ આવે સુવિચાર.
 પોત પ્રકાસે પોતાતાણું તેનો અલગો થાય વિકાર, અસા ૩
 સતસંગ ગંગમાં ના ભજેરે માયામાં થઈરે મલીન.
 મહિમા ન જાણે મૂલગો જેવો ગંગાને કાંડે જન. અસા. ૪
 ચિત્ત લહરી ચઈતનનીરે કુસંગે કચરો હોય.
 છોટમ જો ભજે પ્રભમાં તેને દોષ ન લાગે કોય. અસા. ૫

એ મન નવ રહે ભમતું, ભજનં વિના એ મન નવ રહે ભમતું.
 હિંડે મોહ માયામાં રમતું. ભજન વિના એ મન નવ રહે ભમતું. ટેક.
 દોદશ હિંડે દોડતુંરે જેવું હરાયું દોર.
 સદગુણને સાંચ્યા વિના એને કોણ રાવે દોર. ભજન. ૧
 ચપલ ગતી એની ધણીરે ક્ષણમાં શરે સહુ લોક.

શરતીર સમરથ ધણા પણ મન આગળ સહુ ફેક. ભજન. ૨
 રૂપ રંગ જને નહીરે જાતું ન આવતું જણાય.
 અંગ આકાર વિના પ્રેરે તેને કોય કયમ કરી સહાય. ભજન. ૩
 મન મોજે ચૈતનનોરે જ્યાં ઉપજે ત્યાં સમાય.
 છોટમ જો ભજો પ્રહ્નમાં ત્યારે તે હામે સ્થિર થાય. ભજન. ૪

સમજણ સાધન સાચું સરવ થકી સમજણ સાધન સાચું
 ખિન સમજ કરે તે કાચું સરવ થકી સમજણ સાધન સાચું ટેક.
 કાળને મથતાં અગ્ની પ્રકટે તા ન પડે જો દાઢો.
 દૂધમાં જામણ સમજીને નાખેતો દહિ મથી માખણ કાઢો. સર. ૧
 રજીણને હામે ભુજંગ ભાસે તે સમજે સકલ ભય ભાગે.
 સ્વપ્નાવલે જ સિંહ ડરાવે તે ભય ન પામે જો જાગે. સર. ૨
 સૂઝ સમજ એ અંતર ચક્ષુ તે ગુરુ ગમે ઉપડે જયારે.
 આપણું આશપને રૂપ પ્રભુનું જાણે જથારથ ત્યારે. સર. ૩
 સનમુખ વૈકુંઠ સમજે તેને અણસમજીને આધે.
 કર્મ કરે ને કાયાને કળે તેણે ભરમ નવ ભાગે. સર. ૪
 સાગર ગોપદ મુલ્ય છે તેને ગગન ગુણવત થાય.
 જન છોટમ એ સમશા જાણે જો ગુરુ હાય સહાય. સર. ૫

ગુરુ વિન મરમ ન જાણે, કોય જન ગુરુ વિન મરમ ન જાણે.
 પ્રહ્ન જાણુવો કોણ હકાણે. કોય જન ગુરુ વિન મરમનજાણે. ટેક.
 ખીવન અક્ષર ખાણસ ખોલે કળ એ ભરી છે કોણે.
 જીવ દેહમાં રહીને વદે પણ પ્રભુ રચના ન પ્રમાણે. કા. ૧
 ઐશ્વર્ય સગળાં ગાંધીના ધરમાં તે વૈદ વિના મરે રોગે.
 દોટેહું ધન પણ ગુરુ વિન ધરનું કેમ પડે ઉપભોગે.

મહાસિંધુમાં નૌકા મૂકે મરમી પાર ઉતારે.

બેદ લહ્યા વિન લૂલો ભમે તે શ્રમ કરી સર્વે હારે. ઠા. ૩

અર્ક વિના સગળે અંધાર પાસ પડ્યું ના સુઝે.

જન છાટમ ગુરે શાન મળે તો પ્રકટ પ્રભુને બૂઝે. કાષ. ૪

મનનો મરમ જે જાણે ચતુર નર મનનો મરમ જે જાણે.

ઠીક સમજીને રાખે ઠેકાણે ચતુર નર મનનો મરમ જે જાણે. ટેક.

જલ મધ્યે મછ જેમ રમે છે મગન થઈને માહાલે.

વિષય વારી મન મીન સરીખું ચારે દિશાએ ચાલે. ચતુ. ૧

જેવું પંખિ ઉડે આકાશે જાં સૂચી ગતિ જેની.

વાતાવરણથી વિશેષ જવાની આગળ ગતિ નથી એની. ચતુ. ૨

મનનાં રચેલાં જેને પદારથ ત્યાં સૂચી મન જાશે.

મનની પાર મુકુંદ ખિરાજે ત્યાં જાતાં લય થાશે. ચતુ. ૩

સાનીતું મન જાય પ્રહ્લમાં વિષયોનું વિષયે ભમે છે.

બક્તતાણું ભગવંત ભજનમાં રાત્ર દિવસ રસ લે છે. ચતુ. ૪

નીતિ વાળા જનનું મન નિશ્ચલ નીતિ તણ નવ ડોલે.

ફાટેલા મનના છવ ફટાંણા બેઠેલા સરખા બોલે. • ચતુ. ૫

પંચ વિષયનો સકલ પસારો તે ઉપર મન દોડે.

છાટમ સહજ સ્વરૂપ વિચારે મનની અવિદ્યાને છોડે. ચતુ. ૬

કરચ સત સંગતિ સાચી છવડા તું કરચ સત સંગતિ સાચી.

દુરજનની સંગતિ કાચી છવડા તું કરચ સત સંગતિ સાચી. ટેક. •

સદગુણ સાગર અતિ નયનાગર ખુદ્દિ ઉગ્ગર જેની.

શાન વિવેક ભક્તિ રસ ભરિયો તું પ્રીતિ કરચ તેની. છવ. ૧

કપટી કુટિલ કંઠાર કુકર્મી કાગ સમા જે પ્રાણી.

એવા નરની સંગતિ કરતાં હોય ધર્મની હાણી. જવ. ૨
 અતિ અગાધ ભવસાગર ભરિયો કોય તરે ક્યમ હાથે.
 ખૂડતા જનની ખાંહે વલગે તે ખૂડે તે સાથે. જવ. ૩
 નીતિ નાવને સજ્જન મરમી તેને શરણે જશે.
 કહે છોટમ હરિ કરૂણા જેને તે પારંગત થાશે. જવ. ૪

સૂઝ વિના અંધારં સકલ ઘટ સૂઝ વિના અંધારં
 તું તે રૂપ સહે નહિ તારં સકલ ઘટ સૂઝ વિના અંધારં, ટેક.
 અર્ક તેજથી આંખો ઉઘડે દુનિયાંને તે દેખે
 સૂઝ વિના સાર ને નરતું સહુ સરખું કરી લેખે. સક. ૧
 અદકી આંધી સૂઝ સરવને આપી છે કરતારે.
 ઝાઝી સૂઝે સગળે જતે હોય આંધી તે હારે. સક. ૨
 સ્થાવર જંગમ જવ સર્વમાં સૂઝ પદારથ મોટું.
 ઊત્તમ સૂઝે અતિ સુખ પામે અધમ સહે દુઃખ ખોટું. સક. ૩
 પરમ દયાળ પ્રજુની કરૂણા જેના ઉપર જેવી.
 કહે છોટમ તેના ઊંર માહે સૂઝ ઉપજે તેવી. સક. ૪

જો ગુરૂ વચન વિચારી જવડા તું જો ગુરૂ વચન વિચારી.
 શઠ શું ખેઠા છે હારી જવડા તું જો ગુરૂ વચન વિચારી. ટેક.
 હરદમ હરિનું નામ સમરતાં શું ખેસે છે નાણું.
 મોહમાન મછરમાં મૂરખ ખોયું ઊત્તમ ટાણું. જવ. ૧
 હાંસે કુકરમ કરતો હિંડે નીતિ અનીતિ ન મૂઝે.
 અધરો દંડ અખિલ કરતાનો તે તુજને નવ મૂઝે. જવ. ૨
 પૈસા રળતાં પાપ રજોછે ધન દાટોછે ધુજો.
 પરલોકે ભોગવવું પડશે રડી રડી ચડશે શુજો. જવ. ૩

હજીવે દેહ હાથમાં તારે જો ચેતેતો સારે.

કહે છોટમ કરચ દીપ સાનનો તો ટળયે અંધારે. જગ. ૪

જીવ સ્વતંત્ર ન કોઈ જગતમાં જીવ સ્વતંત્ર ન કેઈ.

પડ્યા કર્મતણે વશ સોઈ જગતમાં જીવ સ્વતંત્ર ન કોઈ. ટેક.

રાજ રાવણને આપ્યું ઈશ કૃપા કરીને જ્યારે.

પાપ કર્મથી તરત ભૂલિયો અંત થયો એક વારે. જગ. ૧

નહુરા નાક પતિનું પદ પામ્યો વરવાને ઈંદ્રાણી.

એક પલકમાં અજગર કીધો અવની ઊપર આંણી. જગ. ૨

આખી પૃથ્વી એક હાથમાં લેઈ ચાલ્યો પાતાળે.

કનકનયન દિતિનો સુત એવો કૃદ્ધી નાખ્યો કાળે. જગ. ૩

મહા કબ્જથી મરાણ તણો ભય હિરણુ કશિપુએ મટાડ્યો.

કર્મે રૂપ કારમું કીધું તતક્ષણ લેને તાડ્યો. જગ. ૪

એક નખે એક યોજન અવની ખણતા ખડુ બળશાળી.

સાઠ હજાર સગર સુત એવા ખળિયા નાખ્યા ખાળી. જગ. ૫

અખિલ જગત અવલોકન કરતાં નહિ સ્વતંત્ર કોઈ પ્રાણી.

કહે છોટમ શ્રી બ્રહ્મની ભક્તિ એ નિર્ભય સુખ આણી. જગ. ૬

તુંતો હરિ ભજ વિલમ ન કરરે, લાડકડા મનુષા. એ રાગનાં કી. ૪

તું તો પ્રભુ પદપંક્જ ભજરે, ભૂલેલા ભમરા.

ખીલ તુછ વાસના તજરે, ભૂલેલા ભમરા. ટેક.

વિશ્વવાડી ખડુ રંગનીરે, આવી તને અનુકૂલ.

ડાળ પાંખડે તુ ભમે, તને લેવું ન લાધું મૂળરે. ભૂલેલા. ૧

આંખ અનોખમ તાહરીરે, ડોળા પચીસ હજાર.

ખટખટ ને એ પાંખડી સારી, સુંડ તારી અણીદારરે. ભૂલેલા. ૨

નવ તત્ત્વે તું નીપનોરે, લેવા સર્વના સાર.

ભક્તિ મધુર રસ પરહરી સારા લાવ્યા વિષય વિકારરે. ભૂતેલા. ૩

ગુણ ગુણ કરી શું ગણગણરે, લેને ગુણાતીન લક્ષ.

ગુણને તો કાળ ગળી જશે જૂઠા જાણજે ગુણનો પક્ષરે. ભૂતેલા. ૪

એક ઘડી આનંદમારે, જો ન ધરે હરિ ધ્યાન.

તે જન પામરે જાણવા જેવા સૂચર કાળ ને શ્વાનરે. ભૂતેલા ૫

આપો દિવસ એજે ખુવેરે, ના કરે તત્ત્વ વિચાર.

જ્ઞાન પ્રકાશ ગમે નહિ તે તો ધૂડ જેવા ગમારરે. ભૂતેલા. ૬

સત ગુરૂ સાચા શોધજરે, આજખવા અવિનાશ.

છોટમ સરજન હારને એતો પ્રકટ ખતાવે પાસરે. ભૂતેલા. ૭

તુંતો શુદ્ધ વિચારે વળ્યરે, હરિજલના હંસા.

ગુરૂ મન સરોવર મળ્યરે, હરિ જલના હંસા. ટેક.

કાગળી સંગતિ તેં કરીરે, કાળો થયો છે રગ.

મળતલ મોતીને જો ભખે, તારું ઉજવળ થઈ જાય અંગરે. હરિ. ૧

હંસલો હંસને શોધતોરે, લેવા પ્રભુનું જ્ઞાન.

સંસાર સર ઊપર ધણા, દીક્ષા ખગલાને ધરતા ધ્યાનરે. હરિ. ૨

ઉપર દીસે ઉજળારે, વિધ વિધ ધારે વેશ.

ભાવિક હંસ જૂલો પડયો, લીધો એ ગુરૂનો ઊપદેશ. રે. હરિ. ૩

ઠોટિક કલ્પ વીતી ગયારે, ભમતાં ભવની માંહિ.

કર્તાએ જો કંઈણા કરી, મળ્યા હંસ રૂપે ગુરૂ તાંહિરે. હરિ. ૪

સોહં હંસ ખતાવિયોરે, ચૈતન સાગર તીર.

છોટમ અનુભવ મોતિયાં, ખાતાં થઈ ગયું શુદ્ધ શરીર રે. હરિ. ૫

તાર ખેતર હરણાં ખાયરે, જાંબળી જનુવા.
 તેતો ફળવંત કયાંથી થાયરે. જાંબળી જનુવા. ટેક.
 પાંચ હરણુ પરિખલ ઘણારે, ખીબ વળી દશ ખાર.
 યોવીસ હરણીના સંગમાં રહ્યા, ત્રણ મોટા કળિહાર રે. જાંબળી. ૧
 પેલેલી તો ખાધી સેલડીરે, વળતી તે દાઢમ દ્રાખ.
 કેળતણા કડકા કર્યા પછી, રણવાની રહી રાખરે. જાંબળી. ૨
 જો જાણેતો જગજે રે, ધર્મ ધનુષ કર ધારય;
 ગોશણ લેજે જ્ઞાનની, ગુરુબોધ ખંધૂકે મારયરે. જાંબળી. ૩
 ધીરજ રાખીને ધર થકીરે, ખેપથી ક્ષેત્ર સંભાળય.
 આપ ઉગારી આપણું કહે, છોટમ પ્રભુ ભણી વાળય રે. જાંબળી. ૪

તુંતો મન રૂપી મૃગ વસ કરયરે, ગુણ વંતા જ્ઞાની.
 તેથી આત્મા કસ્તુરી ઉધરયરે, ગુણવંતા જ્ઞાની. ટેક.
 એ મૃગની નાભી વિષેરે, પ્રણવ કસ્તુરી સાર;
 વિશ્વમાં ફેરે છે વાસના, પણ એ નથી લેતો લગારરે. ગુણવંતા. ૧
 દોદશ શોધે દોડતોરે, વિષયારણ્ય મોઝાર.
 તેને વશ કરવા તને દીધાં શ્રી ગુરુએ હથિયારરે. ગુણવંતા. ૨
 સાતે સ્વરથી સોહામાણુ રે, જનમાં અનાહત જન્ન.
 ઉત્તમ નાદ એમાં વસે એ છે મૃગ આકર્ષણ મંત્રરે. ગુણવંતા. ૩
 નાદે મેલ્યા મરગલો રે, આવીને આધીન થાય.
 જ્ઞાન ભૂલે ભ્રમવા તણુ તેથી જરી આઘો નવ જાયરે. ગુણવંતા. ૪
 મન મૃગ વશ જયારે અને ત્યારે પ્રભુ વશ થાય.
 પાપ તાપ ત્યારે દળે કહે છોટમ સુખિયો થાયરે. ગુણવંતા. ૫

તેતો ઘટમાં ધર કીધું વાલમ વરણાગિયારે. એ રાગનાં કી૦ ૨
 તું તો ન્યારો રહિને ખેલે છે નારાયણા રે. તું તો, ટેક.
 તારી ઈચ્છા તેહજ માયા તેમાં સગળા ભેદ સમાયા.
 તું નિર્ગુણ પણ ગુણ તજમાં દીસે ઘણા રે. તુંતો-ન્યારો. ૧
 પાણી પવનના પિંડ ખનાવે તેમાં ચૈતન તારૂં આવે.
 તુજ હાપણ જોતાંમાં કાંઈ નહીં મળ્યા રે. તુંતો-ન્યારો. ૨
 નટ જયમ પટને ઓથે રેહેછે સકળ પૂતળાં નાચ કરેછે.
 ત્યમ તારા કરમાં સરવેના તાંતણારે. તુંતો ન્યારો. ૩
 એક કળે સહુ જગત હલાવે ચમક દ્રષ્ટિ જયમ લોહ ચલાવે.
 ઈચ્છા જ્ઞાન ક્રિયાદિક ગુણ તારા સોહામણારે. તુંતો-ન્યારો. ૪
 તું ખેલ છે ખાલ તારી જાણી ન સકે ખુદ્દી મારી;
 છોટમ તુજને જોતાં ભાગે ભરમણારે. તુંતો ન્યારો. ૫

કાયાછે તો નિશાદિન કરય સમરણ કરતારનું રે. કાયા છે. ટેક.
 જતન કરયું જઠરામાં જોણે તારો દેહ રચ્યો છે તેણે.
 એણે કામ કરયું છે અંત ઊપકારનું રે. કાયા છે૦ ૧
 પ્રસવ યતા પેહેલું પય કીધું માનાના સ્તનમાં રચી દીધું
 તેણે કારજ સીધું તારા આહારનું રે. કાયા છે૦ ૨
 દાંત દીધા છે ચર્વણ ચરવા, અન્ન સરજિયુ ઉદર ભરવા.
 કર કીધા કારજ કરવા વ્યવહારનું રે. કાયા૦ ૩
 કાન નેત્ર કીધાં છે કેવાં, અંગ અમૂલ્યક સરવે એવાં.
 વૈળા મોટું મન કીધું વિવિધ વિચારનું રે. કાયા છે૦ ૪
 એ ઉપકાર અપાર વિસારી, તું અવળો ચાલે અવિચારી.
 મછર માં કરય કુખ છે જમના મારનું રે. કાયા૦ ૫
 સુર કુર્લભ માણસનું પામી, લાંપટ ન થવું છુણ હામી.

છોટમ શરણુ ગ્રહીલે સરજન હારનું રે.

કાથા૦

- પ્રભુ તને પ્રસન્ન તે કયમ થાયે, એ શાગનાં કી. ૨
 એ પ્રભુ પદના રે અધિકારી જેની સર્વે રીતી સારી. એ પ્રભુ ૩૬.
 શુભ ઈચ્છાએ સગળે વર્તે મન ઈદ્રીને કાથા.
 નીતિ નિપુણ સુજન આ જગમાં ધન્ય જનનિયે જાયા. એ પ્રભુ. ૧
 ઈશ્વરની આસાથી હલટાં કર્મ નથી આચરતા.
 મહેશને જે માફું લાગે તે બચથી રહેડરતા. એ પ્રભુ. ૨
 નેન કણને હાથ ચરણ એ સરજયાં સરજનહારે.
 સજ્જન સુધરમ સાધન સાધી આત્માને ઉધારે. એ પ્રભુ ૩
 સારા ગુણથી જે સુધરેલા સજ્જન કરે સંગે.
 પ્રભુના જસ તેને પ્રિય લાગે આનંદ અંગ ભીમંગે. એ પ્રભુ ૪
 નિંદિત કામ ગમે નહિ તેને નિરખી આધા નાસે.
 દુર્જન દુષ્ટ ધાતકી પાપી પલ ન રહે તે પાસે. એ પ્રભુ ૫
 મૂરખ સાથે મન ના મેળે મહા પ્રહાને માને.
 દૂડ કપટને કંથની કોઈની તે નવ ભાવે કાને. એ પ્રભુ. ૬
 નિયમ નિરંતર સત સંગતિનો ચિતથી ચતુર ન ચુકે.
 વિશ્વ તણા કર્તાની ભક્તિ તન મનથી નવ મૂકે. એ પ્રભુ. ૭
 વિદ્યા વિનય વિવેક વિચારે અનુભવ અર્ક પ્રકાસે.
 અંતરમાં જે ચોર અવિદ્યા તરત તેહથી નાસે. એ પ્રભુ. ૮
 પ્રકટયું જ્ઞાન પદારથ જણે જડને ચૈતન જોયું.
 ઈશ્વરનું ઓળખાણુ પડયું ને ધ્યાને પાતક ધોયું. એ પ્રભુ. ૯
 વેમ જાળયતી મટી વેદના ઠારયું મન નિજ ઠામે.
 કહે છોટમ નીપજે નર એવા તે પ્રભુ પદને પામે. એ પ્રભુ. ૧૦

પ્રભુ તને પ્રસન્ન તે એમ થાયે. જો તું સાચો મારગ સાચે. પ્રભુ તને ટેક.
એક ટેક મુર વચન પાળીને સેવા સમરણ કરિયે.
ગુણવંતા ઘઈ હરિ ગુણ ગાતાં કોય થકી નવ કરિયે. પ્રભુ ૧
મૂલ મુકુંબને સગાં સહોદર સર્વે સ્વારથ સાર.
આંત સમે કોઈ કમ ન આવે ભજન કરે તે વાર. પ્રભુ ૨
ઝીપર શુદ્ધ? થાય જ્ઞાનથી મન શુદ્ધ થાયે જ્ઞાને.
બાહ્યાભ્યંતર રહે નિર્મલો કર્તા પ્રભુને ધ્યાને. પ્રભુ. ૩
ભૂખ્યા જનને ભોજન દેવું તરણ જનને પાણી.
કોઈ પ્રાણીને દુખ ન દેવું અંશ પ્રભુના બાણી. પ્રભુ. ૪
સાચા સ્નેહી હોય હરીનાં તેને સંગે રહિયે.
પરપંચી પાપ ડી જનમાં કહે છોટમ નવજઈયે. પ્રભુ. ૫

રાતઃલી કેતી સંગે જગ્યા. એ સગનાં કી. ૧૦
ધ્યાનિધ દુસ્તર માયા તારી, કંઠણ છે કાળ ભયંકર ભારી. દયા. ટેક
જીવને જોડે છે મમતા ધાગી, અસાનના પાટાએ આંખ્ય ખંધાણી.
વહે પણ ના લહે લાભ કે હાણી. દયાનિધ ૧
મનેશ્વર તિલનું જીમરણ થાતું, નથી કાંઈ તે તલે તેલ જણાતું.
ધંખનામં લોભે રહે મન ધાતું. દયાનિધ. ૨
છરણ છે જંત્ર મહા કોઈ મોટો, વહન કરે વ્રજભ દેતો ફરે દોટો.
ખરે ખરે દિસે વસ્તુ ગતે ખોટો. દયાનિધ. ૩
સંસારીતે તૃણા સંસારની જવી, ત્યાગી કરે સિદ્ધિની લાલચ તેવી.
આશા વશ દિસે છે દેવ ને દેવી. દયા નિધ. ૪
પહેલા પ્રાણી માયાને પેટે, ધુટીને કોય થતા નથી છેટે.
વિના હરી શરણ મરણ કાણ મેટે. દયાનિધ. ૫
જીભુલા અગ્નિથી ના હોય અલગી, જીવો એમ જીવને માયા વલગી.
૨.

જાન્હી હોય રાખ ઉઠે તોય સલગી. દયાનિધ. ૬
તમારી ભક્તિ વસે હર જને, ત્રિગુણ મય માયા નહે નહિ તેને.
અહોનિશ છોટમ ઇચ્છે એને. દયાનિધ. ૭

જીવડા સમજી વદે તો સાઈ, તેથી સહુ કારજ યાશે તારં. ટેક.
સિંધુ જલ વૃષ્ટિ રૂપે થઈ વરસે, પીધું જે પર્વતે તે પછી ઝરશે.
નદી નદ સાગરમાંહિ સંચરશે. જીવડા. ૧
પારથી પુરૂષ પ્રેરેછે વાણી, ખુશ્કિ પતિ ઘાટ ઘડેછે જાણી.
અક્ષર વદે જીભ નાદ માંહિ આણી. જીવડા. ૨
એમ પદ પ્રીછી પછી પદ ગાજે. મહારસ મગન થઈ અક્ષાજે.
કહ્યું મેંતો તારા અરથને કાજે.
ગાય ધણા અર્થ કાચ હર આણે, રીઝે હરી સારી પુરૂષને ગાણે.
વિષયના જીવતો વિષય વખાણે. જીવડા. ૪
રાખ્દ જે દેહ થકી વીકળેછે, અક્ષર જઈ આકાશ માંહી ભળેછે.
છોટમ કણ વાવેલો ટોચ ફળે છે. જીવડા. ૫

સર્વમાં સોહં રામ રમેછે, પ્રકટ થઈ પાશુ પોતામાંસમે છે. સર્વ ટેક
શક્તિ આંકાર સ્વરૂપે એની, ત્રિગુણ થઈ ચોવીશ રૂપે તેની.
જગતની રચના કરેલી જેની. સર્વમાં ૧
પ્રથમ મહતત્વનો સર્ગ બનાવ્યો, અહંકાર તેના થકી ઉપજાવ્યો.
દ્રવ્ય ને જ્ઞાન ક્રિયા મય કહાવ્યો. સર્વમાં ૨
દ્રવ્ય પંથ જૂતને માત્રાઓ જાણો, ક્રિયા થકી ઈંદ્રી દરી પરમાણો.
દેવ મન જ્ઞાન શક્તિ હર આણો. સર્વમાં. ૩
છડો અસાન સર્ગ ઉપજાવ્યો, સર્વ ભેળી છુદર દેહ બનાવ્યો.
તેમાં જીવ અંશ પ્રહ્મનો આવ્યો. સર્વમાં. ૪

અમ્માને આપ ગયો છે બુદ્ધી, માયા મદ મોહરૂંઘો છે કુદ્ધી.
 ગયો છે જ્ઞાન પોતાનું કુદ્ધી ! સર્વમાં ૫
 મળે કોય સદગુરુ સાચા જ્યારે, દેહ અભિમાન તળવે તારે.
 તત્ત્વ મસિ લક્ષ્ય ખતાવો તારે. સર્વમાં ૬
 કૃપાનિધિ ગુરુની કૃપા હોય જને, રાખ્યાતીલ સ્વરૂપ જણાશે તેને.
 છોટમ કહે આવાગમન નહિ એને. સર્વમાં. ૭

વંઠેલા છવ ધયા વ્યભિચારી. પામર નર હોય તે બજ પરનારી.
 વંઠેલા. ટેક.

જારના કર્મ કરે છે જાણી, યાચ તપ તેજ પુરુષ પદ જાણી.
 પડે નરક વિષે તે પ્રાણી, વંઠેલા છવ ધયા. ૧

કર્યાં હોય કોટિક તીરથ કોએ, જાય પ્રલ પરનારીને જોએ.
 ઉત્તવલ નવ થાય કાળજ જળ ધોએ. વંઠેલા. ૨

કરે પરનારીની સંગતિ જ્યારે, કોટિ પૂજા નિષ્પણ થાયછે તારે.
 શ્રુતિ સ્મૃતિ એમ સદાય ઢ્યારે. વંઠેલા ૩

ભુડ મકલાય નરકને જાણી, નીચ પરનારીને એમ નિહાળી,
 કરેલાં સુકર્મ નાપે લે ટાળી. વંઠેલા. ૪.

જારમાં સાર નથી કાંઈ જડતો, પ્રકટ નર દીસે નરકમાં પડતો,
 જાય જમ કિંકરને કર ચડતો. વંઠેલા. ૫.

લોકમાં લાજ ધટે છે તેની, જારમાં પુરુષ રમે છે જની,
 ફોટેલી થાય અતીશે એની. વંઠેલા. ૬.

રંજિયા રણમાંહિ રાવણ જેવા, તુછ ખૂની જાયછે સગલા તેવા,
 અતીશે અધમ ગણાય એવા. વંઠેલા. ૭.

રાણા નર હોય તે સમજ લે છે, સદા પરનારીથી અજાગા રેછે,
 છોટમ સદુ મુનિજન એમ વહે છે. વંઠેલા. ૮.

- દોષના કોશ ભરે વ્યભિચારી, જરા નથી જોતા વિવેકે વિચારી. દો. દેક.
 માનેછે લક્ષ્મી દેવીને માતા, દેહે તેને જાર કર્મમાં જાતા,
 કાપે પછી વિહણુ શંકરને વિધાતા. દોષ૦ ૧.
 જાય જમ કિંકરને કર જયારે, લોહની નારી તપાવે ત્યારે,
 કરાવે સંજ માર ખલુ મારે. દોષ૦ ૨
 તુછ નર ત્રાસ તેનો નવ આણે, ગુરનાં વ્યય અસત્ય પ્રમાણે,
 તેને જમ દૂત વૈતરણીમાં તાણે. દોષ૦ ૩
 વચન જે વેદ તણાં નવ માને, કહો તે મૂઠ ગણે પછી કાને,
 યશુથી અધમ લખાયા પાને. દોષ૦ ૪.
 પરણેલી હોય મેમણ સારી, તોય પરનારી ભજે વ્યભિચારી;
 અરે શઠ શી ગતી થાશે તારી. દોષ૦ ૫.
 પરણતાં કીધી પ્રતિજ્ઞા કેવી, માનુ પરનારીને માતા જીવી,
 વહેલી વાથા વૃથા કરી એવી. દોષ૦ ૬.
 કોય ધન ધામ ત્રિયાને ત્યાગી, વેષ ધરી યાય ભલો વિતરાગી,
 ભમે પરભામિની સંગે અભાગી. દોષ૦ ૭.
 હિતમ નર દેહ અમૂલકધારી, હાથે કરી તે નવ જશો હારી,
 છોટમ ભજ પ્રહ્મ સદા સુખકારી. દોષ૦ ૮.

પાપીને પૂણ્ય કર્મ નથી ફળતું, ખળેણું ખીજ ઉગે નહિ વળતું.
 પાપી. દેક.

- ચિત્ત કરે અપણ વિષયરસ ચાખી, અહોનિશ ભડકે છે જિન્મર આખી,
 પ્રભુ પદ મારે સકે નહિ રાખી. પાપીને૦ ૧.
 અહંકૃતી આપ શરીરની આણે, અન્યથી જિતમ આપ વખાણે,
 મરે ત્યાં સુધી ધણે મત તણે. પાપી૦ ૨.
 ખુશ્કિતો નિશ્ચય સાધે નરતો, દોષથી દિલમાં જરા નથી ડરતો,

- ભંડારો પાપતણો રહે ભરતો. પાપી૦ ૩
 મનોરથ મનથકી જાપજે એવા, પ્રપચે પરધનને હરી લેવા,
 સજે નહિ સારા પુરૂષની સેવા. પાપી૦ ૪.
 નેત્રેં સહુ જીડી દષ્ટિયે ભાજે, તેથી તપ્ તીરથ પુણ્ય પ્રજ્જળે,
 પ્રજીવું તેજ પધે નવ ન્યાજે. પાપી૦ ૫.
 કાને ખર નિદા ભડેરી ભાવે, પ્રજી જીજી સાંમળતાં હંધ આવે,
 કુખુન્દી ચોર પ્રભૂના કહાવે. પાપી૦ ૬.
 છભે વદે જીઠ અન્યાયને ચાડી, પુણ્યનો મારગ નાપે જાખાડી;
 મારે વિષ વેડી સર્વને વરાડી. પાપી૦ ૭.
 હાથતો કામ હરામ કરેછે, ચોી લાંચ હિંસામાં આગે ધરે છે;
 વળી ધણાં અધમ કરમ આવરે છે. પાપી૦ ૮.
 ચરણતો ઝાઝા કુસંગે ચાવે, મમત કરી વડતાં મગનમાં મહાલે,
 પુણ્યને પંથે જરા નવ હાલે. પાપી૦ ૯.
 પાપથી પુણ્ય ભરયો ખજ દેહ. માળા ગ્રહી માને મૂકાવાં તેહ,
 છોટમ તરે સાચો મનુષ જન જેહ. પાપી૦ ૧૦.

-
- સુજનમાં દોષ કુટન દેખે, આપથી ઓછ અન્યને લેખે. સુજન ટેક.
 આનને સરખું છે સારું ને નરતું, ભસે તેની પાછળ ચોમર ફરતું.
 કાયની કિમત તે નથી કરતું. સુજનમાં. ૧
 અર્ક ધુડ આગળ કાય વખાણે, તરત તે જીકું કહે તે ટાણે.
 અધમ નર સુજનમાં દૂષણ આણે. સુજનમાં. ૨
 ઝાંકસાને કાગ કહે સહુ એવી, નથી એની વાણી અમારા જેવી.
 સુજનને કુટની રીતી તેવી. સુજનમાં. ૩
 વનસ્પતી ખીલે વૃષા રતુ પેખી, જવાસો જાય ખળી તે દેખી.
 એની હોમ કુટની જાતી અદેખી. સુજનમાં. ૪

અધમનાં લક્ષણ સગળાં એવાં, મુખકને સર્વ વીછીના જેવાં.
છોટમ કહે એ થકી કહિયે કેવાં. સુજનમાં. ૫

અરે જીવ શી ગતિધારો તારી, જીહામ જન્મગયો સહુ હારી. અરેટેક.
ચોરી જરી હિંસાનાં કામ કરે છે, પાપના ભાર અપાર ભરે છે.
વદનમાંથી વિષ જેવાં વચન ઝરે છે. અરે. ૧

વિગણુ તણ વેશ્યા ભજેછે રૂપાળી, ખુચટ તારાં સુકૃત નાખે છે ખાળી;
કાળજમાં ભાત પડેછે કાળી. અરે. ૨

વ્યસનમાં વણુશી ગયો વ્યભિચારી, મૂઠ થઈ મલિન વાસના તારી.
થયો તું નરક તણો અધિકારી. અરે. ૩

જ્ઞાન તો અવળું સમજી લીધું, નાસ્તિક થઈ કર્મ અધટતુ કીધું.
અમૃત રસ ઢોળી હળાહળ પીધું. અરે. ૪

વિષય રસ માહી રહ્યો તું ખૂટી, કરેછે કરણી નિરંતર ફૂટી.
ઓચિતો જરો અજ્ઞાનક ઊડી. અરે. ૫

જ્યારે જમ કિ કરને કર ચડશે, પછી તેને માર ધડાધડ પડશે.
રાંક થઈ જીવ નિરંતર રડશે. અરે. ૬

ન્યાયાધિશ ધર્મરાય છે એવો, તેને શિર દંડ દુબળે જેવો.
કડણુ ઉત્તર એને ઠેગ્યો. અરે. ૭

આત્મનું થઈ આચરશે ગુરુ સેવા, તણને દુર્ગુણ દૂષણુ જેવા.
છોટમ જન નિપજે જનક શુક જેવા. અરે. ૮

કેદ કરી મૂઠ મગાડે કાયા, દૂર રહે એવું જાણી જન કાયા. કેદ. ટેક.
પિયે મધુપાન નીચ જે નર તો, પ્રજાતી ધાયારહે જો પ્રરતો.
એવામો જીવ નથી ઉધરતો. કેદ. ૧

કેદ તો આસુરો જીવ કરેછે, ખુન્નિ ધન કીર્તિની કાંતી હરેછે.

- ધારજ ને ધર્મનો નાશ કરે છે. કેશ. ૨
 કેશીની વાત કોય ના માને, ચોરી ભરી જીઠ કપટ કરે છાને.
 ભરોંસો તેનો પડે નહિ કાને. કેશ. ૩
 કેશી નર થાયજ સગજા કોવી, વિશેષે હોય મુજનના વિરોધી.
 કેશીના એ ગુણ જોયા શોવી. કેશ. ૪
 એ કેશ ત્યારે શરે છે ખતો, સાડું તે પુણ્ય કરી નથી શક્તો.
 ધણા દીન દેહ તેનો નથી ટક્તો. કેશ. ૫
 અમૂલ્યક દેહ ખગાડે આપે, પડે છે નરક વિરો ખતુ પાપે.
 મરે છે કેશી સદાય સંતાપે. કેશ. ૬
 કેશથી ભોગી ખને છે રોગી, જોગથી બ્રહ્મ થાયજે જોગી,
 સદા શઠ થાયજે ત્યાગી સંજોગી. કેશ. ૭
 પુરાતન પાપ હોય છે જ્યારે, વ્યસનમાં જીવ વાંકે છે ત્યારે.
 છોટમ મળે સદગુરુ તેને સુધારે. કેશ. ૮

જીવડા જોને તું આપ વિચારી, ભૂલ્યો શઠ શી ગતી થારો તારી.
 જીવ. દેક.

- ગર્વમાં થઈને ફરેછે ઘેલો, પાપનાં કર્મ કરેછે પેહેલો.
 મોહ મદમાંહિ થયો મન મેલો. જીવ. ૧
 ધર્મને પાંથે નથી પગ ધરતો, અનીતિ અન્યાય અધર્મ આચરતો.
 ધણીના ભય થી શો નથી ડરતો. જીવ. ૨
 દોકટ સુખમાંહી શરે છે કુલ્યો, ભાગ્યના હીણા પ્રભુને શું ભૂલ્યો.
 દેહી રૂપી રતન અમૂલ્યક ભૂલ્યો. જીવ. ૩
 કાળની દ્રોણ સભય શરે છે, પળે પળે આચુષ તારું હરે છે.
 દોષના કોશ ભરીને મરે છે. જીવ. ૪
 છકેલા ભાશ સર્વને છોડી. જોતાં જમ નાખશે મુંડી મરોડી.

રડા તન ડેરા થરો રાખોડી.

છવ. ૫

વાવેલાં તો સર્વે વેગરવાં પડશે, કઠિય વાવે કદળી તે કયાંથી નીમડશે.

ઝેરમાંથી અમૃત તે કયમ જડસે.

છવ. ૬

સૂર્ય સુત રાજા છવને માથે, મુવા પછી જાય પાપી તેને હાથે.

કાણુ છે છતી જવું તેની સાથે.

છવ. ૭

પાધરા ચાલો પાપ નવ કરશે, હશ્વરની આસાઓ જો અનુસરશે.

છોટમ પ્રભુ શરણુ ગયે ભવ તરશે.

છવ. ૮

જનની જીવેરે ગોપીચંદની એ રાગનાં કી. ૮

જગમાં તેં જનમીને, શું કરયું, આજખ્યો નહિ અવિનાશછ.

જૂઠારાં ખોયું તે છવડા, પડ્યો કાળને પાશછ.

જગમાં ૧

દાન દયાને સત્ય શીલતા, એવું ના આવ્યું ઉર છ.

જગ કર્તાને જાણ્યા નહી, કામ કીધાં તે કુર છ.

જગમાં ૨

ધંધો કરીને ધન મેળવ્યું, ખાંધ્યા મોટેરા માજ છ.

પ્રભુ ન ભજયારે પાપયે, કાલે ઝડપશે કાળ છ.

જગમાં. ૩

વેહેવાર વટના વરા કર્યા, મમતા ખાંધીને મંદછ.

ગર્વથી પુણ્ય અકૂળ ગયું, ગમ્યા નહિરે ગોવિંદછ.

જગમાં ૪

સાચા ને જુઠારે પાડવા, લીધી લોકોની લાચ છ.

મહિંશ મારકણા શો મસ્ત છે, નથી હશ્વરની આંચ છ. જગમાં. ૫

કીટ જે વારે વૃષા કાળના, ઉપજે તમ અલપાય છ.

એમ પ્રહ્લને ભજ્યા વિના, જમને ધેર છવ જાય છ. જગમાં. ૬

ધિક ધિક તારા ધર્મને, મનમાં પાપના મૂળછ.

શુદ્ધ વિચાર ન આવિયો, ધર્મ માન્યો તે ધૂળછ.

જગમાં. ૭

સાર આચરવું ન સૂઝ્યું, કરતાં ફૂડી ફુલ રીંત છ.

છોટમ પ્રભુ એક સત્ય છે, ખીજું સરવ અનિત્ય છ. જગમાં. ૮

- મોટયમ મોકરે મન થકી, અનરથ મૂળ અભિમાન છ.
 સમરથ સરજનહાર છે, ધરવુ તેહનું ધ્યાન છ મોટયમ. ૧
- કોય મોટારે કારનારથી, કોયને જર તાણું જોરછ.
 અધરમે ધન કરયુ એકકું, અતે ઇશ્વરના ચોર છ. મો. ૨
- કોયક મોટા કરામતે, ખુશ્કિ બળ પરચંડછ.
 ભજન વિના ભય નહિ દળે, જડશે જમ કેરો દંડછ. મો. ૩
- કુલ્ય ન સામે કુલન', તજે તરવર તેહછ.
 માટે ન કુલીશ માનવી, ખરશે કાણુ માહિ દેહછ. મો. ૪
- પરવશ સહુનારે પિંડ છે, જીવન ચપલ જડર છ.
 ઝમકી જાયે જોવી વીજળી, એવું જાણી લે હર છ. મો. ૫
- મૂઠ જાણે મરણું નથી, મોટમ મનમા અપાર છ.
 કાળ ભયંકર કાણુ છે, કરે છત્રપને છાર છ. મો. ૬
- નાનપણે ગ્રહો નમ્રતા, ભાવ ભક્તી ને સાનછ.
 જગત કરેછું જગદીશદું, સુખ દુખ સહુને સમાન છ. મો. ૭
- ઇશ્વર જણે ઓળખ્યા, તે નર મોટા મહંત છ.
 ખીજાં ખચારાં એ શું ખન્યું, રહ્યા અપરાધી જંત છ. મો. ૮
- ભકિત થકી જ મોટા થયા, તેનું નવખડે નામ છ.
 ભજ છોટમ ભગવતને, મળશે મોટેરો ઠામ છ. મો. ૯

-
- ભકિત મારગ સહુથી ભક્ષો, ચાલે કોય ચતુર છ.
 હરદમ હરિ વન વીસરે, ભાવ રહે ભરપૂર છ. ભકિત. ૧
- ચાદ્ય ન ચૂકે રે ચિત્તથી, અચળ એવી છે ેક છ.
 નિમિશ ન ભૂલે રે નાથને, જોના વિમલ વિવેક છ. ભકિત ૨
- સત્ય ધર્મ શીલ શોભતું, નિર્મળ મુણ્યે પવિત્ર છ.
 દેષ નહિ કોય લોક શું, માને સર્વને મિત્ર છ. ભકિત. ૩

ધ્રુવ અંખરિખ પ્રહહાદને, જુવે જનક વિદેહ છ.
 ચિત્ર કેતુ ચંદ્ર હાસ છે, જાળ્યા ભક્તિમાં તેહ છ. ભક્તિ. ૪
 અલરેક અર્જુન ને ખળિ, વિભીષણને વિદુર છ.
 ભીષ્મ પરીક્ષિત જૂપતી, કૃષ્ણ ને અકરૂર છ. ભક્તિ. ૫
 રાજ રીતિમાં સહુ રહ્યા, કાહાવ્યા મોક્ષ મહંત છ.
 ધર્મ પાળ્યો ધરણી વિષે, સર્વ શિરોમણી સંત છ. ભક્તિ. ૬
 હાશ્વર કીધા ઓળખી, સાચા સરજનહાર છ.
 અન્યનો જ કરે આશરો, ભક્તિ તે વ્યભિચાર છ. ભક્તિ. ૭
 અનન્યપણે રે જાપાસવો, એક દેવ અખંડ છ.
 ખીજાં સાધન સહુ પાંગળાં, પૃથ્વીમાંહિ પાખંડ છ. ભક્તિ ૮
 એવી ભક્તિનો આદર કરો, મોઢો નર તન જાય છ.
 અપ્રજ ગયા તે અભાગિયા, જમને હાથે પિરામ છ. ભક્તિ. ૯
 સાચી ભક્તિ સુવિચારથી, કરી જાણે જો કાય છ.
 કહે છોટમ પ્રજા પામશે, મહા મુક્ત તે હોય છ. ભક્તિ. ૧૦

સાચા પ્રજાજને સેવિયે, કદિપત ખોટા કરોડ છ.
 જગત રચ્યું જણે જુક્તિએ, જેની નહિ કોય જોડ છ. સાચા. ૧
 વ્યાપક સઘળા વિશ્વમાં, હરિ હાજરા હજુર છ.
 સમીપ રહી સહુ સાચવે, દુરજન જાણે દૂર છ. સાચા. ૨
 રચના તિહાં રચનાર છે, કાર્ય તિહાં કરનાર છ.
 રક્ષય તિહાં રક્ષક સદા, સૃષ્ટિ તિહાં સૃજનાર છ. સાચા. ૩
 વિશ્વાસ ત્યાં વિશ્વંભર સદા, એવું કહે મુનિ કોય છ.
 પાપક સર્વ પ્રજા તણો, સહુને જાણે છે સોય છ. સાચા. ૪
 નિયમ ખાંધો જણે સર્વનો, નિષ્કે નિષંતા એક છ.
 તૃણ નવ હાલે હુકમ વિના, એવા નથીરે અનેક છ. સાચા. ૫

અદ્યુત સામર્થ્ય એકમાં, કલ્પ કોટિ અનંત છે.
 અઅણુત અંડ ઉત્પન્ન કરે, આણે કણુમાંહિ અંત છે. સાચા. ૬
 સ્વર્ગ જૈનું ઝોલેક છે, અક્ષર-ધામની આધ છે.
 દેહ ધારી ત્યાં દેવ છે, ભિન્ન પંથના વાદ છે. સાચા. ૭
 વચન વિચારેને વેદનાં, સચ્ચિદાનંદ કંદ છે.
 છોટમ તે પ્રજુ સર્વનો, ગુણાતીત ગોવિંદ છે. સાચા. ૮

શું સમજ્યો શાં ગુરુ થકી, ન થયું પ્રહાનું જ્ઞાન છે. શું ૧
 મમતા માંહિ મળી રહ્યાં, અતિતનું અભિમાન છે.
 સ્થૂલ સૂક્ષ્મને કારણ તણા, ન લગ્યો મૂળ વિચાર છે. શું ૨
 હુ હુ કરેછે તે શું હરો, શોધી ના લલ્યો સાર છે.
 ક્ષરને આરાધે ખરે ખરો, અક્ષર પ્રહનો અભણ છે. શું ૩
 ચર્મના રૂપને ચિંતવે, વૃથા વહી જાય પ્રાણ છે.
 સરજે પાળે ને સંહરે, એવો કર્તા અરૂપ છે. શું ૪
 લક્ષ્ય ન લાધોરે તે તને, ભટકે ભવ રૂપ છે.
 નામ જપે છે જીવના વડે, નથી નામીની જાણ છે. શું ૫
 ધામ તો કલપેલાં સાંભળ્યાં, અંતે કર ગ્રહે કોણ છે.
 જીવતાં જ્યારથ ના લલ્યું, સુવે માને છે મોક્ષ છે. શું ૬
 વાતે વવાયોરે પાપડો, પ્રજુ જાણે પરોક્ષ છે.
 અનુભવી ગુરુ જો આવી મળે, આપે તત્ત્વ વિચાર છે. શું ૭
 છોટમ સદચિદ રૂપને, જીવતાં જીવે નિરધાર છે.

અક્ષર આધ આરાધિયે, જનો પ્રજ્ઞ પ્રતાપ છે,
 સમલ વિરાજે એ શૂન્યમાં, આપરણ રહિત અપાપ છે. અક્ષર ૧.
 સૂર્ય તણી સત્તા થ! ઉમળે અમ્મ અપાર છે,

એમ સકલ ઓંકારથી, થયો અંડ આકારજી,	અક્ષ૦ ૨.
રૂપ બંધાય અરૂપનાં, તેમાં અવનવા રંગજી,	
અલગો ઉપાધિથી અર્ક છે, એવો કર્તા અસંગજી.	અક્ષ૦ ૩.
દેહ ધારી દૂનિયાં વિષે, નિર્મલ પલિકા જે થાયજી,	
વાદલ જેવાં વપુ સહુ, રાખ્યાં તે નર ખાયજી.	અક્ષ૦ ૪.
નિર્બળ પલિયાને નમે, કહે તેને કર્તારજી,	
મર્મ ન જાણે એ મૂળગો, ભૂલે ભરમે સંસારજી.	અક્ષ૦ ૫.
અનુભવ ઉપજે ઉર વિષે, શુર સાન વિચારજી,	
છોટમ એ પદ આજખે, પામે ભવ જળ પારજી.	અક્ષ૦ ૬.

સાન ન ઉપજે શુર વિના, કોટિ સુણતાં કંથાયજી,	
પારસ લખિયો પુરાણમાં; મુણતાં સોનું ન થાયજી.	સાન. ૧.
અંજન વિદ્યાની એપધી, આગળ કથી ગયા કાયજી.	
પાઠ કરે પૂરા પ્રેમથી, નિર્મલ નેત્ર ન હોયજી.	સાન. ૨.
કલ્પતરુને ચિંતામણી, મોટો મુણિયો મહિમાયજી.	
દારિદ્ર ન જાય દીઠા વિના, જપતાં જીગવહિ ભાયજી.	સાન. ૩.
મરતકના મુખ આગળે, પઢિએ અમૃત પુરાણજી	
જરિયે ન ધાયેરે જવતું, જોજ્યો વિચારીને જાણજી.	સા. ૪.
પોષણ આપે પળે પળે, ભેજો રહિ ભગવાનજી.	
એ પ્રજુને જો આજખે, તો તે હોય ગુણવાનજી.	સા. ૫.
જુતી કયાઓ જે જગનમાં, તેનો સમજવો સારજી,	
મહંત પુરુષ મળ્યા જેહને, પામ્યા તે નર પારજી.	સા. ૬.
સાત દાડા શુક દેવની કથા, સુણિ સહુ કાયજી.	
પરીક્ષિત મોક્ષ પામી ગયો, સમજ્યો લક્ષારથ સોયજી.	સા. ૭.
માંનો કહ્યું જે માનવો, દેવ જુલિના દક્ષજી,	

છોટમ પ્રભુ પદ પામયા, લેજો શાનીનો લક્ષણ.	શાં ૮.
શત્રુ સખળ છે શરીરમાં, મોટા મનના વિકારણ, ધર્મરૂપી ધન એ હરે, વિના વસ્તુ વિચારણ.	શાં ૧.
દ્વાદશ તિલક અંગે કરે, હરિમજવા હથિયારણ, મેહિ મચરડીને મારિયા, તરી ન રાક્યા સંસારણ.	શાં ૨.
શંખચક્ર મદા પદ્મનાં, ધારે અંકિત અંગણ, કામે ને કોષે તે કૂટિયા, કરચો કરમે કુસંગણ.	શાં ૩.
લેખ ધરે ભય ના ટળે, શત્રુ ધરે શરીરણ, પરપંચ મૂકી પ્રભુ ભજે, એવા કાયક વીરણ.	શાં ૪.
ધીરજ ધનુષ કરમાં ધરે, સુરતા ખાણ સંધાણણ, કંધીને શત્રુ કોરે રહે, પામે પદ નિરવાણણ.	શાં ૫.
સત્યનામ સમશેરને, હરદમ જો મહે હાથણ, છોટમ પાપના પરભવે, રમે પ્રહમ્ની સાથણ.	શાં ૬.

હો મનુવા શ્રીહરિ શરણ રહેજે એ રામ ! કીં ૩.

હો મનુવા ભજનભરાંસે રહેજે,
અવર હિમાસન પરહરી, ગુરુ સાત તદ્દયમાં ગ્રેજે. હો મનુવા ટેક.
વિચરે વપુ વ્યવહારમાં રે, સુરત પરાની પાર.
આવરણમાં અટકે નહિ, નિજ પ્રભુસાથે એક તાર. હો મનુવા ૧.
ચક્ર દેખે ચક્રને રે, ચિત્ત ન ચોરે લગાર,
અમૃત આપે આંચમાં, તેથી ખળતા ભખે અંગાર. હો મનુવા ૨.
અખુજ અર્કને જોઇને રે, ખીસે સરોવર માંચ,
સમરથની સુરતા થકી, જલ પત્રે ન પરસે કાંક. હો મનુવા ૩.
કુંજડી પ્રસવે ઈડલાંરે, જાનની વિદેશે ભય.

સુરતે સેવાયે સેહેજમાં, તેની પ્રીતયે પરદાં થાય. હો મનુવાં ૪.
 સાગરકેરી છીપનીરે, સુરત સ્વાતિ ધન સંગ,
 આતુર થઈ ગૃહે અધરશી, તેમાંનીપજા ભોતીનાં નંચ. હો મનુવાં ૫.
 નરમાદા ભોતી તણી રે, સ્નાયો સ્નેહ કહેવાય,
 નરને વિદેશે વાપરે પણ, માદ્યથી અલગ ન થાય. હો મનુવાં ૬.
 એમ સુરત સુજનારશું રે, રસ ખસ થઈ રહે સ્ત્રીન.
 પલક ન જાય પિઉ વિના, જેવો અહાજલ કેરો મીન. હો મનુવાં ૮.
 લક્ષ લાગ્યો નવ વીસરે રે, હરદમ હાલ હમેશ,
 જન છોટમ ધન્ય તેહને, જેનો એવો ભક્તિનો દેશ. હો મનુવાં ૯

હો મન ભમરા ભજન તણ શું ભમે છે,
 પ્રભુ પદ પંકજ પરહરી, તને અંગુર ભોગ ગમે છે. હો મન. ૧૬.
 વિશ્વવાડી કરતારનીરે, કઢિપત કારસું કામ,
 ઊપજ્યા પછી લય થાયછે, તેનું ન જડે રૂપકે નામ. હો મન ૧.
 ખરાસની સુરતી ખનીરે, અભિ ધનુષનો રંગ,
 જેતાં જેતાંમાં જાયછે, તેમાં નહિ કાંઈ કથનો સંગ. હો મન ૨.
 આપણી આંખો આગળેરે, શરા સુજાણુ શ્રીમંત,
 મરદ હડી ગયા ગરદમાં, જે ખુજી જોયા ખળવંત. હો મન ૩.
 ભૂમી ઊપર થયા ભૂપતિરે, જાણત હુકમમાં હજૂર,
 વૈભવ વાળા વિશ્વમાં, તે વહિ ગયા જેહેતે પૂર. હો મન ૪.
 ગજ ઘોડા રથ સાહબીરે, ખામ ધણ ખરિવાર,
 પલ એકમાં મૂકે પડથુ, એવો મૃતુનો મોટો માર. હો મન ૫.
 ધન મદ જોખન કેંદ્રમાંરે, ગર્વ કરે સો ગમાર,
 પુખ્તી સજાએ પોદતાક એવા છત્ર અર્ધ ગયા છાર. હો મન ૬.
 સહુના શિર ઉપર કરેરે, કલ્યાણ ચક્ર કસળ.

અંધ ન લહે અજ્ઞાનમાં, જેની ૪૬૬ે નિલોકને જાણ. હો મન ૭.
જાતું સરવને જરૂર છેરે, સમરને સરજનહાર,
જો દિવસે ધર ના જડ્યું, તેને આગળ છે અંધકાર. હો મન ૮.
છોટમ એવું જાણીનેરે, બજ સમસ્થ ભગવંત,
પ્રભુ ના ભગ્યા તે પ્રલેગ્યા, એવો ચોમાસાના જંત. હો મન ૯.

હો જીવડા તું જગતપતી જોને જાણી,
સર્વ દેહમાં સરસ જે, નર દેહ દીક્ષા તને પ્રાણી. હો જીવડા. ટેક.
નર ખરથી શાનો બલો રે, જો ન જાળયો કરતાર,
ચાર તો સરખાં સર્વને, બધ નિદ્રા અનંગ આકાર. હો જીવડા ૧.
માનવ મોટો માનિયેરે, જો કરે સાચો શોધ,
તત્ત્વ વિચાર રહે સદા, જેની પુષ્કીમાં નિર્મલ યોધ. હો જીવડા ૨.
નિર્મલતાએ નિહાળિયેરે, સમસ્થ સરજનહાર,
સ્થાવર જંગમ જે રમે, એવો અખિલ અંદ આધાર. હો જીવડા ૩.
અદ્ભુતતા એમાં પ્રાણીરે, કામ ન પામે પાર,
કલ્પિત મતને પરહરી, કરો છોટમ એમ વિચાર. હો જીવડા ૪.

ભુટ્યો મન ભમરા તું ક્યાં ભમ્યો એ રાગનાં કી ૩.
ધર્મ વિચારો રે ધર ધડી, લજી કપટ તમામ;
પડતાં ધારે જે પાપમાં, ધર્મ તેનું છે નામ. ધર્મ વિ ૧.
કસીએ સુઘી પ્રથમ કરી, રક્ષી સ્થિર ચરે જાત્ય;
મોટો ખનાવ્યો રે માનવી, વિશ્વમાં જે વિખ્યાત. ધર્મ ૨.
નાથક નરને સરજિયો, આપ્યું જ્ઞાન વિશીષ:
વાણી આપી શબ્દ બોલવા; દીધા હિત જીવદેશ. ધર્મ ૩.
ચરણ આપ્યા દેવે ચાલવા, અહેવાને હાથ;

- ધણિયે તો રાખવા ધારણે, સાંખ્યો ધર્મ તે સાથ. ધ૦ ૪.
- હિતનાં વચન આદિ દેવનાં, તેનું નામ છે વેદ; ધ૦ ૫.
- અવળો આલે તે અધર્મ ખતે, અતે થાય ઉછેદ. ધ૦ ૫.
- સત્ય દયા તપ શૌચ છે, પગ ધર્મના ચાર; ધ૦ ૬.
- જેના તદ્દયમાં એ રહ્યા; હિતમ તેનો આચાર. ધ૦ ૬.
- ચાર ચરાણુ છે અધર્મના, વેમ મદ ને કુસંગ; ધ૦ ૭.
- અનૃત પેશી જો અંગમાં, કરે ધર્મનો ભંગ. ધ૦ ૭.
- સત્ય વસે જો શરીરમાં, સુઝે સાચો વિચાર; ધ૦ ૮.
- ખુર્દિ પ્રકાશ વધે ખહુ, ઝાલે કર કર્મચાર. ધ૦ ૮.
- શશિ વિના જેવી શર્વરી, વિના દીપક ધામ; ધ૦ ૯.
- સત્ય વિના એમ જાણવો, નરદેહ નકામ. ધ૦ ૯.
- સત્ય વાળો નર સર્વને, ધાગે વાહલો વિરોધ; ધ૦ ૧૦.
- પ્રીતિ પ્રતીતિ કરે સહુ, શોભાવે નિજ દેશ. ધ૦ ૧૦.
- આતિ મહિમા સારી આપર, પામે સાચા સુખણુ; ધ૦ ૧૧.
- જસ ખહુ વાધે જગતમાં, કરે વિશ્વ વખાણુ. ધ૦ ૧૧.
- રાખે ભરસો ભૂપતી, ભારે સાંપે ભંડાર; ધ૦ ૧૨.
- સાચાને મળવો સેલ છે, પ્રણુ સરજનહાર. ધ૦ ૧૨.
- સાચ વસે જો શરીરમાં, પ્રાણી હોય ધવિત્ર; ધ૦ ૧૩.
- સદગુણ સમળા સાચમાં, માને માનવ મિત્ર. ધ૦ ૧૩.
- છવ ઉપર દયા જેહને, યાળે દીનનાં દુઃખ; ધ૦ ૧૪.
- તન ધન ને વાણી વડે, આપે સર્વને સુખ. ધ૦ ૧૪.
- ધન્ય છે ભહું અંતર વિષે, કરવા સહુનું કલ્યાણ; ધ૦ ૧૫.
- અવગુણ ના ધરે ઉર વિષે, દયા તેજ પ્રમાણુ. ધ૦ ૧૫.
- દેહ ધરો દુનિયાં વિષે, ધણે પર ઉપસર; ધ૦ ૧૬.
- સરજ જનમ તે જન તણા, તેના સરજ વિચાર. ધ૦ ૧૬.

જપ તપ સાધને શું થયું, દયા જો નવ હોય;	
દાનવ જોવા દેવને, પ્રિય લાગે ન કોય.	ધ૦ ૧૭
પંથ પ્રપંચી તેહનો, દયા જોમાં ન લેય;	
દંભી શરે દુનિયાં વિષે, કરે જીવને કલેશ.	ધ૦ ૧૮
નિર્બલ દુખી ધણા નડે, એવા અધમ અપાર;	
નરકે પડે નર તે સદા, મારે જમરાઓ માર.	ધ૦ ૧૯
કબર સહે ધર્મ પાળતાં, તપ તેનું છે નામ;	
જીભતો દંભ અનેક છે, તેણે સુધરે ન કામ.	ધ૦ ૨૦
તપ કરી તન દબ જે કરે, જીતે ઇંદ્રીને પ્રાણ;	
મન વશ રાખે પાતા તણું, હોય ચતુર મુગાણ.	ધ૦ ૨૧
સુખ દુખ સમ કરીને ગણે, સમ હરખને શોક;	
ધીરજ ધર્મ ચૂકે નહિ, એવા નર તો કોક.	ધ૦ ૨૨
શૌચ ક્રિયા સગળી કરી, રાખે શુદ્ધ શરીર;	
એક ધ્રુવે પછી મન તણો, માનનીરથી વીર.	ધ૦ ૨૩
એવો ધર્મ હરમાં ધરે, પ્રાણી તેહ પવિત્ર;	
સપ્તજીવન આ જગતમાં, ચાર તેનાં ચરિત્ર.	ધ૦ ૨૪
વેદ વચન થકી સ્મરને, પંથે ચાલશે જહ;	
એટલે પ્રભુને જે ભજે, તરે ભવજલ તેહ.	ધ૦ ૨૫

શું કર્યું જનમી સંસારમાં, ખોયો દુર્લભ દેહ;	
મોહું સુખ જ્યાં મળે, તે તો ના થયું તેહ	શું કર્યું ૧
સ્વર્ગનાં દ્વાર ઉઘાડવા, સાધી ના શક્યો ધર્મ;	
નાખે અંતે લેઈ નરકમાં, કીધાં એવાં તેં કર્મ.	શું ૨
મૂળ ઉછેદે મોહનાં, એવા ગુર તણું માન;	
હરમાં ન આગ્યું આગાધથી, ન ધર્યું પ્રહાણુ ધ્યાન.	શું ૩

તપમાં તો ઘડિયે તપ્યો નહી, તપ્યો ત્રિવિધ તપ;	
પુણ્યનાં સાધન ના કર્યાં, કર્યાં પૂરણ પાપ.	શું ૪
દાન ન દીધાં દીનને, દીધાં દુર્બલને દુઃખ;	
કોટિ જન્મ ભજી કામના, તોહે ભાગી ન બૂખ.	શું ૫
ભંગુર ભોગ કાજે ભગ્યો, થયો કાળનો ભોગ;	
અક્ષય શુખ આપી સકે, એવો ના સાધ્યો જોગ.	શું ૬
તન મન ધનથી દુકૃત કર્યાં, સુકૃત ના સરચું કાંચ;	
મરણ પછી મારું શું થશે, એવું નાવ્યું મન માંચ.	શું ૭
તૃણા તો જીર્ણ થઈ નહિ, થયું જીર્ણ શરીર;	
સ્વાસનું સત્વ ઝરી ગયું, જીવું કુલનું નીર.	શું ૮
કાળ તો કાંચ ગયો નહી, ગયો આપે બહુ વાર;	
અપરાધ કીધા અનેકના, મળ્યો જમરાનો માર.	શું ૯
વચન ન પાળ્યાં વેદનાં, ગુરુ આસા આધીન;	
વનિતાને વરા થઈ વરતિયો, મન વચન મલીન.	શું ૧૦
કંઠ સઘાં કોટિ ભામ્યાં, સઘાં શીતને તપ;	
ધર્મનો શ્રમ તો સઘો નહિ, ભૂલ્યો પ્રહનો જાપ.	શું ૧૧
નિષ્પણ કર્મ કરી મુલો, ધન ના મળ્યું કાંચ;	
ચપળ આયુષ તો ચાલી ગયું, જીવી વાદળની છાંય.	શું ૧૨
એક સો વર્ષનું આઉખું, વિધિયે કરચું નિર્માણ;	
અરધું ગમાવ્યું તેં ઊંધમાં, વહ્યો ફોકટ આણ.	શું ૧૩
ખાર વણે ગમાં ખાલમાં, વૃદ્ધતા મંદિ વીસ;	
શેષ ગયાં સંતાપમાં, દિધમમાં અહોનીશ.	શું ૧૪
વારે વારે વાહો મયો, કર્તી કર્મના ભોગ;	
હોટમ સમઝી હવે કરો, પ્રભુ મલવાનો જોગ.	શું ૧૫

નારીથી નર શ્રે નાસતા, જીવો અપખાનું બેર;	નારી૦ ૧
અતુલિત ખળિયો એમાં વસે, કાચ કંદર્પ ચોર.	
વસ્ત્ર વના કરયા કાચને, નાગા શરતા નિશાંક;	ના૦ ૨
કાચને કોપીન ચીથરાં, અરધાં ઉપાડાં અંગ.	
રાખ ચોળી શ્રે રાનમાં, મોટા મથાના કંશ;	ના૦ ૩
કાચક કીધા મુંડિયા, જવો વિધવાનો વેશ.	
ગેરૂં રંગેલી ગોદડી, એઠે અંચલા અંગ;	ના૦ ૪
વસ્તી થકી રહે વેગળા, તણ તરણીનો સંગ.	
ભીખ માગીને ઉદર ભરે, કરે શળનો આહાર;	ના૦ ૫
ધંધર એક આરાધવા, છોડી દીધો સંસાર.	
ભોગ તજ્યા ભોગ સાધવા, વળી ભોગ સરાય;	ના૦ ૬
તે નર પામર બાણવા, ઉભે ખળે તે થાય.	
ભોગ લીધો ને જતી થયા, ધૂંધે દારાને દામ;	ના૦ ૭
તે નર અધવચ્ચી પડયા, મળ્યો નરકનો શમ.	
પૂર્ણ પુણ્ય હોય પાછલાં, સાથી જાણે તે ભોગ;	ના૦ ૮
એછા માણસના અંગથી, નટળે માનસ રોગ.	
નારી સહિત કોઈનર ભલા, કરે ધર્મ ને દયાન;	ના૦ ૯
પાપ પુનને પરહરી, આરાધે ભગવાન.	
જનક સરીખા જગતમાં, રૂષિમુનિ જન જહ;	ના૦ ૧૦
સંસારમાં સરસા રણી, પામ્યા પ્રભુ પદ તેહ.	
સદગુરૂ સાચા જહને, હોય ધર્મ સહાય;	ના૦ ૧૧
છોટમ એવા સંતને, મોહ મનમાં ન થાય.	

જે પ્રેમ અંશ અવતરે પ્રેમરસ તેના હિરમાં ઠરે એશમનાંકી૦ ૫.
પૂરા અંશ પ્રભુના હશે, જ્ઞાનનો તેના ધટમાં જશે. ટેક.

રાજ ચિન્હ હોય જેને અંગે, તે કરિણીને મન વસે,
હજાર જાણની મધ્ય હાથણી, કળશ ઢોળવા જશે. શાન૦ ૧
સરખો સૂરજ સગળે છે પણ, નેત્રે ભેયો જશે;
પ્રાય પંખિનું પચું હોય તો, તેજ પાંખ પામશે. શાન૦ ૨
સિંહ તાણું પયપાન કરે બે, પુત્ર સિંહનો હશે;
જરે નહીં ખીલ જાતીને, કોય પ્રકારે કરે. શાન૦ ૩
પાવક દેખી ડરતા પ્રાણી, સર્વે કોરે ખસે;
ધગ ધગતા અંગારા હોય પણ, ચક્રાર ખાવા ધસે શાન૦ ૪
કહે છોટમ અનુભવિ જન એકજ, કોટિ મનુષમાં વસે;
સૂરજ જેવો સૂરજ નહિ પણ, દીવે દીવો ધસે. શાન૦ ૫

જે કોય હોય હરીના દાસ, તેના ઘટમાં હરિનો વાસ. ટેક.
ગુરૂની દુટે જીવે હરીને, જે પોતાની પાસ;
મન વચ કરમે હરિમાં વરતે, આઠ પહોર અભ્યાસ. જે કો. ૧
ગદ ગદ કંઠ ગાય હરીણુ, પ્રગટે પ્રેમ પ્રકાશ;
ચક્રદ લોકમાં ચિત્ત ન ગોઠે, કરે ન કોઈની આશ. જે કો. ૨
જેવું લોહ ધરે પાવકમાં, લોહમાં પાવકવાસ;
એમ અહોનિશ રહે મળીને, હરિમાં હરિના દાસ. જે કો. ૩
હરિ હરિ રટણુ નિરંતર તેને, સમરણુ સાસ હસાસ;
છોટમ હરિથી ન પડે અલગો, જેમ પુષ્પમાં વાસ. જે કો. ૪

પ્રણુ તજિ પાપ મારગે ચડે, તેહને નેહ પનાતી નડે. ટેક.
સધળા અહ તેને સંતાપે, પૂરણુ પીડા પડે;
શૂત પ્રેત વૈતાલ વીરગણુ, અધમ શાકણી ચડે. તેહને. ૩
પ્રણુના ભજન વિના મહાપાતક, તે નાસે શા પડે;

જામ કિંકર તે પાપી જનશુ, વેર કરીને વડે. તેહને૦ ૨
 કરણા સિંધુ કંતી ભૂલી, અવર ઠામ આથડે;
 સુપનામાં તેને સુખ ન મળે, રાંક થઈને રડે. તેહને૦ ૩
 જમના ફૂતો તેના તનની, છાલ ઉપાડી છડે;
 પ્રભુના ભજન વિના પ્રાણીનો, ઘાટ ધણી થઈ ધડે. તેહને૦ ૪
 સાસ બિસાસે પ્રભુને સમરે, અનહદ નોખત ગડે;
 જન છોટમ કહે સહુ ઝખ મારે, પ્રહ્લ પવે જો ભડે. તેહને૦ ૫.

રે શું સમજ્યો વૈષ્ણવ થઈ, અવિદ્યા જો અજગી નવ ગઈ. ટેક.
 માન વિરાગ ગમે નહિ ગાતાં રાસ ક્યાના રસિયા;
 કામ કોંઈ મદ સોભ ગર્વ છળ, અંતરથી નવ ખસિયા. રે શું૦ ૧
 તન મન ધન દારા ધર તારં, પ્રહ્લ સમર્પણ કીધું;
 પાપ કર્મ તો પામર છવડે, પોતે માથે લીધું. રે શું૦ ૨
 હિંગ તજે પણ હરામ ન તજે, નિરખે કોઈ પરનારી;
 ભસણ તજે પણ લાંચ ખાયછે, ન તજે ચોરી જારી. રે શું૦ ૩
 જરને લોભે જુઠા સોગન, ખાતાં પણ નથી ખીદિતા;
 જુઠી સાક્ષી જાયપુરાવા, ગટ બિપાડે ગીતા. રે શું૦ ૪
 છાપ તિલક તાણીને અંગે, મંડળિયોમાં મહાલે;
 ગુપ્ત ધાત અંતરમાં રાખી, ધણાંકનાં ધર ધાલે. રે શું૦ ૫
 એકાદશીનું વ્રત આચરે, ધરાળ સાડુ ફાડે;
 ઉપર ચોખા અંતર મેલા, પરધન હરવા તાડે. રે શું૦ ૬
 એક પ્રભુને ઉરમાં ધારી, પરમારથ આચરવું;
 નીતીનો મારગ ઝાલીને, બાળી ડંગણું ભરવું. રે શું૦ ૭
 એમ વિચારી જો જન ચાલે, ધર્મ તેહનો સાચો;
 કહે છોટમ પરપંથી મારગ, જાણો સર્વે કાચો. રે શું૦ ૮

કુમતી તે કયમ ટળે, છવની કુમતી તે કયમ ટળે. ટેક.
 પાપ કરે પામર ખડુ પેરે, પશુ પરાપર પળે;
 પર નિંદા પરપંચ અવિદ્યા, રાત્ર દિવસ એ રળે. છવની ૦ ૧
 સત્ય મારગે જે જન ચાલે, તેને જોઈને ખળે;
 સજ્જન મૂકી નરતા નરના, ટોળામાં જઈ ખળે. છવની ૦ ૨
 સદગુરુની કિંમત નહિ તેને, છટકેલા ગુરુ છળે;
 ભ્રાંતિ વેમની વાતો મુણ્ણતાં, અવળે મારગ વળે. છવની ૦ ૩
 વાક્ય જાળમાં વીંટાયા તે, અજ્ઞાને આશળે;
 જગત ચરાચર જેણે સરજ્યું, તે કર્તા નવ કળે. છવની ૦ ૪
 મહા વાક્ય ઉપદેશ ન માને, જે ખૂડયા ભવ જળે;
 અનુભવ નાવ વિના કહે છોટમ, કયમ તરશે નિજ ખળે. છવ ૦ ૫

બનજા હુરિદાસા હુરિદાસા એ રાગનાં કી ૦ ૪.

અવગુણ આજસમાં આજસમાં, ખાશો ખોટ પડી પરવશમાં. ટેક.
 સરજનહારે સૂરજ સરજ્યો, સહુના હિંમત સારે;
 આપ્ય મીચીને દિવસે જોધે, તેને છે અધાર. અવ ૦ ૧
 ભણ્યો હોય તે સગળું ભૂલે, વેપારી તે ડૂલે;
 ખેતી કરતાં આજસ રાખે; તે ખેતરમાં શું લે. અવ ૦ ૨
 રાજ બ્રહ્મ હોય તે રાજનું, પરજ પીડા પામે;
 શસ્ત્ર ધરી આજસમાં રહે તે, ના છતે સંગ્રામે. અવ ૦ ૩
 સાધનવાળા સિદ્ધ ન થાયે, જોત્ર ન પામે જોત્રી;
 શારીર વિદ્યા શીખ્યા હોય પણ, વૈદ મરેછે શેઠી. અવ ૦ ૪
 એના અવગુણ અનેક એમાં, કહેતાં પાર ન આવે;
 જન છોટમ કહે આજસ મૂકી, બ્રહ્મ બજા ક્યો ભાવે. અવ ૦ ૫

સજ્જન સાંભળજો સાંભળજો, સદ્ગુરને વચને વળજો. સજ્જ. ટેક.
 જગ ક્રાંતિને ઓળખવાને, અનુમાન છે એનું;
 અવયવ સહિત વિચિત્ર સચેતન, વિશ્વ રચેલું જેનું. સજ્જ ૧
 સદ ચિદ આનાંદ ઔત શબ્દથી, રૂપ નિરૂપણ થાય;
 તત્ત્વમસિચ્છે વાક્ય વિચારે, તો હૃદયર ઓળખાય. સજ્જ ૨
 કર્તા ભર્તા હર્તા હૃદયર, નહિ સમર્થ કોઈ એવો;
 દેવ સકળ એના ચાકર છે, નહિ કોઈ એના જેવો. સજ્જ ૩
 જડ માયાને ચેતન જીવો, હૃદયથી ઉપગમે;
 શક્તિવતો દેવ સનાતન, બકતોને મન ભાવે. સજ્જ ૪
 આણુ રૂપે છે જીવ દેહમાં, તેને અંશ કહેછે;
 ચોવી તત્ત્વ તણા આ લયમાં, રાતો માતો રહેછે. સજ્જ ૫
 અહં દેહ એવી મતિ થઈને, આપ અને પતિ ભૂદયો;
 ધન જોખન તન સમ્ય જાણિને, સદા રહેછે કુદયો. સજ્જ ૬
 દેહ ભિન્ન જો આપ જાણિને, જગ કર્તાને જાણે;
 કહે છોટમ તે ગુર કરણાથી, જીવ હરે ઠેકાણે. સજ્જ ૭

જીવડા જો જાગી જો જાગી, તારો અવસર જાય અભાગી. ટેક.
 ચક્ર કરાળ કાળનું જોને, સહુને શિર છે ભમવું;
 જન્મ્યા તેને ઝડપી લેછે, દેહ ધારિને દમવું. જીવ ૧
 નિષ્કર્ણ કર્મ નિરંતર કરતાં, ખોયું કિતમ ટાણું;
 હૃદયરને ઓળખી નવ લીધા, પાથરતાં વાયુ વાહણું. જીવ ૨
 ખાળ કુમાર જવાની ખગડી, વૃન્દ પાણું વણસાવ્યું;
 ચિદાનાંદનું ચિતવન તેતો, અંતરમાં નવ આવ્યું. જીવ ૩
 સદ આચરણ પ્રભુની સેવા, આદર ન કર્યો એવો;
 ધિક્ક ધિક્ક નરનો દેહ ધર્યો પણ, જીવ જનાવર જેવો. જીવ ૪

નારાવંત સંસારિક સુખને, સત્ય લહીને સ્તો; ૭૧૦ ૫
પલક એકમાં કાળ પકડો, દૂતો થશે નહૂતો.
જો ચેતે તો ચેતી લેજે, ભક્ષા સમયમાં બાઈ;
કહે છોટમ શુદ્ધ ભાવ ધરીને, લેજે હરિગુણ ગાઈ. ૭૧૦ ૬

સમરણ સોહંકા સોહંકા, જ્યાં બને અનાહત ડંકા. સમ૦ ૧૦
આસન પાંચી સુરતી સાંચી, ચતુર દલે ચિત લાયા;
મૂળાધાર પૃથ્વી રંગ પીળા, દેવ ગણપતી ગયા. સમ૦ ૧
અક્ષર આર વિચારો ઇનમે, વંશવંસ વરણા;
ખટસે જાપ અજંપા જપડે, ઉતકું અર્પણ કરણા. સમ૦ ૨
ઉતપત દ્વારા ખટદલ સારા, સ્વેત રંગ જલ જાન્યા;
ચતુરાનનકી જ્યોત જગાઈ, ખટ હજાર દિયા દાના. સમ૦ ૩
ખટ દલમે ખટ અક્ષર દેખે, પાંભંભંકા ખાસા;
થં રં લં કું લખો લક્ષમે, ખેલ ખન્યા હે ખાસા. સમ૦ ૪
નાભિસરોજ દશ દલ ખોળ, તેજ તત્વકા તાપા;
લાલ રંગમે લક્ષ્મી નાયક, ખટ હજાર જાંહાં જાપા. સમ૦ ૫
ડં ઢં છું તાંહાં અક્ષર દરશા, તં થં દં થં વાસા;
નં પં ફં કું ફિરકર પેખ્યા, કટયા કર્મકા પારા. સમ૦ ૬
રૂદે વિચારા દ્વાદશ આરા, શિવ ભક્તીકા દારા;
નીલરંગ માતૃકા માંડી, ઝગમગ જ્યોતિ ઉજારા. સમ૦ ૭
ખટ હજાર તાંહાં જાપ અરપના, કં ખં ગં ધં વરણા;
કં થં છં જં જાંહાં નિવાસા, ઝં જં ટં ઢં દરણા; સમ૦ ૮
કંકે કંજા પોડશરંજ, પત્ર કહ્યા પરમાના;
શામરંગ આકાશ તત્વકા, છવ જ્યોતિકા ધ્યાના. સમ૦ ૯
સહસ્ર જાપ તાંહાં જપો અજંપા, પોડશ વધુ વિચારા;

અં આં ઈં ઈં ઉં ઊં કંકં લંલં એ એ સારા. સમ૦ ૧૦
 ઓ ઝો અં અઃ ઉનકે માંહિ, એ સ્વર ખટ દશ કહાવે;
 ધનકા ધ્યાન ધરે નર જોહી, સોભવ જલમે નાવે. સમ૦ ૧૧
 ભૂકુરી ચકે દેહલ પત્રે, વાકે નિર્મલ રંગા;
 હં કાં અક્ષર રહે નિરંતર, ચિદ શક્તી કે સંગા. સમ૦ ૧૨
 સહસ્ર જાપ તાંહાં કેરો નિવેદન, પરમ તૂરી યદ તાંહી;
 ખજ અનાહત નાદ નિરંતર, અમૃત ખરસે જ્યોહી. સમ૦ ૧૩
 બ્રહ્મ રંધ્રકા ભેદ અપારા, દલ હજાર તાંહાં દરસે;
 સહસ્ર જાપ તાંહાં જપો જુગતસે, પરમ જ્યોતિકું પરસે. સમ૦ ૧૪
 સમ અક્ષર અવ્યક્ત રહે તાંહાં, અકલ અનોપમ રંગા;
 કોટિક રવિ સતી તેજ કહાવે, પરમ પુરુષ કે સંગા. સમ૦ ૧૫
 ઉનકે આગે લક્ષ અલોકિક, સઃગુરુ ભેદ ખતાયા;
 છોટમ શ્રીગુરુ દેવ પ્રતાપે, અચલ અખય પદ પાયા. સમ૦ ૧૬

હરિ ભજન થકી છોટા હોય તે સહુથી મોટા થાય.

એ રાગના કી૦ ૧૦.

હો જીવ અબ્જાજી, જો આયુષ નદીના પૂર જેવું જાયછે,
 મણુ ગાણુત પ્રમાણુ, ધડી દિવસ ને માસ વરસ વહિ જાયછે. રૂક.
 પિંડ ચાલે છે જ પ્રાણુ વડે, તે ઝાઝે મૂલે કહિ ન જડે,
 સીદ પથર ટાંકે પારસ વડે. હો જીવ૦ ૧
 તુ કોકટ શું હિંડે ફરતો, નિત્ય નિંદા ને ચાડી કરતો;
 તું દેવ થકી નહિ સે ડરતો. હો જીવ૦ ૨
 મળ્યો મનુષ દેહ તુજને મોટો, ખગતામાં જન્મ કર્યો ખોટો,
 લાભ ખોયો ને લીધો ટોટો. હો જીવ૦ ૩
 તે પૂંઠ કરી પરમારથમાં, મહાલ્યો સૂકર સુખ જોઈ સ્વારથમાં,

આવો અવસર ખોલો અનરથમાં. હો ૭૫૦ ૪
 જારે કટક આવશે કાળતાણું, તે ધડ ધડ લેશે ઘેરિ ધાણું,
 માટે ઈશ્વર ભજને ક્ષણ ક્ષણ. હો ૭૫૧ ૫
 તું પ્રહ્લ ગણેછે પોતાને, વળિ નાસ્તિક થઈને ના માને;
 મારે સુખ દુઃખ દંડ મળે કાંને. હો ૭૫૦ ૬
 મિથ્યા મૂકી દે મત તારો, છે સમરથ ઈશ્વર સંજનારો,
 ભજ છોટમ ભવ ભય હરનારો. હો ૭૫૦ ૭

તારા તનમાં તપાશ, કયાં છે અંતરંગની સરજન હારો,
 થાય સાસ ઊસાસ, અવિનાશી અળગારે કળ ભરનારો. ટેક.
 તે પંચ તત્ત્વની પારજ છે, એ અપિસ તત્ત્વ આધારજ છે;
 એ સકલ શિરોમણી સારજ છે. તારા ૧.
 સહુ જીવોને જીવન આપે, નિજ ભક્તતણાં સંકટ કાપે,
 જનદોષ મટે એને જાપે. તારા ૨
 અજ ભવ સહુ આશ કરે એની, શશી સૂરજમાં સત્તા તેની,
 જગ સરજ છે શક્તી જેની. તારા ૩
 એ સમરથ સહુનો છે સ્વામી, ગુણુવતો દેવ ગમનગામી,
 બહુનો પાલક છે બહુ નામી. તારા ૪
 એ પ્રાણુ જીવન છે પ્રાણુ પતી, ઓલખે જો હોય અગાધ મતી,
 મૂરખ નવ જાણે મરમ રતી. તારા ૫
 કંઈના નિધિ દેવ કૃપા કરશે, તે સદ્ગુરુ સરણુ ગ્રહી કરશે.
 કંઈ છોટમતો કારજ સરશે. તારા ૬

સતસંગ વિના, જીવતણો નવ થાયે કાંધ સુધારો,
 જયમ નાવ વિના, મહાસમુદ્રનો કોય ન પામે આરો. ટેક.

જળને જયમ શરદ રતુ જેવી, જળનો મળ તરન હરે તેવી,
સતસંગતિ છે નરને એવી. સત૦ ૧

હુગડાને સાખુ સરસ અડે, મળ છાંડી ઉજળું તે નિવડે,
શઠ સુધરે એમ સુસુંગ વડ. સત૦ ૨

જે હોય ગાંગડું કણુ જેવા, જળ પરસે ના પલજે તેવા,
તે ઠારા રહે કંકર જેવા. સત૦ ૩

જેનું ડોમળ મન ડોમળ વાણી, સતસંગ કરે હલટ આણી;
કહે છોટમ સુધરે એ પ્રાણી. સત૦ ૪

ચિત ચતુર સુગણુ, તરવેણી તીરથરે તારા તનમાં.
માંહિ મગ્ગન કરો, મનના મળ ધોવાસે શુધ ચૈતનમાં ટેક.
ત્યાં ગંગા ને જમુના વહેછે, એ સ્વર મધ્યે સરસ્વતી રહે છે,
તેનો ભેદજ વિરલા જન લહેછે. ચિત૦ ૧

પૂરક કુંભક ને રેચકમાં, પ્રધા વિષ્ણુ શિવ છે તેમાં,
પરા શક્તિ અધે માત્રા એમાં. ચિત૦ ૨

માંહિ અક્ષર દેવ અનેકજ છે, અક્ષર વર્જિત પ્રભુ એકજ છે,
ગુરુ ગમમાં ચરતુ વિવેકજ છે. ચિત૦ ૩

ત્યાં ધન વિના વાદળ ગાજેછે, ખલુ વાજાં વિધ વિધ વાજેછે;
ત્યાં રવિ વિના તેજ વિરાજે છે. ચિત૦ ૪

એ તીરથમાં જે જન નહાયા, સહુમાં શાણા તે કહેવાયા,
રહી અંગ થકી અળગી માયા. ચિત૦ ૫

જેને ભાવ ભકિત બ્રજને સારી, તે એ તીરથના અધિકારી.
થાય નિર્મલ નહાતાં નરનારી. ચિત૦ ૬

એ તીરથમાં વસિયા વાસે, તેને પરસતાં પાતક નાસે,
કહે છોટમ પ્રભુ મળશે પાસે. ચિત૦ ૭

હરિ ભગ્ન વિતા, રાંક ઘઈ દેશી રે રાણા રાજ,
 અહિં અમલ મળ્યો, સોજો આવે શું માનો છો તાજ. રેક.
 દુર્બલને ત્રાસ ધણો દોછો, લોભનું ધન હુટી લોગો,
 ભોગ ભમદાયક શું ભોગવો છો. હરિં ૧
 અન્યાએ અવળા આલો છો, મન માને તેવું મહાલો છો,
 સહુને કંટક સરખા સાલો છો. હરિં ૨
 કહ્યું વેદ તાણું તો નથી કરતા, અણુ કોપ થવાથી નથિ ડરતા.
 ભંડાર ધણા અધના ભરતા. હરિં ૩.
 રઝળ્યા શિર રાવણુ જેવાનાં, નમ રાજ રક્ષાં નહિ તેવાનાં,
 મૂળ હિપ્પડિયાં છે એવાનાં. હરિં ૪
 આ દુનિયામાં જે દુષ્ટ થયા, તે અવજસ લેઈને અધમ ગયા,
 ભંડાર ભરેલા ધર્યા રક્ષા. હરિં ૫
 આ દુર્લભ નરનો દેહ ધરી, સમગ્રી આશ્ચર્ય સતસંગ કરી,
 કહે છોટમ તે નર ખેડા ઠરી. હરિં ૬

ખરી ખેપ કરી, ખેતી કરય ખાંતેરે વેદ વિધી વડે.
 પ્રજ થાય ફરી, વાળ્યાથી વધતાંરે જો જુગતી જડે. રેક.
 કુડાં કર્મ કંટકનું સડ કરી, ભક્ષી વિદ્યા ખાતર રાખ્યમરી,
 વિનયાદિ વૃષા રતુ આવે ખરી. ખરીં ૧
 ધન સજ્જનના મુખની વાણી, મેધામહી પલજે તે ખાણી.
 ખુખ ખેડય કરો જુગતી જાણી. ખરીં ૨
 શુભ ખોધ સુધાન્ય સુખે વાવો, ખળતા ખડ નિત્યે નિંદાવો,
 જોગે ન અવિદ્યા જોગાવો. ખરીં ૩
 કરો વાડય વિચાર વિચારીં કરુ, પેસે નહિ એમાં પાપ પશુ,
 સત સાચવ્ય આજસ ન કરય કરુ. ખરીં ૪

સતસંગ સરવડાં સરસ પડે, નીતીથી ક્ષણ નિશે નિમડે.
 દુર્ગુણ પંખી નિસ ટોકો પડે. ખરી. ૫
 ધર્મ અર્થ કામને મોક્ષ ક્ષણે, તર સિંચાયાં સતસંગ જળે,
 બળવંતા હાકચમ હરિને બળે. ખરી. ૬
 બકતી કર પ્રભુનો જો બરિયે, તો આપણુ આનંદમાં ફરિયે,
 કહે છોટમ બવ સાગર તરિયે. ખરી. ૭

એ પંખીડે, તન તરવર પર વાસ કરયો છે આવી;
 રસ ગગન તણો, ચુગેછે નિજ ચાંચ બરી બરી લાવી. ટેક.
 જે વૃક્ષતણુ ક્ષણનો ભોગી, તે થયો શરીરનો સંજોગી,
 બરમી રઝળે તે બવરોગી. એ પંખી. ૧
 ક્ષણ આખીને મતિ હીણુ થયો, આતમ પરમાતમ બૂલી ગયો,
 તેને જીવ જીવ જગમાંહુ કહ્યો. એ પંખી. ૨
 જે ન્યાસ તે નિર્મલ કહાવ્યો, તેને નિજન દરસ ખડુ ભાવ્યો,
 તે માયા ખંધનમાં નાવ્યો. એ પંખી. ૩
 એ એ પંખી ચાલે જોડે, એક એકને પલબર નવ છોડે,
 તે પ્રીતિ પરસ્પર નવ તોડે. એ પંખી. ૪
 એ પંખી જીવને ધન્ય છે, પિંડ પ્રહ્લાંડ એ બેનાં ધર છે,
 જો સમજે તો સુખ સાગર છે. એ પંખી. ૫
 એવું વેદ વેદાંત વખાણેછે, જને ગુર ગમ હોય તે જાણેછે,
 કહે છોટમ તે સુખ માણેછે. એ પંખી. ૬

દેશી હંસો, વાતડલી સાંભળજો આપણા દેશની,
 જો આવો તો, પીડા સહુ મટશે રે ખડુ પર દેશની. ટેક.
 જે ગગનવિષે પ્રભુ વિશ્વપતી, સહુ સરજે તેજ અગાધ ગતી,

ઝોળખે જન હોય વિશાલ મતી. દેશી૦ ૧
 નવ ભાસે રવિ શશિ અગ્નિ વડે, ગુરુ સમયથી તેનો. માર્ગે જડે.
 નાં પોંચે તે પાછો ન પડે. દેશી૦ ૨
 નાં જરા મરણ ભય શોક નશી, એમ વેદ વેદાંતે વાતકથી,
 તેને જાણો જન સિદ્ધ મરો મથી. દેશી૦ ૩
 તેનો અવયવકે આકાર નહી, છે ચેતન રૂપી દેવ સહી,
 સહુને સાંભાળે ગગન રહી. દેશી૦ ૪
 એનું અહિં પોષણ આવેછે, માટે જગજીવ કહાવેછે,
 એમાં યોગી મન લાવેછે. દેશી૦ ૫
 તેને જાણે તેજ પરા ડાયા, જગમાં વેતા જે કહેવાયા,
 કહે છોટમ ધન્ય ધરી કાયા. દેશી૦ ૬

પાપી નરને, ઇશ્વરનું ચિંતન ઊરમાં નવ આવે.
 ભાવ્ય હીણાને, ભક્ત વછલ પ્રભુની ભક્તી ના ભાવે. દેક.
 ધન એજે જાયે ધર્મ વિના, કરે કર્તા પ્રભુના કાઠિ ધના,
 મદ મોહ ભરેલા મૂઢમના. પાપી૦ ૧
 પાપી સહુને પીડાકારી, શીખામણ કાંઈ નગમે સારી,
 દુર્ગુણમય એ જન દેહ ધારી, પાપી૦ ૩
 શુભ મારગ નવ સૂઝે સારો, જૂઠામાં જાયે જનમારો,
 હઠયાનો મેલો હટ્યારો. પાપી૦ ૩
 નાસ્તિક થઈ સુધરમને નિંદે, અધરમમાં જરતે આનંદે,
 ખુવે અવસર ખજ ફાગલ ફેદે. પાપી૦ ૪
 અધિકાર મજે અન્યાય કરે, તે દોષધરી મનમાં ન ડરે,
 ખહુ પાપ તણા ભંડાર ભરે. પાપી૦ ૫
 પાપી નર પરુવત પેટ ભરે, પણ સારાં સુકૃત તે ન કરે,

ધમં પંથ વિષે પગ આડો ધરે.	પાપી૦	૬
ખોટું ખડ બાવેછે ખરને, એમ પાપ ગમેછે પામરને,	પાપી૦	૭
વિસારી દે વિશ્વંભરને.		
એમ અવળો ચાલે અધ પશુ, ધૂત્તાને શબ્દે બધ ધશુ,	પાપી૦	૮
સિદ્ધ છોટમ તેને કહિયે કશુ.		

સંસાર વિષે, પાપ પુણ્યનું પ્રકટ સ્વરૂપ જાણાયછે,		
મન માંહિવશી, પોત પોતાને પથે જીવ લેઈ જાયછે. ટેક.		
જયમ નીચે હામે નીર વળે, ત્યમ પાપી પાપવેજ બળે,	સંસાર૦	૧
સત સંગતિમાં નવ હેત હજો.		
જયમ હર્વે ગતી છે તેજતણી, એમ પુણ્ય એચે પરબ્રહ્મ બાણી,	સંસાર૦	૨
પ્રભુ જનની સાથેપ્રીતિ ધણી.		
પાપી સહુને પરિતાપ કરે, પરદુષ્ટ દેખી દિલમાંહિ ઠરે,	સંસાર૦	૩
વિષધર જેવા બવમાં વિચરે.		
પુણ્યવંતા પ્રાણી હોય એવા, ઇચ્છે સરવેને સુખ દેવા,	સંસાર૦	૪
હિતમ મુણુ અમૃતના જેવા.		
પાપી ધન મેળે ખાપ કરી, અગણિત અધના ભડાર ભરી,	સંસાર૦	૫
સહે નરક તણાં દુષ્ટ મરી મરી.		
સતસંગયકી પાતક નાસે, જમના ગણુ પ્રભુ બજતાં નાસે,	સંસાર૦	૬
સારાસાર વિવેક સરસ બાસે.		
હરિ કરૂણા હોય ધણી જયારે, સત સંગ કરી કારજ સારે,	સંસાર૦	૭
કહે છોટમ બવજલથી તારે.		

કાફી રાગનાં કી૦ ૧૧.

નાંકા શું ચાલો છોરે, કુબુધી પડશે કંટકમાં,

સસ્યો મારમ મૂકીરે, પડોછો સિદ્ધ સંકટમાં. ટેક.

નિયંત્રા પ્રભુએ આ, વિશ્વ નિરમ્યું છે તેમાં, પુણ્ય પાપ એ પંથ;
પુણ્યમાં સુખ, અને પાપમાં દુખ, એમ સરજ્યું છે કરતા કંથ;
બેદમાં વખાણ્યું રે, કહ્યું છે દર્શન ખટમાં. વાંકાં ૧

જ્વણી જોઈને જ કોઈ, પાવક ઝાલે તેનું, તન દાઝે તતકાળ;
એમ અધટનું જ, આચરે પ્રાણી તેને, દેહે જગત સહુ ગાળ;
ઝોરી જાડી ચાડી રે, કરો રખે હલકમાં. વાંકાં ૨

હિંસા કરેછે તેને, કહેછે હત્યારોને, કામીને આવે કલક;
પરદુખ દાતાને, દુષ્ટજ કહેછે એમાં, રાજા હો કે રંક;
પાપ કર્મ એવું રે, ત્રિચારીને જીવો ધટમાં. વાંકાં ૩

દાન દયાને સત, ધૈર્ય ભક્તી તેથી, હિત સહુનું હોય;
મન પવિત્ર નિત્ય, રાખે પોતાનું તેમાં, કલેશ ન હપજે કોય;
પરપંચીને સંગેરે, પડે નહિ તેના પટમાં. વાંકાં ૪

અતર જામી પ્રભુ, જોણે ન જાણ્યાને, પરશુની પેઠે ભર્યું પેટ;
તન ધન મદ માહે, મત્ત પ્રેરેછે અને, વહેછે સંસાર કરી વેઠ;
છોટમ એવા પ્રાણી રે, આવ્યા છે માયા ઓઝટમાં; વાંકાં ૫

ખોટું શુ ખેલો છોરે, કોપ ધરો કરતાનો,
નિયમ જોણે ખાંધ્યોરે, નાશ કરે નરતાનો. ટેક.

ખોટું રે ખડ જમારે, હગે ખેતરમાં તેને, ખોદી નાખેછે તતખેવ;
સારાનું રક્ષણ, સાચું કરેછે એવી, ધરથી ધણીને દેવ;
જીવું કરવું મોકરે, બધ રાખો ભરતાનો. ખોટું ૧

કણ મધ્યેથી જમ, કાકરા કાઢેને, તૂપ મધ્યેથી જમ જાણ;
નહારાને સહુ, નાખોજ દેછે, એવો છે અવિનાશ;
ખોટાને ખડેછે રે, હિંસામ એવા હરતાનો. ખોટું ૨

આરે જગતમાં જણિ, આપણને સરજ્યા તેને, ગમેછે જ્ઞાન વિવેક;
 દાન દયાને સત, ઈશ્વર ભક્તી એવી, જોઈએ મનુષ્યને ટેક;
 શરણાગતને તારે રે, હિસાબ એવો હરતાનો. ખોટું ૩
 ચંચલ મન તેને, નિશ્ચલ કરવું ને, ધરવું પ્રભુનું ધ્યાન;
 સારાને નરતાનો, શોધ કરેથી, નિપજે નિર્મલ જ્ઞાન;
 છોટમ ઠરે ઠામે રે, ફર મટે જરતાને. ખોટું ૪

કૃપા હોય હરિની રે, તેથી જન કારજ સરે,
 આપ બળ કરતાં રે, માયા આવી આડી શરે. ટેક.
 જપ તપ તીરથ, વ્રત જગનને, દાન પુણ્ય વૈરાગ્ય;
 પ્રભુ કૃપા વિન, વચેથી પાડવા, માયા ખોળે છે લાગ;
 જોર નહિ જનનું રે, વચે આવી વિદ્ન કરે. કૃપા ૦ ૧
 નાકપતીનું પદ, લીધું નહુવે, ઈદ્રાણી વરવા કાજ;
 ગર્વ વધ્યો ત્યારે, માયાએ તેને, કીધો બુજંગ મરાજ;
 કૃપા વિના એકા રે, જોયા ચડી નીચા ખરે. કૃપા ૦ ૨.
 હિતમ કર્મ, અભિનિશ કરવાને, ધરવું નહિ અભિમાન;
 ઈશ્વર કરતા, આપણો જાણી, ધરવું નિરંતર ધ્યાન;
 ભક્તિ તેની કરતાં રે, અવિચલ જ્ઞાને ઠરે. કૃપા ૦ ૩.
 દેહ ઈદ્રિય મન, આપણાં પ્રભુએ, તન ધન કેરૂં જોર;
 સુકૃત કરીને જો, હરિને ન સોંપે, તે થાય ધણીનો ચોર;
 આપ અભિમાને રે, પાપ કેરો ભાર ભરે. કૃપા ૦ ૪.
 માર માર કરે, મછરના ભરમાં, ને કૃપા પ્રભુની ચહાય;
 ઢુંગ કરી કરી લોકને ધૂતે, તેણે ઈશ્વર ક્યમ છેતરાય;
 છોટમ ભવ સિંધુ રે, સાચ વિન કેય ન તરે. કૃપા ૦ ૫

કાશા રૂપી નગરીરે, કીધી છે કાચ કારીગરે,
મને માની માહરી રે, મિથ્યા અભિમાન ધરે. ટેક.
એક રોમ તારા, અંગમાં જીવડા, તારું કરચું નવ થાય.

ધણી થઈને, ધંધો કરે પણ, કર્મ કરી ખંધાય;
સિરપર સ્વામી રે, ડરતો નથી તેને ડરે. કાશા ૧

નવે દરવાજે, અમલ મનનો, જાગૃત માંહિ જણાય;
સ્વપ્ન થયું ત્યારે, પરવસ પડિયો, સુખ દુખ સહેતો જાય;
ભાન નથી રહેતું રે, નિદ્રા માંહે જાગે ડરે. કાશા ૨

આવું છતાં પણ, આપ ન શોધેને, કરે ઘણો અહંકાર;
ફકરમ કરી કરી, કબજ સહે છે, મુવા પછી જમ માર;
વિચાર નથી કરતો રે; હું તે ઠાણુ કેના ખરે. કાશા ૩

પોતાના ડાહ્યાપણુ માંહિ, પામર પૂરો ને, પરધન હરવા પ્રવીણ;
તત્ત્વ વિચાર તારા, ઉરમાં ન આવે, મૂરખ તું મતિ હીણ;
કહેણુ નવ માનેરે, મુટિલ મત આગળ કરે. કાશા ૪

જેની સત્તાએ મન, મોજ માણે છે તેની; સત્તા ચઢે લોક;
તે પ્રભુને નથી, પાસે ઓળખતો, પામે છે હરખને શોક;
વિશ્વરૂપી વાડીરે, રચી છે એવી વિશ્વંભરે. કાશા ૫

સુખાપણું જો મન; તુજને સોંપ્યું ત્યારે, પ્રીત્યે પ્રજાને પ્રાણ;
તને હો છે જ, સેવક તારા, તેને શોધીને ઘણ;
છોટમ સાધન કરી લે રે, તેથી ભવ સિંધુ તરે. કાશા ૬

સમજ મન મારા રે, કંહુ એક વાત ખરી,
નરદેહ જવો રે, નહિ મળે ફરી ફરી. ટેક.
કર્તારે સગળી, સૃષ્ટી કરી છે તેમાં, જીવની જાતી અનેક;
દેહ મધ્યેથી, આત્મા ઓલખવો, એ માણસમાં છે વિવેક;

આત્મા જેને દરસે રે, તેને દરસાય હરી. સમજ૦ ૧

પશુ પંખી કે બીજા, જે જે પ્રાણી તેમાં, નથી એવું જ્ઞાન;
ઈંદ્રીના સુખ માંહે, ભટકે અહો નિશા, પેટ ભર્યાનું જ્ઞાન;
અજ્ઞાણ જડ જંતુરે, જ્યાં તેવા જાય મરી. સમજ૦ ૨.

દીન દયાલે, દયા કરીને, દીધા જે નરનો દેહ;
પાપ કરમ વડે, પેટ ભરીને; તુચ્છ ગમાવે તેહ.
રજ નથી રહેતો રે, હરિ સાથે હેત કરી. સમજ૦ ૩.

ક્ષણ ભંગુર છે, ખેલ ખલકનો તું, જે ને કરીને વિચાર;
મિથ્યા ભટકવું, મૂકીને મનમાં, સમરી લે સરજનહાર;
છોટમ એમ સમજીરે, ધણા ધણા ગયા તરી. સમજ૦ ૪

આત્માને ખંધન રે, પ્રમલ પ્રભુ માયાનું,
જેર નવ ચાલે રે, દેવ જેવા કાયાનું. ટેક.
સ્વભાવ રૂપે, સહુના મનમાં, ખેડી માયા ખલવંત;
એને ઓથે સહુ, આવરી મૂક્યા, દેહધારી જેને જંત;
ચંદ્રને આઘ્રાદન રે, જેવું રાહુ છાયાનું. આત્મા૦ ૧

તપ તીરથ કે, વ્રત કરે પણ, મન થકી કપટ ન જાય;
ચંડાળ દુરગુણ, ચિત્તમાં પેદા તે, સ્નાનથી શુદ્ધ ન થાય;
મૂઠ માની લેછે રે, કલ્યાણ કર્યું કાયાનું. આત્મા૦ ૨.

ખંધને મોક્ષ કેરૂં, કારણ મન એમ, કહે શ્રુતીને સંત;
તે મન જે નવ, તજે મલિનતા, તો ન ચઢે હરિ રંગ;
મોક્ષંદોય લાધે રે, વચન તેતો વાહ્યાનું. આત્મા૦ ૩.

આપ ખજે તો, કોય ન છુટે જે, કરે કોટી હપાય;
નાવ વિનાતો નીર, સાગર કેરૂં, તરીને પાર ન જાય;
છોટમ સાચું શરાણું રે, અખિલ જગ રાયાનું. આત્મા૦ ૪.

હરી હરી ભજને રે, હરધડી હેતે કરી,
 અપાર ભવ સાગર રે, તેને તું તો જાશે તરી. ટેક.
 દેહ મધ્યે છે, દુરચાણ સગળા, મોહ માયા અહંકાર;
 એ સહુ શત્રુ આત્મા કરા, આપે છે દુઃખ અપાર,
 અવિદ્યાને સંગે રે, કાચ નવ યેહા ઠરી. હરીં ૧.
 મમત કરીને, મિથ્યા ગમાવે, ચિંતામણી નરદેહ;
 પાપ કરમ તો, ભોગવવાં પડશે, પછી પસ્તાશે તેહ.
 વેદ એમ કહેછે રે, માની લેને વાત ખરી. હરીં ૨.
 અલપ જીવવું ને, આશાએ મોટી, સમજી ન જોયા સદગ્રંથ;
 વમલે પરેહું, વાહણ ક્વાચું, પામે નહી તે પંથ;
 વૃથા શ્રમ સગળારે, કરી કરી જાય મરી. હરીં ૩.
 હરિને આધારે, રહેવું હમેશા, તો સહુ સુધરે કામ;
 અનેક વિઘ્નમાંથી, ધંધર રાખે, ફેડે રિપુનો ઠામ;
 છોટમ એમ સમજી રે, રહેવું દલ દારજ ધરી. હરીં ૪

કાયા તારી કીધીરે, કર્તારે ભકિત કરવાને,
 ઇંદ્રિયો સારી, આપી રે, સુધર્મ આચરવાને. ટેક.
 ખાલપણેથી તેતો, બુદ્ધી બગાડીને, કરચો ધણિરો કુસંગ;
 મન કંચન માંહિ, વગળ મેળવીને, રડો બગાડયો રંગ;
 અંગમાં અનીતિ રે, ભરી તે પેટ ભરવાને. કાયાં ૧
 દોષની દૃષ્ટિયે તું, અન્યને દૃષ્ટે, જાલે જોલે અતીશી જૂઠ;
 કામ હરામનાં, હાથે કરે છે, પાપ કરતાં ન ભાળે પૂઠ;
 પૂલ જ પૂલ છે રે, અચિત તેતો ખરવાને. કાયાં ૨
 આંખોએ અનોપમ, જણે આપીને, બીજાં અંગ કરચાં છે અમૂલ્ય;
 એ હપકારીને, અંધ ન જાણે, એવી ભારે છે તુજમાં ભૂલ્ય;

ભૂલ્યાથી ભવ, ભટકે રે, માયામાં બૂડી મરવાને. કાયા૦ ૩
 આજ લગી તો, એજે અવસર ખોયો, હવે રાખ્ય હૃદયામાં હામ;
 નીતિની ગીતિ સજી, ભણ્ણે પ્રભુને, સર્વ સુધરશે કામ;
 કામ સારો મળશે રે, છોટમ કહે ડરવાને. કાયા૦ ૪

મૂરખ મન મિથ્યા રે. ખાંતિમાં તું શાને ભમે,
 ખચિત જોતાં ખોળી રે, હોય જીવું હરીને ગમે. ટેક.
 ખાંતે કરીને કાચ, ખેતી કરે છે, તેને અંતરમાં ખાણી આશા;
 સમુ પડે કે, કદી જાય સમૂળું, આવે.ધારયું કે થાય ઉદાશ;
 શાચ શાંતો તેમાં રે, ગોવિંદને ગમે તે રમે. મૂરખ૦ ૧
 વાહણે યેશીને કાચ, જાય વિદેશ માંહિ, ભરીને લાવે માલ;
 લાભ મળે કે, દેવ કાપથી પૂડે, એવો કક્ષાનો અટપટો ખ્યાલ;
 દુખ સુખ એવું રે, કાચને આવે કાચક સમે. મૂરખ. ૨
 જે જે કરમ તું, જીવ કરે છે, તેમાં ઈશ્વર ધણ દાતાર;
 જહું થાયતે, ઈશ કૃપાએ ખાણી, ગર્વ કરે તે ગમાર;
 અહંતા જેને આવેરે, તેને સહુ દોષ દમે. મૂરખ૦ ૩.
 જગતો ધણી, સિર ઉપર જાણી, સમ દુષ્ટી જીજનને હોય;
 દુર્જનને મદ, વાધેછે સુખમાં, દુખમાં દીન થઈ રોય;
 તે માટે તપાસીરે, ત્રિલોકીમાં જો જો તમે. મૂરખ૦ ૪
 તૃષ્ણાને લોભ ધાણું, તાણેછે તુજને, તેમાંથી જીવજે તાપ;
 ભોગને માટે ખડુ કરે ભટકતો, પુણ્ય ન જાણે કે પાપ;
 દેવ ઉરે જાચેરે, કાચ ન ખોલે કયમે. મૂરખ૦ ૫
 અખિલ જગત કેરો, એક નિયંતા, હવે કરચ તેની શાથે હેત;
 સારી શીખામણ્યે, સાચા ગુરનો સાંભળી, ચેતી રાકાય તો ચેત;
 છોટમ કામ સુધરે રે, નિરંતર પ્રભુને નમે. મૂરખ૦ ૬

કારીગર કરતારે રે, ગોઠવણી કીધી ધણી;
 અપાર ડાપણ એનું રે, જુક્તિ જોતાં જત્રો તણી. ટેક.
 પાણી પવનને, પાવક જોગે રચ્યા, પિંડ અનેક પ્રકાર;
 ચૈતન રૂપે જીવ, હોય તો જોઈએ, એને ઉદકને આહાર;
 વિચાર મન વાણીરે, ભિન્ન ભિન્ન ભાતિ ખની. કારી૦ ૧
 કાય પગે ને કાય, પાંખે જોડેછે, કાય ચાલે પેટે વિન પાય;
 કાયક જલમાં ને, કાયક સ્થલમાં, થાવર જંગમ થાય;
 જણાય રંગ જૂદાંરે, ગણતિ નવ જાય ગણી. કારી૦ ૨
 પંચ વિષય સહુ, પ્રાણીમાં સરજ્યા, ઈંદ્રી એકાદશ જોગ;
 પોષણ કરી નિજ, પિંડને પાળે, ભોગવે સુખ દુખ ભોગ;
 સંજોગ નારી નરનો રે, વધારે જાતી જણી જણી કારી૦ ૩
 અદૃષ્ટ રહી રચે, અંતર જામી વળી, સહુનો રાખે સંભાળ;
 મેઘ મોકલી મહી, મંડલ પોખે, જન્મ માતા ઉછેરે બાળ;
 કાળ કરે કોઈ દિન રે, ધારે તેવું રમે ધણી. કારી૦ ૪
 જલચર થલચર, નભચર માંહે, માનવ મોટો ગણાય;
 એવો પામીને, જ કોઈ ઇશ્વરને ન જાણે, તે પાપી પામર કહેવાય;
 નરદેહ જોવો રે, ખોયો જોણે મોઘો મણી. કારી૦ ૫
 ઉત્તમ દેહ તેનો, જાણો આ જગમાં, જો ભાવે જાણે જગવંત;
 સારી વિદ્યાને સહુ, આચાર સારો, તેતો શિરોમણી સંત;
 છોટમ વૃત્તી જનીરે, નિરતર પ્રહ્લ બાણી. કારી૦ ૬

વિચાર કરી જોવું રે, વિશાળ પુરુષીવાળાને,
 ભાવ ધરી બજવું રે, કર્તાર કૃપાલાને. ટેક.
 એક ધડી પાણુ, આખા દિવસમાં કરવો, સજ્જન કરો સંગ;
 નીતિની રીતિ પ્રીતિ, કરીને પાળવી, ઉલટ ધરી ધરી અંગ;

- ભંગ કરે જિંતી રે, ત્રોડે અસાન તાળાને. વિચાર૦ ૧
 દેહ દારાઠે સુત, વનિતા દુખથી, કરેછે મનમાં કલેશ;
 ત્રિવિધ તાપ શમે, જ્ઞેને રે શબ્દે, એ સુણવો ઉપદેશ;
 શેષ ન રહે સંશય રે, સમાવે ઝેર ઝાળાને. વિચાર૦ ૨
 સંસાર માંહિ અતી, આ સકિત છાંડી રહેવું, પંક્ષ પાણી ન્યાય;
 સ્વપ્ન સમાન સુખ, દુઃખ સમજવું, થનાર હોય તે થાય;
 કર જોડી કરગરવુ રે, કરતાર દયાળાને. વિચાર૦ ૩
 પૈસો મળે તો પુણ્ય, મારગે ખરચે જ્યથી, સહુ જનને સુખ થાય;
 વિદ્યા વધે ને જીવ, રહે વિશ્રામે, કીર્તિ જીવી કહેવાય;
 પંડાપકાર કરવો રે, નવાણુ ધર્મશાળાને. વિચાર૦ ૪
 મંદ મતી તો મધ, માખીની પેરે મરે, મેહમાં રાખીને માન;
 ખાપ આચરતાં નવ, થાય એસારો, નિર્લજ્જ નર નાદાન;
 ચતુર કોય એતેરે, શમાવે ચિત ચાળાને. વિચાર૦ ૫
 નીતિ અનીતિનો, નિશ્ચય કરી ખુશ્કિ, દુરાવી રહેવું ઠામ;
 સર્વ સિદ્ધાંત ઠેરો, સાર સમજવો, લેવું પ્રભુનું નામ;
 છોટમ નવ ભૂલીશ રે, પ્રહ્લ મંત્ર માલાને. વિચાર૦ ૬

બેહાગ રાગનાં કી. ૨

- જીવતા નર જૂત, ભજન વિના, જીવતા નર જૂત. ટેક.
 શૂન્યમાં જાયને, થાય પાછા, દડે મારે જમ દૂત;
 ભુવ મધ્યે ધાણું, પ્રેરે ભટકતા, પીડે પ્રાણીને અનાહુત. ભજન ૧
 નિર્દય મિત્રકુશ, અતિ નકારા, કપટી કુટિલ કપૂત;
 ધર્મહીન, મહીન મૂરખ, કામ કોષ સજ્જુત. ભજન. ૨
 સરજનહાર, અપાર સમરય, નિર્મલ અકલ અચ્યુત;
 તેને તજીને, અવર ઉપાસે, તે મિથ્યા કરે તુત. ભજન. ૩

વ્યાપક ઈશ્વર રહ્યો સકલમાં, તત્વ વિષે અનુસ્યુત;
તેને તજીને ભૈતિક ભજતાં, કાળે ગઢ્યા કાલ જુત. ભજન. ૪
સદચર સાચા, કહાડ શોધી, જો તું હોય સખૂત;
તત્વ મસિનો, લક્ષ્ય લખાવે, છોટમ તે નિત્ય પૂત. ભજન. ૫

ભકિતહીણાને ભાર ભૂમિપર, ભકિતહીણાનો ભાર. ટેક.
મનુષ દેહ તે, મિધ્યા તેનો, જો ન ભજે કર્તાર;
જે કુંડે અંગારો ઉપનો, તે જાર થઈ ગઈ છાર. ભૂમિપર. ૧
માત પિતા ગુરુ સંતની સેવા, ના કરે પરબ્રિપકાર;
વિદ્યા વિનય વિવેક ન આપે, તે મતિ મંદ ગમાર. ભૂમિપર ૨
અંતર કપટ અવિદ્યા ન તજે, ઉપર રાખે આચાર;
દાન દયા ને સત્ય, શીલન સાધે, તે પશુનો અવતાર. ભૂમિપર. ૩
જનનહારના, ગુણ ન ઉચારે, ને ખીણું પકેછે અપાર;
છોટમ તે નર, ખર થકી ખોટા, નહિ અડવા અધિકાર. ભૂમિપર. ૪

સામેરી મેવાડો અને પંચમ એ ત્રણ રાગમાં ગાવાનાં. કી. ૬
કિંચિત કુસંગે રે, યોધ ખગડે ધણો રે, પરતક્ષ તેનું છે પરમાણુ;
મણુ દૂધમાંહે રે, છાંટે પડે છાશનોરે, વળલી તેનાં ખીજાં યાજ.
વખાણુ. કિં. ૧
અલપ અનાચારે રે, નળને કળી નડ્યો રે, છુતે દીધો પાંડવને વનવાસ.
અસાધુને સંગે રે, આવી પડે આપદા રે, વિષ જમ કરે વપુનો.
વિનાશ, કિં. ૨
ગંગાજલના ધટનેરે, મૂકે મદીરા વિષેરે, પછી તેને કોય ન માને પવિત્ર;
પુશ્પલીની સંગેરે, પળે જો પતિવ્રતારે, ચાર તેનાં કોય ન ગાય
ચરિત્ર. કિં. ૩

સારે કોય સજ્જનરે, ચાલેસંગે ચારનેરે, પાપીને પ્રસંગે પકડયો ના યદુ
ગાય સારી કોઈ દિન રે, હરાયા સાથે હજેરે, ખચારીને ગજે ડરે
ખંધાય. કિં. ૪

પ્રશ્નચારી ભૂલેરે, ભેટે કોય ભામિની રે, નિયમ તેનો સમજો નિષ્પ્રજ થાય;
સન્યસી ને સોનું રે, અડે જ્યારે અંગમાં રે, વૃથા વેશધારી સમો
કહેવાય. કિં. ૫

વેરાગી વનિતામાં રે, જઈ ભેજો વસે રે, પાવાની તો ખુદ્ધિને
થાય ખગાડ;

ખબર થાય જોગી રે, ભોગી ભેજો જો ભજે રે, ઝેરે જમ જાય સ-
મૂળુ ઝાડ; કિં. ૬

ખુદ્ધિને ખગાડે રે, નિંદા ચાલે લોકમાં રે, કહેવાય તેનું નામ કુસંગ;
અકીણુ પીએ એઘીરે, ઝોકાં ખાય જગતારે, રહે નહિ સારો શા-
રીરનો રંગ. કિં. ૭

તે માટે તપાસીરે, તન મનથી તજે રે, બલ્લે એક બક્ત વહલ ભગવંત;
છોટમ સંગ કરિયે રે, સાચા સુજન તણારે, જે મળે સાની ધણા
ગુણવંત. કિં. ૮

વાત સુણી લેજ્યો રે, એક વવેકનીરે, સમજીને સ્થાપન કરિયે સર્વ;
રાજમાનરૂડ રે, સારી થાયસંતતીરે, ધાણું, ધન મળે ન કરવો ગર્વ. વા. ૧
સારા નર કેરી રે, કરિયે સંગતીરે, અસાધુને સંગે હોય અકાજ;
જ્યારે સંગ કીધો રે, રૂડા રામચંદ્રનો રે, લંકા કેરું પામ્યો વિ-
લીપણુ રાજ. વા. ૨

દુખ ધાણું દેખીરે, ડગિયે ન ધર્મથી રે, દુખે નથી ડગ્યો હરિચંદ્ર રાય;
સાચાનો છે સંગીરે, પ્રેમી પરમાતમારે, સદા પ્રભુ સેવક જનનો
સહાય. વા. ૩

ધન કેરે લોભે રે, સાચ ન ચુકણું રે, સાચ થકી રીઝે સર્વ મુરેરા;
 સાચ જરા ચુકયેરે, લોભને કારણેરે, યુધિષ્ઠિરેહી કોનરકનો કલેશ. વા. ૪
 ભાવે ભક્તિ કરિયેરે, માત પિતા તણી રે, કાચદિન કરાવિયે નહિ કોપ;
 માતાકેરે શાપેરે, નાશ થયો નાગનોરે, નાગસત્રમાંહિ થયો કુલ લોપ. વા. ૫
 સરવેથી નીચી રે, જનમાં છે જાનના રે, મોટમ કેરું મોડે માન;
 વિભ્રમ્યે વિચારી રે, જાન્યો ખળી રાખને રે, ભાવે પામ્યા લલુતા
 તે ભગવાન. વા. ૬

કામલને શીતલરે, વચન ભિચારવું રે, જે માંહિ જરા ન હોયે ક્ષય;
 દ્વેષ કેરે રોષેરે, કુલ ખાણું કૌરવે રે, પાંડવો તો તે થકી પામ્યા
 કલેશ. વા. ૭

પોતે ગુણ પોતાનારે, વળી ન વખાણિયેરે, જે થકી નીચપાણુ કહેવાય;
 પોતાને વખાણેરે, સઘ પડ્યો સ્વઐથી રે, અપખસ પામ્યો યથા-
 તિ રાય. વા. ૮

લોકાયત વાદેરે, મળુને ન લોપિયેરે, નાસ્તિક થવું નહિ નિરધાર;
 હિરણ્યકશિપુ હાર્યોરે, લોપ કર્યો હરિ તણે રે, સ્તંભમાંથી પ્રકટી
 માર્યો તે ઠાર. વા. ૯

અધિકાર આવેરે, મોટું પદ જો મળેરે, પુજ્ય કેરું કરણું નહિ અપમાન
 રૂપીના અપમાનેરે, નહુશ અજગર થયોરે, ઈંદ્ર પદ થકી પડ્યો નિ-
 ઘાન. વા. ૧૦

કાચ આવીને રે, આપણને કહેરે, આપણા જો હિત તણે ઉપદેશ;
 સાની લેવો મનમાંરે, અતિ આદર વડેરે, ન માન્યાથી કૌરવને થ
 થો કલેશ. વા. ૧૧

દોષ દુર કરિયેરે, મનને વશ કરીરે, અતિશે ન કરવું કાયા કબ્દ;
 કાયા કબ્દે પામ્યોરે, કુંભકર્ણુ ઉંધનેરે, સહુએ સમજલેવું સ્પષ્ટ. વા. ૧૨
 વિદ્યા વિનય સારેરે, ગુરુને આરાધિયેરે, રામચંદ્રે આરાધ્યા વિશ્વામિત્ર

અસ્ત્ર શસ્ત્ર આપ્યાંરે, રૂદ્રામાં રીઝિયારે, એથી અતિ કર્યાં ઉદાર

ચરિત્ર. વા. ૧૩

સર્વ કળાઓરે, શ્રમ કરી શીખીએરે, કબ્જ વેળાએ આવે કામ;

નાટક વિદ્યારે, શીખીહતી અર્જુનેરે, ધારયો વેશ વૈરાટ કેરે ધા.

મ. વા. ૧૪

એક ખીજને રે, પાધ કરે નહીરે, એવા જ ધર્મ અર્થ ને કામ;

ત્રિવરગ એવુંરે, નામછે તેહનું રે, સાધી ગયા સગરાદિક પ્રહ્લ

ધામ. વા. ૧૫

એવા ગુણ ઉત્તમરે, ઊરમાંહિ સખિયેરે, વારે વારે કરી ચીત વિચાર;

ભાવે ભજે છોટમરે, પુરણ પ્રહ્લનેરે, સમરથ સહુનો સરજન

હાર. વા. ૧૬

સમજીને જોતારે, સદા ગુરુ જ્ઞાનમાંરે, અનુભવે અંતર દરસે આપ;

દૃઢ થઈ જોતારે, ત્રિમુદિયે ધ્યાનમાંરે, સેજ થાય સોહ સોહ

જાપ. સ. ૧

ધણાં ધણાં વાળારે, ગગનમાં ગરગડેરે, શંખ ધુની શરણાધયો

ના સાદ;

સુરતની સીડીરે, ચતુર પુરુષ ચડેરે, મુરલીનો વાજ મનોહર નાદ. સ. ૨

ધન વિના ગાજેરે, વાદક વિના બીજળીરે, અરણ્ય ઉછળે આઠ પોર;

જલહળ હીસેરે, જયોતિ અતી નિર્મળીરે, રવિ ચંદ હરી રહે એક

ઠોર. સ. ૩

જોગ કરી જોવારે, આલખવા આપનેરે, નિજ રૂપ વિના સરવનો નારા;

આપ વડે હીસેરે, સરવે અતી ભક્તરે, જાણો સહુ તરવ તણા પર

કાશ. સ. ૪

દેવલ મધ્યેરે, જમ હીપક ખળેરે, હૃદયું તિમિર ટાળે તેહ;

અખિત્ર અંધારે, ત્રિભુવનનું ટળેરે, સુરજને તેજ નહિ સંદેહ. સ. ૫
કર્તા ભર્તા હક્તારે, ઇશ્વર એક છેરે, તેને કોઈ જાણે સદગુરૂ પાળ;
અવર જીપાસેરે, એવાતો અનેક છેરે, તેને નહિ પ્રજ્ઞ પ્રભુની
ભાળ. સ. ૬

કુડાં કામ મૂડીરે, ભલે કરતારનેરે, ભક્તિ ભાવે સેવો સારાં કમ;
સર્વ સમરપોરે, સરજનહારનેરે, છોટમ ભક્ત તણા એ ધર્મ. સ. ૭

છપી છપી છાનારે, કેમ રેશો કેશવારે જાણ્યા છોજ જીવન જગદાધાર;
કેણાના સિંધુરે, વલ્લભ ભક્તનારે, કરો કૃપા કરાણીના કર્તા
ર. છ. ૧

જીવ કેશ જીવનરે, પ્રાણ છોજ પ્રાણનારે, મનના તો સાક્ષી છો
મહારાજ;

અવગુણી જાણીરે, રખે અલગા થતારે, અંતરજામી સુધારો કા
જ. છ. ૨

અધમ ઉદ્ધારણરે, અશરણ શરણ છોરે, ભક્ત વંદન ભય ભંજનહાર
પતિતને પાવનરે, કરતા પૂર્ણ છોરે, દયાનિધી દેવ ગુણી દાતાર છ. ૩
અરજ અમાત્યરે, પ્રભુ ઉરમાં ધરારે, પળે પળે પ્રભુજ રહેજો પાસ;
મનન તમારે, હજો મને મહાવજરે; છોટમ સમરે શ્વાસો

શ્વાસ. છ. ૪

અરજ અમારીરે, સાંભળવાને સાંભળારે, કેણાના સાગર ધરજો કાન;
સાધનતો સગળારે, મુજથી સધે નહીરે, નથી થતાં તીરથ વ્રતકે
દાન. અ. ૧

જોગને સમાધીરે, સાધી હું તો ના સકુંરે, ન કડું કાશી ને કેદાર;
વનમાં વસીનેરે, કળ કડું નહીરે, ન રહેવાય જળ પ્રણ પત્રાધાર. અ. ૨

સકલ સામગ્રીરે, સરજેલી તમ તણીરે, શું લેઈ સેવું શામ શરીર
 એમ જાણીનેરે, અરપુંધું એટલુંરે, નિરમલ મન સરખી નીર. અ. ૩
 ચિતવન ચંદનરે, પાવીતો પ્રેમનીરે, ધરાવુંધું ધ્યાન સરખી ધૂપ;
 જ્ઞાન રૂપી દીવારે, ઘટમાં પ્રકાશિયોરે, પ્રણવનો જાપ થાયછે અ
 નૂપ. અ. ૪

એવું મની લેજેરે, અભેદ આપજેરે, જન પ્રતિપાલક જગદાધાર;
 ભક્તિતો તમારીરે, પ્રભુ ભલી આપજેરે, છોટમને સુખના દાતા
 ર. અ. ૫

મનુવો મુસાફરે, ફરે ખડુ મારગેરે, ઠરી નવ યેસે પોતાને ઠામ;
 દુર્ગળ થઈનેરે, ફરે ખડુ દેશમાંરે, ગયો ભૂલી મૂળ પોતાનું ગામ. મ. ૧
 વિષયમાં વધુ ધોરે, લપટ લાલચુરે ઈંદ્રિય સુખ સારું અથડાય;
 પ્રભુની સામગ્રીરે, માને છે પોતા તણીરે, શિર લેછે જ્ઞાન શકટ
 ને ન્ય.ય. મ. ૨

પ્રવૃત્તિને સંગેરે, પડે ભવ પાશમાંરે, વારે વારે જાયછે જમને હાથ;
 પ્રીતિ કરેછેરે, જુદા પ્રપંચમાં રે, હેત ન ઉપજે હરિગુર સાથ. મ. ૩
 સાસ હસાસેરે સમરણ જે કરેરે, પવન ઠરેતો મન સ્થિર થાય;
 છોટમ રહિયેરે, સેજ સ્વરૂપમાંરે, એ મન નિગ્રહનો ઉપય. મ. ૪

પ્રેમ મગનમાં રાજ પ્રભુજી મારો પ્રેમ મગનમાં રાજ.

એ રાગનાં કીર્ત ૩.

ભક્તી ભગવતને વાહલી, સરવ થકી ભક્તી ભગવતને વાહલી; ટેક.
 ભક્તી વિના તો સર્વ ભાંડ ડેરી સંધ્યા, ખેલ દેખાડવાને ખાલી,
 નિશ્ચય નિશાન વિના ચોટ નવ વાગે, ગોળી હડી જાય ઠાની. સ. ૧
 ચરને નારાયણ ભેળા રમે છે, ગુર ગમથી જે ન્યાળો;

સાસ ઊસાસથી તેને સમરતાં, પાપને નાપે પ્રજાળી. સ. ૨
 ભક્તીનું રૂપ તેવું રૂપછે શ્રદ્ધાનું, ભક્ષી પેરે જીવે ભાળી;
 શાંભા ને શાં પે સંગે રમે છે, લેછે પરસ્પર તાળી. સં. ૩
 સરજન હારમાં સુરત રાખિયે, દેહાભિમાનને ટાળી;
 જન છોટમ એમ ભજે પ્રભુને, વશ થાશે વનમાળી. સ. ૪

જૂઠામાં જન્મ ગમાયોરે, છવડા તેં જૂઠામાં જન્મ ગમાયો; ટેક.
 દૂડાં કર્મની કરણી કરીને, દુર્મતિ દામ કરાવો;
 જગત ચરાચર જણે રચ્યું છે, તે પ્રભુ ગુણ ના ગાયો. છ. ૧
 વિષય વિકારમાં મન કરચું મેલું, મોહ માયાએ વાંઘ્યો;
 આનંદ કંદનું રૂપ રૂદેમાં, ધ્યાન કરીને ન ધ્યાયો. છ. ૨
 મનુષ્ય દેહ મહા મોઘો સર્વથી, પૂરણ પુણ્યે પાવો;
 એવો અધમ તેં ખોયો ખોટામાં, કાળને હાથે ખપાયો. છ. ૩
 નીતી ને જ્ઞાનની નિર્મલ ગંગમાં, સંત સંગે જ નહાયો;
 કહે છોટમ જણે પાતક ધોયાં, તે તો સર્વ થકી ડાયો. છ. ૪

છવતાં આપ ન જાણ્યું, મુરખ તે છવતાં આપ ન જાણ્યું ટેક.
 મુવા પછી તો થાશે અંધારું, પતિ પદ રેહેશે અજાણ્યું;
 ભવમાંહે તું રેહેશે ભટકતો, શ્રુતિ મત તેં ન પ્રમાણ્યું મુર. ૧
 હુંહું કરે તે કોણ તું કેને, પ્રભુપદ તેં ન પિછાણ્યું;
 અવિનાશી ઈશ્વરને ભૂલી, વાશી સ્વપ્ન બહુ માણ્યું, મુર. ૨
 વેદ ધર્મથી વિછોડા પાડેને, પંથીનું માન વખાણ્યું;
 કપટી ગુરૂની કણી સૂણીને, ખોટું મત તેં તાણ્યું. મુર. ૩
 જ્યૈતન રૂપ તું પોતાનું બૂલ્યો, જડનું અહ પદ આણ્યું;
 ગુરૂનું જ્ઞાન તારે હૃદયે ન આવ્યું, હરિ ધનને નવ તાણ્યું. મુર. ૪

જ ચેત્ના તે ધરથી ચેત્ના, ગુરથી શ્રુતિ મત જાણ્યું;
કહે છોટમ જગ કર્તા જાણી, મહા મુક્તિ સુખ માણ્યું મુર. ૫

કોણ એ સમાના કામિની, એ રાગ તથા વેળાવળ રાગનાં. કી. ૫
જેને જગત કરતારને, નથી એ પ્રભુ અલગો;
વેલો જોતાં વિશ્વના, જઈ મૂળને વળગો. જોને. ૧
ભાસ જોવા ભાનું તણા, તણે લોકમાં પડિયો
ચંદ્ર તારા ચળકી રહ્યા, દેખે સહુની આંખડિયો. જોને. ૨
વ્યાપક સગળા વિશ્વમાં, એ છે અંતરજ્ઞભી;
જીવ સકળ રહે જીવતા, એની સત્તા પામી. જોને ૩
ધંશ્વરની સત્તા વડે, વદે વિધ વિધ વાણી;
ઓકાર રૂપે એ હરી, જપે જીવતે જાણી. જોને. ૪
જલ જંતુ જલમાં ધણા, ઉપજે જલ જાગે;
તે જીવે તેના વડે, મરે તરત વિજાગે. જોને. ૫
એમ પ્રભુને આશરે, જીવે સહુ પ્રાણી:
ઉપજાવે આપે વળી પાળે, પ્રિય જાણી. જોને. ૬
સુરતા શરજનહારની, સહુ ક્રમે સરખી;
પરમ શક્તિ પ્રભુને વિષે, પ્રાણી જોને પરખી. જોને. ૭
ભૂલી પ્રભુને જ ભમે, તે અધમ અભાગી;
જન છોટમ જગદીશને, ભજરે જ્ઞાન ત્યાગી. જોને. ૮

નથી રે અજાણ્યું નાથનું, જેછે અંતરજ્ઞભી;
તું નથી લહેતો તેહને, એતો તુજમાં પામી. નથી. ૧
વ્યાપક સધળા વિશ્વમાં, જોને શક્તી છે જની;
આણ્યુંએ અજાણ્યું નવ રહે, અદ્ભુત ગતિ એની. નથી. ૨

ચીજળી ઠેરા તારમાં, વાત જાય છે પહેલી;	
જાણુ શક્તિ જગદીશને, જાણુવે કરવા પહેલી.	નથી. ૩
જીવનની જીવની, જગદીશને હાથે;	
પ્રાણી માનના પિંડની, જાણુ સગળી સાથે.	નથી. ૪
આપણે અંગે જે અડે, મન ઝટપટ જાણે;	
સહુના મનનું કીરીડરી, પરખે એજ પ્રમાણે.	નથી. ૫
જ્ઞાન ઇંદ્રી અને મન વડે, કૂચ જેજ કરવું;	
માફું કરતાં મન વિષે, ઇશ્વરથી ડરવું.	નથી. ૬
પ્રાણી તણા પુણ્ય પાપનું, જેના હાથમાં પાતું:	
સાક્ષી સરવે કર્મના, તેથી કથમ રહે છાનું.	નથી. ૭
હુકમ હરીના શિર ધરી, કામ સધળાં કરિયે;	
છોટમ તેની કૃપા થકી, ભવસાગર તરિયે.	નથી ૮

માનવકોષ માને નહીં, એવી વાત અનેરી;	
હોય ગુરૂગમ જેહને, તે જો જો હેરી.	માન. ૧
જળ વિના સિંધુ અગાધ છે, સધળે તે ભરિયો;	
પ્રૌઢ પવન મેઝળ વિના, દીસે અદભૂત દરિયો. •	માન. ૨
એ દરિયાના ખેટમાં, તરે એક વિગતી;	
શાખાઓછે જીજવી, ફળની બીજી ભાતી.	માન ૩.
અદભૂત થખી અરૂપીયા, એ વૃક્ષે વીસયા;	
ભેળા રહીને ફળ ભખે, સહુ સ્વાદના રસીયા.	માન. ૪
અકળ અનોપમ પંદરીયો, કરે તરૂપર માળા;	
રૂપ રંગ દીસે નહી, કરે શાખદ રસાળા.	માન. ૫.
પત્ર પુષ્પ ફળ સહુ ખરે, ન ખરે તરૂ આદી;	
છોટમ એવા વૃક્ષને, જાણે બ્રહ્મવાદી.	માન. ૬

ઓ આણસમળુ જંતુઓ, ભરમે કયાં ભટકે;	ઓ. ૧
અવિનાશીને ઓળખો, શું નારીમાં અટકે.	ઓ. ૨
દિવ્ય પિતા જે આપણો, કરતા સુખકારી;	ઓ. ૩
એ પ્રભુ દીન દયાળને, કયમ મૂક્યો વિસારી.	ઓ. ૪
દેહ અમૂલક તાહરો, જોને પાણીનો કરિયો;	ઓ. ૫
એવો કારીગર કાણ છે, ભણે પવનને ભરિયો.	ઓ. ૬
પંચ વિષય પ્રભુએ રચ્ય, છઠ્ઠી મન વરતી;	ઓ. ૭
તેનો ભોગી આતમા, આણુ તેની ફરતી.	ઓ. ૮
શબ્દ આવે છે બાહરથી, કંઈ ભરીમાં વાગે;	ઓ. ૯
એ કર્તાની અકળ કળા, ઉઘેજા જાગે.	ઓ. ૧૦
સ્પર્શ વિષય જાણે ત્વચા, તે અંગે તારે;	ઓ. ૧૧
એ કરણી કરતારને તુ, કયમ ન સંભારે.	ઓ. ૧૨
નેત્ર કર્યાં અતિ નિમલ્યાં, રૂપ જોવાને જણે;	ઓ. ૧૩
તેના રક્ષણ કારણે, કરી પાંપણ્યો તેણે.	ઓ. ૧૪
જમમાંહે જુગતી ધણી, કરી સરજન શાણે;	ઓ. ૧૫
સ્વાદ જણાવે સર્વના, બોલ બાહર આણે.	ઓ. ૧૬
પરિમલ સર્વે પરુખવા, કરી નાસા કેવી;	ઓ. ૧૭
સાસ ઉસાસની કળ ભરી, કાને આરડે એવી.	ઓ. ૧૮
ખુદ્ધિ રચી બહુ જાણવા, તેનું પરિમળ મોટું;	ઓ. ૧૯
શીષે કળાઓ તે વડે, ચાલે નહિ ખોટું.	ઓ. ૨૦
એવું અચરજ અતિપ્રાણું, સહુ દેહમાં લીધું;	ઓ. ૨૧
૪૮ ૪૮ મૂર્ખા માનવો, તેનું નામ ન લીધું.	ઓ. ૨૨
સુખદાતા સર્વશ જ, કરણામય કહાવે;	ઓ. ૨૩
કહે છોટમ નાટે સહુ, ભજો પ્રભુને ભાવે.	ઓ. ૨૪

ઓ ભૂલેલા ભવિષ્યનો, સાચા પ્રભુને સંભારો;
 નરત કુટિલ મારગ લજી, ઝાલો મારગ સારો.
 અખિલ જગત કરતારની, જીગતી નવ જાણી;
 વિષયી જનના વિહારની, ખડુ વાતો વખાણી.
 અગણિત અંડ જેણે રચી, નિરાધારજી રાખ્યાં,
 તે પ્રભુને જાણ્યો નહીં, ચાવેલાં ચાખ્યાં.
 પવન તેજ પેદા કર્યું, પૃથ્વી ને પાણી:
 સકલ પદારથ સરજ્યાં, એવી વેદની વાણી.
 અદ્યુત સંકેત કલ્પના, દૌશલ પાણું જેનું;
 ઠાટી કવી ન કરી સહે, વડું વર્ણન તેનું.
 જ્ઞાન અપાર જણાવિયું, સૃષ્ટને જન જાતી;
 એક થકી અન્ય ઉપજે, ભલી દેખાય ભાતી.
 એક એક જાતીમાં જીવો, સંકેત છે એવો;
 અંડજ કેરા અંડથી, પ્રાણી નીપજે કેવો.
 ચાંચ ચરાણુ પરપિંડના, રંગ દેખાય ન્યારા;
 ચાલે તે ચેતન થઈ, ધન્ય જગ કરનારા.
 સ્થિર ચર જાતીમાં ઘણી, અદ્યુતતા ભાસે;
 યથા યોગ્ય કરતા કરે, તેવું કોણે થાશે.
 રવિ શશિ જલધર સરજ્યા, સહુને સુખ દેવા;
 ભક્ષ્ય રચ્યાં જેણે ભૂમિમાં, કરો તેની સેવા
 રક્ષણ કરવા દેહનું, શક્તિ સહુને આપી;
 દેવ દયાળ આકાશમાં, રહ્યાં પૂરણ વ્યાપી
 કટિક પાપ પ્રલય કરે, એવા નામનો નામી;
 તે ઇશ્વરને ઓળખો, સચરાચર સ્વામી.
 સદચિદ આનંદનો નિર્મલ, અજ ને અવિનાશી;

ઓ ભુ. ૧

ઓ ભુ. ૨

ઓ ભુ. ૩

ઓ ભુ. ૪

ઓ ભુ. ૫

ઓ ભુ. ૬

ઓ ભુ. ૭

ઓ ભુ. ૮

ઓ ભુ. ૯

ઓ ભુ. ૧૦

ઓ ભુ. ૧૧

ઓ ભુ. ૧૨

જન છોટમ શુદ્ધ આવથી, યાઓ તેના ઉપામી.

ઓ ભૂ. ૧૩

આખખા રાગ. કી૦ ૪.

અસકમાં ખોટા ગુરૂ થઈ પ્રેરે, અવિદ્યા સેવકની કચમ હરે. ટેક.

વેઃ વિરુદ્ધ વચન ખડુ ખોલે, દોષ યકી નવ ડરે;

કલિપત કર્મ કરાવે સહુને, અવગુણ અદકા ભરે.

અસક. ૧

તન મન ધન સેવકનાં હરવા, કપટ નિરંતર કરે;

ઉપ નિષદનો અર્થ ન જાણે, મત તાણીને મરે.

અસક. ૨

ઓરી જરૂરી જાણ અનીતી, અધમ કર્મ આચરે;

પરમારથનો પંથ તજે તે, ભવ જલમાં કચમ તરે.

અસક. ૩

કત્તી પ્રભુને કોય ન માને, ધ્યાન પ્રેતનું ધરે;

કહે છોટમ એવા ગુરૂ મજતાં, અર્થ કરો ના સરે.

અસક. ૪

ધરા પર ધમે ગુરૂ એવારે, કપટથી શંદ રચે કેવારે. ટેક.

શ્રુતી તણા સિદ્ધાંત ન ભાખે, વિષય કથા વાંચે;

જન ભાવમાં મગ્ન થઈને, પાપ કર્મ સાંચેરે.

ધરા. ૧

મહારાજેમાં મુખ્ય મનાવા, હુગ કરે મોટા;

મંત્ર જંત્ર મોહન વિદ્યાના, ખેડ કરે ખોટારે.

ધરા. ૨

કંઠી ખાંચી કુકરમ તજવાં, એલું ના ભાખે;

પશુ સમા માનવને ધૂતી, શંદ શંદ નાખેરે.

ધરા. ૩

સેવકને શિક્ષાની નીતી, કોય નથી કેહતા;

નૈદા ખોરા કરી નકારા, મૂકેછે વેહેતારે.

ધરા. ૪

સધન એવકી સારી જોઈને, કર્મ કરે છાંતું;

કહે છોટમ એવા ગુરૂઓથી, કાજ સરે કાનુરે.

ધરા. ૫

પૃથ્વી ખાખડે ખાધીરે, સત્યની શોધ નથી લાધીરે. ટેક.
 મહા અભિમાન મટે નહિ મનથી, માને હું મોટો;
 પરપંચે પરધન હરવાનો, ખેલ કરે ખોટોરે. પૃથ્વી. ૧
 ધર્મ પ્રશ્નની વાત ન માને, ગુરુ યધને ગાળે;
 ઓથે રહિને અનરથ કરતાં, લંપટ નવ લાળેરે. પૃથ્વી. ૨
 પ્રભુનું નામ ધરીને કહે છે, હું ઇશ્વર આપે;
 એક રોમ નિપજ નહિ એથી, દુષ્ટ ઠેકનાં કાપે. પૃથ્વી. ૩
 વેદ શાસ્ત્રની વાત ન જાણે, કહે મોટા સાની;
 કહે છોટમ ડગ ગુરુથી યદ્યછે, ધર્મ તણી હાનીરે. પૃથ્વી. ૪

કહ્યા છે ગુરુ કરવા કેવારે, તરે ને તારે છે તેવા. ટેક.
 તુછ કર્મનો ભાગ કરાવે, તેમાં નહિ કાચું;
 મનો વિકાર મટાડે શિખને, તત્ત્વ કહી સાચું. કહ્યા. ૧
 પર પ્રશ્નનો પંથ ખતાવે, મહા દુર્ગુણ ટાળે;
 સાચો યોધ શિષ્યને આપી, પ્રભુ સન્મુખ વાળે. કં. ૨
 સત્ય દયા ને શીલ નિરંતર, પ્રેમ યકી પાળે;
 જમપુરમાં જનનારા જનને, તે પાછાવાળેરે. કં. ૩
 વેદ શાસ્ત્રનું જ્ઞાન શિષ્યને, કહે ધણું સારું;
 કહે છોટમ એવા ગુરુ કરતાં, કામ સરે સરું રે. કં. ૪

હુલાસી સગનાં. કીં ૪.

એક ઘડી જો કોઈ, આખા દીવસમાંરે, કરશે સત સંગ જોને સારો છં;
 ગુણનો નિધાન થઈ, તે નર ગાજરીરે, સાંભરી સરજન હારો હો. એક. ૧
 સતસંગ ન કરે તો, સૂઝ ન આપેરે, બ્રાંતી ને ભૂદય નવ ભાગેછ;
 અનેક જનમનોજીવેલ પ્રાણીયોરે. સંતના રાખ્દસણી જાગેહો. એ. ૨

મોહ મદિરા કેરા, પાનથી પાપીરે, જીવે ખરા પાણી શખના જવાણ; અંધ અચેત તણી, આંખ ન ઉઠેરે; આયુષ એજે ખુવે એક હો. એક. ૩

હવે આહાર ભય; મૈયુન ઈર્ષારે, એતો સરખાં છે નરને ખરમાં; ઈશ્વરનું માન હોય, સતસંગ કરતારે. અધિક વિચાર એછે નરમાં હો. એક. ૪

પૂરણ પુણ્યસાળા, અંશ ઈશ્વરનારે, તેને સતસંગ કરવો સૂઝે જ; છોટમ સતનુર. શરણ ગ્રહીનેરે, પૂરણ પ્રહ્નને તે ખુઝે હો. એક. ૫

પ્રહ્ન ઊપાસન તમે, કરો મારા દેશિયેરે, અન્ય ઉપાસે અલગ પડોજી; અન્ય ઉપાસાન કાંઈ, કામ ન આવેરે, આકરના આકર થઈ રડવડશો હો. પ્રહ્ન. ૧

સરમાં મળેજી નીર, સાગરમાં ના મળેરે, સૂરજને કિરણ સૂકારીજી; નદમાં મળેજી કોઈ દિન, સાગરમાં જારોરે, સાગરમાં પડિયું સાગર થારો હો. પ્ર. ૨

ભૂત ઉપાસે તેતો, પ્રહ્ન ન પામેરે, દેવ ઉપાસે કહ્યે પામે જી; પ્રહ્ન ઉપાસે તેતો, પ્રહ્નને પામેરે, જન્મ મરણ દુખ પામે હો. પ્ર. ૩
આલે કૂપંથે તેને, ગામ ન આવેરે, વાંકે પંથે તો કોઈ દિન આવેજી; સરલ પંથે તો ગામ, સઘન આવેરે, સફળ શ્રમે તો સાઈ શાવે હો. પ્ર. ૪

પ્રહ્ન ન જાણ્યું તેથી, પધન પામ્યોરે, ભૂત દેવો શું સુકત કરોજી; સરશે કારજ જો જન, સદગુરૂ સેવોરે, પ્રહ્ન ભજવાથી ભવ તરશે હો. પ્ર. ૫

વેદને શાસ્ત્ર સગળાં, એવુંજ જાણેરે, મુનિજન સહુ એમ કહેછેજી; છોટમ દેવનો જ, દેવ વિરાજેરે, તેતો અક્ષય સુખ દેછે હો. પ્ર. ૭

નિશ્ચે નિશાનપર, મન રહે જનુરે, અવર ઠામે તે નથી ભમતું;
 છવ અનેકનું જે, છવન ઓળખેરે, તેની સઝાથે રહે રમતું હો. નિ. ૧
 નાવના થાંભપર, વાચસ પેઠારે, હડે ખરો પણ આવે ઠામે છ;
 એમ આનંદકરે, અર્ણવ દેખીરે, મન તણી વાસના વિરામે હો. નિ. ૨
 દાટેલું ધન જયારે, નજરેથી દેખે રે, વળતા તે ઠામ કયમ જલેછ;
 દરિદ્રતા તો તેને, મનમાં ન આવેરે, પ્રેમ મગન થઈ પૂરે હો. નિ. ૩
 સદગુણના શબ્દ સુણી, અનુભવ જાગેરે, તેથી સતોષ હોય સારો;
 દાઢમ શાણાનર, લક્ષ્ય ન ભૂકેરે, જેવો નાવિકને ધુનો તારો હો. નિ. ૪

આરે જગતમાં કોઈ, હરિજન હોય તોરે, આતે અમૃત રસ પીવા છ;
 અમૃત પીએ તેને, અનુભવવાષેરે, ઘટમાં દેખાય ઘણા દીવાહો. આ. ૧
 કો કહે અમૃત, આર્ણવ માંહિ રહે છે રે, કો કહે ચંદ્રમાદ્રવે છે છ;
 કો કહે કામિનીને, વદને વિરાજે રે, કોયક અહિમૂખે કહેછે હો. આ. ૨
 કોય સ્વરગમાંહિ, અમૃત પતાવેરે, એમ અનેક તો વદેછે છ;
 એતો અલપ મતિ, સમજેછે આવળું રે, ખોટામાં સર્વે ખદેછે હો. આ. ૩
 સાગરમાં હોય તોએ, નવ થાય ખારેરે, સ્વર્ગ પામેલો ન પડે પાછો;
 ચંદ્રમાં હોય તોએ, ક્ષય નવ પામેરે, નારીનો નાય ન મરેન્માછો હો. આ. ૪
 સર્પમાં હોય તોએ, વિષ નવ વ્યાપેરે, ચતુરો સહુ ચિત્તમાં વિચારેછ;
 શબ્દ સાગરમાંહિ, અમૃત શીષારે, સતો પીવાનોછે આરો હો. આ. ૫
 સદગુર શબ્દ સુધા, પિયો જન ખારારે, રોમ રોમમાં રંમ લાગેછ;
 આંગે આંગે તે પ્રકટે, અખંડ ખુમારીરે, અસાન હંધમાંથી જાગે હો.
 આ. ૬

પુરણ પુણ્ય જેને, જાગે પૂરવનારે, સદગુર મળે તેને આવી છ;
 કોટિ કલ્યાણ કૃણ, પામે પલકમાંરે, સુધાનો સાગર દે પતાવી
 હો. આ. ૭

તે રસ પીતાંતો, તન મન પાલટે રે, રૂપ ગદીને પ્રદક્ષ થાયેછ;
 તણુ જીવનમાં તે. જન તરેને તારેરે, છોટમ તેના જસ ગાયે
 હો. આ. ૮

કરના કુંકરી, કયા દક્ષગીની, સદા મગનમે રેહુનાછ.

અમ રાગના કીઃ ૪.

અશરણુ શરણુ, હરણુ ભવ સકટ, દીનાનાથ દયાળાછ;
 ખડુશ શક્તિ ખડુ, નામ નિરંજન, જગદીશ્વર જનપાળાછ. અમ ૧
 સદ ચિદ આનંદ, રૂપ સનાતન, અજ અવ્યક્ત અનંતાછ;
 સત્ય જ્ઞાન મય, દીવ્ય દેહ પ્રણુ, સર્વાધીશ મહંતાછ. અમ ૨
 તું અગાધ ગુણુ, અલ્પમતી હું, વચને ન શકું પરણીછ;
 દહ યદ્ દયાન, ધારણા ન ખને, જોગ જુગતની કરણીછ. અમ ૩
 હપમા જીવું, અન્ય ન હીસે, કહુ હિપમા હું કેવીછ;
 જે વાણી, તમને પ્રિય લાગે, ખોલી ન શકું તેવીછ. અમ ૪
 શું લેઈ સેવા, કરિયે દેવા, સહુ સરજેલ તમારેછ;
 જેહેર કરીને, માની લેજે, અરપુ તનમન મારેછ. અમ ૫
 સેવક શરણે, આઘ્યો જાણી, નાથ નમાવી લેજેછ;
 જન છોટમ, પોતાનો જાણી, જાન પરમ પદ દેખ્યોછ. અમ ૬

ચટપટ ચેત, હેત કર હરિશું, મરણુ ભમે છે માથેછ;
 ખામ ધરા ધન, સુત ધણિયાણી, સેવક નાવે સાથેછ. ચટ૦ ૧
 હૈય લાખ તે, રાખ ખરાખર, તેમાં નહિ કાંઈ તારેછ;
 ધન સાંચું પાણુ, ધર્મ ન સાંચ્યો, કાં જનમારો હારેછ. ચટ૦ ૨
 કહાં કર્મ, કરયાં કહિં મેટી, ફૂંમતિ ફમડી મારેછ;
 પાપ પોટલાં, પાસે લેધને, જાણી વસમિ ચટેછ. ચટ૦ ૨

મોટપણાનું, માન ભરાયું. માટે કાંઈ ન સૂજેછ; .
જમના કિંકર, જોગો ત્યારે, થરથર કાયા ધૂજેછ. અટ ૪
કર સન સંગ, અંગ હોય નિર્મલ, રંગ રૂદેમાં લાગેછ;
કહે છોટમ, ભગવંત ભલે લે, તો ભવનો ભય ભાગે. અટ ૫

અલખ નામ ધુન, લાગી ગગનમે, મગન બધા મન મેરાછ;
આસન મારી, સુરત દહ ધારી, દિયા અગમ ધર ડેરાછ. અલ ૧
ઈંમલા પિંગલા, દોનું ઘાંડકે, સૂદમાણા મધ્યે ધારાછ;
તરવેણીમે, તાર મેલાઈ, અજપા નામ ઉચારાછ. અલ ૨
જન્મ અનાહત, ખજ અહોનિશ, હોત નાદ ઝનકારાછ,
મન મિન અદ્યુત, હોત ગર્જના, પરમે અમન ધારાછ. અલ ૩
કોટિ કોટિ રવિ, સતીકી શોભા, ઝગમગ જ્યોતિ ઉગરાછ;
જન છોટમ, સદગુર પરનાથે, દરશ્યા અજપ દેદારાછ. અલ ૪

પ્રહ્લ ભકિત તું, કર ને પ્રાણી, સપ્ત થાય મન વાણીછ;
આ સંસાર, કાળની પાછ, તેને સ્થિર તેં જાણીછ. પ્ર ૧
કાયા માયા, જાણ્ય કરી, ગયમ ઝાકળનું પાણીછ;
સાણ ભગુર સહુ, ખેલ ખતકનો, તું ઝટ લેને જાણી. પ્ર ૨
જે જાણું તે, સરવ જવાણું, રંક રાય ને રાણીછ;
અવિનાશી પ્રજુ, એક અખંડિત, ગુણાતીત ગુણ પ્રાણીછ. પ્ર ૩
સ્મૃદ શબ્દ, વિચાર કરી લે, નિરાલખ નિર્વાણીછ;
કહે છોટમ, ચિંતામણી પરખે, જો હોય ખુદી શાણીછ. પ્ર ૪

તેરે ઘડમે સરજનહાર ખોજમન કાયા નગરી એ રાગનાં કીં ૨.
જલે સિરપર સરજન હાર, સોહી નર કાયસે ડરે;

જેસા કેસરી કેરા કુમાર, અમય ખન ખનમે પ્રિરે.   ટેક.
 ખાલકું વૈતાલ ડરાવે, જમલગ સમઝત નાંહી;
 ખડા હુવા સો ખીક ન માને. મરમ લહે મન માંહી.   સોહી૦ ૧
 ઠંડાકું ખહુ ડર ભૂચરકા, જમલગ પડદે પડિયા;
 ગુર ગમ શાને પડદા પૂટયા, જાઈ ગગન ધર અડિયા.   સોહી૦ ૨
 લોક લાજ ડર વ્રજા ભજનમે, નાહલ નરકું આવે;
 સૂરા પૂરા ડાયક વિરલા, ગુન પતિકે ગુન ગાવે.   સોહી૦ ૩
 સ્વાંગ સતીકા જમણી પહેરા. તન મન પતિકું દીના;
 છોટમ સદા રહી સેવામે, ત્રિભુવનમે જસ લીના.   સોહી૦ ૪

તેરા સરજન હાલ હજાર, દેખો ગુર શાન ગૃહી;
 દુર ભાગી કહતહે દૂર, જાકું ગુર શાન નહી.   ટેક.
 બ્રહ્મા આયુષ જય પથમે, તોહું ઠોર ન પાવે;
 સો સદગુર એક સહજ સાનમે, નિકટ નાથ દરસાવે   દેખો૦ ૧
 આપ ખજો તપ તીરથ સાધન, જોગ જગન જપ કરહી;
 બ્રહ્મ લોકમે જાઈ ભોગવે, પીછા પુનર્ભવ ફરહી.   દેખો૦ ૨
 ત્રાણકી ઓટે ડિાર અવરાયા, કહત લોકમે ખાતી;
 આપા ઓટ રહત મહારાજ, સો ગુર કહત નિશાની.   દેખો૦ ૩
 અડધિડકા પોખન હારા, ચિદવન ચતુર સુખના;
 જન છોટમ સતગુર પરતાપે, સોકરતા સત માના.   દેખો૦ ૪

લાવણી. કી૦ ૨.

પરમ તત્વના, લલા જીવ સમ, જાત મોહમે વધ્યા.   ટેક.
 એક અક્લ, ઓંકારહિ જાંહી; અક્ષર પિંદુ, નહી તા માંહી;
 સૂક્ષ્મ સ્થૂલ, નહિ હે વાંહી; ત્રિગુન રહિત એ તત્વ મસિ પદ,

જોહી એદમે કહ્યા. છવં ૧
 હુમ્મઝા કયા, શાન હે જોહી; શક્તી તીન, પ્રણવકી એહી;
 રથેલ સુક્ષ્મ બાઈ, મારણુ દેહી; અસ્વર ઉસ્વર મકાર માત્રા;
 ત્રિગુન દેવ ત્રય બયા. છવં ૨
 અકાર બગૃત, કતા અક્ષા; વિજયુ ઉપકાર, સ્વપ્ન ઠો કર્મ;
 મકાર તામસ, હર ઠો ધમા; તીન રૂપ ઓંકાર પચારા,
 તીન લોકમે રહ્યા. છવં ૩
 એસા તત્વ, વિચારહિ કરના; નિબ્ધ કર્તાકા, વ્યાનહિ પરના;
 તાતે મિટ, જન્મ અરૂ મરના; જન છોટમ સદગુરૂ પતાયા,
 મૂલ સકલકા મૃદ્યા. છવં ૪

અનહદ કંઠા ખળ, દેખતો શૂન્ય મંડલકી મજા. હેક.
 ધિમિ ધિમિ ધિમિ ધિમિ, નોખત બાજે; ધકુકુ ગગન ધોરખન ગાજે;
 મોહર નાદ, મનોહર રાજે; પંચરંગકી પ્રસિદ્ધ ફરદે,
 સત્ય નામ પર ધળ. દેખ. ૧
 વોહુરવાળ, શંખ શરણાઈ; ઝાંઝ મૃદંગ, બેરી સુખદાઈ;
 ઝોર રાગ કંકુ, કહી ન જાઈ, એક ચિત્તસે, સુનશે પ્યારે,
 ગગન રહત હે ગળ. દેખ. ૨
 બાદલ મિના, બીજ ચમકારા; ખરસે મેચ, સુધારસ સારા;
 ઢોટિ ઢોટિ, સૂરજ હનિયારા; એસી શોભા, નિરખ નિરતર,
 ઝોર તુછ સખ તળ. દેખ. ૩
 એ સુખ મુખસે, કહા ન જાવે; દેખે સોઈ, પરમ પદ પાવે;
 છવ શીવ, એકહિ હો જાવે; જન છોટમ જંજાલ જાંડે,
 એસા સાધન સળ. દેખ. ૪

જો વિચારી જીવ તારો શીવલે થશે એ રાજના કીં ૪.
 જે ગુરુનું જ્ઞાન તારા રહેમાં રહ્યું, ત્યારે તો અવિદ્યા મૂળ કયમ નથી
 દહ્યું. ટેક.
 મોહ દંભ દેશ કલેરા જો નથી ટહપ્યા, ત્યારે શું જાણાય તને સદ-
 ગુરુ મળ્યા. જો ૧
 મલિન વાસનાજ તારી જો નથી જતી, ત્યારે તારો સાધી થશે એ
 તે સદગતી. જો. ૨
 અકં ને અધાર એક ઢામ ના મળે, યાય જ્ઞાન તો અનીતિ વેગળી
 પળે. જો. ૩
 મહામાન માટ સુણિ અંધની કયા, જ્ઞાન ને વિરાગ વિના તે સદ્
 વૃથા. જો. ૪
 નીતિ પથે ચાલતાંજ સત્ય ના ચળે, છોટમ એવા સાધુનેજ શ્રીપ્રભુ
 મળે. જો. ૫

કરી ખાંધે વંદી અકલ શુદ્ધ ના કરી, ધર્મ ધારણ કર્તા પૂજા પાપ
 ની ભરી. ટેક.
 શુદ્ધ થવા સ્નાન શૌચ આચરે ખરે, ક્રોધ હે અંડાળ તે તો ના
 થયો ખરો. કં. ૧
 શપથ ખાય ધર્મના તું કંઠી કર ગૃહી, આચરે અનીતિ એથે ધર્મ
 ને રહી. ૨
 પંથનો તું વાદ કરે અન્ય શું વડે, તું તો તાર બૂદધો ભાન તેહ
 ના જડે. કં. ૩
 ચોરી જારી કપટ દંભ ફુગટતા મણી, ભાલ તિલક તાંણી એહ સા-
 ધુશા ખણી. કં. ૪.

કપટ દુર્ત સેખ કળી કાળમાં ઘણા, છોટમ જવા ગુર તેવા શિષ્ય
તે તણા. કં. ૫

હામ ન હારિયે ભલાણ હામ ન હારિયે, કષ્ટ પડે તે સમે પ્રભુ સં-
ભારિયે. ટેક.
તારો દેહ જાને તારા હાથમાં નથી, તો વૃથા તું શાય કરી શુંમરે
મથી. હા. ૧
પ્રકટ જણે કર્યો તને તેજ પાળ્યો, તેનું રટણ રાખ્ય દુઃખ તેજ
દાળ્યો. હા. ૨
જાળવેછે જનની જથા આપ પાળને, જગતમાંહિ ભક્ત એમ પ્રિય
દયાળને. હા. ૩
ધરી પ્રજા ધ્યાન પ્રહ્મ આશરે રહ્યા, છોટમ એજા ભક્ત જગતમાં
સુખી થયા. હા. ૪

હરિકરે તે હોય નિશ્ચે હરિ કરે તે હોય, નાથનું નિરમેહું ના
નિવારી. સડે કાચ. ટેક.
હરિ વિના ન હાણે પાન અન્ય કો થકી, પ્રકૃતિ પુરુષ ઉભયઈશ
આશરે નકી. હા. ૧
એવા તત્ત્વ મળી દેહ પ્રકૃતિના ખના, પુરુષ જ્ઞાન રૂપ દેહ માંહિ
ચેતના. હા. ૨
જીવ કરે કર્મ તે વિચિત્ર જાતિનાં, આચરે આશાએ કામ ભાત્ય
ભાત્યનાં. હા. ૩
આપે પ્રજો ઈશ દેવ જો કૃપા કરે, વિન કૃપાએ જાન્યમાં અંગા-
રો કરિભરે. હા. ૪

નિપજવાનું નિશ્ચે એવ હાથમાં નથી, છોટમ સર્વ ગ્રંથ જોળી બેસું
છે મથી. હ. ૫

સજ્જન સગળાએ કેદીના સંગ ન કરવો, એ રાગનાં કી૦ ૫
રંગ રસિયા સાથે, રમે સુમતિ શુદ્ધ નારી,
મંદમતી તે શું જાણે મિચારી રે. રંગ૦ ટેક.
એક પલક પતિને, નવ ભૂલે, હૈં ત્રિકમ શું તાળી;
હરથી હરિને, ન કરે બાળગા, તે તો તારણી ટેક વાળી રે. રંગ. ૧
સ્વામીને તે, વાહાલી વનિતા, વનિતાને પ્રિય સ્વામી;
અરસ પરસ એક એક શું પૂરણ, પ્રીતિ અતીશે જતીરે રંગ૦ ૨
અછણ પણમાં, એ સુખ ન લહે, ભામિની તેજ અમાગી;
પ્રાણ પતી પાસેથી ન લહે, ઢીંગલાં પૂજવા ને લાગી રે. રંગ૦ ૩
જડ જેવી થઈ જડમાં રમતી, ન રમે સ્વામી સગે;
દુખ દલદર તો ન ટળે તેનાં, એવે એને ઢંગરે. રંગ૦ ૪
સદગુરુ જને સમજાવી, હાથ ઝલાવે હાથે;
છોટમ પાકી તેજ પ્રેમદા, રમેછે નિજપતિ સાથે રે. રંગ૦ ૫

કાઠ મન મેળાપી, હોયતો મન ડેરી કહિયે,
બેદલ એવ શું મૌન ગૃહી રહિયે રે. કાઠ. ટેક.
મન મેલાપી મનથી ન મૂકે; એક ટેક હોય તેને;
ગુરુનું જ્ઞાન ટકે અંતરમાં, ભાવ ભરસો દૃઢ જને રે. કા૦ ૧.
મરતાં સુધી મનથી ન મૂકે, તે કહિયે મન મેળું;
હેત પ્રીતિ હજમળ હરિ રસમાં, દૂધને સાકર બેળું રે. કા૦ ૨
બેદલ જન તે હોય અદખળયા, સાંભળિને શઠ થાય;
મતલબ સૂધી મળતા રહે. પણ, અવગુણ હલદા ગાયરે. કા૦ ૩

એ મરનું યોગે તે બેદલ, ભાવે ન ભંગે કેને;
 આપણું લેઈને કહે અન્યતે, કપટ કુટિલપણું જને રે. કાં ૪
 ઠાગ તણા કુટુંબી હોય તે, જનનાં ચાંદાં જૂવે;
 ખરતી આગળ ખાંડ ધરે પણ, દેવ એ ખરતી ન ખૂવેરે. કાં ૫
 પરથમ પ્રેમ પરીક્ષા લઈને, હરિનું હારદ કહિયે;
 છોટમ કહ્યા વૃક્ષને કાપી, ખાવળ ઝીંટવા ન જાઈએ રે. કાં ૬

શું શોધે સુજની, અંતરે જોને ઉઘાડી. તને શું સમજાવે, દાડી દાડી
 રે. શું ૦ ટેક.

હૃદ ગમ કુંચી કરમાં લેઈને, હૃદયે અસાન તાણું;
 આજા ચકતી ઉપર જોતાં, ત્યાં યારો અજવાણું રે. શું ૦ ૧
 નિર્મલ નૂર નિરંતર વરસે, મહામનોહર મોતી;
 અનહદ નદ અહોનિરા ખાળે, જળ હળ દરસે જયોતીરે. શું ૦ ૨
 આહંકાર ધુનિ ઉડે સહજે, ચિદાનંદ નિધિમાંથી;
 સોહં પ્રકાશ કરે રગ રગમાં, ગુરૂવિના એ ગમ ક્યાંથીરે. શું ૦ ૩
 તે પ્રકાશથી તુજને જડશે, સુંદર સ્વરૂપ તારું;
 છોટમ તેનો કર્તા જાણે, તો ઉપજે સુખ સાર રે. શું ૦ ૪

કામ પ્રેમ સનેહી, પ્રેમ અમીરસ ભોગી.

ખોળ શું જાણે વિમુખ, વિજેગી રે. કાં ૦ ટેક.

પ્રેમ પંથ અદ્વૈત અજરાલય, મહા મુક્ત જન મહાસે;
 અતરનું સુખ મુખે ન આવે, સાકર ખાતી જેમ કાલે રે. કાં ૦ ૧
 રોમરોમ આનંદ ઉજાગર, હરિ શું તાર ન તૂટે:
 મહારસ માહે મગન રહેતો, ત્રેવીધ કર્મ ગ્રંથી છુટે રે. કાં ૦ ૨
 જપતપ જોગ કરે ઠાણ તેને, એવો લક્ષ્ય જો આવે;

ત્રાણ કાંક સુખ ત્રાણ વન દેખે, અવર ઉપાસના ન ભાવેરે. કાં ૩
 એવા જનના હરનો આશય, એવા હોય તે જાણે;
 શુક નારદ ને શંકર સરખા, અહોનિશ એ સુખ માણેરે. કાં ૪
 અપિલ લોક કર્તા પ્રસુલને, પ્રેમ પુષ્પથી પૂજે;
 જન છોટમ તેના ઘટ માહે, ભુવન અતુલ શરણે. કાં ૫

આજ્ઞેને એની. પ્રાણ પતી રમે પાસે, તેને સાચી લે, સારા હસા-
 સેરે. આં ૮૬.

સકુના સામે છે સામળિયો, જો ગુરુ દષ્ટે જૂવે;
 તેહ તણને અવર ભરાંસે, શા સાર અવસર ખુવેરે. આં ૧
 ફર તણને ગૃહે ફરાકા, તેણે કાજ ન થાય;
 એતન છોડી જડને બજતાં, જન્મ મરણ નહિ જાયરે. આં ૨
 માખણ મૂકી તક ગૃહે તે, જોને શાનો ડાહ્યો;
 પ્રસુ તણને પ્રપંચ પૂજે, તે જન જાય વહાયોરે. આં ૩
 અંતર જામી આનંદ સિધુ, બળિયે પૂરણ ભાવે;
 જન છોટમ માનુષ તનુ જેવા, ફરી ફરી નહિ આવે. આં ૪

ખમાયચી રામનાં કીં ૨.

મૂરખ માનવી રે, તું તો મસ્ત થઈ શું માણે. મૂ ૮૬.
 મસ્ત થયો પણ અસ્ત થવાનો, માથે મરણ ભમે છે;
 મીન જાળમાં જેમ મળીને, રંગ વિલાસ રમે છે. મૂરખ ૧
 ધામ દામ ને કામ તણ સુખ, સ્થિર છે એયું માને;
 અંધ કેશમાં કરે અનીતી, ગર્વે ન ગણે કાને. મૂરખ ૨
 પરને સુખિયો દેખી તું રાહ, અંતર ઈર્ષ્યા આણે;

- તે પાપે તુજને જન્મ કિંકર, વૈતરણીમાં તાણે. મૂરખ ૩
- ભીચો થઈને આપ વખાણે, બહુ નિંદે પીળને; મૂરખ ૪
- માતો શ્વાન સર્વને મારે, એમ ભસે અસાને. મૂરખ ૫
- સગજન સાથે વેર કરેને, શાંતી સાથે સંપે; મૂરખ ૬
- જીવ્ય અનીતી તારી જોઈને, કોઈ દિન ધરતી કંપે. મૂરખ ૭
- અહન ધાણું અભિમાન કરે ને, વાંકી ચાલે ચાલે; મૂરખ ૮
- ચોરે ચકલે પ્રેરે આડિયો, કોથકનાં ધર ધાલે. મૂરખ ૯
- સારી કથા સાંભળે કોઈ દિન, અંતરમાં ન ઉતારે; મૂરખ ૧૦
- દિલમાંથી નવ તજ દુબીતા, ઘણાં ગપોડાં મારે. મૂરખ ૧૧
- પરના દોષ જીવે બહુ પાપી, દયા દીન પર નાપે; મૂરખ ૧૨
- પાપે પૈસો રળે ખરો પાણુ, ભણુ પુણ્ય ના ભાવે. મૂરખ ૧૩
- પાખાંડીને પથે પેશી, દીલાં મોટાં તાણે; મૂરખ ૧૪
- કરમ કરતાં ઈશ્વરનો ડર, અંતરમાં નવ આણે. મૂરખ ૧૫
- દીન દયાળે દયા કરીને; દેહ તને જો દીધો. મૂરખ ૧૬
- સારાં સુકૃત સાધીને કાંઈ, ભિત્તમ લાવ ન લીધો. મૂરખ ૧૭
- શામલા પત સુખ શમી જશે તે, રેશી સગળાં રેતાં; મૂરખ ૧૮
- પલક મત્રમાં કાળ પકડશે, જન સર્વેના જોતાં. મૂરખ ૧૯
- આ શીખામણુ ઉરમાં આણી, ભક્ત વછલને ભજિયે; મૂરખ ૨૦
- કહે છોટમ અવગુણુ હોય એવા, તુછ કરીને તજિયે. મૂરખ ૨૧

ભૂલ્યો ભૂલ્યો રે, ભ્રાંતિમાં છવ અભાગિયા રે. ભૂ. ટેક.

કોગટ જન્મ ગમવ્યો ફરિ પ્રરિ, કરિ કરિ કુકરમ કોટી.

અંતરમાંહિ અપિધા ભરિ ભરિ, ખેલ્યો પાણુ ખોટી. ભૂલ્યો ૧

સુદગર જન્મના ખાતો મરિ મરિ, જરિ જરિ જોડુ ન જાગી;

ડરિ ડરિ દેવ થકી નવ આલ્યો, તુછ ટેવના ત્યાગી. ભૂલ્યો ૨

હેત કરીને ન ભજ્યો હરિ હરિ, નરિ નરિ કરિ પરનિંદા;
 જ્યથી જન્મ જાય તું તરિ તરિ, તે પ્રજુને નવ વંદા. ભૂલ્યો ૦ ૩
 ચરિ ચરિ કાલ જાયછે ચટચટ, ખટ રતુ રૂપી હાથે;
 ઝટ ઝટ જાણ્ય જાયછે અવસર, સમઝી લે મન સાથે. ભૂલ્યો ૦ ૪
 જ્ઞાન જ્ઞાનના પંથ ભભાવે, વેમ તણી કહી વાતો;
 ખરા પ્રહ્લની ખોળ્ય ન કીધી, ધાયો ધક્કા ખાતો. ભૂલ્યો ૦ ૫
 જણે જગત કર્યું છે આપું, તેને લેને જાણી;
 જન છોટમ તેના જસ ગાળે, ન કથીરા ખીલ વાણી. ભૂલ્યો ૦ ૬

સાલ વેડેલી અલખેલી પ્યારી ગયે. એ રાગનાં કીઠ ૨
 પ્રહ્લ નામ મુખે એક લે ઉચારી, જાણ્ય મૂળમંત્ર એજ મોક્ષકારી;
 જડને ચેતન કરે, પુરાતન પાપ હરે, ભજે ભવસિંધુ તરે, એ પ્ર-
 તાપ ભારી ભારી કે લે ઉચારી. રેક.
 શંકર શેષ એ ઉપદેશ રહે રાખે, પ્રેમે નામ સુધા સદા તે તે આપે
 વદન વડે વારંવાર ભક્ત આપે; પૂરણ પ્રેમ, ધરે નેમ, ભૂલે કેમ,
 તલ જેમ, જપે જેમ, કુશળ ખેમ, તરે તેમ, સાથે એમ, એવા
 ધન્ય દેહ ધારી ધારી કે લે ઉચારી. પ્રહ્લ. ૧
 નામ બળે હરે જીવ્યો ઝેર પીધું, પ્રહ્લહાદે સ્મર્યું ત્યારે મૃતિંહ
 રૂપ લીધું, નામ જપે ધ્રુને અચળ ધામ દીધું; વળી અપાર, નામ
 આધાર, પામ્યા પાર, અતિ ઉદાર, સજન હાર, છે દાતાર, હરે વિકાર,
 તરિ સંસાર, ગયા કાટિ નરને નારી નારી કે લે ઉચારી. પ્ર. ૨
 ગુણાતીત ગુણાધીશ પ્રભ કહેછે, તેનું પોષક રૂપ પ્રજુવ નામ લે
 છે, વેદ એક એવી વાત તો વદેછે; વિના નામ, ન સરે કામ, દ
 ક્ષિણ જામ, સર્વ જામ, પૂર્ણ ધામ, તે મુકામ, મળે રામ, પોષે હા
 મ, જ્યારે સૂઝ હોય સાની સારી કે લે ઉચારી. પ્ર. ૩

જડ ને ચેતન ઉભય નામને આધારે, અક્ષર વડે નામ સર્વને શિર
ધારે, પરાએ પોપે પછી વૈખરી ઉચારે; એમ સદાય, વાણિ વદાય,
આહુત્તં જાય, વેદ ગાય, જપ જપાય કરજ થાય; હોય સદાય, અ
ખિલ રાય, મટે કબટ તેથી ભારી ભારી કે લે ઉચારી. પ્ર૦ ૪
સકલ સૃષ્ટિ કેરું કારણુ નામ જાણો, દેવી દેવ માંહિ દૈવત એ મ
માણો, નામ નાની સહિત અંતર લક્ષ્ય આણો; એક વાર, કરે
ઉચાર, ૫જ અપાર, લાગે તાર, માયા પાર, સોઈકાર, સુખ અપા
ર, છોટમ સમજ સાર, પાપ તપ હારી હારો કે લે ઉચારી. પ્ર૦ ૫

સ્વપ્ન તુલ્ય છે સંસાર જોને જાગી, મૂક્ય મોહ ભક્તિ પ્રજ્ઞની લે
માગી; રજે કુખ સર્વ તારાં, કજો નિજ કર્મ સારાં, ન કરીશ અમ
નકારાં; તુછ દેવ ત્યાગી ત્યાગી કે જોને જાગી. ટેક.

ચેત ચડપ ઝડપ લેને જ્ઞાન જાણી, ખેટા ખેલમાં ખરાપ થાય ખા
લી, જ્ઞાન નેત્રે પૂણુ પ્રજ્ઞ લે નિહાળી; રાખ્ય હામ, લે વિણુ નામ,
આઠ જામ, સારે કામ, ખરચ દામ, મન વિરામ, પ્રજ્ઞ ધામ, ઠીક
દામ, પામે પ્રાણિ તે કહેવાય પરમ ભાગી ભાગી કે જોને જાગી. સ્વ. ૧
મરે તેને માર માની કાં રડે છે, ગજે કાળ તેની ભાળ કયાં જડે છે,
અંતે પિંડ પલક એકમાં પડે છે, શ્વાસ જાય, નલે જપાય, વપુ વેરાય,
અરૂપ થાય, કરિ વિદાય, સર્વ નહાય, રોતા જાય, થાય સહાય, તેને
કાણુ સંગે લાગી લાગી કે જોને જાગી. સ્વમ૦ ૨.

કલુષ આચરણુ આ લોકમાં તેં આવી, ખેટા ભોગને વિલાસ વાત
શાવી, ભક્તિ જગત તાતની તને ન ભાવી; કુઝ સમ; કેરો રંગ,
ચડશે અંગ, અમૂલ્ય નંગ, ખન્યું ખંગ, ધીક ઢંગ, ધર્મ ભંગ, જ્ઞાન
ખંગ, તજ કર્મ નાશા રંગો રાગી કે જોને જાગી. સ્વમ૦ ૩.
કલુષ માન, ધરજે કાન, ધીરજ ખારી; હાથે ખાણુ છેતો જાય રખે હારી,

સંતસંગ કરી જન્મ છે સુધારી, મુક્ય માન, સમજ સાન, ગુરુ જ્ઞાન,
 સુધાપાન, પુણ્ય દાન, શૌચ સ્નાન, ધર્મ ધ્યાન, એ વિધાન, વેદ
 નીતિ રીતિ સમજને સોહાગી હાગી કે જોને જાગી. સ્વપ્ર. ૪
 કરિ પિવેક દેવ એક લે ઉપાસી, અનંત શક્તિવંત પરમ છે પ્રકાસી,
 જેના નામથી વિકાર જાય નારી, એ વિચાર, વારંવાર, અંતરધાર,
 પડે પાર, નર ને નાર, ઠરે ઘર, મોહ માર, હામનહાર, છોટમ
 કહે મહંત પ્રજ્ઞ યાગ યાગી યાગી કે જોને જાગી. સ્વપ્ર. ૫

રાગ ગોડીનું કી. ૧.

એક દેવ અવિનાશી, સંતોભાઈ એક દેવ અવિનાશી,
 પ્રભુ સદચિત્ આનંદ રાશી, સંતોભાઈ એક દેવ અવિનાશી. રેક.
 પ્રજ્ઞા વિભુ દેવ મહેશ્વર, માયા કે ગુન કંહાવે;
 દહ વારો દુનિયામે આવત, સો નિજ ધામમે જાવે. સં. ૧
 તેત્રીસ કોટી દેવ સ્વર્ગમે, કર્મપદા પરિવારા;
 મનુકે પુત્ર ભયે સો માનવ, ચાર વર્ણ વિસ્તારા. સં. ૨
 દેવ પૂજ્ય માનવ જાતીકું; ઈશ દિયા અધિકારા;
 જો કર્તાકી ભક્તિ ન જાને, સો ખૂડે સંસારા. સં. ૩
 વે; પુરાન ગ્રંથ સમ ગાવે, પુનિ કહે સંત પોકારી;
 કહે છોટમ ભગવંત ભજનરો, મુકત હોય નર નારી. સં. ૪

સેઠ સગાળશા સાધુને સેવે. એ રામનું કી. ૧

સમ્મિદ રૂપ સન્માતન હશ્વર, કર્તા સર્વનો એક;
 સ્થાવર જંગમ જગત રચ્યું છે, ધન એ વિભૂનો વિવેક;
 અતિ અદ્ભુત ચતુરાધરે, સદે કોણ એને ગાઈરે. ૧

- અચરણ મોઢું માખ્યની આંખે, ડોળા આઠ હળર;
 સૂક્ષ્મ દર્શક ચંચમાં જોઈને, કોઈએ કર્યો નિર્ધાર;
 ભંગુશાની આંખમાં જાણ્યારે, પચીસ હળર પ્રમાણ્યારે. ૨
- કાંખળાકેરી કાયામાંથી, છત્રકીટ થઈ જાય;
 તેરે કીટમાંથી માંખો વાળી, પોપટી પરગટ થાય;
 જીવો એ રચના કેવીરે, સહજ કચમ નિપજ એવીરે. ૩
- લક્ષડખોદને લાકડા માંહે, આહાર કર્યો અવિનશ;
 તેરે લેવાને ચાંચમાં તેવી, રચના કરી પરકાશ;
 હાથીને હાથથી સારીરે, કરી સૂંડ આનદ કારીરે. ૪
- મધની માખ્યના રક્ષણ માટે, કાંટો કર્યો કર્તાર;
 પશુ પંખી કોઈ પાસ ન આવે તે, સમજીને સરજન હાર;
 ભક્ષણ ને રક્ષણ કાજે રે, યથાયોગ્ય કીધું રાજરે. ૫
- ટોળી મછ એક સાગર માંહે, નાકથી મારે નિશાન;
 ખંધુકની પેરે પાણી ઉડાડે તે, સામાના લે પ્રાણ;
 ચમત્કારી જીવોને એનીરે, કહો એ કરેલી કેનીરે. ૬
- વિદ્યુત પામ માછલામાંથી, વિદ્યુત પરગટ થાય;
 એને અંગે જે કોઈ અડકે તે, તલક્ષણ પ્રારયો જન્મ;
 ખેલ એ કોણે કરેલો રે, મછમાંહિ અગ્ની ભરેલો રે. ૭
- નાસ્તિક મતના લોક નહારા, કહે સહુ સહજે થાય;
 અદ્ભુત રચના ઇશ્વર કેરી, તે નવ જાણે જરાય;
 અંધમ અપરાધી પ્રાણીરે, પ્રભુની જીગતી ન જાણીરે. ૮
- માણસ દેહ સર્વથી મોટો, તે માંહિ રચના અપાર;
 કર્તા વિના એ કચમ હોય સહજ, તે નથી જોતા ગમાર;
 સુરખ જે પ્રભુને ન માનેરે, ચાલે અવળા અજાનેરે. ૯
- જગત ચરાચર જેણે રચ્યું છે, તે સમરથ કર્તાર;

છોટમ તેને ભાવે ભજતાં, મનના મટશી-વિકાર;
પાપ સહુ પ્રલે જાશે રે, સદા સુખ તેને થાશે રે.

૧૦

રસિક કી. ૪.

પ્રેમી આવો રે, પ્રેમ સુધારસ પીવા. ટેક.

અગાધ જળમાં એટલી માટે જ્યમ પેસે મરણગ;
જળહળ જયોતી પ્રકટ પ્રભુ દરસે, રોમરોમમાં દીવા.

પ્રે. ૧

અંતરજામી સહુમાં વ્યાપક, અંતરમાં ઓળખાશે;
જડતા જળ જન્મની જાશે, પાતક પ્રલે થાશે.

પ્રે. ૨

રાગાદિક જે દાપ હોય તે, ભક્તિ ભાવથી ભાગે;
ઈશ્વરની રચના દેખીને, ઉગ્ર સાન શુણ્ણ જાગે.

પ્રે. ૩

જપ તપ જોગ જાગ વ્રત તીરથ, પંથ દેવની સેવા;
તેણે તો કાંઈ પ્રભુ ન રોઝે, પ્રેમ લક્ષણા જવા.

પ્રે. ૪

સહુ સંગાર સુદરી પહેરે, હોય કુલક્ષણ જન;
સાચા રનેહ વિના કો કાળે, કંથ નહી વશ તેને.

પ્રે. ૫

અંતર લક્ષ પ્રેમ પ્રભુ સાથે, એક પલક નવ ભૂલે;
જન છોટમ તે સાચી વનિતા, સ્વામી સંગે ઝૂલે.

પ્રે. ૬

રસિયા હોય તે રે, રસની રીતી જાણે. રે.

વણુ જાણે તે શરે ઉદાસી, દેહ કમી મત તાણે;

મનની સાથે મથતાં મથતાં, કાયક હરે હેઠાણે.

રસિ. ૧

રસિક શિરોમણિ જગનો નાયક, પ્રેમ રસે પહુ રોઝે;

આનંદ મગન અહાનિશ રમતાં, ભક્તિ ભાવથી ભીજે.

રસિ. ૨

અક્ષર ધરથી વેગે આવે, આનંદ અર્ણવ લહરી;

રામરામ ને કરે હબગર, ચડે ખુમારી ઘેરી. રસિ૦ ૩
 અણુ મેળું મન રહે મળીને, જો ગુરુ લક્ષ્યે લાગે;
 આભવ માંહિ નહીં સુખ એવું, એને સોમે ભાગે. રસિ૦ ૪
 આનંદ રૂપ તે પરબ્રહ્મનું, એમ વેદમાં કહેછે;
 તે આનંદ ચરાચર માંહે, અગમ અગોચર રહેછે. રસિ૦ ૫
 શોક દુઃખ જડ રૂપે માયા; આનંદી અવિનાશી;
 જન છોટમ વિરલા જન જાણે, જે ગુરુ ચરણ ઉપાસી. રસી૦ ૪

સદગુરુ મળિયરે, તેનું કારજ સરિયું; ટેક.
 આત્મ તત્ત્વ ઓળખાવ્યું જણે, તે જોધને ચિત્ત ધરિયું.
 પિંડ બ્રહ્માંડ પાર પરમેશ્વર, ત્યાં જોધને ધર કરિયું. સ૦ ૧
 લક્ષણ વંતા લક્ષ્યે પૂરા, તે ગુરુ પાર ઉતારે;
 લક્ષ્યવિનાને લક્ષણ હોય તો, જનનું કામ ન સારે. સ૦ ૨
 લક્ષ્ય રૂપિયાં લોચન નાહ તે; ગુરુનો કર જે સહાય;
 અંધે અંધ રહે અથડાતા, ખને ગોથાં ખાય. સ૦ ૩
 ભવવિના જયમ દેહ પૃથા મમ, લક્ષ્ય વિના ગુરુ એવા;
 વંધ્યા ગાય દુધ નવ આપે, તે કરવાની સેવા. સ૦ ૪
 વંદહ ને વનિતાયો પરિચો; સંતતિ સુખ નહિ કાંને;
 જગત ભગત કહી માને તેતો, પરમેશ્વરને ખાને. સ૦ ૫
 તે માટે સાચા ગુરુ સેવા, આત્મ લક્ષ્ય જે આપે;
 ઝોટિ જન્મનું ખંધન તેતો, પલક એકમાં કાપે. સ૦ ૬
 ફલમ વસ્તુ તણા જે દાતા, તે ગુરુ ભજિયે આવે;
 જન છોટમ માણસ તન જેવો, ધરી ધરી નહિ આવે. સ૦ ૭

સંશય શાંતિયારે, સાન પામિયો જ્યારે. ટેક.

સદગુર સગરથ પર ઉપકારી, સાન કચે સમજાવ્યું;	
અજાણુપણમાં દૂર દેખાતુ, તે પાસે પરખાવ્યું.	સં. ૧
સર્વ પદારથ જડ છે તેથી, ચેતન ભિન્ન કઢાવે;	
આઠે આવરણુરહિત અગમ ધર, પૂરા ગુરથી પાવે.	સં. ૨
જનક સનક શિવ શેષ સમાજન. જેનો જાપ જપેછે;	
કોટિ આંક ઉપજેલાં અતે, જેમાં જાઈ શમે છે,	સં. ૩
પોતાને કંઈ મણિ પોતે, બૂલીને જયમ શોધે;	
જાણ્યું ત્યારે થયું જયારથ, સદગુર કરે યોધે.	સં. ૪
ભૂપ સ્વપ્નમાં યયો ભિખારી, ધરધર હિંડે ભમતો;	
જાગ્યો ત્યારે ગઈ આપદા, નિજાનંદમાં રમતો.	સં. ૫
ધન્યરને જાણે સુખ એવું, પાંધન સગણું જાય;	
જન છોટમ સદગુર કરણાએ, જો સુધું સમજાય.	સં. ૬

જીભલડીરે તને હરિગુંણ ગાતાં આવડું આળસ ક્યાંથી રે
એ રાગ તથા કેદારા રાગનાં કી. ૮

સોચન તું ભવમોચન પ્રભુને, ભાવયકી જેને ભાળીરે;	
દુર્જનનાં સુખ છે દુષ્પ દાયક, તેને તું મૂક્યને ઠાળીરે. સો. ૧	૧
ઈંદુ અર્કને પાવક વિદ્યુત, જેને પ્રકાશ પ્રકાશ્યાં રે;	
તેજ પ્રકાશવડે વળી તુજને, ભલાં પદારથ ભાર્યાં રે. સો. ૨	૨
જતનકરી તમને જણે સરજ્યાં, અદ્યુત શક્તી એની રે;	
ઉત્તમ દષ્ટે એ ના જોયો, શોધ કરી નહિ તેનીરે. સો. ૩	૩
પાંપિણ્યો કરિયો પ્રભુએ, તેયકી રક્ષણ તારં રે;	
એ ભાષકારીને જો નવ જોયો, સાધન શું સજ્યું સારં રે. સો. ૪	૪
પ્રેમનાં આંસુવે જો નવ પલળ્યાં, હરિગન જોઈ નવ હરખ્યાં રે;	

મારથ સાથે રાંક થઈ રોયો, નિહિત કારણ નિરખ્યાં રે. લો० ૫
 પરમારથનો પંથ ન જોયો, પાપ જોઈ થયાં પાપી રે;
 એ લોચનને ઉપમા કવિયે, માર મિછની આપી રે. લો० ૬
 નીતિ મારગ જોઈ ચાલવા, ભલિ ભજિ વિદ્યા ભણવારે;
 સરજન હારે તમને સરજ્યાં, ગુણ ધ્વજરના ગણવા રે. લો० ૭
 આનંદ સાગર પ્રહ્લ્લ આલખ્યો, એ ઉપદેશ અમારો રે;
 કહે છોટમ માની હયો નિશ્ચય, સરજ થાય જનમારો રે. લો० ૮

હે રસના જસ ગાને હરીના, સરજ કરી લેને વાણી રે;
 વિદ્યા વિનય વિવેક પિત્તારી, વિશ્વંભર લે વખાણી રે. હેર૦ ૧
 અમથી શું અપશબ્દ ઉચારે, લૂખી સગળી લગરી રે;
 નેક વની પરનિંદા કરતાં, તું નથી રહેતી નવરી રે. હેર૦ ૨
 જૂઠા જનને સંગે જઈને, ફૂલી કથની કાઢે રે;
 પરનાં છિદ્ર પ્રકાશ કરીને, વેર વધારી વરાઢે રે. હેર૦ ૩
 સારો મારગ સત્ય ધર્મનો, આકું બોલી ઉછેદે રે;
 તે રસના તરવાર તુલ્ય છે, કીર્તિકવચને ભેદે રે. હેર૦ ૪
 પાપ તાપ સંતાપ શમાવે, તન મન શીતલ કરતી રે;
 ધન્ય જીભ તો તેને કહિયે, વાણિ વિમલ ઉચરતી રે. હેર૦ ૫
 દીન દયાળ દયા નિધિ કેા, જે જીભ્યા ગુણ ગારી રે;
 કહે છોટમ કુળ કટિક તેનાં, પ્રીત્યે પાવન ધારી રે. હેર૦ ૬

હે કર કર્મ ધણું સરવેથી, તુજને સરજ્યું કરવાનું;
 એવાં ઉત્તમ કર્મ આચરે, તેથી થશે ભવ તરવાનું. હેકર૦ ૧
 સર્વ અંગ સાચવવાં તારે, ઉદ્યમે ઉદર ભરવાનું;
 સેવાથી સુજનાર રીઝવે, કરી ન પડે ભવ પ્રવાનું. હેકર૦ ૨

પ્રીતિવડે પરમારથ કરજે, અંતે એજ જીગરવાનું;
 પાણી તરસ્યા જનને પાજે, દેજે ચર્વણ ચરવાનું. હેકરં ૩
 દીન દેખિને દાન આપજે, ખર્ચ પુણ્ય નહિ ખરવાનું;
 કહે છોટમ બહુ પુણ્ય કરે તો, ઠામ મળે શુભ ઠરવાનું. હેકરં ૪

કાન કથામૃત પાન કરી લે, અર્થ વિચારિને એમો રે;
 જે જે શબ્દ આવે તુજ માંહી, તોલ કરી જ્ઞેને તેનો રે. કાનં ૧
 વેદ તથા શ્રુતિ નામ વહેછે, તેજ નામ છે તારં રે;
 શ્રીમદ્ભુના ગુણ ગ્રામ સાંખ્યી, જે તુને લાગે સારં રે. કાનં ૨
 આતમ હિત નવ હોયે જમાં, તેવી તજવી પાણી રે;
 શું થયું મેઘ ધણેરો ગરજે, પાણિયે નહિ કાંઈ ખાણી રે. કાનં ૩
 ધર્મ બ્રહ્મની વાતો સુણતાં, ઉત્તમ ગુણ બહુ આવેરે,
 અંતરનું અંધારં નાસે, ચિદાનંદ ચિત્ત આવે રે. કાનં ૪
 કથા સુણતાં કષ્ટા કરી, પાપ પુંજ સહુ નાસે રે;
 કહે છોટમ સુવિવેક કરેતો, બ્રહ્મ સર્વદા ભાસે રે. કાનં ૫

પ્રભુનો મારગ સહુથી સેલો, એક અટપડું એમાં રે;
 નિર્મલ મન પોતાનું કરવું, જયોતિ પ્રકાસે જમાં રે. પ્રભુનો ૧
 ધનુર્વેદિના જેવિ ધારણા, અધરી જાણો એમાં રે;
 હેઠ તાકે ઉપર વેધે, ખરી ચાતુરી તેમાં રે. પ્રભુનો ૨
 ભૂમિ જીપર તો ભૂચર ચાલે, એમાં વિશ્વ અનંત રે;
 બ્રહ્મં પંથ તો છે ખેચરનો, ચાલિ સકે કાંઈ સંતરે. પ્રભુનો ૩
 અનુભવ આપ્યું સુરતની સીડી, સદગુર હોય સહાયરે;
 કહે છોટમ જો સાધક સાચો, બ્રહ્મ ધામમાં જાયરે. પ્રભુનો ૪

જીવ પ્રહરને જાણ જાણવા, ઓલખાણ નહિ એને રે; ૯૧૦ ૧
 ઓળખાણ તો ત્યારે થાયે, ઓલખાણ નડે એને રે.
 અક્ષર ખાણ પ્રણવ છે નરમાં, તેથી હપને વાણી રે; ૯૧૦ ૨
 અવિરલધાર પાર રહી પોખે, તેની વાત અજાણી રે.
 પશુ પંખી ને વાણી વદે છે, અક્ષર ખે કે ચાર રે, ૯૧૦ ૩
 ખાવન અક્ષર ઓલી જાણે, એ નરનો અવતાર રે.
 રથ પર જંગમ જંતુ જાતી, સરને સદા મહેશરે; ૯૧૦ ૪
 માનવ મૂત્તી મોટી જાણી, ખુદી આપી ખેશ રે.
 અંતર જામીને આધરે, જીવે છે સહુ જંત રે,
 વિશ્વ માંહિ વ્યાપક તે હૃદય, સત્ય જ્ઞાન અનંત રે, ૯૧૦ ૫
 સર્વ વસ્તુમાં પૂર્ણ રહ્યો તે, પૂર્ણ પ્રજ્ઞા કહેવાય રે;
 જન છોટમ તેને ને જાણે, આવા જમન ન થાય રે. ૯૧૦ ૬

ને હપને તે પ્રણયી હપને; કાંઈ ન હપને જીવેરે; ૯૧૦ ૧
 સર્વ સદા જળ પોખે શોખે, તે નવ થાયે દીવેરે.
 પ્રણયે સરજમાં સર્વ પદારથ, પૃથ્વી પાવક પાણી રે; ૯૧૦ ૨
 ચાર ખાણ જીવોની જાતી, કહો એ કયાંથી આણીરે.
 હરિનાં કરેલાં હાલે ચાલે, એકનાં હોય અનંક રે; ૯૧૦ ૩
 જીવે કરેલાં જડપ સગળાં, રહે છે એકનાં એક રે.
 કાશ મનુષ્ય ખહુ ખુદી ખળથી, કહે હું હરિ અવતાર રે; ૯૧૦ ૪
 આ અવનીનું એક પદારથ, તેણી ન થાય સગાર રે.
 જ્ઞાન ખતાવા ગુરુઓ સરજ્યા, તેજ ધણી ધઈ ખેડા રે; ૯૧૦ ૫
 કહે છોટમ આ કળિજીગ માંહે, એવા જગ ખહુ દીડા રે.

સામળિયો છે સહુની સામો, પામર તે નવ પ્રીછેરે;

આંખ ઢાઢી એને ન નિરખે, મન મળવાને ઇચ્છે રે. સાં ૧
 ગંગા જીમનાં સરસ્વતી વહે છે, તરવેણીની તીર રે;
 ત્યાં રહી મોહન વેણુ વળડે, હલધરજીનો વીર રે. સાં ૨
 ભાત ભાતના ખેલ કરેછે, જીમનાંજીને આરેરે;
 આહીરને આનંદ પમાડે, ગિરિધારી ગઢ ચારેરે. સામં ૩
 યજ્ઞ વનિતા સંગ કેલિ કરેછે, મહિ માખણ લે માગી રે;
 એવા પ્રજુને જે જન પ્રીછે, તે પ્રાણી પડભાગી રે. સામં ૪
 પ્રજ્ઞા જેનું રૂપ વખાણે, શંકર ધારે ધ્યાને રે;
 કહે છોટમ એ કૃષ્ણ આજખો, સદગુરૂ કેરી સાને રે. સાં ૫

આજ સખી શ્રીશંકર વનમાં એ કાલેરા રામનાં કીં ૩.

આજ અનોપમ શાન હપનું, ભલી ભલી રચના ભાળી;
 અદ્યુત ખેલ અખિલ કરતાનો, મેં નજરે ભેયો ન્યાળી આ. ૧
 હથું ભેઢતો અવની જેવા, અગણિત અધર રૂરે ગોળા;
 કોયક તાતા કોયક શીળા, ભેડ ન ભણે જન ભોળા. આ. ૨
 ભૂતળ હપર ભાતિ ભાતિની, અગણિત છવતણી ભાતી;
 નર નારીનાં રૂપ અવનવાં, નામ જીજ્ઞવાં પહુ ભાતી આ. ૩
 ચર્મ પૂતળાં ચૈતન દોરી, ખેલણ હારને હાથ ખરી;
 જેમ નચાવે ત્યમ સહુ નાચે, કળ તુટે તે જાય મરી. આ. ૪
 સજનહારને જાય શોધવા, ઘટમાં જેને ખુશિ ધણી;
 પોત પોતાનું કલ્પી કહે છે, ભાત ભાતની વાત ભણી, આ. ૫
 એક પૂતળું એમ વહે છે, સહજ થાયછે સહી સહુ;
 અળગો કોય નથી કરનારો, હપજે આપો આપ પહુ. આ. ૬
 એક કહે સહુ રૂપે સ્વામી, આપ ઇચ્છાએ છવ થયો;

સ્વર્ગ નરકમાં પોતે વિલસ્યો, અરૂપ હતો તે રૂપ થયો. આ. ૭
 એક કહે સહુ કર્મે ઉપજે, જેનાં કર્મ હશે જવાં;
 નીચ જોય ને સ્થાવર જંગમ, તે કર્મે ખનિયાં તેવાં આ. ૮
 કાચ કહે સહુ કામ ઇશનાં, માયા સંગે મોજ રમે;
 માયામાંથી રૂપ ખનાવે, અંતે માયા માંહિ રામે. આ. ૯
 એમ અનેક મતો જગમાંછી, કલ્પી વાત કહે કાચી;
 ઉપનિષદનો અર્થ વિચારે, તે જનવાત લહે સાચી. આ. ૧૦
 નિજ ઇચ્છાએ સૃષ્ટિ સરજે, નિજ ઇચ્છાએ નાશ કરે;
 આદ્ય અન્ય પ્રભુ એક ખિરાજે, છોટમ એ સિદ્ધાંત ધરે. આ. ૧૧

જોને જાગી જીવ અભાગી, શું નિદ્રામાં ધોરે છે;
 પદ રાત્રી છે તાજી સાથે, ધર્મ રૂપી ધન ચોરે છે. જોને ૧
 બિંધેલાને સુપન અવનગાં, રોતક મોહ સંતાપ ધણી;
 જાગેલાને જનમ ન. ધરવે, ભક્ત તેહ ભગવંત તણી. જોને ૨
 બિંધેલાની આંખ ન હલડે, ધેરી લે છે મેન બાહ્ય;
 અખિલ લોકમાં હૃદય અકનો, તેજ ન દેમે તેજ તાણું. જોને ૩
 નિદ્રા નાગણ્ય સહુને ડસવા, અતર માંહિ પ્રવેશ કરે;
 સદ્ગુરુ ભક્ત જે જાત જાગે, તત્ક્ષણ મેનું એર હરે. જોને ૪
 નિદ્રા કાળ તણી છે કસી, દેહધારી સહુને દમવી;
 છોટમ જોને ધ્યાન ધણીનું, તેથી રહે અજગી ભમવી. જોને ૫

કાળ તણા બચથી સહુ કર્મે, નરે કહી જાશે નાશીને;
 અખિલ લોકપર અમલ એહનો, બધા જાણે નિવાસાનું કાળ. ૧
 સંસાર વૃક્ષ વેદમાં વખાણ્યું, અવ્યક્ત મૂળ કહ્યું એવું;
 ત્રણ અંકુરને ત્રણુણી શાખા, જગત સકળ પસરયું જેનું, કાળ ૨

ચોદ માળમાં ડાલ એહનાં, પત્ર પુષ્પ ફળ નિત્ય ફળે;
 તે સર્વે છે ભક્ષ્ય કાળનું, સર્વ સમૂહું તરત ગળે. કાળ૦ ૩
 લોક સમેત લોક પતિ કંપે, અવર જીવને કાણુ ગણે;
 નામ રૂપ ગુણુ જ્યાં સગ દીસે, તે સર્વેને કાળ હણે. કાળ૦ ૪
 સદગુર સાચા જેને મળસે, અમળ અભય પદ એ આપે;
 કહે છોટમ જ્યાં કાળ ન ધોચે, તે પ્રભુપદમાં તે ધાપે. કાળ૦ ૫

ગરબો ૧.

સમર સૃષ્ટિનો સજનાર, સાર એ છે સદગ્રંથનો જે;
 સાન એનું ઉદાર, ચાર પામિયે ભવ પથનો જે. ૧
 વધરા શક્તિયો અનંત, અંત કહે સહુકો કથી જે;
 વદે જેને વેદાંત, જંત લેશ લેતા નથી જે, ૨
 કપિલ શેષને કણાદ, વાદ સારા વિદ્યા તણા જે;
 જૈમિનિ વ્યાસનો પ્રસાદ, સ્વાદ ચૈતમે લીધા ધણા જે, ૩
 સરસ સર્વનું સિદ્ધાંત, શાંત અધ્યે સમજ કરી જે;
 કર્મ પ્રહા કરો યોધ, શોખ વાત ભ્રાખો ખરી જે. ૪
 કૃપા સિંધુ કરતાર, વાર વાર એ વિચારિયે જે;
 અખલ લોકનો આધાર, નિરાધાર પ્રહા ધારિયે જે. ૫
 કર્યાં કોટિ ધણાં અંડ, પિંડ સર્વે પ્રાણી તણા જે;
 બૂર્ખો સોતાં પ્રભાંડ, ખંડ દેશ ત્યાં દીસે ધણા જે. ૬
 સૌરાં સજ કરી સધર, અધર ધરિયાં આકાશમાં જે;
 નદી નદો સિંધુ કુમર, અધુર મેધ મહાકાશમાં જે. ૭
 ભલા રચ્યાં પંચભૂત, ફૂલ ફેવો રચ્યા ભલા જે;
 શક્તિ સગળે અનુરૂપ, નિત્ય પૂત રમે એકલો જે. ૮

હંસ આપે સ્વતંત્ર, જન્મ જીવે રાખ્યા જડી જો;	
દુઃખ સહે થઈ દીન, હીન કર્મ વ્યાધી નડી જો.	૯
જીવ કર્મ કરે જહ, તેહ જાણે સાક્ષી રહ્યો જો;	
શુભા શુભનો સદૈવ, દૈવ પ્રણનો દાતા કહ્યો જો.	૧૦
પિતા પુત્ર ઠેરી રીત્ય, પ્રીય રાખી પાળે સહી જો;	
હિતાહિતનો ઠેનાર, સાર વેદ વાતો કહી જો.	૧૧
હિતે હોય કામ સર્વ, ગર્વ ખોતાં ગતી મળે જો;	
અહિત આચરે જો એક, છોક લેને જમરા છળે જો.	૧૨
મુણે શ્રવણે જ વેદ, ભેદ જાણે તે ના ભમે જો;	
માહ પામે ઊછેદ, છેદ માંહે નાવે કથમે જો.	૧૩
આસા કીધી અવિનાશ, વાસ આકાશ આસને જો;	
પૂણુ પ્રહ્મ છે પ્રકાશ, દાસ સેવે સાચે મને જો.	૧૪
સદાનંદ સ્વરૂપ, ભૂપ કોટી પ્રહ્માંડનો જો;	
ખડે ધારો અનેક, એક સ્વામી સહુ ખડનો જો.	૧૫
નાથ કર્તા નિદાન, પાન હાસે આસા વડે જો;	
અતિ ઉગ્ર શક્તિવાન, સાન વેશે માંહે જડે જો.	૧૬
વૃદ્ધ યુવા નહી ખાળ, કાળ કેરો એ કાળ છે જો;	
રાખે સહુની સંભાળ, માળ કેરો પ્રતિપાળ છે જો.	૧૭
રચે હંઝાથી રૂપ, ભૂપ કોરેથી કળ ભરે જો;	
સારી શક્તિયો અનૂપ, ચૂપ થઈને કારણ કરે જો.	૧૮
હંસ આપે અદ્વૈત, દેયાયે ધારણા ભડે જો;	
એવી રચવાની રીત્ય, નિત્ય શ્રમ તો કાંઈ ના પડે જો.	૧૯
કલા હતા મહેશ, શેષ સહુને રિશર છે ધણી જો;	
દેહુ ઠીસે ન વેશ, ભેશ આળે માયા ભણી જો.	૨૦
નામ એનું આંકર, પારે ભેએ પામે નહી જો;	

નહી વસ્તુમાં વિકાર, સાર શ્રીતં તણાં સહી ને.	૨૧
પામે નહિ તે પરિણામ, કામ એકે રહ્યો હરી ને;	
દ્વેતા તીતં એવું કામ, શામ સગળે રહ્યો ભરી ને	૨૨
વિના કાન સુણે વાણ્ય, જાણ્ય નેન વિના વ્યક્તની ને;	
બ્રહ્મણ કરે વિના પાણ્ય, માણ્ય મોટી અવ્યક્તની ને.	૨૩
આપે ચાલે વિના ચરણ, ભરણ પોષણ કરે ધણું ને;	
એવો અશરણનો શરણ, હરણ દુઃખ દીનો તણું ને.	૨૪
ધણું ગરખામાં શાન, ધ્યાન રાખો કુદે ધરી ને;	
બકિત આપે ભગવાન, માન માયા મૂકો પરી ને.	૨૫
ચેતી રાખો રૂઝો ચાલ, ખ્યાલ ગાળે ખાતે કરી ને;	
છોટા લાલ, થરો ન્યાલ, હેત રાખી સેવો હરી ને.	૨૬

અસખેલીરે અખેમાત જેવાને જઈએ, એ રાગની ગરખી. ૨

માનવનું સુધરે મન, ને સત સંગ મળે, જાણીને કરજે જતન,
તનના તાપ ટળે. ટેક.

તાપટળેને પાપ ખળેછે, લહે ધર્મનો મર્મરે, વિદ્યા વિનય વિવેક વચારે;
કરતાં ઉત્તમ કર્મ. ને સતસંગ મળે. ૧

પારસનો ગુણ કહેછે પ્રાણી, લોહનું કંચન થાયરે, તે તો સારા
જન્મી સંગે; પથુ પુરિ પલટાય, ને સતસંગ મળે. ૨

કામ ધેનુ કાંઈ જુગમાં કેવી, પૂરણ કરતી કામ રે, દેવ ગાય એ
કુનિયા મોહે; ગુરૂ વિદ્યાનુ નામ. ને સતસંગ મળે. ૩

કંપ વૃક્ષ ચિંતામણિ કહિયે, આગળ ફતાં એહરે, એવા ગુણ છે

- ગુરુ વિદ્યામાં; તમે સમજજો તેહ. જો સતસંગ મળે. ૪
- પાવન અક્ષર પાવના ચંદન, નહિ ખીજું નિર્ધારે, અક્ષર પ્રભુ
સર્વેની આધે; તે જાણો ઓંકાર. જો સતસંગ મળે. ૫
- આખ્યો છે એ અંતઃકરણને, વિદ્યા અને વિવેકરે, વચન પ્રકાશ વડે જો
ઉધરે; ઉપજે સૂઝ અનેક. જો સતસંગ મળે. ૬
- કાગતણાં કુકર્મ તળવે, હંસ તણો ગુણ હોયરે, સર્વ સાર પપ પા
ન કરીલે; તુછ તજે જમ તોય. જો સતસંગ મળે. ૭
- શીલવંત સતધર્મ આચરે, સ્વર્ગતણા તે વાસીરે, એવા નરની સેવા સાર;
કરિયે તીરથ કાશી. જો સતસંગ મળે. ૮
- સારાં લક્ષણ જેમાં સગળાં, તે સાધુ કહેવાયરે, એવા નરને ખાને ખીજ
હુંગી ધૂતી ખાય. જો સતસંગ મળે. ૯
- પામરને નવ હોય પરીક્ષા, છળથી તે છેતરાયરે, અધો અવંતણો;
કરે ઝાલે; તે ખાને અથડાય. જો સતસંગ મળે. ૧૦
- પેટ કાજ પાખંડી સગળા, લે સાધુના વેશરે, કાગ કોકિલા સરખાં રંગે;
લક્ષણ ન મળે લેશ. જો સતસંગ મળે. ૧૧
- પ્રથમ પરીક્ષા પ્રીત્યે કરિયે, વળતી કરિયે સંગરે, કહે છોટમ સ
જનનને મળિયે; બેલટ આણી અંગ. જો સતસંગ મળે. ૧૨

ચેતીને ચાલો રાજ, કહું તે કાન ધરો, આ અવસર આઠ્યો આજ;
કાંઈ વિચાર કરો. ૮૬

પગ નાચેની રજના જેવું, એવું જાણો ધનરે, ઉડી જાતાં વાર ન લાગે;
મનો સાચું મન. કહું તે કાન ધરો. ૧

ડુગરમાંથી નદી નીકળતી, તેના વેગ વિશિષ્ટરે, એમ જવાની જાતી રહેશે;
કાળા નહિરે કેશ. કહું તે કાન ધરો. ૨

આયુશ ચપળ આતશી એવું, જળ ખંડુ સંભ જોયોરે, છવિત ફેન

- સરિખુ જાણો; એમાં સ્થિર નહિ કોય કદ તે કાન ધરો. ૩
- મટે શાણા સમજ લેજો, મહા વિદ્યાનો મર્મરે, સ્વર્ગદ્વારઢધાડો આપે;
સેવો એવો ધર્મ. કહું તે કાન ધરો. ૪
- અજાણુ યદ્ય અજાણમાં રહેશો, ખાશો મોટી ખોટરે, જરા આવિને
વિટાઈ વળશે; કાળ ચત્રાવશે ચોર. કહું તે કાન ધરો. ૫
- પાછળથી પરતાવો કરશો, વાન જરો સહુ વ્યર્થરે, ઘર લાગ્યું ને કુપ
ખોદાવો; એમ સર નહી અર્થ. કહું તે કાન ધરો. ૬
- જાં લગી દેહ બન્યો છે સારો, મરણુ તણી છે વારરે, ત્યાં સૂરી દહ
ધા. ધર્મને; કર ઝાલે કરતાર. કહું તે કાન ધરો. ૭
- પ્રાણુ ગયા પાછળ થું થારો, ધસતા રહેશો હાથરે, આ સંસાર તણાં
જે સ્નેહી; કોય ન આવે પાસ. કહું તે કાન ધરો. ૮
- આગળ ધણા ઙ્હી ગયા એવું, મોટા મુની મહંતરે, જે સમજ્યા તે
મુખમાં જીલ્લા; સારા કહવ્યા સંત. કહું તે કાન ધરો. ૯
- મોટો ધર્મ સર્વ માણસને, સાર તણું છે સારરે, જન છોટમ શુદ્ધ
ભાવ ધરીને; ભગવો સરજનદાર. કહું તે કાન ધરો. ૧૦

- શરણુ પડ્યો છું રે શ્રી હરી. એ રાગની ગરબિઓ. ૫
- સમજણુ સાધનરે, સાર છે, અણુ સમજ્યાથી ખહુ અથડાય;
જળ જમ ભાસેરે, ઝાંઝુવાં, પશ્ચ અજાણ્યાં પીવા જાય. સમજ. ૧
- વચન વિચારીરે, ખોલિયે, પરથમ હિતમ સાધન એહ.
તેથી જે જિતીરે, યાય છે, વચને મટે સર્વ સદેહ. સમજ. ૨
- કુચ્ચન અસત્યનુંરે, મૂળછે, કુવચન કલેશ તણો ભંડાર;
કુવચનથીરે, જોડવો, નિપજ્યો જાદવનો સંહાર. સમજ. ૩
- વચને ઝાળારે, હપજે, વચને શીતળ થાયે અંગ;
વચને વાહારે, જાયછે, વચને ભાસે વસ્તુ અભગ. સમજ. ૪

વચને વૈરીરે, વીસમે, વચને સજ્જન રાત્રુ થાય;
 વચને ખંધનરે, પામશે, વચને છવ મોક્ષમાં જાય. સમજ. ૫
 છોટમ સાધનરે, એ ખરું, ખીજાં સર્વે એતી હેડ;
 રાજ્ઞ નિસરણીરે, સરગની, ચડનાં ઠરી બેસશે હેડ. સમજ. ૬

સાચો બેલીરે, શ્રીહરી, સ્વાસ્થ સૂઝી સહુ સંસાર;
 અંતે જતુરે, એકલાં, પાસે નહિ આવે પરિવાર. સાચો.
 પ્રભુને ભૂલીરે, જે ભમે, કરશે દૂડ કપટ પાખંડ;
 દુખ તે પામેરે, દોહલાં, દેશે જમના કિંકર દંડ. સાચો. ૨
 વસમી વાટેરે, તે ચડે, જેણે કીર્તિ પાપ અધાર;
 દારણ દુખમારે, તે પડે, જે હોય જગદીશ્વરનો ચોર. સાચો. ૩
 પુણ્યને પંથેરે, જે પળે, સતસગ સાધન સમ વિચાર,
 ભાવે પ્રભુનેરે, જે ભજે, તેને દુખ ના હોય લગાર. સાચો. ૪
 અંત વેળાએરે, આપણો, પ્રિયતમ પ્રાણ તણો આધાર;
 છોટમ સગીરે, સર્વદા, નહિ કાંઈ અલગો એક લગાર. સાચો. ૫

સગપણ સાચુંરે, શામનું, સદા સર્વદા સંગી એહ;
 ખીજું નહિ કોષરે, કામનું, જેણે દીધો હત્તમ દેહ. સગ ૧
 જકરા મધ્યેરે, જાળવ્યો, માન પયોધરમાં પય પાન;
 પ્રગટ કરીનેરે, પાણિયો, દીધું પુર્જિ તત્વનું દાન. સગ. ૨
 હસ્ત ચરણનેરે, નાસિકા, રસના દંત નેત્ર ને કાન;
 વાણી આપીરે, બોલવા, સમજ્યો સકળ વિષયનું જ્ઞાન. સગ ૩
 ભોજન છાદનરે, ખહુ ભલાં, સરગ્યાં સગલાં સરજનહાર;
 જડ પુર્જિનોરે, છવડો, ભૂલ્યો એ પ્રભુનો ઉપકાર. સગ. ૪
 સુરજ સરજ્યોરે, ધૃત્યરે, વાયુ અવનીને વરસાત;

પાલણુ પોષણુરે, પ્રીત્યથી, કરે છે ત્રણુ જીવનનો તાર સગ. ૫
 એવો કૃતારે, ના લહે, પામર જીવ ભજે પાખંડ.
 જમને હાથેરે, તે જશે, મહારો પાપ કમૈના દંડ. સગ. ૬
 વચન વિચારીરે, વેદનાં, કરશે મોહ શબ્દ વિચાર;
 છોટમ બંધનરે, છુટશે, ધારો ઇશ્વર શું એક તાર. સગ. ૭

મહિમા મોટોરે, નામનો, કલમષ કોટિ જન્મનાં જાય;
 પતિત પાવનરે, છે સદા, જેને નિગમ નિરંતર ગાય. મહિ. ૧
 જગત ચરાચરરે, જે વડે, અંધર રહ્યાં છે અગણિત અંડ;
 રવિ શશિ તારારે, તે વડે, પ્રાણી માત્ર તણા છે પિંડ, મહિ. ૨
 તારક કહિયેરે, તેહને, સમરે શંકર અજ ને શેશ;
 વશાંતે વિજયુરે, તે વડે, હરદમ સમરે નામ હમેશ. મહિ. ૩
 નામ સરૂપીરે, તાંતણે, પાંધ્યા રૂપિ મુનિ દેવ સમેત;
 ખીજ સર્વનું રે, એજછે, હૃદયે ધારિયે આણી હેત. મહિ. ૪
 લક્ષ લગાવોરે, નામનો, મૂકી સર્વ કપટ જંજળ;
 છોટમ સાધનરે, એ ખરું, જયારે રીઝે પ્રજા દયાળ. મહિ. ૫

દર્શન દેખ્યોરે, દયા કરી, કરણા સિંધુ શ્રીજગદીશ;
 સચ્ચિદ રૂપીરે, આપ છો, એવું બોલેછે શ્રુતિ શીશ. દર્શન. ૧
 એકે કાળેરે, અનાંતનાં, નેત્ર વિના નિરખોછો રૂપ;
 લોક ચરાચરરે, જાંતને, હાથ વિના સરજો છો જીવ. દર્શન. ૨
 શ્રોત્ર વિહુણારે, સર્વનાં, વચન સુણો છો શ્રીજગનાથ;
 સરજો પાળારે, સંહારો, સર્વે કામ કરોછો સાથ. દર્શન. ૩
 દર્શન આદિકરે, શક્તિયો, સધળીછે તમમાં મહારાજ;
 અરજ સ્મણીનરે, ભક્તની, તેનાં સર્વ સુધારો કાજ. દર્શન. ૪

ચૈતન રૂપીરે, આપછો, નિજ શક્તિ પણ ચૈતન રૂપ;
 જયમ સાકરનારે, વૃક્ષના, અવયવ સાકર રૂપ અનુપ. દર્શન. ૫
 માયા ગુણ નહિરે, આપમાં, માટે નિર્ગુણ કહેછે વેદ
 નિજગુણ સારારે, છે ધણા, માટે સગુણ સ્વરૂપ અછેદ. દર્શન. ૬
 સગળે વ્યાપકરે, છે સદા, અગણિત ગુણ માયાના ધરા;
 જન છોટમનીરે, આપદા, કૃપા કરી હરજયો જગતીરા. દર્શન. ૭

ઓરોઆવને સલુણા પ્રભુ સામળા જો. એ ગાગની ગરખિયો ૪
 પ્રથમ પિંડને પ્રહ્લાંડ એમ ઉપનું જો, થયા પૂંડે ઠરાવ્યું નામ
 રૂપનુંજો; પ્ર. ૧
 આદિ દેવની ધૃત્તિ તે શક્તિ જાણિયે જો, રજો તમો સત્ત્વ
 રૂપ એ પ્રમાણિયે જો; પ્ર. ૨
 તમો થકી શુન્ય શબ્દ જે આકાશ છે જો, શબ્દ થકી સ્પર્શ
 પવન તે પ્રકાશ છે જો; પ્ર. ૩
 પવને પ્રસવ્યો અગ્નિ તે રૂપ જાણિયે જો, અગ્નિ થકી તોય
 રસ જે વખાણિયે જો; પ્ર. ૪
 તોય થકી થઈ ધરા ગંધ રૂપિણી જો, એમ પંચભૂત માત્રની
 જાપજ પાણી જો; પ્ર. ૫
 પંચભૂત પંચ માત્રા એ તામસી જો, દરો ઈંદ્રિયો કપિલ કહે
 રાજસી જો; પ્ર. ૬
 સત્ત્વ થકી દરો દેવ ઈંદ્રિયો તણા જો, શબ્દઆદિક વિષયને
 ગ્રહે ધણા જો; પ્ર. ૭
 કર્ણ ગ્રહે શબ્દ દિગપાલ સેવતા જો, ત્વચા ગ્રહે સ્પર્શ પવન
 તેનો દેવતા જો; પ્ર. ૮
 ગ્રહે નેત્ર રૂપ સૂય દેવ સાર છે જો, જીભ જાણે ખરે રસોના

પ્રકાર છે ને; પ્ર. ૯
 નાસા ગંધ ગ્રહે અશ્વિનો છે દેવના ને, સાન ઈંદ્રિ એમ પાંચ દેવ
 સેવતા ને; પ્ર. ૧૦
 વદન ઈંદ્રિ વડે શાન્દ વનિહ ત્યાં રહે ને, હસ્ત ઈંદ્રિ વડે ગ્રહણ
 ઈંદ્રનુ કહે ને; પ્ર. ૧૧
 પગે વિષ્ણુ દેવ ગમન કામને કરે ને, ગુદા વડે મૃત્યુ દેવ સર્વ
 મલ હરે ને; પ્ર. ૧૨
 ઉપરથી રહી પ્રજાપતી પ્રજા સુજે ને, એમ દશે ઈંદ્રો દેવ વિષયને
 ભજે ને; પ્ર. ૧૩
 રહી અંતરાત્મા ઈંદ્રિ ચાર સત્વથી ને, વિષય સહિત દેવ તેહના
 કહુ કથી ને; પ્ર. ૧૪
 પ્રથમ મનન મન ઈંદ્ર વિષે માનવું ને, ચંદ્ર દેવતાથી ક્ષીણ પુ
 ષ્ટ જાણવું ને; પ્ર. ૧૫
 બુદ્ધિ યોધ વિષય તણો કરે વિધિવડે ને, ચિત્ત ચિંતન તે ક્ષેત્રના
 થી નીમડે ને; પ્ર. ૧૬
 આહંકાર આહંકૃતિ રૂપ જહમાં ને, રહે રૂદ્ર દેવ વાસ સદા તેહ
 માં ને; પ્ર. ૧૭
 કરે પદાર્થ વિચાર એ ચારે મળી ને, દેવ વિષ્ણુ સત્વગુણીની સ
 ત્તા ભળી ને; પ્ર. ૧૮
 એમ પ્રપંચ અપાર પ્રકૃતિ તણો ને, ઘાટઘાટથી પિંડ બ્રહ્માંડ વિષે
 ધણો ને પ્ર. ૧૯
 હા મોહની કરાજ જાળ ધોર છે ને, કીટ આદે પ્રજા લગે એહ
 નેરછે ને; પ્ર. ૨૦
 એક અંશ અવિનાશ માંહિ આવિયો ને, કર્યો જીવ ભવ ફેરમાં
 ભમાવિયો ને; પ્ર. ૨૧

કર્ચો અંધ મોહ અજ્ઞાનમાં આવર્ચો જો, હુતો રાગ પણ રંક સ
રખો કર્ચો જો; પ્ર. ૨૨
મળે મહા વાક્ય જ્ઞાન ગુરુ પાસથી જો, જીવ અને પ્રજા કીટ જી
મર ન્યાયથી જો પ્ર. ૨૩
માયા જાણવી વિચિત્ર પ્રજ્ઞ પલવડે જો, માયા અસ્ત થાય પ્રજ્ઞ
જ્ઞાન જો જડે જો; પ્ર. ૨૪
તેને પ્રજ્ઞ વિના અન્ય તો જાસે નહિ જો, જોતાં સર્વ પ્રજ્ઞ રૂપ તો હી
સે સહી; જો પ્ર. ૨૫
જેના તદ્દય માંહિ એવું જ્ઞાન થાયજો જો, જીવનુક્ત દોષ રહિત ખની
જાયજો જો; પ્ર. ૨૬
પુરુષોત્તમ આચારજી જયારે મળ્યા જો, સર્વ છોટ મઠરા સંશયો ત્યા
રે ટળ્યા જો; પ્ર. ૨૭
વેદ વાક્ય કહી બોધ શુદ્ધ આપિયો જો, પ્રજ્ઞાનંદ વિષે મને સ્થિ
ર સ્થાપિયો જો; પ્ર. ૨૮

પ્રજ્ઞ ભજન વિના પલક જાયજો વૃથા જો, માનો માણ્ઝાનો મેધ જા-
યજો જયા જો; પ્ર. ૧
કામ ધામના કંઠેશમાં કળી રહ્યો જો, આઠે પોર માયા મોહમાં
મળી રહ્યો જો. પ્ર. ૨
સ્વરૂપ વિચારયું નહિ સચ્ચિદાનંદનું જો, ગુણાતીત ધ્યાન ના ક-
ર્યું ગોવિંદનું જો. પ્ર. ૩
જેના નામથી અનેક પાપ જાયજો જો; એવા નામીને ભજેતો કુખ
થાયજો જો. પ્ર. ૪
પરા ભક્તિ પ્રેમ લક્ષણા આવ્યા વિના જો, મૂળ મનથી ન જાય
દુષ્ટ વાસના જો. પ્ર. ૫

પ્રેમ થાય પ્રીછ હેય મુર સાનનીજે, વિના પ્રીછ વૃત્તિ ના રહેદ્રઢ
ધ્યાનની જો. પ્ર. ૬
મમજો એમ નાચે ખુદે ના મળે હરી જો, એક ઠામ ચિત્ત રાખિને
જૂવો હરી જો. પ્ર. ૭
પૂર્ણ પ્રહ્નમાં સનેહ રહે જોડનો જો. કહે છોટમ ધન્ય ધરયો દેહ
તેહનો જો. પ્ર. ૮

એદ જાણ્યા વિના ભમે શું જીવ્યમાં જો, માનું વૈભવનું ધરીને
તું દૂધ્યમાં જો. જો. ૧
કંઠી પાંતી તને મંચ કહ્યો કાનમાં જો, પણ સમજ્યો નહિ સદગુ-
રની સાનમાં જો. જો. ૨
ગુણ અગિન જમ માની રહ્યા માંકડાં જો, મત પાંતી રહ્યો જીવ
એમ રાંકડાં જો. જો. ૩
તું તે કાણ છે ને દેહ તે કણે કર્યો જો, એવા કરણી કરતારને
શું વીસર્યો જો. જો. ૪
તત્વ મંસ કહ્યું વેદમાં તું તેહનો જો, અખિલ સોકમાં પ્રકાશ રહે
જોડનો જો. જો. ૫
જેહું તેહું કરી આલે હરિ તુજ કનેજો, તેને સમરથ શુદ્ધ ભાવથી
સાચે મને જો. જો. ૬
એમ જાણી ભજો તજો અન્ય આશરો જો, પ્રસુ પ્રકટ થયો પાન-
સથી ખરેખરો જો. જો. ૭
મહા પ્રહ્નકેરે સાન જે કો જાણ્યો, જો, છોટમ સદગુર કૃપાએ સુખ
માણ્યો જો. જો. ૮

ખારે રાંશિયે પાંધ્યા છે જીવ જંનમાં જો, મારે ધ્યાન રાખી જોને

મૂળ મંત્રમાં જો. પા. ૧
 મેષ જાયઠે નિમેષ કર્મ કલેશમાં જો, ચિત્ત ધારય નિત્ય ધર્મ વૃષભ
 વેશમાં જો. પા. ૨
 મિથુન ભાવમાં સંતોષ થું માની રહ્યો જો, કર્ક શત્રુબાધ સુખ મા-
 નીને સહયો જો પા. ૩
 સિંહ કાળ છે કરાળ સવને ગજો જો, કન્યા આદ દાન કોટિ કરે
 ના રજો જો. પા. ૪
 તોલાદાન કરે સ્વર્ણ આદિભેદનાજો, ભવ વૃશ્ચિકકેશી રજો નહી વેદ-
 ના જો. પા. ૫
 ધનુષ સત્ય ધર્મ જ્ઞાન પાણુ ધારિયે જો, ભક્તિ સાધન કરી જન્મ
 મર મારિયે જો. પા. ૬
 કુંભમાં પડેલા મીનની જોવા ગતીજો, એવી છે સંસારમાંહિ આપદા
 અતીજો. પા. ૭
 એમ જો વિચારી તારી લેતું હવેનેજો, છોટમ સત્ય જાણી સમર
 સાચા શીવનેજો. પા. ૮

રસિયા આવજોરે રાને. એ રાગની ગરબી. ૨

મહાપદ લાધુરે જોને, પીજાં સાધન ન રહયો તેને. ૧
 સહજ સમાધીરે લાગી, અનુભવ જયોતિ નિરંતર જાગી. ૨
 અનહદ વાન્દરે વાજે, પરણુવ અરણુવ લહેરે ગાજે. ૩
 ગંગા જમનારે વહેછે, તરવેણીમાં તાલ મજેછે. ૪
 જન ત્યાં આવેરે આઝા, ત્યાં છે સકલ તીરથનો રાજા. ૫
 દેવ મુનીનોરે મેજો, ભાવિક સંઘ થાયઠે ભેજો. ૬
 અક્ષય વટ છેરે એમાં, વિશ્વ પતિનો વાસો તેમાં ૭
 તે તીરથમારે નહારો, કાગ મટીને હંસા થારો. ૮

પિંડજ તેમાંરે વંરશે, એકેત્તર શત કુલ તો તરશે.	૬.
નિર્મલ યાશેરે કાયા, પ્રેમ પ્રગાય વિષે જે નહાયા.	૧૦
સત્પુરૂષોનીરે સંગે, છોટમ નહાયો પરમ ઉમંગે.	૧૧

સમરથ સદ્ગુરૂ રે દાતા, સેવે શંકર વિઘણુ વિધાતા.	૧
મુનિ જન મહિમારે જાણે, જસ ખડુ વેદ પુરાણ વખાણે.	૨
અનુભવ ઝાઝારે જેનો, શબ્દ અતોલ અમૂલ્યક એનો.	૩
દેવી જીવોરે જાગે, ભવ પ્રહ્લાનો સંશય ભાગે.	
મહા મતિમંતારે માણે, મંદમતી તે મરમ ન જાણે.	૪
જૂઠા જગમાંરે હેરા, ખલ સ્તાની એ જીવ ભભેરા.	૬
આલ પાંપાલેરે વક્ષગા, નિજ કરતાથી કીધા અલગા.	૭
તે ધું પ્રીછેરે પ્રાણી, રૂઝની ગમ જેણે નવ જાણી.	૮
અનુભવી કેરીરે પાણી, આગમ નિગમ તે પરમાણી.	૯
તે નવ પરખેરે પાપી, કલ્પિત બોલે મનથી થાપી.	૧૦
સદ્ગુરૂ કહિયેરે તેને, સ્તાન નયન મોટું છે જેને.	૧૧
સ્તાન પ્રદ્યનું રે આપે, જન છોટમ મહાપદમાં થાપે.	૧૨

નારાયણ નામ લેને તું પ્રાણીરે. એ રાગની ગરમી. ૧
સદા પ્રભુ પ્રેમનોછે સંગીરે, નવધા ભક્તિ તણા એ રંગી. સદા. રેક.
આકાશનો ઈશ્વર વાસીરે, રહ્યો અગણિત અંડ પ્રકાશીરે;
પ્રેમે ભક્તને આવ્યો ભાશી. સદા પ્રભુ. ૧
રવિ કિરણથી કમલ વિકાસેરે, એમે પ્રેમે લહે પ્રભુ પાસેરે;
ભવ રોગ સમૂળો નાસે. સદા પ્રભુ. ૨
સોહ ચુંબકનો ગુણ પામીરે, એની સુતીરે ઉત્તર સાંમીરે;
જીવને જાણવેછે અંતરજામી. સદા. ૩

દુરદર્શક યંત્ર સહાયરે, છેટે હોમ તે પાસ જાણાયરે;
 એમ પ્રેમે પ્રભુ નિરખ ય. સદા. ૪
 નેત્રે જોયામાં જ નવ આવેરે, સુદમદરશક તે દરસાવેરે;
 એમ પ્રેમ હૃશ ઓળખાવે. સદા. ૫
 વીજળી તારમાં જાણવે વાનરે, પ્રેમે લક્ષ લાગે પ્રભુ સાથરે;
 હરિને મેળવે હાથોહાથ. સદા. ૬
 કહે છોટમ આવીન અન્યરે, નવ આવે પ્રેમ સમાનરે;
 આડે પોર એથી રહે ક્યાન. સદા. ૭

અવસર જાયછેરે મનુષા દેના મોઢા. એ રાગતો ગરખિયો. ૪
 પ્રાણી પાગ્યોરે, ફુલિમ માણસ દેહી, સે ન સંભારેરે, સરજનહાર
 સનેહી. ૫
 મિથ્યા ખાજરે, જગત તણી છે જુઠી, અતે જાવુરે, એક પલક-
 માં ભી. ૬
 સે ન વિચારેરે, પાપી પામર પ્રાણી, ખોળે ખોટું રે, લેછે સાચું
 જાણી. ૭
 કહપન કરતાંરે, કહપ ગયા છે કોટિ, મોહ પમાડેરે, હરિની માયા
 મોટી. ૮
 કરમ ભરમનીરે, ગ્રંથીમાં ગુંચાયો, ફેરા ફરતાંરે, એક આરો નાયો. ૫
 હંચનીચમાંરે, પશુ પંખી નરનારી, શ્વાન સુયર ખરેરે, કીટ કાગ
 મંજરી. ૬
 આગળ ધરિયારે, દેહ અશૌચી એવા, નરદેહ પામીરે, કર પ્રભુજીનીસેવા
 ભાવ ધરીનેરે, ભક્તિ કરને પ્રાણી, પરમેશ્વરનોરે, મહિમા બેનેજાણી. ૮
 જે હરિ ભજશેરે, તેના ફેરા ટળશે, જન છોટમનોરે, સ્વામી સહજે
 મળશે. ૯

રસિયા જનનેરે, એ રસ ઉરમાં આવે, નિજ કર્તાનીરે, સાથે સ્નેહ
લગાવે. ૧

હર અંતરમાંરે, રટણુ નિરંતર લાગે, અખંડ પ્રુભારીરે, ઉગ્ર અ
નુભવ જાગે. ૨

આવરણુ ભેદીરે, અકલ પુષ્પને પેખે, દિવ્ય સ્વરૂપનેરે, દિવ્ય દુ-
ષ્ટિયે દેખે. ૩

પલક ન ભૂલેરે, પ્રેમ સનેહી પ્યારે, પ્રભુને જાણેરે, જે સહુથીછે-પ્યારે. ૪
સ્વના દેખીરે, સ્વનારાને જાણે, છોટમ તે જનરે, મહાનંદને માણે. ૫

નિજ કર્તાનોરે, જોગ કરે તે જોગી, મહા જ્ઞાન રસરે, માણે ભા
વિક ભોગી. ૧

શુક સનકાદિકરે, નારદ સરખા માણે, દત્તશખમુતરે, જોગી જનક
વખાણે. ૨

એ રસ ઉભર્યોરે, વ્યાસ તણા મુખમાંથી, જણે ઝીલ્યોરે, મુક્ત
થયા તે ત્યાંથી. ૩

કપિલ કણાદેરે, શંકર શેષે ગાયો, પરમ હંસનેરે, એ રસ પીત્યે
પાયો. ૪

અખંડ પ્રુભારીરે, એ રસ પીતાં આવે, ચિદનભમાંદેરે, સહજ સુ
રત સમાવે. ૫

તાહી લાગેરે, તાર ન તૂટે જેને, આજીને તોલેરે, જગત ન દીસે
જેને. ૬

અદ્વૈત પદને રે, જે સમજ્યા તે એવા, દ્વૈત છતાં તોરે, સાચી કર
વી સેવા. ૭

હજી ઉપાસનરે, પૂરણ પ્રેમે કરવું, છોટમ તેનેરે, સહજ ભવજળ
તરવું. ૮

હરિ કરણ મારે, શું કાચુ છે તારે, આ દેહ આઠારે, ભવસાગર

ને આરે ૧

નેત્ર નિરખવારે, તુજને આપ્યાં નાથે, પ્રકાશ કરવારે, સૂર્ય કર્યો તે
સાથે. ૨

મુણના સારે, કર્ણ કર્યાં કતારે, મુગધ લેવારે, નાક કર્યાં તે વારે. ૩

હાથો હરિયેરે, આપ્યા કારજ કરવા, પેટ કરચું છેરે, આહાર પા
ણી ભરવા. ૬

ચરણ ચાલવારે, દયા કરીને દીધા; મુખના સારે, સ્વાદો અટરસ
કીધા. ૬

વસ્ત્ર આભૂષણરે, વાહન સરજ્યાં ભાઈ, અન્ન આપીરે, મેવાને મીઠા. ૭

સ્વાદ સર્વનારે, સરજ્યા તારે કાજે, પાપણુ કર્તારે, ઈશ્વર એક
વિસાજે. ૮

પ્રજુના સરખારે, કોય નથી ભપકારી, સમર પ્રજુને રે, તે મેલ્યે
વિસારી ૯

કરચું કરતારેરે, તેં માંન્યું છે તારે, જમ ને દ્વારેરે, દુખ સરજ્યાં
તે સારે. ૧૦

ગુણા લહેરેરે, તુજને તાણ્યો કામી, હરિને બૂદ્યોરે, લંપટ છાણુ
હરામી. ૧૧

ધુનો ધણાછેરે, વિશ્વાધાર વિસારયો, હરી નવ જાણ્યારે, તે અ-
વસર તું હારયો. ૧૨

જ્ઞાન જાશેરે, જરા આપશે દોડી, અંતે યાશેરે, આ તનની રાખોડી. ૧૩
વાડી વણસતારે, હડી જાશે ભમરો, સાસ ઉસાસેરે, છોટમ પ્રજુને
સમરો. ૧૪

ગરબિઓ. ૨

સાંભળરે મન, સાર તાણું કહું સારજો, માણસતનુ તોછે મુક્તીનું સારજો.
તે માટે તું કરને, તત્વ વિચારજો, આવરદા તારોરે, એજો જાયછે. ૧
જોખન તારું, જોવો રંગ પતંગજો, ઉડી જશે, નહિરે આવો ઢંગજો.
જો જાણુ તો, કર સદગુરુનો સંગજો, શા માટે ખોટામાં ખોટી

થાય છે. ૨

કાણુ દેહને, છું તે કાનો અંશજો, સાંખ્ય યોગથી જાણી લેને વંશજો.
કાગ મટાન થઈરે હરિનો હંસજો, ક્ષીર નીરનો નીવેડો મારે થશે. ૩
પ્રથમ વિચારી, જોને તારું તનજો, રજવીરજથી, થયું છે રતનજો;
જઠરામહિ, હરિયે કરયું જતનજો, તે પ્રભુને ભજતાં રે દુખ સર્વે જશે.
દેહ કરી, તુજને દીધો કરતાર જો, પંચ ભૂત દશ, ઈંદ્રીનો નવદ્વારજો.
સુખને કાજો, કર્મ કરે અપારજો, મરવું ને અવનરવું શરવું ફરી ફરી. ૫
પુણ્ય પાપના, ફળથી સુખ દુખ થાય જો, તે ભોગવવા સ્વર્ગે નગડે
જાયજો

ઉંચ નીચનો, દેહ ધરી અપ્રભાય જો, કો કાલે તું ખેદો નહીરે ઠગી
હરી. ૬.

માન મૂકીને, સત રૂર શરણે જાશે જો, સાચો મારગ મનતન વચને
સહારીજો.

ધ્યાન કરીને, નિજકર્તાને ધ્યાશે જો, મહા વિદ્યાથી કર્મ ભરમ સ-
હજે શમે. ૭

પ્રથમ વિચારી, જુવો પોતાનું આપજો, કર્તા પ્રભુનો રાખો શિરપર
થાપજો.

પૂરણ પ્રમે, જપશો ચૈતન જાપજો, જન છોટમ તે જગજીવન માહે
રમે. ૮

કાયા કુંજ ગલી, છે વ્રંદાવનજે, ગુણની ગ્રંથી તે ગિરિ ગોવર્ધનજે;
ચોવીસ તત્વ પ્રકૃતી ગોપી જન જો, પ્રાણ વાયુ તે જનનાં લેહેરે
જાયછે. ૧

નવે દ્વારમાં દેવ રહ્યા નવ નંદજે, જીભ જશોદા ધેર રમે ગોવિંદજે;
સકલસાથને ઉપજાવેઆનંદજે, નિત્ય તુતન કીલારે વ્રજમાં થાયછે. ૨
પ્રથમ પ્રભુએ પાપ પૂતના મારીજો, ઘણા અસુરથી જન કીધા
ઉગારી જો;

પ્રહ્લા ઇંદ્ર રહ્યા, હરિ આગળ હારીજો, કામ ક્રોધ મદ અધમક ધે-
નુક મારિયા. ૩

શીલ સહજ શુભલક્ષણ ગોકુલ ગાયજો, તે સર્વે શ્રીકૃષ્ણ ચરાવા જાયજો;
જગૃત સપત્નું, ભાંડિર વડની છાયજો, વિષય વાસનાકાલી દુષ્પથી
નિવારિયા. ૪.

ત્રિવિધ તાપ દુષ્પ દાવાનળ શમાવ્યોજો, ભક્તિ શરદ, નિશા પુનમ
દિન આવ્યોજો,

તે સર્વે ગે પી જનને મન ભાવ્યોજો, મોહને વળડીરે મધુરી મોરલી. ૫
તે મોરલિયે, સરવેનુ મન મોહ્યુંજો, સુરત રાધિકાએ સુણવા ચિત
પ્રોચુંજો,

ભામિનિયોએ ભવ વૈભવ સુખ જોયુંજો, ચતુરાઓ આલીરે સહુ ટોળે
મળી. ૬

ગગન મંડળમાં વાજે અનહદ નાદજો, માનનિયો ચાલી મૂકી મરણદજો;
રસિયા સાથે કીધો રસનો વાદજો, સામળિયા સંગેરે સહુ રંગે રમી.
પરાધાર પરમેશ્વરનોછે વાસજો, ત્યાં જઈ કીધો રાધાજીએ રાસજો;
પ્રેમ પ્રકટઆ, ડોહી સુર્ય પકાશજો. જન છોટમ ગોપી તે ગોવીંદ-
ને ગમી. ૮

ઉભારો અલખેલા ક્ષાય સંજોગ, એ રાગની ગરખી ૩.

શુભ શાસ્ત્રમાં કષ્ટા સનાતન ધર્મ, પ્રાણી પ્રીત્ય કરીને પાળજોજો;
કાય પ્રકારે કરવાં નહિ કુર્કમ, દેવ નકારી સર્વે ટાળજોજો. ૧
મુત્રા પછી મડદાને લેઈ મશાણુ, પાંધવ જન પાંધીને પાળશેજો;
જીવ તણો તે સહાય થાશે કોણુ, તે વેળાનાં દુષ્પ કુણુ ટાળશેજો ૨
માટે ચેતી ચાલો મારા મિત્ર, ધીરજ રાખી ગ્રહજો ધર્મને જો;
પ્રસન્ન બનન કરીને થાઓ પવિત્ર, સમજો મોટાજનના મર્મનેજો ૩
શ્રવણ કરીને કરિયે શુદ્ધ વિચાર, ઉજવલ એમ થશે મન આપણુંજો
છોટમભજિયે સમરથસરજનહાર, સેવા કરતાં સુખ આપે પ્રાણુ જો. ૪

આનંદ સાગર અખિલ જીવનનાતાત, પાવન રૂપ પ્રજુ પરમાતમાજો;
સદાચિદ રૂપ સનાતન હો સાક્ષાત, મારા કોટિ ધુના કરજો ક્ષમાજો. ૧
પ્રજુ વિસારી બળ્યા ધણુ પરપંચ, જગજીવન કરી જાણ્યા નહીજો;
સગજી ન શકે પુદ્ગી મારી રંચ, કદિપત મત માંહે ભમતી કહીજો; ૨
ગુણના સાગર હાવે ગ્રહજો પાંહ, ત્રૈવિધ દુષ્પથી મુજને તારજોજો;
રાખી લેજો ચરણ કમલની છાંહ, પતિત પાવન પાપ નિવારજોજો. ૩
પરમ દયાળુ અક્ષય સુખદાતાર, અનંત શક્તી મહિમા અતિપ્રણાજો;
છોટમના પ્રજુ સર્વેના આધાર, જહર જરા જેનો મોહામણાજો. ૪

માથે મોટું મરણુ તાણુંછે સાલ, નહાનાં મોટાં સર્વેને નડેજો;
ધણાં ધણાં લેઈ કાલ ભરેછે ગાલ, ખાતાં કરતાં ક્ષાયુએ ના ખડેજો. ૧
રહી શકે નહિં રાજ રાણા રંક, એની આગળ કોય ન ઉગરેજો;
સમરથ શુરા કોયતી ન ધરે શંક, અડર અતુલ પલથી એ ના ડરેજો.
જોતાં જોતાં ઝડપ ઝપેટી જાય, જનની જઠરે આવ્યા જેટલા જો,
રોકી તેને કાઈથી કેમ રખાય, તાકીને લઈ જાયે તેટલા જો. ૩

વિચળીત થી જોના વેગ વિશેષ, સગળે સરખો તે પોથી શકે જોઃ
 વ્યાપક સરખો દીસે દેશ વિદેશ, આ રોગ સડુને એકે તકે જો. ૪
 અગણિત અંડ સરવ છે એનો આહાર, મુખમાં ભરે પદારથ માત્રનેજો;
 અતિ ભયંકર કહાવે દ્વાર અપાર, નિર્દય ન ગણે પાત્ર કુપાત્રનેજોપ
 એવો શત્રુ અધરાયો અદ્ભુત, શઠ અહંકારીને સૂજે નહીજો;
 દુષ્પ્રદાયક છે દેવ તણો એ કુત, ખડુમદવાળા નર ખુજે નહીજો. ૬
 કામ વિનાને ન પડે તેની શળ, અનેક અધરમથી નવ ઓસરે જો;
 વરણાગીમાં મરડે મુઠના વાળ, દોષ કોષને ભરતાં ના ડરે જો ૭
 લડકે મટકે ચાલે મછર માંહી, ધન જોમન અમલતા જોરમાં જો,
 કુકરમ કરતાં ભય નવરાખે કાંચ, તીખો થઈને ચાલે તોરમાં જો ૮
 વિધવિધ વૈભવ વનિતા સંગ વિકાસ, સુવિત સુખ દેખી મન-
 માં છડે જો;

તેના મનનાં તલભર ન મળે ત્રાસ, ખડુ કેશી થઈને ખોળું પડેજો ૯
 નૃપકને જમ પડેછે મંજાર, હરેક પ્રાણીના એ હાલ છે જો,
 માટે કાંઈક કરને મન વિચાર, ખોટો દુનિયાનો એ ખ્યાલ છેજો ૧૦
 કાણુ ભગુર છે સુપના સરખો ખેલ, જોતાં જોતાં શીટી જાયજો જો;
 કાલચક્રથી કાઢે સહુનું તેલ, ઉગારવાનો એક ઉપાય છે જો; ૧૧
 આનંદ સાગર અખંડ પ્રભ છે એક, તન મન ધન તે ઉપર વારિયેજો;
 છોટમ પ્રભુને ભજિયે રાખી ટેક, હિંમત હૃદયેથી નવ હારિયેજો. ૧૨

મારગડો મેલોરે મોહનલાલજી એ રાગની ગરબિયો ૭
 વાડછુ મનડારે તુજને વળી વળી, શ્રુતિયોની શીખામણુ સારી માનજો;
 જીજન તજને ભવ સાગરમાં શું ભમે, ધરને કર્તા પરમેશ્વરનું ધ્યા
 ન જો. વા. ૫
 સુખ દુખનું કારણરે મન છે સદા, પાપ પુણ્યને ખંધ મોક્ષ તુજ

હાથજો;

સુખને અર્થે સાધન તું સાધે ધણાં, કર્મ શુભાશુભ આવે તારી સા
થજો. વા. ૧

આણસમજે તું અવળાં સાધન આચરે, તેણે તારા ન ટળે મૂઠ વિકાર જો;
દેખાદેખી તીરથ વ્રત ઝાઝાં કરે, એથી તુજને વાધેછે અહંકારજો. વા. ૩
સર્વ તજીને ભજીને સરજન હારને, તેથી તારું નિર્મલ થાશે અંગજો;
સદગુરૂને શબ્દ રે સુરતા રાખજે, કરજે સાચા સજ્જન કેરો સં
ગજો. વા. ૪

ધ્યાન ધરીને જગત ધણીને જો મજે, ભક્તિ રસથી ભાગે સર્વ વિકારજો;
જ્ઞાન થતાં તું તો ચૈતન મન થઈ જશે, છોટમ ખડુ વિધ ધરશે ન
હિ અવતાજો. વા. ૫

મારગડો ઝાલોરે મહા પુરષો તણો, સમજ લેજો સર્વેનું સિદ્ધાંતજો;
તત્વામસિ એ મહા વાક્ય છે વેદમાં, લક્ષ્ય લહીને સજ્જન થાજો
શાંત જો. મા. ૧

એ રસના ભોગીરે કાયક અનુભવી, ખીજ સર્વે દેખા દેખી ગાયજો;
લક્ષ્ય વિના ગુરૂ લયતા દિસે લોકમાં, તેણે વ્રાતા જનનું કામ ન
ધાયજો. મા. ૨

અંધ મુણી તે જ્ઞાની થઈ ગરજે ધણા, જ્ઞાન વિના નહિ આપ તણો
ઉદ્યાતજો;

વસ્તુ તણો તો નિશ્ચય નહિ વાચાલને, પ્રકાશ ન કરે ચિલામણી
જ્યોતજો. મા. ૩

વાણીના દાતારે, રહેછે વેગલો, પોપ્પે સહુ, તે રહ્યો પરાની પારજો;
વસ્તુને જાણી ન સહે તે વૈખરી, સમજ લેવો સદગુર શબ્દ ક્યાર
જો. મા. ૪

નિરગુણ છે જગનાથ નિરંજન એકત્રો, અનંત શક્તી અગણિત
ગુણ આગારજો;
તે પ્રભુજીને પરખી ભજવો પ્રીતથી, સરળ થાયછે તે નરનો અવ-
તારજો. મા. ૫

સગુણ થઈને જ્ઞાન પ્રકટ પોતે કરે, તે કહેવાયા વ્યાસાદિક અવતારજો;
નિજરૂપે જગનાથ અખંડ સ્વરૂપછે, છોટમ સમજી ભજિયે જગ ક
તારજો. મા. ૬

ભક્તિ ના ભાવે તે જીવ અભાગિયા, સેવડાને જયમ ન ગમે ગાં-
ગા સ્નાનજો;

ઝેરતાણા અંકુરે જેમાં જાગિયા, વિષધરને, જયમ ન સંધ્યું અમૃ-
ત પાનજો. ભ. ૧

જલધરનું જળ વાહજી સહુતરે જાતિને, અધમ જવાસો એ નીરે સૂકાયજો;
ઉલક અભાગી રૂઠી માને રાત્રને, અર્કતણે અજવાળે આંખ મિચા
જો. ભ. ૨

ચંદ્રતણે ઉઘાત ગમે નહિ ચોરને, અધમ અપિદ્યા અંધારે ઉમંગજો;
ધણી શું હેત ન હોય હરાયા ઢોરને, શઠને ન ગમે સારા જનનો
સંગજો. ભ. ૩

ગર્દભને તો વૃષ્ટી કાલે ના ગમે, મૂઠ અનીતી ઉનહાળે મકલાયજો;
કુલટા કંથ તજી કોયક સંગે રમે, વ્યસનીને વટલ્યાની પ્રાંતિ ન થ
યજો. ભ. ૪

નીતી ના ભાવેરે નર નાદાનને, વેસ્યાને તો ન ગમે સતીની વાતજો;
સાર ને નરતું તે સરખું શ્વાનને, તાપવંતને તૂપે હોય ઉતાપજો. ભ. ૫
વાનીના લાડથી રીઝે વંતરાં, પામર પ્રીતિ કરી પૂજે પાખંડજો;

હંસ હોય તે મુક્તાશળ ચાવે ખરાં, ભજે વિવેકી જાણી પ્રહ્લ્લ અ
ખંડજો. ભ. ૬
ફેર ચડેલો સર્વેને ફરતાં લહે, કાષ્ટનું સાચું કષ્ટું ધરે નહિ કાનજો ૭
કમલા વાલો સર્વેને પીણું કહે, શુંભ થયેલાને કાંઈ ન રહે સાનજો. ભ.
પુણ્ય તણાં શળ પ્રકટે જે પ્રાણી તણાં, પ્રત્યુત્તી સાથે તેને ઉપજો
પ્રીત્યજો;
જન છોરમ કહે તેનાં તપ જાણો ધાણાં, રૂડી જને ભક્તા કેરી રીતજો. ભ. ૮

જ્ઞાન વિના સાધન તે સર્વે ફોક છે, જપ તપ સાધન સર્વે સ્વપ્ન સ
માનજો;
જ્ઞાન વિના જગજીવન તે ક્યાંથી જડે, અંધા નરને ભાસે નહિ કાં
ઈ ભાનજો. સા. ૧
નિજ કૃત્તિ નવ જાણ્યા ભૂલ્યો આપને, મોહ મધ ખડુ વ્યાપ્યું જે-
ને મનજો
જ્યમ છે તેવું તેને તે, દરસે નહી, અવળો ચાલે કરે ઉપાસન અ-
ન્યજો. સા. ૨
દિશાભ મેલો દેશો ન જાણે આપણો, પૂરવને તો પછમ પરહે તેહજો;
જડ પૂજને જડ આરાધે જડમતી, નિજ આત્મા તો માનેછે જડ દે
હજો. સા. ૩
પાખંડીએ ભૂલવિયા ભવલોકને, કપટ કરીને ખાંધ્યા મતના ગ્રંથજો;
વચને વાહ્યા જથે રાખવા જીવને, મનુષભક્તવી કર્યો પ્રપંચે પંથજો સા. ૪
અંશ અંશિની મોછી નહિ પરનાળિકા, મનુષ નામને માન્યો મો
ટો મંત્રજો;
મૂળ મનુષ મૂર્તિની કીધી યાપના, પંચ તત્ત્વનો હલો કોષો જંત્ર
જો. સા. ૫

શુભ કર્મે નર સ્વર્ગતાણું સુખ લોગવે, અશુભ કરે તે અધમ જો-
નિમાંનય જો;
ચોરાશી લખ તનમાં જન કરતો શ્રે, કોઈ કાલે તે જીવ બ્રહ્મ ના-
થાયજો. સા. ૬
શુદ્ધ માર્ગ દેખાડે સર્વ મુમુક્ષુને, ભાગ્ય જોગથી મળે ખરા ગુરુરાજજો;
અધાધ યોધ કહે જે શ્રુતિ માંહે કહ્યો, જન છોટમ તે જનનાં
સુધરે કાજજો. સા. ૭

સુજનો સાચા શ્રુતિવેત્તા ગુરુ સેવિયે, જૂઠાથી કાંઈ જનનું ન સરે
કાજજો;
પુરાણ રચતાં પળતા ઉપની વ્યાસને, નારદ મુનિ મળિયા તો ભા
ગીદાજો. સુ. ૧
જાણ સકલ જગનારે જનકે તેડિયા, શમદમ સાધન કરતા મહામુનીરાજો;
અબ્દા વક્ર અનુભવી ગુરુજી આપિયા, દિવ્ય જ્ઞાન દેઈ દરસાવ્યો જ-
ગદીરાજો. સુ. ૨
કોટિ ઉપાસન કરે મુશળ કોઈ કર્મમાં, એવા ગુરુ તો પ્રભુને કહે પરોક્ષજો
પ્રીછવિયો શુકલએ પરિક્ષિત રાયને, બ્રહ્મ જ્ઞાન આપીને કીધો મો-
ક્ષજો. સુ. ૩
ભરત ભેઠિયા રહુગણને રસતે જતાં, સંશય છેદી, ક્ષણમાં કીધો જ્ઞાનજો;
દત્ત ગુરુએ શંકર સુતને દયા કરી, મલિયા જયારે મહાનુભાવ મ-
હંતજો. સં. ૪
શિવજીએ સમજાવ્યા સતીને જ્ઞાનમાં, અમર કર્યાં તે આપ્યો આ-
ત્મા બક્ષ્યજો;
કૃપા કરી કૃષ્ણે પારથપ્રીછવ્યો, ઉધવને મહાપદ આપ્યું પ્રત્યક્ષજો. સુ. ૫
શુકલને સમજાવ્યા જનકે જે કહી, આદિદેવરે અજને કીધો યોધજો;

પરશુરામને દત્ત હરિ દરસાવિયા, શાંત ધ્યાને શમિયો સગળો કો
ધજો. સુ. ૬

વસિષ્ઠ મુનિયે જ્યોધ આપિયો રામને, ભારે ભાખ્યો વ્રહ્માવધાનો ભેદજો
ભીષ્મ પિતાએ પાંડવ સર્વે પ્રીછવ્યા, કૃષ્ણ સમીપે કર્યો પાપનો છે-
દજો. સુ. ૭

સદગુરુ વિન કોઈ જનને જ્ઞાન મળે નહી, કુગુરુ કરતાં સરે ન આ-
તમ અર્થજો;
જન છોટમ કહે આરત.ઉપજો બેહજો, શરણુ શ્રીને સેવો ગુરુ સ-
મર્થજો. સુ. ૮

એ મન શુદ્ધ ન થાયરે ગુરુ સેવ્યા વિના, અનેક જન્મનું દળે નહિ
અજ્ઞાનજો

વિવિધ વાસના ખામરની નવ પાલટે, દૃઢ થઈ ન ધરે પરમેશ્વરનું દયા-
નજો. એ. ૧.

પ્રાંતિ ભેદ ખડુ સંશય નાના ભાત્યના, સમરથ ગુરુ વિના નવ છેદે કાયજો;
અવર હાસન કૌટિક કોય કરે ઘણાં, હાંસ મળ્યા વિન હરિશું હેત
ન હોયજો. એ. ૨

જાગૃત સુપન સુષુપ્તી થાયે જે સદા, તેહ નણો જે સાક્ષી સર્વાતીતજો;
બોલણહાર રહ્યો રે બાવન બાહરો, પ્રકટ કરીને ગુરુ આપે પરતી-
તજો. એ. ૩

ચિત્તડયો હરિથી કૌટિક જીગવીતી ગયા, અવળો થઈને આરાધે
જડ ઈષ્ટજો

જપે નામ પણ નામીને જાણે નહી, પ્રકટ ગુરુને પૂજે નહિ પા-
પિષ્ટજો. એ. ૪.

અંતર લક્ષ્ય વિનારે ખાહર જે ખડે, તન મન કેરા ટળે નહિ કાંઈ તાપજો
મહા દુષ્પ માયા કાળ તાણું ત્યારે મટે, જ્યારે આપે અમર મંત્રને!
જાપજો. એ. ૫

શુદ્ધ યોગમય સદગુરુ સાની સેવિયે, બ્રહ્મવેતાને ટાળે ભવનો શંકજો;
અભય કમી અમૃત સુખ આપે અતિ ધનું, નિજગમથી દરસાવે
નિજ આનંદજો. એ. ૬

જે જાણાતે એમ કરીને જાણજો, સકલ શાસ્ત્રનું એ નિઝ સિદ્ધાંતજો;
ગુરુ પ્રતાપ પૂરણ પદને પામિયે, છોટમ એમ તરવાછે ડોટક સં-
તજો. એ. ૭

જગકર્તા જગદીશ્વરને આરાધિયે, અનંત શક્તિવંતોછે અવિનાશજો;
પાલન પોષણ કરે નિરંતર વિશ્વનું, માટે વિશ્વંભર છે પૂર્ણ પ્રકા-
શજો. જગ. ૧

શક્તિવંતો સરજે સહુ સંસારને, પાળે પોષે વળી કરે સંહારજો;
ધારીને રાખેરે સગળાં વ્યોયમાં, અવની સરખાં અગણિત અંડ અ-
ખારજો. જગ. ૨

યથા યોગ્ય રચનાછે દેવ દયાળની, વેદ શાસ્ત્રમાં મહિમા કલો અભંગજો;
વક્ષ તણી રચના તે વિધ વિધની કરી, તેમાં રચિયાં રૂડા ખહુ વિધ
રંગજો. જગ. ૩.

સ્વાદ રચ્યાછે ખહુધા ફળને ફૂલમાં, મધુ હરવાની શક્તિમધુકર માંધજો;
મધપૂડાને રચે અનોપમ મહિકા, ઘણી ચાતુરી દેખો તેના માં-
ધજો. જગ. ૪

તણું સુંદર વેશ્મ ખનાવે સુધરી, એવી શક્તી એજ વિષે નિર્ધારજો;
જુગતી જગતર જાતી માંહે જે કરી, વિવિધ રૂપ ગુણ રંગ અને
આકારજો. જગ. ૫

મુક્તાપ્ત તો હાંસ તાણી ચાંચે ગળે, ન્યારાં ન્યારાં કરે ક્ષીર ને નીર જો
અવનારો સરજી છે ખડુ વિધ શક્તિયો, તેને વિરલા જન જાણે જો
વીરજો. જગ. ૬

કીટ જીવેને કાશીટો ડેવો કરે, કરોળિયા તે કરે અલોકિક ધામજો;
જીદી મૂકી સર્વ જીવમાં ચાતુરી, કાશીગર થઈ કરે અનોપમ કા-
મજો. જગ. ૭

પશુ પંખીને દાનવ માનવ દેવતા, જલચર થલચર નભચર જો ડેવાયજો;
સર્વેમાં શક્તી તો છે જગદીશની, જન છોટમ તે કર્તાના જસ ગા
યજો. જગ. ૮

અથ કથા મહિમાની ગરબિયો ૨.

- સહુ સાંભળજોરે, કથા હરીની હેને.   ટેક.
- અખિલ જગત ઊપજનવું જોણે, અપાર શક્તી એની;
નેહ ધરીને નર ને નારી, કથા સાંભળો તેની.   સહુ. ૧
- નાદ સિંહનો સાંભળતામાં, જેવાં મૃગલાં નાસે;
જનની એમ અવિદ્યા નાસે, પ્રભુનું જ્ઞાન પ્રકાસે.   સહુ. ૨
- શરદરતુ ગયમ જળના મળને, ટાળી સ્વચ્છ કરેછે;
એમ શ્રવણથી મનના સગળા, મલિન વિકાર હરેછે.   સહુ. ૩
- કથા શ્રવણ નહિ જોને કાને, તે તનુ તરવર જોવી;
શ્વાસ ધમણના જેવો જાણો, કહિએ હૃપમા ડેવી.   સહુ. ૪
- કેઈ દિન કથા શ્રવણ જો ન કરે, ખરથી તે નર જોડા;
પાપ ભોગવે જઈ જમપુરમાં, માર સહે તે મોડા.   સહુ. ૫
- કથા રૂપિયું અમૃત જોણે, કર્ણ પુટે કરિ પીધું;
તીથ માત્ર જો ત્રણ લોકનું, તેણે સગળું કીધું.   સહુ. ૬

અતી સુખને ઉત્પન્ન કરે તે, કથા પ્રભૂની કંઈએ;
 યજ્ઞ કથામાં ભાવ ધરીને, જન સુણવાને જઈએ સહુ. ૭
 નુદર સરિતા કથા સરૂપી, જે ઠંકાણે વહેછે;
 તે ઠંકાણે પાપી જનનાં, સર્વે પાપ દહેછે. સહુ. ૮
 આનાંદી જન ઈશ્વર કરા, કથા શ્રવણના રસિયા;
 ઈશ્વર કથા ધાય જે હામે, તે હામે જઈ વસિયા. સહુ. ૯
 ઈરા કથા ઈર્તન ને ઉછવ, ન ખને જે ઠંકાણે;
 મશાણુ સરખું તેને માનો, વરણ્યું વેદ પુરાણે. સહુ. ૧૦
 વિદ્યા વિનય સહિત હરિના જન, તે સહુને હિતકારી;
 તેના સુખની કથા શ્રવણથી, સૂઝ ઉપજે સારી; સહુ. ૧૧
 શ્રવણ ભક્તી એ શાંડિલ મુનિએ, ઉત્તમ કહિછે એવી;
 જન છોટમ કલિમલ હરનારી, નહિ કાંઈ એના જેવી. સહુ. ૧૨

મહિમા મોટારે, કથા શ્રવણનો કહાવે. ટેક.
 વાત લખી છે વાયુ પુરાણે, તે કહુધું વિસ્તારી;
 શ્રવણ કરાવી શાંડિલ મુનિએ, દીધા પ્રેત ઉધારી. મહિ. ૧
 પુણ્ય ધામા નામે રૂપિ પાવન, સત જીગકરે અંતે;
 કથા શ્રવણથી તે મુનિજનને, કૃપા કરી ભગવંતે. મહિ. ૨
 ગંગાથી બે ગાઉને છેટે, આશ્રમ હુતો એના;
 તપ ખીજથી કથા સાંભળે, મહિમા વાધ્યો તેના. મહિ. ૩
 એક શમે એ આશ્રમ માંહે, વૃહત્તપા મુનિ આવ્યા;
 પૂણ્ય ધામાએ પૂજા કીધી, ભલા રહેમાં ભાવ્યા. મહિ. ૪
 વૃહત્તપા તે વિવિધ પ્રકારે, કથા નિરંતર કહેતા;
 પૂણ્ય ધામા તે પ્રીત્ય કરીને, સુણિને સુખમાં રહેતા. મહિ. ૫
 રંગાન વિધી સવારે ઉઠી, કુવે તલાવે કરતા;

- નિત્ય કર્મમાં દર્શ ગાયત્રી, ઓઘું સહુ આચરતા. મહિ. ૬
- અનેક તીર્થથી અધિક જાણતા, કયા શ્રવણ સુખકારી;
ભોજન કરી કરાવી મુનિને, સુણતા સત વ્રતધારી. મહિ. ૭
- હરી કયામાં હેન ધરીને, સાંભળતા ને ગાતા;
સમીપ વહેતી સુરસરિતા પણ, ત્યાં કેઈ દિન નવ નહાતા. મ. ૮
- એમ કરતાં દિન ઘણા ગયાને, ગ્રંથ ઘણા સાંભળિયા;
વેદ વેદાંગ સાર સમજીને, સંશય સગળા ટળિયા. મહિ. ૯
- શ્રવણ મનનથી શુદ્ધ થયું મન, સ્વરૂપ વિભૂનું ભાસ્યું;
અખિલ જગત કર્તાર બ્રહ્મનું, અદ્વૈતજ્ઞાન પ્રકાસ્યું. મહિ. ૧૦
- અધિક પ્રેમ હરિજનના ઉપર, વિશેષ લાગે વાહાલા,
અદક્ષણ ઇશ્વરને નવ ભૂલે, મનની કીધી માળા મહિ. ૧૧
- સુતાં પિસતાં ખાતાં પીતાં, ભગવંતને ના ભૂલે;
અઘટ મહર આનંદ મગનમાં, પ્રેમે હૃદયું કુલે. મહિ. ૧૨
- એક સમે દિન અસ્ત થયો ને, એ રૂપ આઘ્યા ખોળ;
પૂન્ય ધામાએ પ્રેમે ભેળ્યા, રૂઢયામાંહિ રીજા. મહિ. ૧૩
- ઉણાદકથી સ્નાન કરાવી, ભાવે ભોજન દીધાં;
કામિની સહિત કહે કર જોડી, અમને પાવન કીધાં મહિ ૧૪
- મહાનુભાવનો સંગ મળ્યો, એ અધિકું પુણ્ય અમારું;
સર્વ પદારથ સુલભ છે પણ, દુર્લભ દર્શ તમાર મહિ. ૧૫
- પૂર્ણ ભાગ્ય હોય જે પ્રાણીનાં, ભક્ત પ્રક્રમના ભેડે;
અનેક સાધન ખીજાં છે પણ, સતસંગતિની હેડે. મહિ. ૧૬
- પ્રતો કરતાં રજની વીતી, સર્વ સતારે જાગ્યા;
પુણ્યધામાને પેલા પે જણ, પ્રીત્યે પૂછવા લાગ્યા. મહિ. ૧૭
- કહો ને ગંગા રહી કેડલે, બહોળા માર્ગે ખનાવો;
ઈચ્છા હોય તો અમ સંગાયો, આપે ચાલી આવો. મહિ. ૧૮

- કર જોડી પુણ્યધામા કહેછે, ગંગા મેં નહિ દીડી;
 વૃહત્પાના મુખની મુજને, લાગે વાણી મીડી. મહિ. ૧૯
- ગંગા છે એ ગાઉની ઉપર, લોક સર્વ એમ કહેછે;
 માર મન તો કથા તીર્થમાં, નિરાદિન સ્નાન કરેછે. મહિ. ૨૦
- તમ સરખા પુરુષોની સેવા, કથા પ્રભુની ભાવે;
 એથી અધિકું મારા મનમાં, ખીજું કંઈ ન અવે. મહિ. ૨૧
- એવું સુણીને એ કૃષિઓએ, ધિક ધિક મુખથી કીધું;
 આવા દુષ્ટ વિપ્રનું આપણે, અન્ન ઉદક ક્યાં લીધું. મહિ. ૨૨
- પુણ્યધામાની નિંદા કરીને, ગંગા ધણી વખાણી;
 એથી દુષ્પ લાગ્યું ઈશ્વરને, અદૃષ્ટ થઈ ગયું પાણી. મહિ. ૨૩
- સરિતામાંહે સગળે પ્રિયા; હિમાલયે જઈ હાર્યા;
 અદૃષ્ટ થયેલી ગંગા તેથી, ના દીડી જળધારા. મહિ. ૨૪
- ગદ ગદ કંઠે કરી સ્તુતીને, અતી ધણું અકળાયા;
 ગગન ગિરાએ ગંગા ખેલી, મહા બ્રહ્મની માયા. મહિ. ૨૫
- કથા તણી તમે કરી અવસા, પ્રભુને લાગ્યું મારું;
 એ અપરાધે અદૃષ્ટ થઈને, ગંગાનું જલ નાકું. મહિ. ૨૬
- પુણ્ય ધામાની પાસે જઈને, ક્ષમા માગશો જ્યારે;
 પરમેશ્વર જો પ્રેમે રીઝશે, નહાવા પામશો ત્યારે. મહિ. ૨૭
- તે વેળાએ, તે કૃષિઓએ, કદા પ્રમાણે કીધું;
 ગુપ્ત થયેલી ગંગા પ્રકટી, તેને દરસન દીધું. મહિ. ૨૮
- હરી કથાપર હેત ઉપજ્યું, સહુ તીરથથી સારું;
 જે સમગ્રયાથી અસાનીનું, તરત ટળે અંધારું. મહિ. ૨૯
- ઉપરના મળ જળથી જાણે, કથા મનો મલ હારી;
 છોટમ કહે શુધ્ધ ભાવ ધરીને, સુણજો નર ને નારી. મહિ. ૩૦

આ તન રંગ પતંગ સરીખા, જાતાં વાર ન લાગેછ.

ઐ રાગ. ગરબી ૧

જે વિચારી છવડા તારી, કેણે સરજી કાયાછ;
 કેણે તુજને બુદ્ધિ આપી, કેણે ખાંધી માયા. તે પ્રભુ ભજિયેછ ૧
 મનુષ દેહ સર્વેથી મોટો, સરજ્યો જેણે સારેછ,
 તે કર્તાને જીદ વિસારે, તે પ્રાણી હત્યારે. તે પ્રભુ ભજ્યેછ. ૨
 નિમલ નેત્ર ક્યાં છે જોવા, સાંમળવાને કાનછ,
 નાક ક્યું છે સુગંધ લેવા, ઘટમાં આપ્યું જ્ઞાન. તે પ્રભુ ભજિયેછ. ૩
 જીભ કરીછે સ્વાદ જાણવા, વિદ્યા ભણવા વાણીછ,
 કર આપ્યાછે કારજ કરવા, તે કર્તા હ્યો જાણી. તે પ્રભુ ભજિયેછ. ૪
 પદ આપ્યાછે પરમ દયાળે, પૂણ્ય પંથમાં જવાછ,
 ખાનપાનને ખટરસ મેવા, સરજ્યા તારે ખાવા. તે પ્રભુ ભં ૫
 એમે અક્ષર યોલી જાણે, પશુપંખી સહુ પ્રાણીછ,
 આવન અક્ષર યોલે એવી, આપી નરને વાણી. તે પ્રભુ ભ. ૬
 કેટલકે ધન મૂલેથી ન મળે, સાસ સરજિયો એવોછ,
 જીવું યોલી જે જન ખેડે, છવ જનાવર જોવો. તે પ્રભુ ભં ૭
 અગણિત ધન ખરચે નવ આવે, એવી બુદ્ધિ આપીછ,
 કુડ કેપટ અન્યાય આચરશે, તે નર પામર પાપી. તે પ્રભુ ભં ૮
 એવો દેહ અનોપમ સરજ, છવને આપ્યો જ્યારેછ,
 સારી શીખામણ દીધીછે, ત્રિભુવન નાથે ત્યારે. તે પ્રભુ ભં ૯
 પાપ મારગે જો પરવરશી, પડશે દુખને દરિયેછ,
 પૂણ્ય મારગે છે સુખ પૂરણ, એમ કહ્યું છે હરિયે. તે પ્રભુ ભં ૧૦
 પાપ કરે કે પુણ્ય કરે તે, છવ તણાં પ્રભુ જાણેછ,
 તે માટે દશ દેવ રચીને, સુક્યા દશ ઠંકાણે. તે પ્રભુ ભં ૧૧

આપ્યોમાંછે અંશ સૂર્યનો, કાનવિષે દિગરાયલ,
 વેદદેવનો નાકે રહેછે, વરણ વસે રસનાય. તે પ્રભુ ભૃ ૧૨
 મુખમાં અગ્નિ મારતચરમે, ઈંદ્ર અંશ છે હાથેલ,
 મનમાં ચંદ્ર ચરણમાં વિષ્ણુ, ગુરુ પુરુષિની સાથે. તે પ્રભુ ભૃ ૧૩
 ઉપરથ હામે પ્રહ્લા રહેછે, મૂલ વિષે ધમરાયલ,
 અહંકારમાં રૂદ્ર દેવ છે, ચિત્ત ક્ષેત્રસ સદાથ. તે પ્રભુ ભૃ ૧૪
 અંતર ચાર રહે દશ ખાહર, દેવ ચતુર્દશ એવાલ,
 છાનું છપનું કર્મ કરેલો, જાણવે પ્રભુને તેવા. તે પ્રભુ ભૃ ૧૫
 તે મારે ચેતીને ચાલો, રાખો આચરણ રૂંડાં. તે પ્રભુ ભૃ ૧૬
 હિસાખ વેળે જશો હરખડી, કામ ન કરશો ફૂડાં. તે પ્રભુ ભૃ ૧૭
 અહુણાં પાપ કરે હરખીને, આગળ અધરી આંટાલ,
 મરણ પછી મહાસંકટ પામે, મારે મરચાં છાંટી. તે પ્રભુ ભૃ ૧૮
 થોડા માહે ધણું કલ્પું છે, માનવ લેખે માનીલ,
 કહે છોટમ કર્તાને ભજરી, તેને ચિંતા શાની. તે પ્રભુ ભૃ ૧૯

મારું મન મોહ્યું, વાંસલડાંને રાખે કાનડ કાળા.

એ રાગ ગરબીઆર

જડ પુરુષિ હવ, પાપકર્મથી પાપરૂપ થઈ જાયછે;
 સતધર્મતણ, સ્વભાવ તેનો શઠના જેવો થાયછે. ૧
 વિણુશી જે પુરુષિ પાપ વડે, તેની ચિત્તમાં જઈને છાપ પડે;
 તે અનેક જન્મે ના ઉખડે, જડ પુરુષિ હવ. ૨
 પછી થાય સ્વભાવ અધમ તેનો, ઉપદેશ ન લાગે કોઈ કેના;
 મુકે નહિ મિથ્યા મત એનો, જડ પુરુષિ હવ. ૩
 તે જપ તપ સાધન કાંઈ કરે, તોય મન તેનું નવ ઠામ ઠરે;
 ખડુ પાપ પૂર્વનાં વિવન કરે, જડપુરુષિ. ૪

તેના જીરમાં હોય અસાન અતિ, મોહે ઘેરેલી હોય મતી;
આત્મા હઘાત ન હોય રતી, જડ ખુદ્ધિ. ૪
જને પાપ પુરૂષ તન માંહિ વશ્યો, તેને સાચો શોધ ન હોય કર્યો;
તે સરખામાં તે જાય ધર્યો. જડખુદ્ધિ. ૫
તે તત્વ મસિનો અર્થ તજે, પરચા ગુણિને પાખડ ભજે;
તે કુશકા લે તાંદુલ તજે, જડખુદ્ધિ. ૬
તેનું ાંતીમાં મન રહે ભમતું, રહે રાતિ દિવસ મિથ્યા રમતું;
સંશયનું શૂન નથી રામતું, જડખુદ્ધિ. ૭
કહે છોટમ પાપ ખજે જ્યારે, ચિત ચિદરૂપ માંહિ રમે ત્યારે.
નરદેહ ધરી કારજ સારે, જડખુદ્ધિ. ૮

હરિ ક્યમ રીઝે, કૂડ કપટ છળ દંભ રહેથી ના તજે.
ખહુ જન્મ ધરે, વારંવાર માયાના કારજને ભજે. ટેક.
તું ધારે છે પ્રભુનું પાનું, પણ છોડે નહિ કુકરમ છાનું;
વળી વાંચે છે પોથી પાનું, હરિ ક્યમ રીઝે. ૧
તું મુખથી કહે માયા ખોટી, પણ અંતર આશા છે મોટી;
જગ ડગવા કૃપટ કરે કોટી, હરિ ક્યમ રીઝે. ૨
તું કતી પ્રહ્લા નથી કહેતો, તેનો ભય તુજ માંહિ નથી રહેતો;
મત મમતામાં જાએ વેહેતો, હરિ ક્યમ રીઝે. ૩
તું તત્વ મસિનો અર્થ તજે, મન કલિપત કાંઈનું કાંઈ ભજે;
હરિરૂપ ન આવે હાથ રજે, હરિ ક્યમ રીઝે. ૪
કારજ કારણ કરતાર હરી, એ ત્રય પદમાં સહુ વાત ખરી,
તેથી આધુનું કહે મૂઠ પ્રરી, હરિ ક્યમ રીઝે. ૫
જે અનુભવિ જન હોએ સાચા, તે જીવી નવ યોગે વાચા;
કહે છોટમ અન્ધ કંથે કાચા, હરિ ક્યમ રીઝે. ૬

સાંભળજો સજ્જન નરનારી, હૃત શિખામણ સારીછરે.

ગરબી ૧

સાંભળ રે તું સહિયર મારી, મૂરખ કેને કહિયે છરે,
 આળસમાં રહી ઉઘમ ન કરે, મૂરખ તેને લહિયે. સાંભળ સાહેલીરે. ૧
 શાંતી આગળ આપ વખાણે, હોય આપ અસાનીછરે,
 વિશ્વાસે વેરયાનાં વચનો, જે લે સાચાં માની. સાંભળ સાં. ૨
 ધુતારાને કુંગી કેરા, છળથી જાય છળાયોછરે,
 જર મેલવવા રમે જૂગડું, તે મૂરખમે ગાયો. સાંભળ સાં. ૩
 ખેપ કરોને ખેતી ન કરે, તક ના જાણે તેનીછરે;
 માઠાં સારાં મુહુર્ત ખોળે, એ મૂરખતા એની, સાંભળ સાં. ૪
 ખોતાની ખુદ્ધિ નવ પાયે, કામ આદરે મોટાંછરે,
 ખુલાવણમાં ખાળા પરણે, ખોળે ચાંદાં ખોટાં. સાંભળ સાં. ૫
 સાકરનો વેપારી પોતે, જીભ સ્વાદની રાખેછરે,
 કંદોઈ કેરા કસમ કરેને, કડકે કડકે ચાખે. સાંભળ સાહેલીરે. ૬
 કરજ કરીને નામ જમાડે, ધરને ખેતર ખુવે છરે,
 વણુધંધે ધનવંત થવાને, જનમોત્રીમાં જીવે, સાંભળ સાહેલીરે. ૭
 સમળ શત્રુની ન ધરે શંકા, વાદે વેર વધારે છરે,
 ખળિયા સાથે ખાય ભરે તે, હાથે સગળું હારે, સાંભળ સાહેલીરે. ૮
 ઘટે ખોલયું ત્યાં નય ખોલે, અણુઘટતું ખડુ ખોલે છરે,
 પૂજી રહીને પરને નિંદે; તે નર ખરને તોલે, સાંભળ સાહેલીરે. ૯
 હોય લાભ મળવાનો જ્યાંથી, રીસ ક્રોધ ત્યાં રાખે છરે,
 શાજન કેરા ગુણુ લેઈ ન શકે, મિથ્યા અવગણુ ભાખે, સાં. ૧૦
 વિદ્યા કળા જ્ઞાન ગુણુવાળા, નરની ન લહે રીતીછરે,
 ધુત્તા કપટી હોય પાખંડી, તેવા સાથે પ્રીતિ, સાંભળ સાહેલીરે. ૧૧
 હોય ધણું ધન હાથ પોતાને, ના ખરચે ના ખાયછરે,

કૃપણ થઈને કષ્ટજ વેઠે, તે મૂરખ કહેવાય. સાંભળ સાહેલીરે. ૧૨
 સુતને ધન સાંપી દે સગણું, નારી પાસે માગે છરે,
 કાય કહે સીખામણ સારી, તે સહુ કડવી લાગે. સાંભળ સાં ૧૩
 પાપીને ઉપકાર કરીને, પોતે પાપ વધારે છરે,
 રોગી થઈને પથ્ય ન પાળે, તે જમપુરમાં પધારે. સાંભળ સાં ૧૪
 અતિ ગર્વ ને આછી વિદ્યા, મન જાણી હું મોટોછરે,
 લાભ મળે ત્યાં આજસ રાખે, તેને આવે ટોટો. સાંભળ સાં ૧૫
 નિત્ય નિત્ય નવીન કળા નવ સીખે, ભણ્યો હોય તે ભૂલે છરે,
 ઉપજથી જે ખર્ચ વધારે, તે નર નિશ્ચય કુલે, સાંભળ સાં ૧૬
 જાદુ જાંત્ર કિમિયા સારું, ધરનું દામ ગમાવેછ રે,
 વ્યાજે લઈને વ્યસન કરે તો, અંતે સંકટ આવે. સાંભળ સાં ૧૭
 વગર કારણે સગણે ભટકે, વણુ યોલાવ્યો યોલેછ રે,
 દુખિયા આગળ દુઃખ પોકારે, તે નર પશુને તોલે. સાંભળ સાં ૧૮
 દુરખલને દુખ દેતો હિંડે, ભુંડાનો ભય માનેછ રે,
 ઢંગ સરવ હોય ઢોર સરીખા, પામર લખિયા પાને. સાંભળ સાં ૧૯
 પ્રકટ મુલક્ષણ હોય પોતાનું, આપે આપ વખાણેછ રે,
 ગુણના હીણા હોય ધણા પણ, કુલને ડિંચું જાણે, સાંભળ સાં ૨૦
 જ્યાં ત્યાં જનમાં જુકું યોલે, ધર્મે પોતાનો હારેછ રે,
 સાચું જુકું સરખું જાણે, ધણાં ગપોડાં મારે. સાંભળ સાં ૨૧
 એવા અવગુણ અનેક એમાં, કહેતાં પાર ન આવેછ રે,
 કહે છોટમ તેનો સંગ તણએ, ભણએ પ્રભુને ભાવે. સાંભળ સાં ૨૨

ગરબી ૧

આનંદ સાગર પ્રહ્લ આરાધિયે, એવું વેદ વચન નિરધારજે;
 આનંદમાંથી સહુ જગ ઉપજે, જીવે આનંદે સંસારજે. આં ૧

અંત્યે આનંદમાં સર્વ શમે, તે આનંદ અચલ કહેવાયજો; આઠ ૨
 આણુ આદિથી તે બ્રહ્મા લગે, સહુમાં સરખો આનંદ થાયજો. આઠ
 આનંદ વિષયોમાં જે જે કહે, જેને ગુરૂની ગમ ના હોય જો; ૩
 જડ વિષયોમાં આનંદ ના રહે, આનંદ ચૈતન્યમધ્યે જોયજો. આઠ ૩
 આનંદરૂપ કહ્યા છે આત્મા, તેની પડે વિષયમાં છાયજો;
 તેથી માની લે આનંદને, એતો અસાની કહેવાયજો. આઠ ૪
 સૂકા અસ્થિ વિષે જમ શ્વાનને, ખાતાં મુખનું લોહી લપટાયજો.
 તિમ તિમ ખાય પ્રાણુ ખાતે કરી, કારણ પોતે ના પ્રીછાયજો. આઠ ૫
 એમ વિષયમાં આનંદ જે કહે, તે નર શ્વાન સમા કહેવાયજો;
 વિષયો નીદ્રામાં રહેતા નથી, પણ આનંદનો અનુભવ થાયજો. આઠ ૬
 એથી સહજ સમાધીને વીધે, ઉપજે આનંદ કેરા ઓધજો;
 એવો અક્ષય આનંદ માણવા, સદાય કરવો સાચો જોગજો. આઠ ૭
 આનંદ વીધયોનો સગળે વદે, સ્વર્ગાદીક અજપદ કૈલાસજો;
 છોટમ બ્રહ્માનંદ જેને કુવો, તેતો ન કરે તેની આસજો. આઠ ૮

હુડીવીના હુઈડા સૂકાયછે, પાપી પ્રાણ ન જાય એ રાગ ગરખી ૧
 મૂળ વિચારોરે માનવો, અક્ષર પેહેલો ઓંકાર,
 અક્ષર એ થકી ઉપના, તેનો થાય ઉચ્ચાર. મૂળ. ૧
 નામ કર્યાં અક્ષર તણાં, બહુ દેખીને રૂપ;
 રૂપતણી રચના રચી, રચ્યા તત્ત્વ અનૂપ. મૂળ. ૨
 પંચભૂત દશ ઈંદ્રીયો, અંતઃકરણ છે ચાર;
 રૂપ રચેલાં એ તત્ત્વનાં, હરિયે નીરધાર. મૂળ ૩
 તત્ત્વ સરવને મેળવી, તેનું સરજ્યું છે અંડ.
 ચતુરાઈથી ચાર ખાણુમાં, સરજ્યા પ્રાણીના પીંડ. મૂળ ૪
 ઈશ્વર કીડયે એહને, જે જે ધ્રુવે તે હોય;

નાગાદિક નરદેવમાં, એના જેવો ન કેય	મૂળ. ૪
ઉપમા જે જે જગતની, લાગે નહિ ત્યાં લગાર;	
પાન જેવો તે પ્રજાપતી, કહેતાં લયુતા અપાર.	મૂળ. ૬
જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપતી, તુરિયા માંહિ તેડ;	
અવિકારી એક આતમા, ઓગળ્યો એડ.	મૂળ. ૭
એ અવિનાશી આતમા, એ છે સહુનો આધાર;	
પૂરા ગુરૂથી પામીયે, બીજા થાયે સંસાર.	મૂળ. ૮
ઈશ્વરતા છે એહની, દેવન દેવની માંય;	
બાકીનું જડ વત જાણુવું, કાયથી ના ખને કાંય.	મૂળ. ૯
ઓ પુરૂષોત્તમ ઓ પ્રભુ, સૃષ્ટિના કરતાર;	
ઓ દીનપંથુ દયા નિધિ, આપો ભક્તિ ઉદાર.	મૂળ. ૧૦
ઓપધ બીજું એકે નથી, જેથી ભવ દુખ જાય;	
મોહમદાદિક ટાળવા, ભક્તિ લેષજ ખાય.	મૂળ. ૧૧
અંતરજામીને ઓળખી, રહિયે તેમાં લયલીન;	
ઓં સોહ એક તાર હે, જેવું જલમાંહે મીન.	મૂળ. ૧૨
એવું વિચારી આગળ થયા, મોટા જીવન મુક્ત;	
પ્રણવ નામ પ્રભુજી તાણું, તેની જાણીને જુક્ત.	મૂળ. ૧૩
કર્મ વિધિ કહી વેદમાં, જગાદિક જેહ;	
આદિ પ્રણવ ઉચ્ચારતા, સિદ્ધિ પામે છે સૌય.	મૂળ. ૧૪
મંત્ર ઉચ્ચારની આઘમાં, પેહલો પ્રણવ ભણાય;	
કમ્ સિદ્ધિ તરે ખને, કર્મ ગ્રંથમાં ગાય.	મૂળ. ૧૫
ગુણ સહુ એના ગવાયછે, એ ગિરધર ગોવિંદ;	
ગોપીજનનો નાથ છે, ગોપી વેદના છંદ.	મૂળ. ૧૬
ઘટ ઘટમાં એ ગાજી રહ્યો, ઘન થઈ વરસે ગંભીર;	
સૂર્ય રૂપે શોષણ કરે, શરીર નિપજાવે તીર.	મૂળ. ૧૭

નમમાં રંગ દીસે નવા, વાયુ વાદળ વીજ;	
એ સહુ શક્તિ એાં કારની, સરજે સૃષ્ટિની ખીજ.	મૂળ. ૧૮
દોઢ લોકમાં ચેનના, જાણી લેજે સુજન;	
મૂળે રહીને પોષણ કરે, સ્થાવર જંગમ તન.	મૂળ. ૧૯
છાંને સગળે છપી રહ્યા, તેને જાણે ન જીવ;	
જેગી જોગ તેનો કરે, સાનો સમજે છે શિવ.	મૂળ. ૨૦
જન્યત માંહે જન્યત સદા, સાક્ષી સુપનાની માંય;	
નિયંતા એ નિદ્રા તણા. તુર્યાતીતછે ત્યાંય.	મૂળ. ૨૧
ઝીણી દૃષ્ટિયે જે જીવે, સમજે સાચું સિદ્ધાંત;	
જાત્રી ખુદ્દિના જીવની, ભજતાં ના ટળે ભ્રાંત.	મૂળ. ૨૨
નિશ્ચે એ નરને એ દોહલો, વાણી પાર વિચાર.	
શબ્દ સુણીને રીઝી રહ્યા, ના જોયો કર્તાર.	મૂળ. ૨૩
ટેક ગૃહી ટીલાં કરે, પાણુ ના ટાળે વિકાર;	
હું તે શું હરીશું હશે, તેના ન કરે વિચાર.	મૂળ. ૨૪
ઠાઠ ખનાવે ઠાઠરનો, રાશ શોભાવે ધામ;	
પ્રાણ પ્રતિષ્ઠા જ્યથી કરી, તે ન સમજે નામ.	મૂળ. ૨૫
ડાયા ખની દુનિયાં વિષે, કરે અન્યને યોધ;	
પરમાત્મા પાસે રહે, તેનો ના કરે શોધ.	મૂળ. ૨૬
હુંગી હુંગ કરે ધણા, શંખી સાંભળી ગ્રંથ;	
અનુભવ ના હોય આપનો, વ્યાસે પાપએ પથ.	મૂળ. ૨૭
રણિયો જન્મ અનેકનો, દેવા ધારેછે દેહ;	
તનમન પ્રભુને આરખ્યા વિના, પુર ના પડે તેહ.	મૂળ. ૨૮
તે માટે સહુ તત્વનો, કરી જોવો તપાસ;	
જેથી ઉત્પત્તિ જોહની, તેમાં તેનો સમાસ.	મૂળ. ૨૯
યાતું દીસે જેના થકી, તે સહુ તેતું કહેવાય;	

કર્તા હું કહે જીવડો, તેથી કર્મ બંધાય.	મૂળ. ૩૦
દાવો જ કરે દેહનો, તેનો પડખો છે જીવ.	
ખોલે અક્ષર ખાહારલો, તે તો સાચો સદૈવ.	મૂળ ૩૧
ધારી જોતાં એ ધ્યાનમાં, જૂદો કર્તા જણાય.	
દ્વાદશ આંગુલ પારથી, પોખે ત્રિભુવનરાય.	મૂળ ૩૨
ન્યારો નામને રૂપથી, નેણાં આગળ નાય.	
નાસા અગ્રે નિહાળિયે, સ્નેહે રમિયે તે સાય.	મૂળ ૩૩
પરાપાર પ્રભુજી રમે, સુરત રાધાનાં સંગ.	
જમુનાતીર જોજો જઈ, રડા દેખાશે રંગ.	મૂળ ૩૪
પૂલ્યાં વન ખડુ પૂતડે, વિધવિધ રંગ સુવાસ.	
રૂપ અસંખ્ય થઈ રાધિકા, રમવા હરિ સંગ રાસ.	મૂળ ૩૫
ખડુ અંશે પણ ખીજો નહિ, જુદાં જીવતીનાં અગ.	
ભોગી પ્રદ્ધ દીસે ભળ્યો, અલગો આપ અસંગ.	મૂળ ૩૬
ભારે ભેદ ભગવંતનો, અનુભવી જાણે છે એમ.	
ખીજા સમજે છે ખાહારહું, પરખ્યા વિના પ્રેમ.	મૂળ ૩૭
મંગલરૂપ મુકુંદમાં, મેળો તે સાથે મન.	
મન લય પામે તો મોક્ષજે, રૂચી ના ધરે તન.	મૂળ ૩૮
યસ પુરુષને જોઈલ્યો, જ્યોતિ રૂપે છે જોહ.	
મનની વૃત્તિ તેમાં હોમીયે, નિર્મલ થાયજે તેહ.	મૂળ ૩૯
રરકારની ધુનમાં, રાખો નિરાદીન ધ્યાન.	
આનંદ ઉપજે અતી ખણો, ધડમાં પ્રકટે છે સ્થાન.	મૂળ ૪૦
લાગે લક્ષ નીશાનમાં, વૃત્તિ તેમાં વેધાય.	
કૈત રહે નહીં ધ્યાનથી, ખિંદુ સિંધુ સમાય.	મૂળ ૪૧
વળી વળી મનને ત્યાં વાળિયે, જાણી જોગની જીવંત,	
હંસ મજે પર હંસમાં, અને જીવન મુક્ત	મૂળ ૪૨

સમજે તેને સમું પડે, આણસમજી ને અંધેર.	
ભપતું દીસે બ્રહ્માંડને, જને ચડિયા હોય ફેર.	મૂળ ૪૩
ખારો ખોટ ખરેખરી, ફળના રસમાં ફસાય,	
ખીજ તજી છવ ખાપડા, કુશકા લેવા જાય.	મૂળ ૪૪
સાર સરવમાં એક છે, સાચું પરમ સિદ્ધાંત,	
સોહડું હંસ વિચારતાં. ભાગે સગળી ખાંત.	મૂળ ૪૫
હુંકારો દેછે હેતથી, તેનો પ્રીછો જો પાર.	
આખો દિવસ ઉચ્ચારતાં, આવે અક્ષરની લહાર.	મૂળ ૪૬
લહેરી બ્રહ્મ સમુદ્રની, જાણી લેવી એ ગઠ,	
અગણિત અંડ ઉત્પન્ન કરે, મહિમા ના લહે મૂઠ	મૂળ ૪૭
જાણમાં ખલક ઉભી કરે, એવી સકિત અપાર.	
જન તેને શરણે જતાં, પામે ભવનો પાર.	મૂળ ૪૮
ગાય શીખેને સાંભળે, સમજે સુખ ધાય.	
પરમ ગુરૂની કૃપા થકી, એવું છોટમ ગાય.	મૂળ ૪૯

તું તો હરિ ભજ વીલમ ન કરે રે એ રાગ. ગરબો રે
તું તો સરજનહાર સમરેરે, માણીગર મનુવા. ટેક. •
કાઠીક વાર ધરી તેં કાયા, દામ આમમાં દીલ લલચાયા,
ગુણસાગર પરબ્રહ્મ ન ગાયા, તારો વીતી ગયો અવસર રે. માં ૧
છે સંસાર સકલ દુખ દિરથો, મોહ માન મમતા જલ ભરીયો,
વારંવાર અવતર્યો ને મરિયો, હરી નામ નાવ ગ્રહી તરેરે. માં ૨
કાળ કરાળ રહે શીર ભમતો, વીષય વીલાસમાં તું રહેરમતો,
જ્ઞાનપંથી તુજને નથી ગમતો, તને તેનો નથી કંઈ ડરેરે. માં ૩
તું જાણી વીષયની જો નથી ટળતી, જડ અભીમાન ગ્રંથી નથી ગળતી;
નાં લગી ભક્તી તને નથી ફળતી, તું તો જ્ઞાનવાન ગુરૂ કરેરે. માં ૪

નામ રૂપ વર્ણીત અંતરી, સાક્ષી રૂપ સકલ ધટવાસી;
આવે અનુભવ દૃષ્ટીયે ભાસી, તું તો તે પ્રજામાં મન ધરરે, મગ ૫
તણખા અગ્ની તણા હોય જોવા, જીવ અંશ જગદીશના તેવા;
તે તણ મુળ ભજે અન્ન દેવ, ભજ છોટમ વીરવંભરે. માગ ૬

તુંતો ધર્મ વિષે ખગ ધરરે, પરપંચી પ્રાણી. ૨૬૬.
ધર્મ સ્વર્ગનાં દ્વાર ઉઘાડે, પાપકર્મ તો નરક પમાડે,
કરુણા સિંધુવિના કોણ કાડે, તુંતો દુર્જન સંગથી ડરરે, ૫૦ ૧
મનુષ્યા જન્મ સર્વથી મોટો, ખળમળ રૂપ થયો ખડુ ખોટો
સાત્ત ગમ ૧ને લીધો તેં મોટો, હવે ઉત્તમ વ્રત આચરરે, પરપંચી
પ્રાણી ૨

ધર્મ બીજ સુમતિ શુભ ધરાણી, સિંચોસદા જળ કરી શુભ કરણી,
આપે અધિક કૂળ વેદમાં વરણી, તું તો ઉજવલ અંતર કરરે, ૫
રપંચી પ્રાણી ૩

ધર્મ ઉપર દૃઢતા ખડુ જને, ધર્મ સહાય કરે નિત્ય તેને,
કલિના દોષ ન વ્યાપે એને, એતો વશ કરે વિશ્વંભરરે, પરપંચી
પ્રાણી. ૪

ધર્મનો મર્મ મહાજન માણે, પામર નર તો પેટ ભરી જાણે,
તે નર કયમ ડરો ઠેકાણે, કરે તાડન જન્મ કિંકરરે, પરપંચી પ્રાણી. ૫
ધર્મહીણ જે જનની જાએ જાયા, વીંછી સાપ સમ ગ્રંથમાં ગાયા
મનુષ્યામર સમ પુરુષ ગણાયા, એનો નરને આકારે ખરરે, પરપં
ચી પ્રાણી ૬

ધર્મ રહિત ને પીડા પડે છે, દેવ પિત્રી ગ્રહ ભૂત નડે છે.
રૂંક થઈ ખડુ જન્મ રડે છે, સાક્ષી દડે છે જન્મ કિંકરરે, પરપં
ચી પ્રાણી ૭

સત્ય દયા તપ દાન કહાવે, ચારે ચરણ ધર્મનાગાવે,
મોટા ભાગ્યવંતને એ ભાવે, કહે છોટમ મળે ગિરિધરરે. પરપંચી
પ્રાણી. ૮

ગરબી હરિજનન થકી છોટા હોય તે સહુથી મોટા યાચ એ રાગની
સદગુરૂ મળતાં, ભવ બંધનની પ્રાંતિ સર્વે નાથછે;
મહાવાક્ય તણા, લક્ષ્ય લક્ષ્યાથી જીવ શિવ એક થાયછે. ટેક.
સુખનામાં સિદ્ધ જીવે જ્યારે, તન કંપે છે તેનું ત્યારે;
જગ્યાથી સહુ જીવું ધારે. સદગુરૂ મળતાં. ૧
જો જ્ઞાન રજનનું નહિ જોને, ભયકાર મુજગ લહે તેને;
હીપકથી દુઃખ મટે એને, સદગુરૂ મળતાં. ૨
મુખ દીસે દર્શણમાં જાતું, પછી સંપુટથી હોય ખીડાતું;
નથી બંધનથી મુખ રોધાતું, સદગુરૂ મળતાં. ૩
જો ખુદ્ધિમાં અજ્ઞાન રહે, તે ચેતનનું પ્રતિબિંબ ગ્રહે;
તેને જીવરૂપ સદગ્રંથ કહે. સદગુરૂ મળતાં. ૪
જો મૂળ સહિત અજ્ઞાન ટળે, તો મિંબ વિષે પ્રતિબિંબ મળે;
કહે છોટમ પ્રહ્નમાં જીવ ભળે. સદગુરૂ મળતાં. ૫

પરપંચ મુંકે મારા પ્રાણિયા એ રાગની. ગરબી ૩

સમજી ભજીયે સરજનહારને, ખીજાંમન કલ્પિત છે ધ્યાનજોને;
તેણે કાજ સરે નહી કાંચનું, જેવાં સુખનાં પકવાનજો. સમજી. ૧
માયા કારણ છે સર્વે તાણું, તેના ગુણ તણ્યે કહેવાયજો;
ઉપજાવે પાલે પ્રલયે કરે, જગત સકલ તેના જસ ગાયજો. સમજી. ૨
એ માયા બલવંતી જે વડે, તે છે સાચો સરજનહારજો;

તેને મુકીને ખીજું બળે, તેથી પામે નહી ભવપારજો. સમજ. ૩
 માયા કારણ સૂક્ષ્મ દેહનુ. તેનુ કારજ સુક્ષ્મ શરીરજો;
 તેનો રચનારો પરમાતમા, તેને બાણે કાયક વીરજો. સમજ. ૪
 અંશ પ્રભનો છે નીજઆતમા, જડ માયા વશ માટે જીવજો;
 સુરતા રાખે શુદ્ધ સરૂપમાં, તોજે શુદ્ધ સનાતન શીવજો. સમજ. ૫
 એવી વાતોછે વેદાંતમાં, ખીજા કલ્પે ખીજી રીતજો;
 માને કારજને કર્તાકર્ત્રી, સગુણ હોસે આણી પ્રીતજો. સમજ. ૬
 સરૂપ સગુણ તથા બહુ. ખડે, તેનાં પાડે નામ અનેકજો;
 જુદા જુદા મન ઝાલી રહે, છોડે નહી પોતાનો ટેકજો. સમજ. ૭
 સ. જી સ્વરૂપછે સહુ માયા તણાં, નીગુણ નિત્ય નિરંજન નાથજો;
 છોટમ તેને બજાયે બાવથી, સધળી ખાજી જને હાયજો. સમજ. ૮

જીવ મુસાફર વેગે સંચર્યો, આવ્યો માયા દેશ મોઝારજો;
 કાયા નગરી દીઠી કારમી, કાલે કીધેલી નિર્ધારજો. જીવ. ૧
 શોભા જોઈને સધળા સેહરની, બૂંદરો પોતા કેરં બાનજો;
 ક્યાંથી આવ્યો ને હું કોણકું, તેનું રજો રક્ષું નહી જાનજો. જીવ. ૨
 પરથમ પેદા આનંદ કોશમાં, વાસરી પાછળની સહુ વાતજો;
 પ્રવેશ કીધો વળતી પ્રાણમાં, હું હું શબ્દ કરે સાક્ષાત જો. જીવ. ૩
 કોશ મનોમય વળતી આવર્યો, આવ્યો કોશ જ્ઞાનમય માંયજો;
 કોશ અન્નમયમાં વ્યાપી ગયો, ભૂખ તરસ લાગીછે વાંચજો. જીવ. ૪
 વાયુ ચોરાશી ચેતન થયા, કરવા લાગ્યો છે પયપાનજો;
 દશ ઈન્દ્રીયમાં એક દેવતા, પ્રકટયું પચે વીપવનુ જાનજો. જીવ. ૫
 એટલે પંચ અવિદ્યા આવરી, ભરમે પડિયો ભવ કાંતારજો;
 ખટ ચોરો વલગ્યા ખાતે કરી, તે સાથે પાંધ્યો વ્યવહારજો. જીવ. ૬

પરથમ મોડ અવિદ્યાએ જાણ્યો, વળતી લોભ કોથને કામળે.
 મદને મત્સ્ય એ ખીજ થયા, ઘેરી લીધું સગળું ગામળે. ૭
 ચોરી જીતીને હિંસા ધણી, દુર્મતિ દંભ દ્વેષ પાખડળે;
 એ અપરાધ કરાવે જીવને, વારંવાર સહે જમ દંડળે. ૮
 એમ અંક કંઠ પીતી ગયા, પામ્યો નહિ પોતાનું ધામળે;
 મડિયો પરપંચોના પંથમાં, તેથી કાંઈ સરે નહિ કામળે. ૯
 પંથ તણા મલ ખાઝા પેટમાં, તેથી ના હોય તત્વ વિચારળે;
 જ્ઞાતી ગુરુઓની નિંદા કરે, સમજી ન શકે સાર અસારળે. ૧૦
 પાખંડી ગુરુ પૂરે આંખ્યને, નાખી ભેદ વાદની ધૂળળે;
 તેથી શઠને કાંઈ સૂઝે નહિ, સિચે ડાળ તજીને મૂળળે. ૧૧
 જેની સત્તાએ સગળું ખને, અગણિત અધર રહ્યાં છે અંડળે;
 પામર તે પ્રભુને પ્રીતે નહિ, પૂજે કલિગુણિયાં પાખંડળે. ૧૨
 પૂરણ પુણ્ય તણા પરતાપથી, ઉપજે સત્યાનિત્ય વિચારળે;
 છોટમ સાચા ગુરુ તેને મળે, પલમાં ઉતારે ભવ પારળે. ૧૩

અધમ તણા ઊરમાં આવે નહિ, દશ લક્ષણવાળો જો ધર્મળે;
 સાચું જ્ઞાન અખંડ સ્વરૂપનું, તેનો મૂઠ ન જાણે મર્મળે. અધમ. ૧
 સ્મૃતિના વચન વિષે શ્રદ્ધા નહિ, સાચો ધર્મ ન જાણે તેહળે;
 પેસે પાખંડીના પંથમાં, અંતર શુદ્ધ ન થાયે એહળે. અ. ૨
 કાંઈ કહેશે દશ લક્ષણ છે ક્રિયાં, તેનો સમજીવું છું સારળે;
 સત્ય વચન જિવ્હાએ ખોલવું, ક્ષમા દયા ને પરઉપકારળે. અ. ૩
 સદાય મન રાખે સંતોષમાં, અહોનિશ રહેવું ઈંદ્રિય જીતળે;
 મનને વશ રાખે જો મોહથી, તત્વ વિચાર વિષે ખડુ પ્રીતળે. અ. ૪
 અંતર ખાહર પરમ પરિવ્રતા, કાંઈના ઉપર ના હોય ક્રોધળે;

ચોરી ત્યાગ કરે તે ચિત્તથી, ખડુવિધ સમજ લેવો ખોધજો. અં ૫
 એવાં દશ લક્ષણ મનુષ્યે કહ્યાં, ધારી રાખે તે નર ધારજો;
 ખાકી ખીજ ખડુ ઉપચારથી, સારું શુદ્ધ ન થાય રારીરજો. અં ૬
 ધારે દશ લક્ષણના ધર્મને, તેને સુપને ના હેય શેકજો,
 સદાય જીવતણી સાથે રહે, પૂરણ સુખ આપે પરલોકજો. અં ૭
 સન્ય દયા એ સાચો ધર્મછે, જીવંત અનીતિનાં ખડુ પાપજો;
 છોટમ સત્ય સ્વરૂપ રૂદે વસે, કોટિ જન્મ પુણ્ય પરતાપજો. અં ૮

રાગ પરજયો. ગરમી ૧

નીતિ ન તજિયે હો રાજ, સદા લગી નીતિ ન તજિયે. ટેક
 નીતિ નારં જે વરે, આપે સુખ આણમાપ.
 વરે અનીતિ વેગથી, તે તા થાય સમૂળા ઉચાપ. સદાલગી ૧
 નીતિવાળા નર તણા, જય ખાધે જગ હોય.
 અધમ અનીતિ આચરે, કરે ધિક ધિક સર્વે કાય સદાલગી ૨
 જડથી જોર વર ગય, ખોયું કોરવે કુલ.
 એમ અનીતિ આચરે, તે તો નીચે યશે નિમૂલ સદાલગી ૩
 તેતરીસ કોટિ દેવનો, ધંદ્ર કહાવે રાય.
 સેવી અહધયા તાપસો, તેથી સહસ્ર થયાં ભગ કાય. સદાલગી ૪
 ચિત્ત ચળું જે ચંદ્રનુ, જોઈ તારાનું તેજ.
 ધરમાં રાખી ગુર ત્રિયા, પછી ક્ષીયુ થયો છે એજ સદાલગી ૫
 કમ્પ્ય કીચકને જીવો, થયો સતીનો શાપ.
 સો ભાઈ સાથે ખાજિયા, એવું લાગ્યું અતીશે પાપ. સદાલગી ૬
 ચારે જીગમાં ચાલવી, જો જો સર્વ પુરાણ.
 વસી અનીતિ જે વિષે, તેનો કાઢયો છે કચરખાણ. સદાલગી ૭
 જીગપણને જીગડું, ચોરી ખરી લાંચ,

પાપ રૂપિયા રાજમાં, એવા પ્રમલ સેનાપતિ પાંચ સદાલગી. ૮
 જેનાં વાહલાં આપને, ધન દારા ને દેહ.
 તેવાં જાણાં સર્વનાં, તમે નીતિ વિચારીને એહ. સદાલગી ૯
 અપરાધી અપરાધથી, લાંચે છૂટો થાય.
 તે પાતક જે જે કરે, તે તો લાંચ લેનારાને જાય. સદાલગી ૧૦
 એમ અનીતિ માનથી, થાય ધર્મનો લોપ.
 કહે છોટમ તે નર તણા, કરે નાશ પ્રભુ કરી કોપ. સદાલગી ૧૧

કાપણ દીસેછે અલખેલા તારો આંખ્યનાં રે એ રંગનીકુમરો ૨

જેને આયુષ તારું, એજે જાય અમાગિયારે. ટેક.
 જગકર્તાર પ્રભુ નવ જાણ્યા, મમત કરી ખોટા મત તાંણ્યા,
 આંતરમાં અવગુણનાં અંકુર જાગિયારે, જેને આયુષ તારું. ૧
 શું શીખ્યાને શું તે સાધ્યું, તારું રૂપ તને નવ લાધ્યું;
 તત્તવ વિચારી તુચ્છ વિષયના ત્યાગિયારે, જેને આયુષ તારું. ૨
 જપ તપ તીરથ જેતે કીધું, દુઃખરૂપી સુખ માગી લીધું.
 આદિત્ય મુંકી તે સેવ્યાછે, આગિયારે. જેને આયુષ તારું. ૩
 દીસે તે ઇશ્વરની માયા, તેમાં કોય ભમે નહિ ડાયા;
 છોટમ તે હોય પ્રજ્ઞાનંદના ભાગિયારે. જેને આયુષ તારું. ૪

સાસ ઉસાસે સમરી, લે તું સરજન હારને રે. જગકર્તારનેરે ટેક.
 કૂડ કપટ છલં ખળતા રાખી, ઉંઘા તે ખોઈ ઉમર રાખી;
 મુઢ ગયો શું ભૂલી જંમના મારનેરે. જાસ ઉસાસે ૧
 ચોરી લાંચ થકી ધન લીધું, દુખિલ જન દેખી દુઃખ લીધું.
 ભરિયા નિરાદિન પાપ તણા ભંડારને રે. સાસ ઉસાસે. ૨

- નીતિની રીતિ ના જાણી, મુખથી ન વદો મધુરી વાણી;
 ખર સરખો થઈને ખેંચ્યો ભવના ભારનેરે. સાસ ઉસાસે. ૩
- વેદશાસ્ત્રની ન ગમે વાતો, પર નિંદા સુણવા મન માતો;
 એમ અનર્થે ખોયો નર અવતારને રે. સાસ બસાસે. ૪
- સખજનની નવ થાય પરીક્ષા, દંભી જનની લીધી દીક્ષા;
 ગુણના અવગુણ સૂઝે અંધ ગમારનેરે, સાસ બસાસે. ૫
- કહે છોટમ તેને શું કહિયે, મૂરખ આગળ મૌનજ રહિયે;
 શઠ સમઝી નથી લેતા સત્ય વિચારને રે. સાસ ઉસાસે. ૬

કુંમરી ૧

- ખિરહ ભઈ ખાવરી, છાંડી ગયો છોગાલો છેલ;
 ખનખન હુંદતમે શિરં, મોઝે કાંન ખતાવે ગેલ. ખિરહ. ૧
- કોઈ પૂછત મૂંગ મોરકું, કોઈ કુમ લના વન વેલ;
 માણ કાણુ ખિરહાનલ જરે, દોહિ દગન ખહત જલ રેલ. ખિરહ. ૨
- પ્રીતિ હમારી પ્રાણુ પિયાસે, સિર સાટેકો ખેત.
 વિછડે તે તન ના રહે, સો એસો હોત ઉકેલ. ખિરહ. ૩
- ચલત ચલત ચકિત ભઈરે, રહ્યો ન તનમેં મેલ;
 છોટમ પ્રણુ તખ પ્રકટિયારે, ભઈ રંગકી રેલ. ખિરહ. ૪

ખંસી ખાલેને મેરો મન હરલિયોરે એ રાગ કુંમરીઓ. ૪

- મન તેરો મરમ કોઈ ના લલિયારે, કોઈ ત્યાગી ખને નહિ રાગસે.
 મન. ટેક.
- આગે આગે રાગ પિછે પિછે ત્યાગીરે, રાગ ચલે ખિન પાગસે. ૧
- રાગ ખિના કોઈ પાગ ન હાલેરે, ચલ્યો ન જાવે નાગસે. મન. ૨

રાગ મિના નર મૃતક કહાવેરે, પ્રભુ ન મિલે જપ જાગસે મન ૩
છોટમ રાગ રસિક જનમાંહિરે, અલખ મિલે અપુરાગસે. મન ૪

જન તેરી મૂરખતા ના ગઈરે, ભૂદયો ભૂદયો શિરન પેઆનમે. જ
ન તેરી. ટેક.

આપકું ભૂદયો નિજ જાપકું ભૂદયોરે, સમજ્યો નહિ ગુરૂ સાનમે.
જન તેરી. ૧

ભૂલે ગુરૂકું પૂછન જાવેરે, મંત્ર કહત તેરે કાનમે. જન તેરી. ૨
કાનમે કહ્યો પુનિ જાનમે નાચોરે. ઇશમતાયો અશમાનમે. જન.૩
છોટમ સોહું કહત પોકારી, પ્રકટ પ્રભુ એહિ ધ્યાનમે. જન તેરી ૪

ધ્યારા દેસી મિલે તો દિવડી કહુંરે, મેતો પોલી કહું કહા આનસે.
ધ્યારા દેસી. ટેક

પરદેસી મેરી ખાત ન ખુઝેરે, કહા ખક મરિયે અજાનસે. ધ્યારા દેસી ૧
દેસી હમારા દિલકી જાનેયે, ધ્યારા લગે મોએ પ્રાનસે. ધ્યારા દેસી ૨
દેસી મિના દિલ દિલગિર મેરોરે; ખાત કરું કહો કાનસે. ધ્યારા ૩
છોટમ જો કોઈ જુગમે પાવેરે, સમજે ગુરૂકી સાનસે. ધ્યારા દેસી ૪

ખંસી ખાલ ગગન તો ગરજ રહ્યારે, લાગી લાગી સુરન મેરી ધ્યા
નમે. ખંસી મા ટેક

અંદાસુરજ દોહ ચલત ધિરાંનેરે, મન મોહ્યો પરમ ગુરૂ સાનમે. ખંસી ૧
તક તક વીર પતાલકું સાંધ્યો રે, જ્યય લગ્યો અશમાનમે. ખંસી ૨
છોટમ સહજ સ્વરૂપ પ્રહ્મકોરે, પાયો પાયો શુભ ગએહિ સાનમે ખં ૩

રાગ હુમરી ૨

પિયાસે પ્રીતિ લગી, મેરી ઓરપર નજર ન જાય. ટેક.

કમલ રવીંદ્રી પ્રીતિસે રે, અસ્ત ભયે કુમલાય;	પિયા ૧
સોળ કળા ઉગે સસો, તોય આપ ન દેખે તાય.	
શુક્તી સ્વાતી પિંદુકું રે, લેત અધરસે ધાય;	પિં ૨
સાગર જલ પીવે નહિ, તખ સુકતાફળ હો જાય.	
પ્રીતિ ચંદ્ર ચકોરકીરે, દેખે સુરત લગાય;	પિં ૩
અમૃત આવે ચંચુમેરે, જલતી અગનકું ખાય.	
પ્રીતિ ખપૈયા મેઘકીરે, ઓર નીર ન ચઢાય;	પિં ૪
પડયા ભૂમિસો ના પીએરે, ગગન ધાર ગટકાય.	
મણિધરકું પ્રિય મોરલીરે, મૃગ વીણા મુણી ધાય;	પિં ૫
આપા દેવે ઓરકું રે, દેહ ગેહ વિસરાય.	
પાણી પ્યારા મીનકું રે, વિધુરત ઇવડા જાય;	પિં ૬
પયમે પીડા ના મિઠેરે, સાગર સલિલ સરાય.	
મોર ગગન ધન દેખકેરે, પિંડ પિંડ કરત પોકાર;	પિં ૭
દુઃખ ગિને નહી દેહકેરે, ઇચ્છત પર ઉપકાર.	
ભમર કમલકી પ્રીતિસેરે, રહત સદા લોભાય;	પિં ૮
ચંપાવનકું ના ચહેરે, મહા મકરંદ સરાય.	
પિયા પિયા સખડો કહેરે, ગાન તાનમે ગાય;	પિં ૯
જિને પાયા અપના પિય, વાકે નેન બેન પલટાય.	
નેનાંસે ન્યારા નહીરે, સાસ ઉસાસ સરાય;	પિં ૧૦
છોટમ સદગુરુ જો મિલે, સોઈ પિયા દેતે દરસાય.	

ફકીરી લે શિરે કોઈ પિયારે, મિલનકે કાજ. રેડ
 સીસ જટા નખ ધારકેરે, અંગ વિભૂતી લગાય;
 આસન અચલ દહાયકેરે, બેઠત ધુણી ધંકાય. ૫કીં ૧
 કાયક મુંડ મુંડાય કેરે, ભયુવા ભેખ ખનાય;

નગરીને ન્યારા રહેરે, ભીખ માગકે ખાય.	૫કી૦ ૨
કાયક કેશ ખેચાયકેરે, કરત ગરમ જલપાન;	
એક જુઠા સખ ભખેરે, મલિન ફિરે જયું સ્વાન.	૫કી૦ ૩
કાયક જંગમ હોયકેરે, ઘર ઘર ઘંટ ખજાય;	
સેલી સિંગી કાયકું રે, શિરતા કન શ્રાય.	૬કી૦ ૪
દેખા દેખી સખ કરેરે, મન કલ્પિત આચાર;	
પિયાદભસે ના મિલેરે, મિલત મિટ આહાર.	૫કી૦ ૫
પ્રભુ આરાધે પ્રેમકેરે, શુદ્ધ કરે મન કાય;	
છોટમ દલ તજ સહીરે, પિયા મિલત હે તાય	૬કી૦ ૬

ઘોળારાગ.

સદગુર સખદે જોયું જાગી, મોહ નિદ્રાને ત્યાગીરે;	
મોહ નિદ્રાને ત્યાગીરે, શ્રમણા તો ભાગી સર્વે મનતણીરે.	૧
લોક ત્રયનાં તિમિર ટળિયાં, ઘેન પળાયું જાય;	
ઘેન પળાયું જાયરે, શન્ય મંડલમાં ઉગ્યો સાચો દિનમણીરે.	૨
સ્થાવર જંગમ થયું સચેતન, પશુ પંખી નરનારીરે;	
પશુપંખી નરનારીરે, સન્યાસી સંસારી સુમરે હરિહરીરે.	૩
સિદ્ધ બુદ્ધ ને જોગી ભોગી, પંડિત પુરાણીરે,	
પંડિત પુરાણીરે, આપઆપણાં સાધન સાધે પ્રી પ્રીરે.	૪
કાલ નિશાનો ડર નહિ જને, એવા વિરલા સંતરે;	
એવા વિરલા સંતરે, આઘ મધ્યને અંતે એકજ આતમારે.	૫
છોટમ એમ વરણવે વાણી, કૃણુ કૃપાએ જાણીરે;	
કૃણુકૃપાએ જાણીરે, શબ્દ તણી સમસ્યા એ નાવે વાતમારે.	૫

હરિનો મારગછેશ્વરાનો નહિ, કાયરનું કામજેને, એ રાગનાં ધ્યાન
 બરમે ભૂલ્યા, તે નર ભટકે, ઠરી ન યેઠા, ઠામે જ્ઞેને; ૧
 મન વાણીનું, મૂળ વિચારે, તે પૂરણપદ, પામે જ્ઞેને.
 પૂરણ કેરો, પ્રભા ન દૂરે, અર્ગાણત અંડ રચાય જ્ઞેને;
 જમ ખોજથી, વૃક્ષ ખનેછે, એ અદ્ભુત મહિમાય જ્ઞેને. ૨
 આણુને આદે, અખિલ જીવના, સરજે સગળા, ધાટ જ્ઞેને;
 એવા કત્તી, ને ઓળખાવે, ગુરૂ કરવા તે, માટે જ્ઞેને. ૩
 એ પદના જે, હોય અજાણ્યા, તેથી ન સરે, કામ જ્ઞેને;
 વૈદ ઔષધી, જ્ઞે નવ જાણે, કચમ કરશે, આરામજ્ઞેને. ૪
 ઔષધ કેરું, નામ સમરતાં, જનનાં દુખ ના, જાય જ્ઞેને;
 હોય સજીવન, મૂળા સાચી, તે ખાવે સુખ, થાય જ્ઞેને. ૫
 એમ વિચારો, તત્વ ઓલખો, સદગુરૂ કરજે સાચા જ્ઞેને;
 હુંગી દેખી, જ્ઞે ધુતાશો, તેથી રહેશો, કાચા જ્ઞેને. ૬
 કાચા રહિને, કુકરમ કરશો, જશો જમને, હાથે જ્ઞેને;
 કંઠીવાળા, કોરે રહેશે, કાય ન આવે, સાથે જ્ઞેને. ૭
 શાની ગુરૂને, શરણે રહિને, કરજે તત્વ વિચાર જ્ઞેને;
 છોટમ સરજજ, હાર ભજીને, સુખથી પામો, પાર જ્ઞેને. ૮

સમ નહી તે, ધર્મજ્ઞ શાંનો, દયા વિના શું, દાન જ્ઞેને;
 મન વશ નહિ તે, તપ પણ શાંનું, શીલ વિના શું, સ્નાન જ્ઞેને. ૧
 ભાવ વિના તે, ભક્તી શાંની, ભક્તિ વિના શું, જ્ઞાન જ્ઞેને;
 પ્રીતિ હોય તો, પડદો શાનો, ધર્મ વિના શું, ધ્યાન જ્ઞેને. ૨
 સદગુણ નહિ તે, સાધુ શાંનો, તૃણા ત્યાં શો, ત્યાગ જ્ઞેને;
 જ્ઞાન વિના તે, સુર જન શાંનો, કંઠ વિના શો, રાગ જ્ઞેને. ૩
 પ્રાણ રહી તે, અનુભવ શાનો, સાચો ન મળે, શોધ જ્ઞેને;

ધર્મ પ્રદક્ષી, કથા ન જાણે, તેને શાંતો, યોધ જોને.	૪
પ્રતાપ નહિ તે, પ્રભુતા શાંતી, સિદ્ધિ વિના શો, સિદ્ધિ જોને;	
દેવત નહિ તે, દેવજ શાંતો, રાંકપણે શી, રિદ્ધિ જોને.	૫
વિનય વિના, તે વિદ્યા શાંતી, દાન વિના શો, દાન જોને;	
નાર વિના તે, નવાણુ શાનું, ધણી વિના શું ધામ જોને.	૬
કષ્ટ કવે ને, કર્વજન શાનો, શૌર્ય વિના શો, શુરો જોને;	
સાચ જીવનો, કરે નિવેડો, તે તો પાંડિત, પૂરો જોને.	૭
સવે ગામિની, સતી ન કહિયે, લક્ષ્ય વિનાશી, ટેક જોને;	
સાચ જૂઠની, કિન્નત ન કરે, છળમાં પડિયા, છોક જોને.	૮
સાચા પ્રભુને, જે નવ શોધે, તે નર કહિયેડુંકાચા જોને;	
કાંડે છોટમ, નિર્ધાર કરીને, વેદ તણી એ, વાચા જોને.	૯

સુરજનો ગુણ, શ્રેષ્ઠ સકળથી, ગ્રહે તે શાંતી, જાન જોને;	
સાર સુકત રસ, ખેંચી લેધને, પોખે કસી, ખર્ચન્ય જોને.	૧
શાંતી ગુણ, સંવેના લેધને, વિમલો કરે, વિચાર જોને;	
વાણી દારાએ વળિ વરસે, સુખ પામે સંસાર જોને.	૨
મધ થકી તો, ઉગી નિકળે, અવનીના અંધુર જોને;	
વાણી સુણતાં, જિહ્વાસુની, પુદ્ગિનું, હોય જોર જોને.	૩
તરવર કરા, મધુર પ્રગોથી, ભાગે સહુની, ભૂખ જોને;	
પુદ્ગીના ધર્માદિક ફળથી, આપે અક્ષય, સુખ જોને.	૪
સુરજથી તો, શીત ન વ્યાપે, ઉગ્રડે સહુનાં, નેણુ જોને;	
શાન થકી તો, ભવભય ભાગે, બોલે ઉત્તમ, વેણુ જોને.	૫
અર્ક થકી, અંધાર નાસે, ભાસે સારા, સાર જોને;	
શાને પાતક, નાવે પાસે, પામે ભવનો, પાર જોને.	૬
સૂરજ સાક્ષી, રૂપે રહેવે, નમ માંહે નિર્ધાર જોને;	

છોટમ શાની, સોહં રૂપે, રહે પરાની, પાર જોને.

૭

ઓ અપરાધી, પામર પ્રાણી, આવડો શી, અહંકાર જોને;
જોને તારે જન્મ મરણનો, માથે મોઠો, માર જોને.

૧

અડરથકો શું, કરે અનીતી, અધટિત કર્મ, અધાર જોને;
ભુવન પતીની, ન ધરે ભીતી, ચાલે અવળો, ચાર જોને.

૨

અંતર માંહે, ભરી અવિધા, ભુંડી દંટે, ભાળે જોને;
નારાયણનું નુર સર્વમાં, તે નજરે ના, ન્યાળે જોને.

૩

પરનિંદા પર, પંચ કરીને, પામર સહુને, પીડે જોને;
ફૂડ કપટને, છળ નવ છુટે, અધમ અધટતું, હિંડે જોને.

૪

ધર્મ તણો તો, મર્મ ન જાણે, પૂજે છે, પાપાંડ જોને;
દુર્ગુણ તારા, દિલથી ન છુટે, જડશે જમના, દંડ જોને.

૫

જણે સગળું, જગત રચ્યું છે, તે પ્રભુને નવ, પ્રીછે જોને;
અન્ય જીવને, દુઃખ ઊપજાવી, આપે સુખને, ઇચ્છે જોને.

૬

વેદ તણી, મરજાદા મૂકી, મત ખેંચેછે, મૂઢ જોને;
ઉપરથી તો રહે ઉજળા, મણા ધાતકી ધુડ જોને.

૭

જા જાણે તો જાણી લેજે, સાચે રાચે, શામ જોને;
છોટમના, સ્વાર્મીને સમરો, સરસી સધળાં કામ જોને.

૮

અનિરૂધ્ધની ઘોડલી, એ રાગનાં ધોળ ૭.

જોણે પકડયો છે નીતીનો પંથ, સદા સુખ તેહને;

ગુણ ગાય ધણા ધણા ગ્રંથ, આપે જસ એહને. રેક.

સોળ કળાએ શોભતોરે, જોવો પૂતમનો ચંદ;

શીતલકારી સર્વનેરે, આપે અખિલ જીવોને આનંદ. સદા ૧

આંખમાં અમૃત ભર્યું રે, દીસે પરમ દયાળ;

પરઉપકારી પૂરપતીરે, વાઘે સગળે કીર્તિ વિશાળ. સદા ૨
 ભકિત મુકિતની જીવિત જાણે, વળી જાણે પરમ વિવેક;
 વિમળ વચન ઉચારતાંરે, યાજે દુર્ગુણ દોષ અનેક. સદા ૩
 નરનારી કે નરપતીરે, નીતી નિપૂણ જે હોય;
 અમર કીરતી એહનીરે, જેજેકાર કરે સહુ કોય. સદા ૪
 કૃપા ધણી કતારનીરે, જેના ઉપર હોય;
 નીતી નિવાળે તેહનેરે, તેને પાપ ન પરશે કોય. સદા ૫
 સકળ તરમાં શોભતુંરે, ચંદનનું તર સાર;
 નીતિ વાળા નર તે સમારે, તેના સજ્જ થરયા અવતાર. સદા ૬
 આલોકે જસે ઉજળોરે, પરલોકે મળે માન;
 નીતિવાળા નરને સદારે; ભેડે ભાવ ધરી ભગવાન. સદા ૭
 નીતિ હોય નરને વિષેરે, તેમાં શાન નિવાસ;
 જન છોટમ તેને રહેરે, ભાસે પૂરણ પ્રહ્લ પ્રકાર. સદા ૮

હેતે સમરી લે સરજન હાર, ભમે શીઠ ભૂલ્યમાં;
 સુખ સપના સમુ નિરધાર, ફોગલ જોઈ કુલ્યમાં. રેક
 ક્ષણિક ખેલ ખરેખરોરે, જોતાં જોતાં જાય; ભમે ૧
 મરણ મહામળવંતછેરે, દૃઢ માત્ર અદ્રઢ થાય. ભમે ૨
 એ વેળાની આપદારે, જોતાં ઉપજે ત્રાસ;
 આધાં કોણ આવી શકેરે, એક પ્રભુ વિના તારો પાસ. ભમે ૩
 સુન દારા કે સંતતીરે, કશુ ન આવે કામ;
 પરવશ પડશે પ્રાણીયારે, મૂકી જશે ધરા ધન ધામ. ભમે ૪
 જોમન ધનના જોરમાંરે, અનીતિ ન કરે લગાર;
 દીલાં તે દોલ વાગશેરે, પછી છેક થશે તન છાર. ભમે ૫
 કાલકરાલના વેગમાંરે, જોને અહરનિશ જાય;

અગણિત જન તન ઉપજે, ક્ષણ ક્ષણમાં સકલને ખાય. ભમે ૦ ૫
 હોય તારા હાથમાં રે, જ્યાં સુધી સહુ સાજ;
 માં સુધી આજસ પરહરી રે, કાંઈ કરિ લેને ઉત્તમ કાજ. ભમે ૦ ૬
 આશા અંધારાં ઉલેચતાં રે, સુખે ન સુતો જન;
 કોટિક જુગ વીતી ગયા રે, તોય બેઠ્યા નહી ભગવંત. ભમે ૦ ૭
 આચારજ કરણા કરે રે, આપે શુદ્ધ વિચાર;
 જન છોટમ પ્રભૂને ભજી રે, તેનો સુખથી પામે ભવપાર. ભમે ૦ ૮

જેજે અખિલ જગત કરનાર, અખંડ બ્રહ્મની આરતી;
 જસ યોલેછે નિગમ અપાર, ભણે વળી ભારતી. ટેક.
 મોટો મહિમા વિશ્વમાં રે, સૂજન શકતીવંત;
 અજર અમર અછેદ છેરે, ભય ભંજન શ્રીભગવંત. અખંડ ૦ ૧
 શીતલ કોટિક સોમથીરે, કોટિક ભાનુ પ્રકાશ;
 અગણિત અજ હરિહર થકી રે, કરે હૃદભવ પાલન નાશ. અખંડ ૦ ૨
 કોટિક તીરથોના થકી રે, પાવન પરમ સુખણ;
 ગુણનિધિ કોટિ ગણેશથીરે, મહા મંગલ ગુણની ખાણ. અખંડ ૦ ૩
 કામધેનું અનંતથી રે, પૂરે સકલ મન કામ;
 પોષક કોટી પર્ણ-યથી રે, સુખદાયક ગુણ અભિરામ. અખંડ ૦ ૪
 દઢ બહુ ધરણી ધર થકીરે, અંડ અખિલ ધરનાર;
 ગંભીર સાગર કોટિથીરે, નભ કોટિથી આપ અપાર. અખંડ ૦ ૫
 ક્ષમા અગણિત ક્ષિતી થકીરે, મારતથી ખળવંત;
 દુસ્તર કોટિક કાળથીરે, અતિ અકલિત રૂપ અનંત. અખંડ ૦ ૬
 ઉપમા રહિત અનંત ધન્યર, આતુર જીવ નિવાસ;
 જન છોટમ એવા પ્રભૂરે, જેને નામે છુટે ભવપાર. અખંડ ૦ ૭

મને મળિયા શ્રીગુરુ કૃપાલ, અલખ લક્ષ આપીઓ;
 જોણે દરસાવી દીન દયાળ, અમર કરી થાપીઓ. દેક.
 સાધકને જયમ સિદ્ધ આજે, અંજન ખુટી કોય;
 તે એક આસન પર રહ્યારે, સહુ સંપટીનું કૌતુક જોય. અલખ ૧
 ત્રક્ષ રહ્યું જમ ખીજમારે, એમ કારજ કારણ માંય;
 કર્તા અલગો સર્વથી રે. ત્યાંથી જય ન આવે કાંય. અલખ ૨
 જે પદ કુર્લભ દેવનેરે, શિવ સનકાદિક ધ્યાય;
 સદગુર શબ્દ વિચારતારે, જે પરોક્ષ તે પ્રત્યક્ષ જણાય. અલખ ૩
 દૂરનું સર્વ નજીક ભાસે, દુરખિન નળિકા જંત્ર;
 અખિલ જગત એક તત્ત્વમારે, એવો સદગુરનો મહામંત્ર. અલખ ૪
 પેચ પરાની પારનોરે સમજે કોય સુખાણ;
 જડ દરશી જાણે નહીરે, જે પકડી રહ્યું કોણ પ્રાણ. અલખ ૫
 જપ તપ જોગ ઉપાસતારે, આત્મા તો ન જણાય;
 છોટમ નિજ જગૃત વિનારે, સહુ સ્વમ સમાન ગણાય. અલખ ૬

સાચા સદગુર કહિયે સોય, જાગૃત કરે જંતને;
 સહુ તત્ત્વોથી પાડીને ભિન્ન, કહે ભગવતને. દેક.
 નિદ્રા અવિદ્યા પંચ પર્વા, એ ઘેન માયાનું ધોર;
 શોક મોહ મુપનાં ધણારે, તેમાં ભોગવે કબ્લ કડોર. જાગૃત. ૧
 ગુરનું જ્ઞાન વિચારે મનમાં, સમજ થાય સચેત;
 આત્મા સૂજે આપણારે, વાઘે પરમાત્મ શું હેત. જાગૃત. ૨
 ગુણાતીત ગુણમાં દેખાડે, ઈંદુ જયમ જળ માંય;
 પૂર્ણ પદને પ્રીછવેરે, નહિ દિવસને રજની જાંય. જાગૃત ૩
 સ્યુળ સૂક્ષ્મને કારણ કહિયે, મહા કારણ જે દેહ;
 તત્ત્વ ગણાવે તેહનારે, રજ માત્ર ન રાખે સંદેહ. જાગૃત ૪

જાગૃત સ્વપ્ન સસોપતીરે, તુર્ધાવસ્થા થાય;
 સ્થાન માન તેના લહેરે, તેથી સાક્ષી અલગ જણાય. જાગૃત ૫
 દેવ સકલ રહે દેહમાં તેનો, જેજે હામે વાસ;
 કારણ કારણ પ્રીછવેરે, કરી તત્વોનો અકલ તપાસ. જાગૃત ૬
 પરાપશ્યતી મધ્વમારે, વૈખરી ઉપજે વાણુ;
 અક્ષર પાવન એહમારે, તેની ગુણો પતાવે જાણુ. જાગૃત ૭
 અજ્ઞપા જ્યાંથી ઉપજેરે, જ્યાંથી ઉઠે મન;
 તત્ત્વ મસિ પદ તે સદારે, અથે જાણી લહે ચિદધ્વન. જાગૃત ૮
 નિજ આત્મને ઓળખીરે, લહે જગ કરતાર;
 છોટમ સાચા ગુર મળેરે, તેનો સુકળ થાય અવતાર. જા. ૯

નવ અંતર થાય હઠેલ, શાની શદ્ગુરે વિના.
 ખોટો જાણે નહીં જવ ખેલ, ન થાય ઊપાસના. ટેક
 સાડા ત્રણ મધ્ય સૂન કુંભારુ, તેના હાથ ન લીધો તાર;
 શું કરે ખુદિ ખાપદીરે, જેના ઘટમાં મણિ અંધકાર. શાની ૧
 તે અંધારાં હલેચતારે, ખીળ અનેક ઉપાય;
 અનુભવ અર્ક હુણા વિનારે, કોઈ કાળે તે અજાણુ ન થાય. શાની ૨
 ક્યાં થકી છવ આવિએરે, પિંડ મધ્યે ક્યાં વાસ;
 પિંડ પડયા પછી ક્યાં જરીરે, તેના કોચે ન કીધો તપાસ. શાની ૩
 એમ વિચાર વિના ગચારે, હાણા ધસતા હાથ;
 શદ્ગુરે લક્ષ લહ્યા વિનારે, કેમ મળશે ત્રિશુવનનાથ. શાની ૪
 ત્યાં ન શીટે તોય વિન જુખ, ભોજન વિન નવ જાય;
 ગુર વિના હરી નવ મળેરે, જો કરીએ કોથી ઊપાય. શાની ૫
 ઘોડા માંડી ઘણુ કહ્યું પાણુ, કોય ન ખેત ખાટ;
 છોટમ સજ્જન સમજારે, બમે દુરજન ખારે વાટ. શાની ૬

જેને ઉગ્રોછે અનુભવ અર્ક, એવા ઠોઠ અનુભવી;
 તમ રૂપી શમ્યાછે વિતર્ક, કથન શું એ કરી. ટેક.
 અનુભવ અર્ક ઉદે હવો તે, જાણે સારાસાર;
 સર્વે તત્ત્વ તપાસનાં, જેને ઉપજ્યોછે વિમળ વિચાર. એવા ૧
 ન્યુન્યાધિક તે ન્યાય કેછે, નિદે નહિ લવલેરા;
 તત્ત્વ ગણાવે ત્રિલોકનાંરે, એવા અનુભવિયાંના દેશ. એવા ૨
 શબ્દ ઉચારે શબ્દજમાં, તેની સાક્ષી પુરે મંથ;
 પરમેશ્વરને પામવારે, પોતે પ્રકટ બતાવે પથ. એવા ૩
 સ્વારથ તેનો એટલોરે, મુમુક્ષુ મોક્ષ જ્યય;
 અધમ અવિદ્યા નિવારવારે, ઘણા ગ્રંથ કરી ગુણ ગાય. એવા. ૪
 પૂર્ણ પૂણ્ય હોય પાછલાં, બહુ જપ તપ થત ને ધન;
 અનુભવી જન એને મળેરે, આગ્રે દક્ષ અભિજ્ઞ જ્ઞાન. એવા ૫
 બધે લોચન સર્વનેરે, સુશીને અધિકુ એક
 ધારમીક દશ લોચનોરે, અનુભવિને તો એક જાને. એવા ૬
 ધર્મ દ્રગ વિન આંધળા તે વેશ દેખીને જાણે,
 શબ્દ ન પરમે સંતનારે, તેને અધમ જાણે તેમ જાણે. એવા ૭
 હૃદયરત્ન આપ્યું બપોને, આપકે એકાર;
 છોટમ એવા પુરુષોરે, અધમ અધનીરે અવતાર. એવા ૮

પાઠા ૧૫

અશની દ્રુપદી તે અવધી રહે, નિજ કંકડાં ખાણી પૂડ કરી છે;
 રાર ર સંધીમાં મિલી, મળી છે તેમ, અટલી રહે છે કાળનારે. ૧
 અટકણુ તે અશન હોવા, અગ્નિ તે શુક નાથિકાને ન્યાય;
 પિંડ પાંજરામાં પડતો, જાણે તો, એણે માયાના જાળમાંરે. ૨
 આત્મ અહગ મૂઢી થયો એનો, ઈશી શરીર સંગે જડ જવા;
 અશન અહગ મૂઢી થયો એનો, ઈશી શરીર સંગે જડ જવા;

કરતા પ્રજુને ન જાણે જ કેવો, તો દુરતો ચોગરી ચઢેડરે. ૩
 કાળ કૃષી જીવ ખીજે કહાવે, ચારે ખાણમાં લઈને વાવે;
 પરમ ગુરૂવિન કાણુ છોડાવે, જ પ્રિયરિ પાતું નવ પડેરે. ૪
 અશ વિશેષ કર્યા કર્તાએ, તે સહુ જીવ નાણુ ગુરૂ થાણે;
 એક એકથી અધિક કહેવાય તો, અનુભવ નહીં એ અનુભવીરે. ૫
 એ બેને તો કહ્યા છેરે એરા, જવાલા નિજ જાણી લેય જોતા;
 વિષય વિકાસમાં ખુણે છે તેવાતે, જવાલા સહિતો કહુ કહીરે. ૬
 પરમ ભક્ત મોટા જીગમાંહી, વિષય વિકાસમાં ખુણે નહી;
 મહા જવાલા સમ અનુભવ જયાંહીને, જનકે પુત્રુ અનુભવસાગરે. ૭
 અનુભવ ઉપ્ર અખંડિતજવાલા, સર્વ ભમે નહીં અનુભવ વિશાળા;
 જીવ અનંતને તારવા વાળા તો, પ્રકટ ગુરૂની પાસે જાયરે. ૮
 તેને સરણુ જશે જન જયા રે, અંશની પીડા રહ્યો આરે;
 નિજ કર્તા દરસે તે વારેતો, તન અને સેવા તેકરે. ૯
 આવરણુ ટાળી અભયપદ આપે, અંશને અંસીમાંહે લેઈ થાપે;
 કાટિ જન્મનાં ખંધન કાપે તો, જો ખપ હોય જહનેરે. ૧૦
 અનુભવી અનુભવ નેત્ર ઉપાડે, ધાર અસાન નિદ્રાથી જગાડે;
 દિવ્ય દિવાકરુ પ્રકટ દેખાડે તો, અભિનવું સુખ આપે ધાણુરે. ૧૧
 તે ગુરૂની સાથે લહે લાગે, સ્વસ્વરૂપ ભગૃત થઈ જાગે;
 જન છોટમ ભવનો ભય ભાગેતો, ખંધન છુટે તે તણુરે. ૧૨

કંકુ છાંટી કંકેનરી માકલી, એ રાગનાં ઘાળ. ૩
 હરે શુરે ઉધેછે અસાનમાં, આવો અવસર એજે જાય;
 વળતી તે શું થાય, જાગી જોને જીવડા. ૪
 હરે જોખન તારૂં રેશે જતું, કાળા શીટશે સગળા કરા, વરવો થારો
 વેશ. જ. ૨

૧૫૨

છરે દંતનો અંત જો આવશે, ઢીલાં વાગસે તન ઠેરાં ઢોળ, યો
 લાશે અર્ધાં યોલ. જા. ૩
 છરે આંખનું તેજ ઓધું થશે, કર્મે કાને પડે જોને ધાક, યોલાવે
 દેઈ હાક. જા. ૪
 છરે હાથ હેઠે દેઈ ઉઠશે, એમ કરતાં તે પગ અકડાય, ઝડપ ન
 ઉઠાય. જા. ૫
 છરે જોર જરાનું જોઈ ક્યો, જાતો રેશે જવાનીનો રંગ, કરે
 કટિ ભંગ. જા. ૬
 છરે એવી વેળાનીરે આપદા, ત્રાહિ ત્રાહિ જીવનના નાય, ઝાલે ઠા
 જી હાથ. જા. ૭
 છરે તેરે વેળાએ સગાં તાહરાં, રેશે ક્યાંથી પાસે દિન રોત્ત, જ
 જર થશે જા.ત્ય જા. ૮
 છરે તારો તમાસો તેવે સમે, કરશે વનિતા સહિત ઉપહાસ, ન
 વે પુત્ર પાસ. જા. ૯
 છરે એવે સમે તારા અંગનો, કેવો પાલશે શૌચઆચાર, વિવેક
 વિચાર. જા. ૧૦
 છરે તે સમે સાધન શું થશે, નહિ કહેવાય શામ ઠેરામ, ન લેવા
 થ નામ. જા. ૧૧
 છરે એવું વિચારીનેકુઆજથી, પાણી પેહેલી ખાંધી લેને પાળ, સુ
 ધર્મ સાંભાળ. જા. ૧૨
 છરે સત સંમ સારોને સતકથા, તેથી સમજી લે તત્ત્વ વિચાર, જ
 ગર્કાર. જા. ૧૩
 છરે કૂડકપટ છળછાંડિએ, પરનિંદા પ્રપંચ ને દ્રોહ, માયામદમોહ. જા.
 છરે નારિતક ભાવ ન રાખવો, ભજો એક ખરો ભગવાન, સુષ્ટિ
 અનુમાન. જા. ૧૪

કારીગર વિના કારજ ન નીપજે, સોની વિના નવ હોય સોના ધા
 ટ, વણકર વિના પાટ. જા. ૧૬
 જરે જગત કરેહું જગદીરાનું, એમ નિશ્ચે જાણો નિવાર, છ સ
 રજનહાર. જા. ૧૭
 જરે એવા પ્રભુને આશરે, રહિયે રાખીને વિશ્વાસ, થાયે દુખ
 નાશ. જા. ૧૮
 જરે ભક્તિ તે સ્વાધ્યા ભાવથી, કરિયે મૂકને મનના વિકાર, તારે
 સંસાર. જા. ૧૯
 જન છોટમ પૂરણુ પ્રહ્લને, એની ભક્તિનો અધિક પ્રતાપ, કરે ધુ
 ના માપ. જા. ૨૦

જરે સંસાર સાગર જાણવો, એમાં મોહ માયા ખડુ નીર, છે
 શોક સમીર. ઉધારી લે આતમા. ૧ ટેક
 જરે તૃણા તરંગો અતીવ્રણા, ખડુ સંકલ્પ લહરી કલોલ, હરખ-
 ના હિલોલ. ઉ. ૨
 જરે જ્ઞાંતી રૂપી ભમરા વળે, ખડુ વાસના ખુદ ખુદ થાય, કુલ્યા
 કુટી જાય. ઉ. ૩
 ફાકટ ઈચ્છા તે કીણ વળે ધણાં, વિષ જાણિયે વિષય વિકાર, ઇ
 વૈ રૂપી ખાર. ઉ. ૪
 જલ જંતુ દીસે ખડુ જાતના, મદમાન આદે મહા મછ, કામાદિક
 કછ. ઉ. ૫
 ધણા અર્વરૂપી મહુગ્રાહછે, લોભઆદે તિમિ ગિલ ત્યાંય, મળે પલમાંય
 જી. ૬
 પ્રભુ પરમ કૃપ છુએ પ્રીત્ય, દીધો તુજને રૂડો નરદેહ, તરવા ભવ
 તેહ ઉ. ૭

અતિ દુર્લભ છે સદુદેવને, સદુ સુકૃત સાધન ધામ, કરવાશુભ કામ. ઉ. ૮
 નરદેહ અનોપમ નાવજે, જેને સદગુરુ છે કર્ણગાર, રૂરે ભવ પાર. ઉ. ૯
 સુધા વાયુ કૃપા શ્રી હરિ તણી. સદા જનની કરે છે સહાય, ત્રિભુ
 વન રાય. ઉ. ૧૦

એવો સંજોગ પામી સંસારમાં, બોલે નરદેહ રૂપિયું નાવ, પ્રરી
 નાવે દાવ. ઉ. ૧૧

એવા આતમ ધાતી અભાગીયા, નવ રાખે હરી સાથે હેત, તે અધ
 મ અચેત. ઉ. ૧૨

ચિત વૃત્તી સુકાન સંભાળીએ, ધ્રુવ તારો તે બ્રહ્મનું ધ્યાન, લક્ષી
 ગુરુ જ્ઞાન. ઉ. ૧૩

કહે છોટમ આપ બેદારીએ, રાખી પ્રભુમાં નિરંતર લક્ષ, તથા
 સદુ પક્ષ. ૧૪

છરે સાર ભક્તું છે સંસારમાં, હોય નીતી નિષુણ્ણ નર નાર, સુત
 ત્વ વિચાર, જીવક ધન તેહનું. ૧

સમ્પરીલ ક્ષમા ગુણ શોભતા, દયા દાન વિચાર વિવેક, ધર્મ દહ
 કેક. જીવક. ૨

સદ વિદ્યા કળા ગુણ ચાતુરી, ઉગ્ર અનુભવ આતમ લક્ષ, તજ સ
 હુ પક્ષ. જીવક. ૩

ગુરુ ભક્તીને સજ્જન સંગતી, સદશાસ્ત્રને જોગ અભ્યાસ, આનં
 દ નિવાસ. જી. ૪

રૂપીય સૂક્ષ્મ કારણ પરહરી, મહાકારણ ઉપર આપ, પરસે નહિ
 પાપ. જીવક. ૫

જણે લક્ષ્ય લઘો ઓંકારનો, નહિ અક્ષર બિંદુ ત્યાંય, વિભુ પદ
 માંય. જીવક. ૬

જન ઊગ્ર ભાગી એના જગતમાં, તેતો જાણો હરી તણા હંસ, ઇ
 શ્વર તણા અંશ. જીવં ૭
 જગ જગમ તીરથ જાણુવા, તેને મળતાં મનનો મલ જાય, કરે શુ
 ધ કાય. જીવં ૮
 વસે ભક્તી ભાગીરથી નેહમાં, ભલી જમતાં તે ભગવત ધર્મ, સમેત
 સુકર્મ. જીવં ૯
 પ્રહ્લ તનયા તે પ્રહ્લ દિવાંગણા, વસે વેણી તે પરમ વિજ્ઞાન, નિર
 તર ધ્યાન. જીવં ૧૦
 મહા ભાગ્યે એવા જન જો મળે, ટાળે તન મન કેરા વિકાર, તા
 રે સંસાર. જીવં ૧૧
 કહે છોટમ એવા સુજાણુનું, જાણો જગતમાં જીવ્યું પ્રમાણુ, કરે
 કલ્યાણ. જીવં ૧૨

એક રાગનાં ધોળ ૪

જીવ તણી જડતા ટળે સત સંગથી, હોય પૂરાયુ પ્રેમનું પાત્ર, સા
 ચા સતસંગથી.
 સદગુણ સગળા આવશે સતસંગથી, મટે મન થકી દુર્ગુણ માત્ર.
 સાચાં ૧

અંતર ચક્ષુ ઉઘડે સતસંગથી, મુજે તે થકી સાર અસાર, સાચાં
 રચુલ સુદ્ધિ માયાતજે સતસંગથી, જાણે આપ પરાની પાર. સાચાં ૨
 તત્ત્વ મસિપદ તે કહે સંત સંગથી, જાણે જીવ પ્રહ્લનો ભેદ; સાચાં
 પુરષોત્તમ પ્રભુ પામીએ સતસંગથી, જેનું રૂપ વખાણે વેદ. સાચાં ૩
 પ્રાંતી વેમ હોય વેગળા સતસંગથી, હરભોષને યોધ અગાધ; સાચાં
 કલેશ ટળે સહુ કર્મના સતસંગથી, મોહ માયા કરે નહિ બાધ. સાચાં ૪
 પાપ તાપ સહુ વામિએ સતસંગથી, મેહ માનસ રોગ અપાર. સાચાં

આઠે પોહોર આનંદમાં સતસંગથી, હરી સાથે રહે એકતાર સાચાં ૦ ૫
હંતે મળે હરિજનને સતસંગથી, કોટિ જન્મના પુણ્ય પ્રતાપ; સાચાં ૦
દોષ કોથ તેના બળે સતસંગથી, જરે ચૈતન પ્રહ્લનો જાપ. સાચાં ૦ ૬
જન્મ મરણ ભય ટાળિએ સતસંગથી, તેને ન્યુન રહે નહિ કયાં; સાચાં ૦
છોટમ મહાપદ પામિએ સતસંગથી, મળે ચૈતન સાગર માંય. સાચાં ૦ ૭

સાર જડે સદ્ગ્રથનો સતસંગમાં જગર્તુ જું ૩૫ જાણાય, બિલટ ધ
રી અંગમાં;
પાર જડે સહુ પથનો સતસંગમાં, એક ઈશ્વર નિશ્ચય થાય. ઉં ૧
તોલ જડે સહુ તત્વનો સતસંગમાં, ભાસે સ્થાવર જંગમ ભેદ; ઉલટ
લક્ષ લહે ચૈતનનો સતસંગમાં, સાચો સમજાએ સૂક્ષ્મ વેદ. ઉં ૨
સ્થુલ સૂક્ષ્મ દેહ જાણિયે સતસંગમાં, પછી કારણ દેહ જાણાય ઉં
મહાકારણ માયા લહે સતસંગમાં, પ્રભુ પરમ કારણ પરમાય. ઉં ૩
પરાપર્યંતીને મધ્યમાં સતસંગમાં, હોય વૈષ્ણવી વાણી વિલાસ. ઉં
અખિલ જીવનનો આત્મા સતસંગમાં, પોતે જાણે પોતાની પાસ ઉં ૪
આચારજ કડુણા કરે સતસંગમાં, પછી દરસાવે દિવ્ય સ્વરૂપ. બિલટ.
છોટમ સુખ પામે ધણુ સતસંગમાં, વાધે અનુભવ પરમ અનુપ. ઉં ૫

વૈરાટરૂપી દક્ષ છે, મન પંખીઆ, એનાં દશ વિધ ફેલ્યાં ડાળ; જોને
મન પંખીઆ.
ડાળે ડાળે તું ભમે મન પંખીઆ, નથી મૂળતણી સંભાળ. જોને ૦ ૧
મોહનો માળો તેં કર્યો મન પંખીઆ, આવી વળગી અવિદ્યા વેલ્ય. જો.
કાળ પારથી આવશે મન પંખીઆ, તારો ખોટો થશે સહુ ખેલ. જો. ૨
ઉડ ઉડ ચિદ આકાશમાં મન પંખીઆ, બિહાં કાળ તાણું નહિ જોર. જો.
જો પડશે ભવ પાશમાં મન પંખીઆ, તેને છુટી મહાદિક ચોર. જો ૩

ચેતી શકતો ચેતજ મન પંખીઆ, કરો હરિ ગુર સાથે હેત. જો
છોટમનો પ્રભુ જ લજે મન પંખીઆ, તેને તારે કુકુંબ સમેત. જો. ૪

કાયા છે તારી કારમી જોને જીવડા, અરે એનો તે શા ઇતમાર; જા
ગી જોને જીવડા.
વાયુનો જવો વંદેળિયો જોને જીવડા, ધુમે ધડી એક ગગનમોઝાર;
જાગી. ૫

અગ્નિ ધટા અતી શાભતી જોને જીવડા, એવો આયુષનો નિરધાર. જાગ
વેગ કરી સરિતા વહે જોને જીવડા, તેને વેરાતાં નહિ લાગે વાર. જાગીર
ફોકટ સુખ સંસારતું જોને જીવડા, જવો ઈંદ્ર ધનુષનો રંગ, જાગ
દામ દારાને દીકરા જોને જીવડા, અંતે કો નહિ આવે સંગ. જાગી. ૩
શમણાની સર્વે સાહખી જોને જીવડા, જાગી જોતાં જણાશે ફોકટ. ૪
ઈંદ્ર જાલ્ય સહુ ઇશની જોને જીવડા, મિથ્યા માનજે યોદ્ધે લોક. જાગ
મારી મારું શું કરી મરે, જોને જીવડા, નથા કાંચળ તારે હાથ.
અંતકાળે જશે એકલા જોને જીવડા, એક ધર્મજી આવશે સાથ. જા. ૫
પાસે રહે પરલોકમાં જોને જીવડા, તેની સાથે કરીલોની પ્રીત; જા.
છોટમ ભગવતને ભજે જોને જીવડા, હોય જગતમાં સગળે જીવ. જા. ૬

પ્રભાતરાગ. ૧

મોહ નિશા ગઈ સદગુર મળતાં, સમજણ સૂરજ ભારેતારે.
વિધવિધ વર્ણ વિહંગમ યોદ્ધા, પૂર્ણાનંદ પ્રકાશારે. મોહ. ૧
દેવતાણાં સહુ દ્વાર ઉઘડિયાં, અનહદ ડંકા વાગ્યારે.
દુર્ગુણ ચાર છપાયા દોદિશ, સદગુણ સંજન જાગ્યારે. મોહ. ૨
બોધ કમલ ખીલ્યાં પહુ રંગે, કલિમલ કુસુમ મિથ્યાયારે.
શીલ સંતોષ ક્ષમાદિક જાગ્યાં, જ્ઞાનગંગમાં નહાયારે. મોહ. ૩

પૂર્ણ પ્રકાશ સૂર્યનો પેખી, ગર્વ હિમાચલ ગળિયોરે.
છોટમ અનુભવ આંખ્ય ઉઘાડી, મહાપ્રભુજીને મળિયોરે. મોહ. ૪

પ્રભાતરાગ વેલાવલ

આ જીવ પ્રહ્લ ઉપાસના, તજવી નહિ તારે;
પ્રહ્લ ઉપાસન જે તજે; તેને કાણુ ફગારે, આ જીવ પ્રહ્લ. ૧
જેનો પ્રકાશ પડ્યા થઈ, જન ખોલે છે વાણી.
ખોદ્યામાં જે નથી આવતો, તેને પ્રહ્લ લો જાણી, આ જીવ પ્રહ્લ ૦૨
નાવે જે મનના વિચારમાં, જે વડે મન વિચારે.
પ્રહ્લ તેને તું જાણજે, એણે અનુસારે. આજીવ ૩
નેત્ર જીવે સહુ રૂપને, જેની સત્તા પામી.
નેત્રે જોયો નથી તે જતો, એવો અંતરજામી. આજીવ. ૪
શ્રવણ મુણે જેનાવડે, શબ્દ જેટલા આવે.
શ્રવણ તેને મુણી ના શકે, તેને પ્રહ્લ કહાવે. આજીવ. ૫
શ્વાસ લેતો નથી પ્રાણથી, અવિનાશી એવો.
શ્વાસ લેવાય છે જે વડે, પ્રહ્લ જાણીને તેવો. આજીવ. ૬
સરજેલી વસ્તુ જેટલી, નામ રૂપ વિજાતી.
તેનું ઉપાસન પરહરી, ભજે પ્રહ્લ સજાતી. આજીવ. ૭
વિજાતીમાં વિકારછે, તે માટે તનિયે.
છોટમ નિર્મલ પ્રહ્લછે, તેને ભાવે ભનિયે. આજીવ. ૮

પાર માસ (રામ સીતાજીના મહિનાનો)

જેને કારતકે અદભુત કામ, દીસે કરતા તણાં;
જેણે વ્યોમમાં અંડ તમામ, રચી રાખ્યાં ધણાં;
દીસે સગાં ગોળાકાર, પાર નહિ તે તણાં;

- ધરી રાખ્યાં વિશ્વાધાર, જેવો નિમ જેહનો. ૧
- હેરી જોતાં હેરિયામાંહિ, જેવા કણુ રજતણુ;
રૂડા રંગ જાણાએં ત્યાંહિ, પ્રદેશરતા ધણુ;
એમ અંડ અપાર અતોલ, પોલમાં પરવરે;
એક એકમાં રચના અપાર, રચીછે ઇશ્વરે. ૨
- કરી માગશરે મંડાણુ, રચી રૂડી મેદિની;
એતો પ્રત્યક્ષ છે પરમાણુ, ભરેલી ભેદની;
જમાં સરિતા સાગર વૃક્ષ, ગિરિવરછે ધણુ;
ભૂદી જીવ જાતિ ખડુ લક્ષ, રચ્યા દેહ તે તણુ. ૩
- ગુદા ખંડ દ્વિપોને દેશ, વેશ સહુ જૂજવા;
વાણી યોલે વિચિત્ર વિશેષ, અક્ષર લખે અવનતા;
ચાલે ચેતન થઈ નર નારી, ચર્મના પૂતળાં;
કરે પુરુષ પ્રકૃતિ વિહાર, રહે ભેળાં ભળ્યાં. ૪
- પોસ માસે પોષણુ કાજ, રચ્યો પર્વ-ચને;
કીધો સૃષ્ટિનો સગળો સાજ, રચ્યાં ખડુ વન-ચને;
કીધાં કારણુ રૂપી તત્ત્વ, મૂળ સહુ દેહના;
જૂત ઈન્દ્રિય દેવ મહત્ત્વ, તનુ ખને તેહના. ૫
- સહુ કારજનો કર્તાર, વસે આકાશમાં;
જેની શક્તિ અનંત અપાર, પ્રસારી પ્રકાશમાં;
જને પાડ્યાં જૂજવા નામ, કામ જોઈ તે તણાં;
કોએ કદમ્યાં ગુદાં ધાંમ, વિચિત્ર વદે ધણાં. ૬
- માથ માસે મોટો ખેલ, ભલો પરપ્રેમનો;
નથી જીવને કાંઈ હેઠલ, ખંધછે કર્મનો;
વદે ન્યાય વિશેષી વાદ, તર્ક કરતાં કહે;
ચાર તત્ત્વ છે આદિ અનાદિ, પરમ આણુ તે રહે. ૭

- પૃથ્વી જલ પાવક વાત, આણુ એ અવ્યક્ત છે;
 તેનો જોગ કરી સાક્ષાત, રચેલું વ્યક્ત છે.
 જ્યારે પરમાણુ વેરાય, સૃષ્ટિ લય થાયછે;
 જગ કર્તા કહેછે ન્યાય, અરૂપી સદાયછે. ૮
 જુવો ફાગણ ખેત્રે શગ, પુરુષ પ્રકૃતિ મળી;
 અન્યો અન્ય ધણો અપુરાગ, શકે કોણ તે કળી.
 જડ ચોવિસ તત્વ અનેક, અજાથી ઊપજે;
 રહે પુરુષ અકર્તા એક, આપે કાંઈ ના સજે. ૯
 એવું સાંખ્યતાણુ સિધાંત, શાંત થાય શોધતાં;
 ગુરુ ગમથી ભાંગે પ્રાંતિ, બુદ્ધિધને બાધતાં.
 કૂંદ્યો શગ ફના થઈ જાય, અરૂપી અજા રહે;
 રમે જુગ જુગ જુગલ સદાય, જાણે તે જન લહે. ૧૦
 ચેત્ર માસે માણસ ચિત્ત, ભમે સુખ કારણે;
 જને કરવી જોગની રીત, રહેવા દૃઢ ધારણે.
 નય રે સાધે આઠ અંગ, રંગ રડો રહે;
 છુટે મનથી માયા સંગ, દોષ સગળા દહે. ૧૧
 કહી પાતાં જલમાં પેર, પ્રાણને સાધવા;
 લહે પ્રહ્લાનંદની લહેર, અલખ આરાધવા.
 સારો સોહં સોહં થાય, જાપ જગદીશનો;
 એ છે મલવાનોજ ઉપાય, માયાના અધીશનો. ૧૨
 વર્ષશાખે વેદ વિભાગ, વ્યાસ મુનિયે કર્યો;
 ધર્મ પ્રભ મીમાંસા વિભાગ, સૂત્ર રચી ત્યાં ધર્યો.
 જોમનિપર આણી પ્રીતિ, આપી શ્રુતિ કર્મની;
 એણે બાંધીછે સુંદર રીતિ, વેદના ધર્મની. ૧૩
 કહે કર્મ કરો સહુ કેય, એજ રણ આપશે;

શુભ કર્મે સદા સુખ હોય, સ્વર્ગમાં થાપશે.
 ભણી વેદના વાક્ય સદાય, ધર્મ દત્તા ધરી;
 સારાં તે થકી સુકૃત થાય, મીમાંસાએ કરી. ૧૪
 જઠ માસે પદારથ જોડ, વ્યક્ત ને અવ્યક્તમાં;
 જન જાણી યથા છે વિદેહ, ભજા લખ્યા ભક્તમાં.
 અજ અવ્યય અક્ષર એક, વખાણે વેદમાં;
 તેણે સરજ્યાં ઇચ્છાથી અનેક, ભલાં દીશે ભેદમાં. ૧૫
 તેને જાણે તો ખવન જાય પ્રહોમય થાયડે;
 નવ જાણે ધરે ખડુ કાય. દુષ્ટી અથડાય છે.
 એવી વેદાંતે કહી પાત, સત જાણે સહી;
 થાય વેતા જગત વિખ્યાત, શ્રુતિ સુકિત લહી. ૧૬
 આરાડે અનુરાગ, ઇશમાં જે ધરે;
 અન્ય માંહિ કરે નહિ રાગ, દોષને પરહરે.
 પ્રભુ પ્રેમ વડે વશ થાય, સમજ એ સારછે;
 વિષય ભક્તિ કરે દુષ્ટ જાય, ધન્ય અવતાર છે. ૧૭
 જ્ઞાન યોગ અને વૈરાગ, ભક્તિનાં અંગ છે;
 ધરે એજ વડે અનુરાગ, તેહને રંગ છે.
 એવું ભક્તિ મીમાંસા માંહિ, સાધન કહે છે સરે;
 નથી કલેશ એમાં વલિ કાંચ, એથી જન હૃદયે. ૧૮
 શ્રાવણે સાધન અન્ય, કરો શા કરણે;
 પ્રભુ ધ્યાન ધરે તે ધન્ય, ધરી મન ધારણે.
 કોટિ પુણ્યનો હોય પ્રતાપ, સંત સંગ પામિયે;
 દલે તન મન કેસ તાપ, જન્મ દુષ્ટ વામિયે. ૧૯
 જન તે સુધરે છે સોય, સત જને મળે;
 જન્મ તરવર પામે તોય, તેથી કુલે પ્રજે.

જેના તનુમાં તાપ ભરાય, સુસંગતિ ના ગમે;
 જ્યમ જડથી જવાસો જોય, વૃષ્ટા રતુને સમે. ૨૦
 ભાદરવે ભમિયા જેહ, નારિતક નર તે થયા,
 કંગી કુવરક ઝાઝા જેહ, રાધે પ્રલયે ગયા.
 કંદે કાંઈ નથી કંતાર, ઈશ જે આપણો;
 રહુ સહજ થયો સંસાર, સ્વાભાવિક એ ધણો. ૨૧
 કરે પાપ અતીરાય ગુહ, શુન્ય સગળું ગણે;
 એવા મંદ અભાગી મૂંઢ, વાત જાડી વણે.
 પશુ પામર પ્રાણી થાય, સત્ય નથી શોધતા;
 કરી નિંદા નરકે જાય, ખીજને યોધતા. ૨૨
 આસોએ શકિત અનંત, ભસો ભગવંત છે;
 દિવ્ય રૂપ દયા ગુણવંત, સદા એ શાંત છે.
 જેની ઈચ્છાએ વિશ્વ રચાય, સહાય તે સર્વને;
 પેહેલી ઉપજાવી છે માય, સરવ તેથી ખને. ૨૩
 જેને કાંઈએ કલ્યો નવ જાય, ગાય અનુમાનથી;
 જેને જેવો નિશ્ચય થાય, ધારે તે ધ્યાનથી.
 વિશ્વંભરનો વિશ્વાસ, જેના ઉરમાં હરી;
 કહે છોટમ તેની પાસ, પ્રજુ પરગટ થશે. ૨૪
 પુરૂષોત્તમ કેરો પ્રકાશ, રહ્યો સગળે ભરી;
 જ્યોતિ રૂપે એ અવિનાશ, ખપર સહુની ખરી.
 વિશ્વંભર કેરો વાસ, રહ્યો મારા બેરમાં;
 ગાયા મુણમય મારે માસ, પ્રેમના પુરમાં. ૨૫
 જે શીખે મુણે ને ગાય, હલટ અંગે ધરી;
 તેને અભિનયો આનંદ થાય, હેતે પામે હરી.
 વેદ શાસ્તર કેળે વિકાસ, સાર શ્રુતિયો તણો;

એક રાગના માસ ૧૨.

કારતકે કાયામાં ઠાણુછેરે, જને શોધીને સાંખ્ય;
 કચ દૃષ્ટિયે દરસશે, આપે જો ગુરુ આંખ્ય, હો મન મૂળવિચારને. ૧
 ખિજ મિંદુ માંહિ માંધિયોરે, સહુ સુધીનો સંચ;
 ધન્ય ધન્ય કરતાર તું, પ્રીછે કેય પ્રપંચ. હો મન મૂળ વિચારને. ૨
 ખીજમાં રચના વૃક્ષતીરે, વૃક્ષથી ખીજ થાય;
 મિદુથી ઉત્તમ તનુ બને. તનુમાં તે રચાય. હો મન મૂળ વિચારને. ૩
 અદ્ભુત ખેલ એવો કર્યોરે, કળી જાણે ન કોય;
 છોટમ શ્રુતિગુરુ ગમમળે, સમજે જન સોય. હો મન મૂળ વિચારને. ૪
 માગશરે મહા મંગળ નિધિરે, સચ્ચિદાનંદ રૂપ;
 તે કર્તા સહુ સુધીનો ભવ, તારણ મૂપ. હો મન મૂળ વિચારને. ૫
 ઉપગતે ઇચ્છા થકીરે, બ્રહ્માંડ અપાર;
 અવનવી રચના નિહાળતાં, જન પામે ન પાર. હો મન મૂળ વિચારને. ૬
 રવેદજ ઉદભિજ અંડ જડે, જરાયુજ તણા જત;
 ચોરાશી લક્ષ દેહનાં, ખીમાં કરિયાં અનંત. હો મન મૂળ વિચારને. ૭
 સહુથી માનવ શ્રેષ્ઠ છેરે, કરે ધર્મ વિચાર;
 છોટમ બ્રહ્મને જો ભજે, સુધરે અવતાર. હો મન મૂળ વિચારને. ૮
 પોસે પ્રીછો પરબ્રહ્મનેરે, સરવાતીત સોય;
 એક અખંડિત દેશકે, ખીમું નહી કોય. હો મન મૂળ વિચારને. ૯
 ભૂપ સરવ બ્રહ્માંડનોરે, ઈશ કેરોછે ઈશ;
 દેવ તણા એ દેવકે, સધળાંને શીશ. હો મન મૂળ વિચારને. ૧૦
 નયન વિના નિરખે સહુરે, સુણિકે વિન કાન;
 કામ કરે સાધન વિના, સમરથ ભગવાન. હો મન મૂળ વિચારને. ૧૧

પક્ષમાં સકલ પેદા કરેરે, કરે પક્ષમાંહિ નારા;
 કહે છોટખમે એકલો, નિત્ય આવનારા. હો મન મુજી વિચારને. ૧૨
 માધે મહા પ્રભુ ઓળખોરે, મહા વાક્યના જાણુ;
 નેતિ નેતિ કરતાં રહે, તેછે બ્રહ્મ સુજાણ. હો મન મુજી ૧૩
 ભોપનિષદોમાં એ કહ્યુરે, માયતીત મહેરા;
 મંગલ ગુણ ગણુનો નિધી, ગુણાતીત ગુણેરા. હો મન મુજી ૧૪
 ભવિક જનને તારવારે, વિષુ યોલ્યાછે વેદ;
 ધર્મ પ્રત્ન યેહુ ભાગના, ભલા ભાખ્યાછે ભેદ. હો મન મુજી ૧૫
 ધર્મ ચર એવી આજ્ઞા રે, ધરો કીધીછે એક;
 કહે છોટખ તે પાળતાં; પાપ જાથ અનેક. હો મન મુજી ૧૬
 કાગણી તે પ્રરી યોલિયારે, દયા રાખી દેવ;
 માત પિતાને માનજે, સારી કરજે સેવ. હો મન મુજી ૧૭
 આલિંગન પરદારનુંરે, કરશે નહિ ઠાય;
 પ્રેમે પરણજે પ્રેમદા, પ્રભુ ઉપજાવા સોય. હો મન મુજી ૧૮
 પરધનને હરણું નાહરે, સારો કરવો ઉદોગ;
 ધંધો કરે ધન જ મજે, કરવો ઉપભોગ. હો મન મુજી ૧૯
 જીવ હિંસા કરવી નહિરે, તજવું મધુપાન;
 કહે છોટખ કંડણા કરી, યોદ્યા શ્રીભગવાન. હો મન મુજી ૨૦
 ચત્ર ચતુર પ્રભુ યોલિયારે, સાડ કરા સોય;
 સારું જળ તે પામશે, પોદું પોટાનું હોય. હો મન મુજી ૨૧
 ધર્મ એવો પ્રભુ દૃઢ કહીરે, યોદ્યા પ્રભુનું સાન;
 શ્રવણ મનન ને ધ્યાનથી, મજે શ્રીભગવાન. હો મન મુજી ૨૨
 જગ કર્તાને જાણવારે, જવું સદગુરૂ પાસ;
 અર્થ કરી તે વેદનો, કરે બ્રહ્મ પ્રકાશ. હો મન મુજી ૨૩
 જગકર્તાને જાણુનેરે, ભક્તિ કરશે જોડ;

- છોટમ પ્રહ્લ પ્રતાપથી, તરશે નર તેહ. હો મન મુળ૦ ૨૪
- વૈશાખે જોતાં વેદમારે, કારણ ઓંકાર; પરા પર્યાંતીને મધ્યમા, વૈખારીનો ઉચાર. હો મન મુળ૦ ૨૫
- ઉપજે છે ઓંકારથીરે, ચાર વાણીના ભેદ; ઓંકારને કપિલે કહ્યો, સાચો સૂક્ષ્મ વેદ. હો મન મુળ૦ ૨૬
- બાવન અક્ષર બોલનારે, ઓંકારથી થાય; જોગ જુગતિથી જાણવો, એ તણો મહિમાય. હો મન મુળ૦ ૨૭
- પ્રણવવાચક પરબ્રહ્મનારે, દ્વૈતવાચક નામ; છોટમ જે નર જાણુનો, જાશે પ્રહ્લને ધામ. હો મન મુળ૦ ૨૮
- જેઠ જાણીને જીભ્યાપિનારે, જપે પ્રણવનો જાપ; પ્રલય કરે પલ એકમાં, કોટિ જન્મનાં પાપ. હો મન મુળ૦ ૨૯
- અનેક તીરથ ધ્રુવ તેહનેરે, કોટિ ધર્મ ને દાન; કોટિક દેવપૂજાવળે, કરે પ્રહ્લનું ધ્યાન. હો મન મુળ૦ ૩૦
- પ્રહ્લાનંદ વાધે ભલોરે, જડતા ટળી જાય; પુણ્ય પ્રકટ થાએ ધાણું, થાય દેવ સહાય. હો મન મુળ૦ ૩૧
- સંશય સહુ સમજે શમેરે, પ્રકટે મહુ શાન; જન છોટમ ધન્ય તેહને; મળે મોટુંર માન. હો મન મુળ૦ ૩૨
- આશાડે ઇશ્વર એકછેરે, હવ તેનો છે અંશ; પરમ પિતા પ્રણુ વિશ્વનો, વિશ્વ તેનો છે વંશ. હો મન મુળ૦ ૩૩
- પ્રહ્લ ન જાણે બ્રહ્મમારે, તેથી બંધન થાય; ચોરાશી લક્ષ તનુ ધરે, જન્મે ધર જાય. હો મન મુળ૦ ૩૪
- જો જાણે જગદીશનેરે, હુરે બંધન છેક; પ્રહ્લ ભજન કરતાં વધે, સારો તત્ત્વ વિવેક. હો મન મુળ૦ ૩૫
- ઈશ ઉપાસન જે કરેરે, નિબાપી જન; છોટમ તે ઉધરે સહી, જેનું નિર્મળ મન. હો મન મુળ૦ ૩૬

શ્રાવણે સાધન સાધતાંરે, કીટ ભમરાને ન્યાય;
 ધ્યાન ધરે જન પ્રહાનું, આંત્યે પ્રહાન થાય. હો મન મુળ૦ ૩૭
 વેદમહે સાચું વર્ણિયુંરે, ભણું પ્રહાનું જ્ઞાન;
 શાસ્ત્રવિષે મહા મુનિજ્ઞને, કર્યું તેયું વખાણ. હો મન મુળ૦ ૩૮
 ખટશાસ્તર ખટદર્શનોરે, કહેછે વેદનો સાર;
 કપિલ જ્ઞાનજ્ઞી યોગિયા, યોગ કેરો વિચાર. હો મન મુળ૦ ૩૯
 ધર્મરત્ને જાણ્યા વિનારે, પડીયોછે વિન્નગ;
 છોટમ સદગુર જ્ઞાનથી, પામે પ્રભવના જોગ. હો મન મુળ૦ ૪૦
 ભાદરવે ભવ તારવારે, મુતિ તર્ક રસાળ;
 કયુ ભક્ષણ જોતમમુની, યેહુ યોગ્યા કૃપાળ. હો મન મુળ૦ ૪૧
 જડથી જૂદો જીવછેરે, જ્ઞાંતો જીવથી ધરા;
 જીવ સહે શુદ્ધ ભાવથી, તો મજે જગદીશ. હો મન મુળ૦ ૪૨
 જમિનિ મુનિ ને વ્યાસજીરે, વિધિ હરિવ્યવતાર;
 નિગમમીમાંસા કરી કલ્પો, કર્મ પ્રહાન વિચાર, હો મન મૂળ. ૪૩
 કર્મે પાતક પરજોરે, જ્ઞાને મોક્ષજ થાય.
 છોટમ એ ખટદર્શનો, કહેછે પ્રસુમહિમાય. હો મન મૂળ૦ ૪૪
 આસોએ નાસ્તિક જન થયારે, જગતીમાં જહ;
 વેદ શાસ્ત્ર નિંદાકરી, યોદું યોગ્યાછે તેહ. હો મન મૂળ. ૪૫
 તે પાખંડી જાણવારે, એવા પંથ અનેક.
 મુણતાં કુતર્કો તેહના, ટળે નરના ટેક. હો મન મૂળ. ૪૬
 માટે ન મુણશો માનવારે, પાખંડીનો યોધ;
 વેદ વિચાર કરીકરી, કરો ધરાનો શોધ; હો મન મૂળ. ૪૭
 ઇશ અનાદી દેવજેરે, શિવ ગુણનો નિધાન;
 કહે છોટમ તેને ભજો, આપે મુખ ભગવાન. હો મન મૂળ. ૪૮

સોળ તિથિયો. રાગ સીતાશ્વના ચલિનાનો.

અમાંમે પુરૂષ અલેખ, વાસ આકારાજે.

જેની શક્તિ અનંત અપાર, સ્વયં પરકારાજે.

જેની ઇચ્છાનો ખેલ અગાધ, અંડ ખડુ હ્રિપજે.

એક કદપનો ખાંડી નેમ, સૃષ્ટિ સગળી સજે.

વણુ મીજે રચી ખડુ ભાત્ય, નારીને નર તણી.

લખી ચે રારી લખ જાત્ય, જોતાં હીમે ધણી.

રમ્યાં સ્થિર ચર અગણિત રૂપ, પ્રથમ તો ઇચ્છાવડે.

પછી ખીમે ખીવાં ભરાય, કરતું કાંઈ ના પાડે.

પછી પડવે ખનાવ્યાં ખીજ, અકેકાના અંગમાં.

તેથી વાંધતી ચાલી વંશ, નારી નર સંગમાં,

રજ વિરજનો રચિયો વિમાગ, જંગમ ડેરી જાત્યમાં.

જલ અવનિથી ઊમે અંકોર, સ્થાવર ડેરી ભાત્યમાં.

એનું ડાપણુ જોતાં અગાધ, અતીશે ચાતુરી.

એતો આપજ જગત કર્તાર, સમરથ છે શ્રીહરિ.

ખીજે ખોલે કરી સિદ્ધાંત, ઇચ્છા તે અગ્રકવી.

એતો રજ તમ સત્વ સ્વરૂપ, ત્રિગુણુ રૂપે હવી.

સહુ સૃષ્ટિનું કીરણુ એક, કારજ કહું તેડનાં.

થયાં ચેવીરા તત્વ પ્રમાણુ, નામ કહું એડનાં.

નમ મારૂત તેજ ને તોય, પછી પ્રકી ધરા.

ગુણુ શબ્દ સ્પર્શને રૂપ, રસ ગંધ છે ખરા.

એ તામસનો પરિવાર, હંદ્રિય દરા રજતણી.

થયા સત્વયજી દશ દેવ, દશે હંદ્રિના ધણી.

ત્રીજે તનની માંય, અંતઃકરણુ ચાર છે.

મન બુદ્ધિ ચિત્ત અહંકાર, સર્વ થકી સારછે.

૧

૨

૩

એ ચોવીશ તત્ત્વનું આંડ, નામ તો વિરાટ છે.
 એમાં અગણિત પ્રાણિના પિંડ, જૂદા જૂદા ઘાટ છે.
 એતો ચોવીશ તત્ત્વ સ્વરૂપ, પ્રકૃતિ કહેવાય છે.
 રહ્યા પુરૂષ પરાની પાર, પોષણ તેથી થાય છે.
 એવો પિંડ પ્રજ્ઞાંડનો ઠાઠ, જયારથ જાણિયે.
 એક પુરૂષોત્તમનો આધાર, પ્રકટ પરમાણિયે. ૪
 એથી તો આરે વેદ, જેના જશ વરાણવે.
 ગુણગાય શારદા ને શેષ, કવિ સગળા કવે.
 એનો મહિમા અનંત અપાર, ઈશ્વરતા અતિ બાણ.
 તેનો કાય ન પામે પાર, મોટમ ખડુ તે તણી.
 એનાં અદ્ભુત સગળાં કામ, કોને કયમ આવડે.
 જેણે સરજ્યો સગળો સાજ, એક કલ્પના વડે. ૫
 પાંચમે પ્રાણીના પિંડ, પ્રથમ પ્રણયે કર્યા.
 જેને આવે જે અનુકૂલ, તેવા ગુણ ત્યાં ભર્યા.
 સહુ સરજ્યો ઘટલો સંખંધ, ઘટિત પરમાણુ છે.
 વળી ઘટતો પાંચો નિયમ, એવો એ સુખાણુ છે.
 જુવો જલચર રહે જલમાંય, લેછે તે શ્વાસને.
 કરે જલમાં આહાર વિહાર, પામે અવકાશને.
 પશુ પાંખી વિચિત્ર પ્રકાર, આહાર છે જૂજવા.
 આપ્યાં સર્વેને હૃદયિયાર, રક્ષણ તનનું થવા. ૬
 છડે છતો જગદીશ, કારજથી કળાય છે,
 જેણે સરજ્યા અનલને આંક, મેઘ જલ પાય છે.
 એનું આણુએ ન અટકે કામ, સરખો સગળો રહે.
 જે અલ્પમતીના અજાણ, મહિમા તે શું લહે.
 એતો ઈશ રહી સર્વત્ર, સહાય કરે સદા.

જેની સગળે સરખી જાણ, બૂલે નહિ એકદા.
 જેતાં હીસે જાંત અલેખ, લેખ પોતે લહે.
 કરે ઉદભવ પાલન નાશ, અજ્ઞાણ્યું ના રહે.
 સાતમે સાચો વિચાર, જેના ઉરમાં ધશે.
 ભાવે ભજશે સરજનહાર, બૂલે ન ભમે કરો.
 ગ્રહો સત્ય તણી સમશેર, ધર્મ એ ધર તણો.
 કરો જૂઠ તાણું ખળ જેર, ધરો જય તો ધણી.
 જેણે જાણ્યું જથારથ સત્ય, તે તો જગ જીતિયા.
 તેને કરવાનું ન રહ્યું કાંય, સકલ ભય વીતિયા.
 જ્યારે સત્ય આણ્યો હોય, બૂલો તે ના પડે.
 પ્રભુ પામવા કરો પંથ, જરૂર તેને જડે.
 આશમે ઉત્તમ ઠામ, પામે તે પ્રાણિયો.
 જેણે સત્યા નિત્ય વિવેક, હૃદયમાં આણિયો
 જ્યારે જાય અનીતિ માત્ર, પાત્ર હોય પ્રેમનું.
 ચિત્ત ક્ષેત્રમાં એકતાર, રહે નિત્ય જમનું.
 પ્રભુ આસાએ વરતે આપ, પાપ સહુ પરહરે.
 જપે જગતપુત્રીનો જાપ, સુખે ભવ જલ તરે.
 જાણી શિરપર સરજનહાર, દંભ ન કરે કરો.
 એક અખિલ જગત કરતાર, જેના ઉરમાં વશે.
 નામ સોહ નામ, અખિલમાં એક છે.
 ખોજાં લક્ષ્યનાં દેવા નિશાન, ઠેલાં અનેક છે.
 જે હરદમ નામ હમેશા, નિમિષ ના વીસરે.
 એ તો ઉત્તમ ભક્તિનો દેશ, માનો સહુથી સરે.
 જે નામે નામી પ્રતક્ષ, લક્ષણ વડે થાય છે.
 ખોજાં કલિષત નામે કરોડ, વરસ વહિ જાય છે.

લાગે નામની સાથે નેહ, રેહ થકી ભિન્ન છે.

મળે ચર્હતન સાગર માંય, જેનું મન મીન છે.

૧૦

મે દશમું દાર, ઉધારે, ભેગિયા.

પીએ અમ્રત રસની ધાર, પ્રભુ સુખ ભોગિયા.

બાથ જલન વિના સદુ જોગ, ભોગમાં મન ભરે.

એમ જુગ જુગ વીતી જાય, પ્રહ્લ ન મળે ક્યપે.

જો પ્રકટે વિશેષ વિરાગ, રાગ કાંઈ ના રહે.

હોય હૃદયરશું અનુરાગ, જોગ તેને કહે.

ઘટે પૂરા મળે ગુરદેવ, સેવ તેની સજે.

તેને કિંચિત કામ કલેશ, કરવો ન પડે રજે.

૧૧

એકાદશી એનું નામ, સ્વામિ સનમુખ રહે

મન હદિયો પામે વિરામ, દોષ સગળા દહે.

કરે અમર કૃણનો આહાર, ઉત્તમ વ્રત આચરે.

તજે કુકરમ કોટિ વિકાર, સંત સંગ તે કરે.

સુણે સરસ કથા શુભ કાન, ધ્યાન હરિનું ધરે.

તેથી મુક્તિ પામે નર નારી, ફરી નહિ અવતરે.

આવે એક દશા હર માંય, અવરને ના ભજે.

તે તો પાપ ભજે નહિ કાંય, તુચ્છ દુર્ગુણ તજે.

૧૨

પારશે પાહર ચિત્ત, જ્યારે જનનું ભમે.

દેખી કૃત્તાનાં અદ્ભૂત કામ, ધાણું મનમાં ગમે.

અહો ધન્ય કરણી કરતાર, અજન્મ ગતિ તાહરી.

તારો કયમ કરી પામું પાર, અદ્વયમતિ માહરી.

જોતાં સ્થિર ચર જાતિની માંય, અગાધતા છે ધણી.

એક એકથી અગણિત થાય, હજીએ રહે બાણી.

તારો અદૃષ્ટ ખેલ અલક્ષ્ય, નાસ્તિક નર શું લહે.

સહુ સહજ બને સંસાર, અધમ એવું કહે.
 નર તે રસ જાણે કાય, હોય જન હરિ તણા.
 ખીજ કાલ માયાના કીટ, બમે ભવમાં ધણા.
 ખુતે અવસર એજે અચેત, રેત તેના સુખમાં.
 ધિક જાણે ખોયો નર દેહ, સંસારી સુખમાં.
 ધડી લાખેણી ખુતે ગમાર, બૂલી ભગવંતને.
 કહે સંત કરીને પોકાર, અખર નથી જાંતને.
 કાઠ એને ચતુરસુખાણુ, ખાણુ જને વાગશે.
 પ્રજુ પામવા તલસે પ્રાણુ, જરૂર તે તો જાગશે.
 જે ચહદો સેવે ચરણુ, ગુર ગોવિંદના.
 કરે ભાવ ધરી ભરપૂર, વિનય બહુ વંદનાં.
 હોય સાચ સદગુર દેવ, જગાડે છવને.
 ટાળે તન મન ઠેરા વિકાર, દેખાડે શિવને.
 જે પૂજે આજ પંચળ, કાળથી ન ભગરે.
 નર ખોતે પથરને નાવ, સાગર તે ક્યમ તરે.
 જે ભવ જલ તરવા ચાચ, સાચ સાચા ધર્મને
 નિત્ય હેતે ઈશ ગુણુ ગાય, તલ ખાટાં કર્મને.
 એ પુન્યમે મૂરણુ પ્રજા, છવતી પાસ છે,
 જીવે છવનાં સગળાં કર્મ, આકાશે વાસ છે,
 જને જેવો અંતરનો ભાવ, તેને તેવો ફળે.
 ધરી ભાવથી વિવિધ સ્વરૂપ, મોહન જનને મળે.
 સુણી સોળ તિથિનો સાર, જે કા હરમાં ધરે.
 તેને પ્રકટે ચુક વિચાર, સંશય સગળાહરે.
 જે દહ પાળી નિજ ધર્મ, પ્રજ્ઞને જાણુશે
 કહે છોટમ તે જન નિત્ય, પ્રજ્ઞ સુખ માણુશે

૧૩

૧૪

૧૫

શ્રીજી તિથિયો. પડવેની પડપ્રીત, ગત મત ભૂલીરે. એ રામ.
 પ્રથમ નમું પરબ્રહ્મ, આદિ અનાદિરે;
 જણે ભાખ્યો વૈદિક ધર્મ, વદે બ્રહ્માદિરે.
 તેમાંથી તત્વ વિચાર, થોડો આણીરે,
 કહુ તિથિયો માંહે સાર; શ્રોતા જાણીરે. ૧
 અમાસે આકાશ, વત અવિનાશીરે;
 છે ચર્ચતન રૂપ પ્રકાશ, શુન્ય નિવાસીરે;
 જને રૂપ રંગ નહિ દેશ, નિર્ગુણ નામીરે;
 જ સાંખ્ય તત્વથી શેષ, રહે સહુ સ્વામીરે. ૨
 પડવે તે પ્રભુ એક, ઇચ્છા શક્તીરે;
 કરી તેથી તત્વ અનેક, કરી જીક્તીરે;
 જડ ઇચ્છાથી ચોવીશ, તત્વ ઉપાવ્યારે;
 ચેતન જીવો પચીસ, માં નિષ્કલ્પ્યારે. ૩
 બીજે સરજ્યું મહતત્વ, ઇચ્છામાંથીરે;
 વળતી સરજી ખહુ સત્ત્વ, અહંકૃતિ ત્યાંથીરે;
 છે ત્રય ગુણુમય અહંકાર, તત્વો તેથીરે;
 નિષ્કલ્પી દીસે સાર, સૃષ્ટિ એથીરે. ૪
 ત્રીજે ત્રયગુણુ વિસ્તાર, કહિયે ટેવારે;
 એમ અન્યોઅન્ય અપાર, ઉપજે એવારે;
 હવે તામસથી ચંચલત્વ, માત્રા મળતીરે;
 એમ થયાં તત્વ તે ભિન્ન, પ્રભુથી વળતીરે. ૫
 ચોથે તે નભથી ચાર, વાયુને અગ્નિરે;
 જળ પૃથ્વીના વિસ્તાર, ધારણ જગનીરે;
 એમાં શબ્દ સ્પર્શ રસ રૂપ, ગંધ કહાવેરે;
 તે અન્યોઅન્ય અનુરુપ, મધ્ય રહાવેરે. ૬

છે પાંચ તાણા સહુ પીંડ, સગળે પેખોરે;

એ અનુમાને પ્રક્ષીંડ, તત્વ વીશેખોરે;

હવે રાજસથી દસવીધ, ધંદ્રિય કહાવેરે;

ત્યાં દરો દેવ પરસિદ્ધ, વાસ રહાવેરે.

૬

છઠે સુખ કર ને પાદ, મુદ ઉપથાનોરે;

એ કર્મે દ્રિય સમાજ, કર્મેનાં સ્થાનોરે;

જે કાન ત્વચા ને નેન, જિજ્ઞાસા પ્રાણોરે;

એ જ્ઞાને દ્રિયનું સેન, પંચ પ્રમાણોરે.

૮

સાતમે જે સત્વ, યુગ્મછે મોટોરે;

તેથી મન થયું મહતત્વ, ખેલ ન ખોટોરે;

એ ત્રયયુગ્મમય અહંકાર, કવિયો કહેછોરે;

સહુ મળી એ વીસે સાર, સંત વદેકરે.

૯

આઠમે આ ઠાઠ, ચૌદે લોકોરે;

જે નિર્મ્યોછે એ નાટ, કર્તા કોકોરે;

એમાં સ્યુળ સૂક્ષ્મ જે દેહ, કારણ કહિયેરે;

મહાકારણ એથો જહ, ગુરથી લહિયેરે.

૧૦

નામે નિરંજનરાય, દરસે જ્યારેરે;

એ દેહ સકલ સમુદાય, શોધે ત્યારેરે;

મન ધંદ્રિયના જે દેવ, વસિયા વાસેરે;

તે કરે સર્વદા સેવ, પ્રભુની પાસેરે.

૧૧

દશમે ધંધળા કહી જહ, ચિત્ત સ્વરૂપીરે;

તેનો છે વિષ્ણુ દેવ, ચેતન રૂપીરે;

જે મહનત્વ કહેવાય, બુદ્ધિ સ્વરૂપીરે,

અધિપતિ તેનો ગુરુરાય, જ્ઞાન સ્વરૂપીરે.

૧૨

એકાદશે અહંકાર, દેવ શિવ તેનોરે;

મનતણા નિશાકર સાર, દેવછે એનારે;	
વાણીનો વન્હીદેવ, મધવા હાયેરે;	
પદસામી વાસુદેવ, મિત્ર ગુદસાયેરે.	૧૩
ખારશે ઉપસ્થનો નાથ, બ્રહ્મા બણિયેરે;	
એ કાન તણા પતિ સાથ, દિગપતિ ગણિયેરે,	
વાયુત્વચનો પ્રતિપાળ, નેત્રનો બાનુરે;	
રક્ષના ઇન્દ્રિય પ્રતિપાળ, જલપતિ માનુરે.	૧૪
તેરશે નાકનો નાથ, અશ્વિન કહિયેરે;	
એમ ચૌદ ઇન્દ્રિયનિ સાથ, દેવા લહિયેરે;	
જ તન મધ્યે છે તાર, પ્રાણુવ તે આપેરે;	
તે પાળે પોરસ સાર, નખ શાખ વ્યપેરે.	૧૫
ચૌદશી મંત્રનો ખાપ, સોહં સારેરે;	
બાહેછે અજપાળપ, બોલણુ હારેરે;	
જને સદગુરૂ મળિયા હોય, સત્ય પ્રમાણેરે;	
એ અન્ય ખિચારા કોય, જાંત ન જાણેરે.	૧૬
પુનમે તે પદ આઘ, નાવે વાણેરે;	
તે સદગુરૂનો પરસાદ, મહાજન જાણેરે;	
જો કૃપા કરે ગુરૂરાય, સાચા સાંધેરે;	
નહિ અવર કોય હાતાર, આ જગ માંધેરે.	૧૭
એ સોળે તિથીયો સાર, ઉરમાં આણેરે;	
જન છોટમ તે નીધાર, મહાપદ માણેરે;	
એ શીખે સુણે ને ગાય, પૂરણ પ્રીયેરે;	
તે નર હરી રૂપે થાય; રૂડી રીત્યેરે.	૧૮

સાતવારે રાગ સૌનાજના મહી. ૧૭.

- આદિત્યે પુરૂષ આખંડ, વાસ આકાશમાં.
 જેણે સરજ્યાં આગણિત આંડ, પોતાના પ્રકાશમાં.
 જુવે ઇચ્છા કિયાને જ્ઞાન, શક્તિ છે જેહમાં.
 એક એકનાં આદ્યૂત કામ, તત્ત્વ સહુ તેહમાં. ૧
- સોમે સગળાં તત્ત્વ, ઇચ્છાથી ઉપાધિયાં,
 કીર્તિ કિયા શક્તિએ કામ, પ્રભાંડ બનાવિયાં.
 પછી પ્રાણિ સર્વના પિંડ, રચ્યા રૂડી રીતિથી.
 થયા જ્ઞાન શક્તિ થકી જીવ, પેહા તેમાં પ્રીતિથી. ૨
- સહુ મગજે મંજળ રૂપ, ધણું ચર્ચતન વડે.
 જીવ મિથ્યા ધરે આબિમાન, તેની કળ ના જડે.
 પરાપારથી પોષણ થાય, જીવન તે જીવનું.
 પણ જીવે બાહ્યું નવ જાણ, સ્વરૂપ તે શિવનું. ૩
- હોય પુષ્પે જુહિ પ્રકાશ, સાચા સતસંગથી.
 યાચ જડતા સગળી નારા, દબવણ હોય અંગથી.
 હોય પ્રેમ તાણું જે પાત્ર, બકિત બધી ઉપજે.
 મટે મનથી એવિષ્ણા માત્ર, તુચ્છ દુર્બુણ તજે. ૪
- ગુરૂ વારે સારે અર્થ, તારે બવ તેાયથી.
 એવું જ્ઞાની ગુરૂ વિના કામ, સરે નહિ કાયથી.
 જડ ચર્ચતન ભિન્ન વિભાગ, દેખાડેદેહમાં.
 તેથી ભિન્ન અપિષ્ણ કરતાર, સદૃશ ધરે તેહમાં. ૫
- શું કરે સાધન એહ, ભાગે મન સદૃશમાં.
 કહ્યું કોઈણું ધરે નહિ કાન, પજે ગુરૂ પદ્મમાં.
 જે તત્ત્વ મસિનો અર્થ, ખતાયે શીરાને.
 જાઓ એવા મુરને શરણ, આલખાવે ધરાને. ૬

શનિવારે સાધે જઈ, અહં અનુમાનને
ભવસાગર તરશે તરત, ભેટી ભગવાનને.
આવે ભક્તિ સીતા નિજ ધામ, રામ શીઝે ધાણું.
કહે છોટમ સારે કામ, ભજન કરો તે તાણું.
જે કો સમજીને સાતે વાર, સાર લેશે સહુ.
તેના ઘટમાં જ્ઞાન પ્રકાશ, પ્રકટ થાશે ખહુ.

૭

બાર શશિયો રાગ ઉપરનો.

જન મેવે જાય નીમેષ, ઘટનાં ઘટી જાય છે.
એક આયુષ રૂપી વૃક્ષ, કાલગજ ખાય છે.
નથી કાલને રૂપ કે રંગ, અંગ નહીં એહનું.
ગળી જગત ચરાચર સાથે, તેવું સુખ તેહનું. ૧
જન વરસે ધણી વરસાત, ગગનમાં ધટા ચડે.
તેના નાના મોટા ખહુ ખીંદ, સર્વ પૃથ્વી પડે.
પછી આવે સર્વનો અત, વેરાએ વાલ્લી.
એમ રૂપનું ધાય અરૂપ, રહે નભમાં મગી, ૨
ધાય મીયુને નર પશુ જાતી, નાશી નર સંગથી.
કોઈ ઉપજે આકાસમાત, અવની જળ અંગથી.
ઉગે ભદ્રીજ કેશાં ખીજ, રચેલાં જેટલાં,
જેવાં કીધાં હશે કરતાર, ઉગે સહુ એટલાં. ૩
જન કરતાં કરકે વીચાર, ખરો કરતાર છે.
તેની રચના પરમ વીચીત્ર, અનંત અપાર છે.
એવો સમરથ સરજન હાર, પ્રભુ છે આપણો.
તેને જાણે નહીં જડ જીવ, ભમે ભવમાં ધણો. ૪
જન સીંહ તણો સુત હોય, સંગે તેને રચે.

હોય ઈશ્વરના ભક્ષા અંશ, જ્ઞાન તેને ગમે.
 ખીજા અલ્પમતીના અગ્નિ, શોધે આકારને.
 નવ સ્થાને ચૈતન પ્રદ્ધ, નિત્ય નિરાકારને. ૫
 હોય કન્યાનો જોવો આકાર, તેવો પતિ તેહનો.
 તેણે થાય બીનાદ વિહાર, અન્યો અન્ય એહનો.
 એમ જીવની જેવી જાત, તેવી જગદીશની
 એમ આજીવની અવિનાશ, ભક્તિ કરો ધરાની. ૬
 તોલાએ કરતાં તોલ, રૂપને અરૂપનો.
 હોય સર્વ પ્રગ્લને શીશ, કુકમ જેવો ભૂપનો.
 વિના ભૂપ પ્રગ્લ સહુ કોય, નિષમે રહી ના રાઠે.
 એમ જોવીશ તત્ત્વનું જૂથ, રહે ચૈતન યઠે. ૭
 છે વૃશ્ચિક રૂપી મોહ, પીડા સહુને કરે.
 જ્યારે સાચા મળે ગુરુદેવ, ઝેર તેલાં હરે.
 જ્યારે મનના જાય વીકાર, રહે સત સંગમાં.
 હોય ઈશ્વર શું અનુરાગ, ઉલટ ધરી અગમાં. ૮
 ધનુધારીતાં જવાં ખાણ, લાગે નીશાનમાં.
 એમ જીત જીતમાં લય લીન, રહે પ્રભુ ધ્યાનમાં.
 ધન શશી સમો ઓંકાર, સુરતશર જાણીયે.
 લાગે લક્ષ્ય નિશાને જોટ, સિન્દૂ પરમાણિયે. ૯
 મહામંત્ર સ્વરૂપી કાળ, માયા જલમાં રમે.
 તેના પાસમાં પડીયા જીવ, તેના મુખમાં શમે.
 કોય ચેતીને આલે વીર, ધીર દહ ધર્મથી.
 હરીનામ સ્વરૂપી નાવ, ગ્રહે ગુરુ મર્મથી.
 કુંભે સાગર કાંધ, ઉલેચ્યો ન ઓસરે.
 મળે કુંભજ જો ગુરુદેવ, શોષણ ભવનું કરે. ૧૦

ભવસાગર અદૃઢ થાય, હરી સાગર રહે.
 નહી તજવા ભજવા કાંચ, ગુરુ ગમ જો લહે.
 જન મોન કસાની પેર, રમે હરીમાં રહી.
 પીએ આનંદ અર્જુન લેહેર, સેર સગલે સહી.
 એ ખાર રાશીનો અર્થ, જે ઠા ઉરમાં ધરે.
 કહે છોટમ મોર સંસાર, સુખે તે નર તરે.

૧૧

૧૨

ભજન, કીરતન, ગજલ, ખ્યાલ વીગરે.

ભજન ૨ રાગ એક.

ભાઈરે ભકતી પદારથ મોટું, ખોળી જોતાં એથી સહુ ખોટું. ભાઈ ટેક.
 રવિ વિના દિવસ ચંદ્રવીના રજની, જળ વીન સરવર જેવું;
 પતિ વિન પતની હીપ વીન મંદીર; આપ્ત્યો વીનાં વપુ એવુ. ભાઈ ૧.
 જીવ વિના નીપૂ રાય વીન હીયત, મેઘવીના ખેતીવાડી;
 વર વિના જન લવણ વીન ભોજન, પુત્ર વીના જેવી માડી. ભાઈ ૨
 તીરથ વ્રત જોગ જપ સાધન, દાન ધર્મ સહુ સાચુ;
 એ વુ કરી પ્રભુને ન આરાધેતો કામ કરમ કળ કાચું. ભાઈ ૩.
 આનંદ સીધુ પરમ ઉપકારી, એવા ઇશ્વરને બીસારી;
 કહે છોટમ નર મૂર્તિ નકામી, પશુએ પણ ધીકારી. ભાઈ ૪

ભાઈરે ગર્વ વીકારને ગાળો, સારો નીતી ધર્મ સંભાળો ભાઈ ૦ ટેક.
 જાદવ કૌરવ ને જીવો રાવણ, ગરવે મદં મળ્યા છે;
 સહસ્ત્રર્જુનને ખાણથી ખળિયા, તેના ટેક ટળ્યા છે. ભાઈ ૧.
 આઘા પાવને અધીકી સંપત્તિએ, છાકટ સરખો છડેછે;
 નીતીની રંતી નથી કાંઈ રહેતી, બુદ્ધીના ખિમથી પડેછે. ભાઈ ૨.

આંખોમાં ઝેર આપણને આવે, જો પાંચે ખડ ખાવા;
ગર્વમાં અંધ ધર્મ નથી ગણતા, હીડે સરવને હાવા. ભાઈ ૩.
મેરું તરાણું કરે એક પલમાં, તરાણાનો મેર કરે છે;
કંઠે છોટમ એવા પ્રભુથી ન ડરે, તેનું સમુળ હરેછે. ભાઈ ૪.

આઠ પોહોર દિવસને રજની ગોવિંદ ગોવિંદ ગ્રાધયે હો

એરાગ. ૩

પ્રેમ અમીરસ પીયો પીયાલા, સમનામ નીધાનીરો.
પરાપારસે ધાર પરતહે, ગુર ગંભ સમજે સ્થાનીહો. પ્રેમ. ૧
સ્વયં સૂક્ષ્મકારણ મહાકારણ, તાપર લક્ષ નોશાની હો.
ખીડ અખાંડ એક રસ અનુસ્થાન, કોઠક વીરલે જાની હો; પ્રેમ. ૨
મકરીતારણ્ય પાહર પસારન, પુન નીત્રલત સખતાની હો.
તેમે માયા હોત હરીને, પુની હરી માંહી વીધાની હો. પ્રેમ. ૩
ખીન શ્રુતી ગુર કોઈ પાર ન પાવત, તર્ક કરે અનુમાની હો.
છોટમ એક પ્રલંભગકારણ, શ્રુતી ગુર કરત ખખાની હો. પ્રેમ. ૪

ના હરિ ભગ સગ નહિ સુકૃત, મૂઠે જન્મ વિગોયાહે.
મનુષ્યેહ દેવકું દુર્લભ, સો પામરને પોયા હે. ના હરિ. ૧
અમૃત નામ પ્રભુકા તજકે, ખીજ ઝેરકા પોયા હે.
વારવાર ગથ જમકે કર, માર પડયા તમ રોયાહે. ના હરિ. ૨
એક ઘટી પ્રભુનામ સમરકે, પાપ પંક ના ધોયા હે.
દામ ચામમે દિલ ડોહકાયા, આતમ તત્વ ન જોયાહે. ના હરિ. ૩
જર જોરકે કારન જગમે, પોજ પાપકા દોયાહે
કામધેનુ હરિ ભક્તિ છાંડકે, દૂધ ખરીકા દોયાહે. ના હરિ. ૪
પ્રકાશ રૂપ પ્રભુકા તજકે, જીવતીકા તન જોયાહે.

કહે છોટમ કલિ કટિલ જીવડા, યું માયામે મૌહ્યાહે. ના હરિ. ૫

જુઠા સખ જગત તમ સા, અંતે હોત વિનાશાહે. ટેક.
 મૃગજલ પૂરણુ ભરાસા દીસે, પીવન દ્વારત ખાસાહે. જુઠાસખ. ૧
 ખાજગરને ખાગ ખનાયા, ફૂલ ઓર ફલ ખાસાહે. જુઠાસખ. ૨
 એક ધડી પિછ ધુરી ઉડાવે, એમા સકલ વિકાસાહે. જુઠાસખ. ૩
 ખાદરમે ખલુ રંગ ખનતહે, છનમે હોત વિનાસાહે. જુઠાસખ. ૪
 મુખનેમે મુખ સંપતિ પાયા, જગ્યા હોત ઉદાસાહે. જુઠાસખ. ૫
 છાંપી મહિ રૂપામાનિ, હર લેવનકી આસાહે. જુઠાસખ. ૬
 જવરી માંહિ સર્પ મય માની, પાવત મનમે ત્રાસાહે. જુઠાસખ. ૭
 અંધકાર દુખ દેવત જનકું, ભાન ઉદય નહિ ભાસાહે. જુઠાસખ. ૮
 કહે છોટમ પરબ્રહ્મ મકાશા, ધુટ ગયા ભવપાસાહે. જુઠાસખ. ૯

કૃષ્ણને કરવું હોય તે કરે એ રાગ.
 રામે રામે ચડે રામ રસ, રામે રામે ચડે;
 પીતાં પૂરણુ અનુભવ પ્રગટે, અનંત નેત્ર ઉપડે. રામ. ૧
 સુધે તેને સ્વરૂપ દરસે, પાછો ભવ ના પડે;
 આપે નિર્ભય સગળે વર્તે, જો જિલ્હાએ ચડે. રામ. ૨
 અજર ખુમા? અદ્ભુત ભારી, પ્રભ વિષે જઈ ભડે;
 પિંડ પ્રભાંડની પાર રહ્યા તે, હંસ થઈ નીમડે. રામ. ૩
 મરજી વાને મહાર સમાણે, તેથી નહિ કોઈ ખડે;
 જન છોટમ એવા જન મળતાં, ભામ્ય ભણાં ઉપડે. રામ.

મીરાંમન મોહનસે માન્યું. એ રાગ.
 ધન્ય ધન્ય જગત કર્તાર, કાયા યંત્ર કીધા છે જણે;

તેની માયા છે અપરમપાર, જીવ મોહ પામે છે તેણે. ટેક.
 માયથી મન પુત્ર હપનોરે, વરી નિવૃત્તિ પ્રવૃત્તિ એ નાર;
 મોહ વિવેક એ પુત્ર થયા છે, તેનો વાધ્યો ધણો વિસ્તાર. કાયા. ૧
 મિથ્યા દૃષ્ટી:વરી મોહને, વરી સુમતિ વિવેકની સંગ;
 એનાં કુદૃષ્ય પદ્ધતિ યથા જુદાં, જુદા છે સહુના ઢંગ. કાયા. ૨
 કામ કોય મદ લોભ આદિક, યથા મોહ તણા પરધાન;
 જીતે જગત જઈ એકલો એવા, જોયા ધણા પલ્લવાન. કાયા. ૩
 કામ તણી મંત્રા રતી વળી, હિંસાને પરિથો ક્રોધ;
 તૂળણા વરી છે લોભનેરે, જને ગમે નહિ શુભ યોધ. કાયા. ૪
 જુદ કપટ છળ દંભને આશી, ચોરી જારી અનીતિ અનાચાર;
 રાગ દ્વેષને નિંદા આદિ ધણા છે, મોહ રાગ તણો પરિવાર. કાયા. ૫
 નિવૃત્તિ રાણી તણા વિવેક સુત તેની નારી સુમતિ નિધાર;
 આઠ અમાદિક પ્રધાન તેના જ્ઞાન ભક્તિ વિશાગ વિચાર. કાયા. ૬
 શીલ સંતોષ ક્ષમા દયાને શ્રદ્ધા શાંતિ ધર્મ આદિક છે અનેક;
 સુમતિ કેરો પરિવાર છે સાક્ષી તેનો રાજા છે એક વિવેક. કાયા. ૭
 પ્રવૃત્તિ રાણી તણે વશ થયો મન, ભાળીને ભોગ વિકાસ;
 નિવૃત્તિ રાણી તેણે પરિહરીરે, એક ધડી ન આવે તેની પાસ. કા. ૮
 આગળથી સુખ દેખી અંજલો, અંતે પામેછે દુઃખ અપાર;
 વારે વારે મરે અવતરે ધણો વેડેછે જમ કેરો માર. કાયા. ૯
 એમ કલ્પ વીતા ધણા તોય તમ્યો ન તેનો સંગ;
 નારી નિવૃત્તિ ગમે નહિ ચડ્યો મનને કુસંગનો રંગ. કાયા. ૧૦
 એવાને ઢગ યુર આવી મળે તન મનને ધન હરી ગય;
 શીખવે નિંદા સંતની પણ પ્રવૃત્તિ અલગી ન યાસ. કાયા. ૧૧
 સત્સંગી થઈને શરે મોહ પ્રાપ્તો ન તબે કુસંગ;
 આપ ન જાણે આપણું, નવ એલખે ઇશ અભંગ. કાયા. ૧૨

તીરથ વ્રત છાહુ આચરે પણ મનથી મોહ ન જાય;
 પડયો પ્રવૃત્તિના પાશમાં કરે કઠિપન ઝોટિ ઉપાય. કાયા. ૧૩
 એક સમે એકાંતમાં કર્યો નિવૃત્તિએ નિચાર;
 વિવેકને કહે સાંભળ શૂરા, હાંડી શોક્યે ભભેર્યો ભતાર. કા. ૧૪
 વિવેક કહે સુણુ માવડીરે, એક તુજને કહુકું ઉપાય;
 એક અધ્યાત્મ વિષાવિના મોહ પ્રભનું મૂળ ન જાય. કાયા. ૧૫
 વિષય સુખનો લાક્ષ્મી મન થયો પ્રવૃત્તિની સાથ;
 સિદ્ધિની લાકડા સાંભળી એતો આપશે આપણે હાથ. કાયા. ૧૬
 અજપદને કૈલાસથી વળી વૈકુંઠથી છે વિરોધ;
 અગણિત અંડ જેને આશરે એવો સતગુરુનો છે દેશ. કાયા. ૧૭
 વિવેક વિચાર ઉભયે મળી ધણા રચ્યા અધ્યાત્મ ગ્રંથ;
 વિચારે મનને સાંભળાવ્યા જ્યારે, ૧૫ રો લાગ્યો નિવૃત્તિપથ. કાયા. ૧૮
 કાયા નગરની મધ્યમાં પ્રાણ પુરૂષ રખવાર.
 દશ આંગુલ પરવેશમાં વળી નિર્ગમ આંગુલ ખાર. કાયા. ૧૯
 ખાર આંગુલની માહિથીરે એક આંગુલ જો કમી થાય.
 વચન સિદ્ધિ હોય તેકનેરે જેવું વાણી થકી જે વદાય. કાયા. ૨૦
 એ આંગુલ જ્યારે ધટે બળ ખુદ્ધિનું વાધે અપાર.
 અનુભવ ઉપડે આપમાં સહુ જણાય સાર અસાર. કાયા. ૨૧
 ત્રણ આંગુલ જ્યારે પિયે ત્રયકાલનું ઉપજે જ્ઞાન.
 જાણે સર્વ નામ તણી વળી ભૂત ભવિષ્ય વર્તમાન. કાયા. ૨૨
 ચારે આંગુલ પિયે શ્વાસને વદે જિવ્હાએ ચારે વેદ.
 તાવ સર્વ નજરે પડે છવ શિવ સ્વરૂપનો ભેદ. કાયા. ૨૩
 પાંચ આંગુલ ધટે સાધતાં પંચતત્ત્વની સિદ્ધિ થાય.
 પવનમાં હોય પવન જેવો બળી જળમાં તે જળ થઈ જાય. કાયા. ૨૪
 છએ આંગુલ પિયે જે સમેરે છએ ઉર્મિયો તેણે છતાય.

કુપા તૃપા વ્યાપે નહિ શિત ઉબણુ ન લાગે કાચ. કાયા. ૨૫
 સાત પિયે તો સાતે આવરણુને બેદી પછી વસે પ્રહ્લાંડની પાર.
 આઠ પિયે તો અષ્ટસિદ્ધિયો પામે તેમાં નહિ સંદેહ લગાર. કાયા. ૨૬
 નવ પિયે તો નવ જોગી સમો થઈ ભાગે લિંગ શરીર.
 દશ પિયે તો દિવ્યરૂપ ધરીને રહે અજર અમર તે ધીર. કાયા ૨૭
 પિયે એકાદશ આંગુલ જ્ય રે ત્યારે રચે નવું પ્રહ્લાંડ
 અનુલિત બલ હોય તેહનું પોતે પ્રકટ કરે ખડુ પિંડ. કાયા. ૨૮
 દ્વાદશ આંગુલ પિયે ખરાખર થાય તે પ્રજ્ઞ સ્વરૂપ.
 છવ શિવ રૂપે થયો એવું સાધન એ છે અનૂપ. કાયા. ૨૯
 મન રાજાએ સર્વ સાંભળ્યું પછી કીધોછે એ અન્યાસ.
 મૂળ ગયું મોહ કુશ તાણું હરિ ભાસ્યો છે સર્વાવાસ. કાયા. ૩૦
 પ્રણવ દોરી અઘા વિના કાંઈ પામે નહિ નિજધામ.
 છોટમ સદગુર સાચા મળેતો સરે જીવનાં સગળાં કામ. કાયા. ૩૧

રાગ બેડાગડો, પ્રેમકે વશ પડે જન કોઈ પ્રેમ કે વશ પડે. ઐરાગ.
 સમર સરજન હારે, મન સમર સરજન હાર, જને નામે ખલે
 પાતક, ટળે દુઃખ અપારરે. મન સમર સરજનહાર. ટેક.
 એક પલકમાં ખલક ડેરી, રચે રચના સાર,
 કોટિ કોટિ પ્રહ્લાંડ સરજ એવો છે કતારરે, મન સમર સરજનહાર. ૧
 સકલ લોકનો એજ સ્વામી, અવર નહિ આધાર;
 શેષ મહેશ ગણેશ આદિક, દૈવતનો દતાર રે મન. ૨
 ચંદ્ર સૂર્યમાં શક્તિ એની, પવનમાંહિ પસાર,
 મેત્ર સરજ ઉદક આગે, પોખે સહુ પરિવાર. રે મન. ૩
 મનુષ સહુથી કર્મો મોટો, આપી પુણી ઉદાર,
 ધર્મ સાંખ્યા ધારણુ કરવા, ઉગાડે સ્વર્ગ દાર રે. મન. ૪

ધર્મ છાંછી કરે અનીતિ, તે મતિમંદ ગમાર,
હિતમ તનને ખુવે અનારથ, તે નરને ધિક્કાર જે મન. ૫

મુપડા કયા દેખે દરપનમે. એ ગાગ.

જો તું માનતહે કરી મેરા, તામે કોન પદારથ તેરા
રજ વીરજકા દેહ રચાયા, પચ્ચભૂતકા ડેરા. તામે કોન. ૧
હાડ પંજરા ચામ ભપેટા, મલ ભરિયા મહુનેરા.
નવે દ્વારસે નિકસત સારા, હે કુવૈસ ધનેરા. તામે કોન. ૨
મન ખુર્જિ અહંકાર ચિત્તમે, પચ્ચવિધય હે ભેરા.
એ લાલચમે તું લપટાયા, આપ ન ભલ્લા અનેરા. તામે કોન. ૩
જન્મ જરા કુખ રોગ રોક ભય, ધર્મ સકલ વપુ કરા.
પેટ કાળ ખહુ પાપ કરતહે, ફિરત કર્મકા મેરા. તામે કોન. ૪
દેહ હંદ્રિષ મન પ્રાણ નહિ તું, રૂપ અનુષમ તેરા.
કહે છોટમ નિજ રૂપ વિચારે, શિરે ન ભવમે ફેરા. તામે કોન. ૫

રાગ ગોડીની ધુન્ય. ૨

એસા જગમે હરિકા ખંદા. આતમ લહે સચ્ચિદાનદા. ૧
ગંદા જલમે ચંદા ભાસે, દાલ લગે નહિ જલહંદા. એસાજગમે. ૨
ખંદાસે પ્રતિજિંબ દેહમે, ગગનચંદ સમ ગોવિંદા. એસાજગમે. ૩
જલ ઠોલત પ્રતિજિંબ હિંદોલે, મૂઠ કહત ડોલત ચંદા. એસાજગમે. ૪
જલ જંતુ જલમાંહિ દેખઠે, આપ સમાન ગિને. મંદા. એસાજગમે. ૫
મરત જલમે મીન ખિચારે, ચંદારો ન પડે શંદા. એસાજગમે. ૬
દેહ મલિન અશુદ્ધ મહાલે, પરમ શુદ્ધ ચેતન ચંદા. એસાજગમે. ૭
છેટમ એહિ વિવેક વિચારે, ગર્વ તજ તનુકા ગંદા. એસાજગમે. ૮

હરદમસેં હરિભજલે ખંદા, ભૂલે મત ગાદલ ગંદા. ટેક.
 એ દમ તોલ ન મોલ જગતમે, સૌ મિથ્યા ખોલે મંદા. હરદમ ૧
 એ દમમે હરિહર અજ રહેલા, એ દમમે સૂરજ ચંદા. હરદમ. ૨
 એ દમમે ગંગા ઓર જમુના, સારદ ઓર સકલ છંદા. હરદમ. ૩
 એ દમમાંહિ હ સ પિરાજે, પ્રકટ કરે પરમાનંદા. હરદમ. ૪
 ખુદ્દિ હ સૌ આતમ હંસા, પાપન અક્ષર યોલંદા. હરદમ. ૫
 કહે છોટમ એહિ બેદ સમજકે, બજ ભગવત કરણા કંદા. હરદમ. ૬

૫૬ રાગ.

અનોપમ કાયા નગરી, જમાં ચેતન પુરપનું રાજ;
 અનોપમ કાયા નગરી. ટેક.
 કર્મ કોટને હાડ પાંજરે, નાડી ખંધે જડિયો;
 માંસ રંધરનું લેપન કૌંધું, ઉપર ચામે મડિયોરે. અનોપમ ૧
 એ નગરીને દશ દરવાજા, પ્રધાન મનને ખુદી;
 એક એકથી વિશ્વ વરતે, નહિ શરીરની શુદ્ધિરે. અનોપમ ૨
 એકનું કંઈ ન માને બીજે, ન લહે સારી નીલિ;
 કાર્મિક રાત્રુ પેરીને, કરે જૂપને ભીતિરે. અનોપમ ૩
 પ્રધાન લોભી યથા લાલચી, પુરમાં પેશી પાપી;
 કામ કોધને લોભ મોહની, સેના સગળે વ્યાપીરે. અનોપમ. ૪
 હરીદ્વાર ઉઘાડું મુકે, રાગ પ્રથમ જાય પેરી;
 તેની સાથે બીજા ખળનાં, યાણાં જાય છે બેશોરે. અનોપમ. ૫
 મન રાત્રુનો થાય મળતિરા, સકલ ઇન્દ્રિ ગણ સાથે;
 અમલ ખંધે ચોરોનો બેસે, ક્રોધ સુજન નહિ સાથેરે. અ. ૬
 રાગ વાજતાં ક્રોધ વધેછે, મોહ વધેછે તેથી;
 મોહ વધ્યાથી સ્મૃતી જાયછે, ખુદ્દિ રહે નહિ એથીરે. અ. ૭

બુદ્ધિ જતાં જ્ઞાન જાયજે, જ્ઞાન જતાં અથડાયે;
 ચોરાશી લખ નગર શરે પાણુ, કોય ન દુખનાં સહાયેરે. અ. ૮
 પૂર્વ પ્રાણનો ઉદય થાયજે, તો મનુષા તન પામે;
 તેમાં જો સદગુણે ભેટે, તો ભવબંધન વામેરે. અ. ૯
 દગો દારને બાંધ કરી રહે, રાગ જગત જયારે;
 કામાદિક પુ માં નવ પેસે, નિર્ભય રહે નૃપ ત્યારેરે. અ. ૧૦
 યમ નિયમાદિક સાધન સાધી, ઈશ્વરને આરાધે;
 કહે છોટમ તે સુક્ત થાયને, જશ બાધે જગ વાધેરે. અ. ૧૧

પદ રાગ.

કોઈ જગોરે સાર શબ્દ સદગુણો લોને જાણી;
 શું બોધેછો વૈદિક શાબ્દિક પંડિત ગણુક પુરાણી. ટેક.
 મહામંત્ર ગાયત્રી જે ગાતા, તે વેદ તણી કહેછે માતા;
 તેનો જાણીદયો ઓંકાર પિતા. કોઈ. ૧
 જે ગાં થકી મહા ગૂઢ અતી, તેને જાણે વિરલા જોગી જતી-
 જેનો અનુલિત મહિમા અગાધ અતી. કોઈ. ૨
 જિહાં ઉઠે લહરી ચિદ અર્જુવની, તિહાં વાણી વિરાજે. વર્ણવની;
 તિહાં પ્રકટ દેવનિછે પરણવની. કોઈ. ૩
 એકાવન અંગુલ છે એમાં, બાવન અક્ષર બાંધ્યા તેમાં;
 મૂલ ગાયત્રીનું છે જેમાં. કોઈ. ૪
 તે વેદ સાસ્ત્રનો સારજો, તે પંચત. વની પારજો;
 તિહાં ખેડા ખેલનહારજ છે. કોઈ. ૫
 જિહાં અનહદવાજાં વાગેછે, ભડુ નાદ અનોપમ ગાજેછે;
 તિહાં જલહલ જયોતિ વિરાજે છે. કોઈ. ૬
 જિહાં અમતધારા વરસેછે, કોઈ પ્રેમી જન તિહાં પરસેછે.

તિહાં દેવ નિરંજન દરસેછે.

કાઈ. ૯

કહે છોટમ ગુરુ કરણા જને, તનમાં દર્શન પ્રભુ દે તેને;

મજે શ્રેષ્ઠ પરમ પદ તો એને.

કાઈ. ૮

કીર્તન ૧.

સંતો ક-તોની ગતિ ન્યારી, એવું કરો ન શકે દેહધારી. સંતો. ૧. ૧.
 કર્તા પ્રભુએ જગત કર્યું છે, સ્થવર જંગમ કેવું;
 પિંદુ ખીજમાં અદ્યુત રચના, આણુઘડ્યું નિપજે એવું. સંતો. ૧. ૨.
 સાન અગાધ આગધ કુશળતા, તત્વ કર્યાં જણે પેહેલાં;
 તેની પરામર કાણે યવારો, હું બ્રહ્મ કહેછે તે મેલાં. સંતો. ૨. ૩.
 દેહધારી જે ઘાટ ધડે તેમાં, જન્મની કળ થકી ચાલે;
 દેખે સાંભળે ને સર્વે સમજે તે, થઈ ન શકે કાઈ કાળે. સંતો. ૩. ૪.
 જીવ ધરાનાં કૃત્ય જીજ્ઞાસાં, ફર ધણી છે તેમાં;
 જીવનાં કૃત્ય જડનાં જડ રહેછે, ચેતન ન મજે તેમાં. સંતો. ૪. ૫.
 જગત જીવને પંથમાં ભેગા, પોતે પ્રભુ કહ્યું જણે;
 કર્મ ભરમની રીતિ ભણાવે, નવું નવ નિપજે તેણે. સંતો. ૫. ૬.
 ચતુર સહિત દેહ જણે સરજ્યો, તે કર્તા પ્રભુ જાણી;
 કહે છોટમ ખીજ પંથ ગણોડાં, તે મનમાં રખે આણી. સંતો. ૬. ૭.

કુંડળિયા.

માને નહિ જે માનવી, ધર્મરતો ઉપકાર;
 ભણુ હરામી જગતમાં, પામે દુઃખ અપાર.
 પામે દુઃખ અપાર, મારતો જમનો મળશે.
 પાપ કર્મના દંડ, કેમ ખીજથી ટળશે.
 છોટમ સરજનહાર, વિના નવ ભગિયે કોને,
 ધર્મરતો ઉપકાર, માનવી જે નવ માને.

સરજન હારે સર્વથી, દીધો ઉત્તમ દેહ.
 તેના મુણુ ગાતા નથી, જીવ કૃતદ્રી તેહ.
 જીવ કૃતદ્રી તેહ, પ્રપચ્છી જનને પૂજે,
 તત્ પદનો જે લક્ષ્ય, ખુદ્દિહીણા નવ બૂજે.
 છોટમ શ્રુતિનો સાર, વિવેકી પુરૂષ વિચારે.
 દીધો ઉત્તમ દેહ, સર્વથી સરજનહારે.

૨

ગજલો એક રાગની. ૨

કતા કાયમ કતા કાયમ, એવર સખ કાલકી ખાજ. ટેક
 નિગમ અગમ કહે જાગી, કતેખાં કુરાન કથે કાજ
 મતા મુની એવર મુદ્દલાંકાં, રહેગા નામ અલ્લામ. કં ૧
 જમી અરામાન જેવન પાની, અરસાં અજમકી નીશાની.
 રહેમા નહી ખલક ખાસી, સુપનગતિ નીંદકી જેસી. કં ૨
 ભજે કતાર પરમભાગી, હરદમ હરનામ જપો જાગી.
 કહે છોટમ એસી સાચી, કરામત એવર સખે કાચી. કં ૩

ભજે ભગવંત ભજે ભગવંત, ભવો ભવ કાયકું ભટકો. ટેક.

રગત એવર ખીંદુકી કાયા, પંચ મહાભૂત પંધાયા.

પરમ દુગંધકા હેરા, બૂદ કહે રૂપ એ મેરા. ભજો. ૧

લહે નહી આપકા ખાખા, જષે જન એવરકા જાખા.

ખુજા નહી ખોલનેહારા, લિધા અભિમાનકા ભારા; ભજો. ૨

પ્રલોકા રૂપ ના જ્યાં-યા, અસત જડ સોઈ સત મા-યા.

દેહ અહંકારમે અડકયા, કહપબર સૂતલમે ભટકયા. ભજો. ૩

અહં શ્રુતિ દેવકા શરના, મિટે ભવ આપના મરેના.

કહો છોટમ સુનો ભાઈ, મિલો ગુરૂદેવકું ભાઈ.

ભજો. ૪

રાગ ગજલ ૨

દેખો દરિયાવ દેખો દરીયાવ, લેહિરોમે લાભ લેના હે. રેક.

અવિચલ એકહે વારો, ખોદુ બહુ મેઘકી સારી.

પંખે સમ જુક્તસે એહાંના, ઉપાવે આપનીનાના.

દેખો. ૧

જસે એક સૂત હે સોઈ, વસ્ત્ર બહુ ભાતીકે હોઈ.

એસા ખુદ ખેલ હે ખાસા, રચા સમ લોક તમાસા

દેખો. ૨

પરાકે પાર હે પ્યારા, નિરંજન આપ હે ન્યારા,

કહે છોટમ એસી જાની, હરદમ હરિ નામ જપો પ્રાની

દેખો. ૩

ગજલ એક સુનસો મેરી, કુશલતા અપાર સુજન ઠેરી. રેક.

કારોગર કોનહી એસા, સહીત લવદેહ કિયા કેસા;

સહસ્ત્ર અબ્દ માખીકુ અખીશાં, દેખો કોઈ ગ્રંથમે લખીયાં. ગજ. ૧

સાગરમે મછહે રોળી, ઉડાવે નીર જસી ગોળી;

સુકાનો જીન કહાતાહે, જસા કોઈ નાપ ફીરતાહે.

ગજ. ૨

મક્ષિકા કર્તરી કોઈ, વનસ્પતી જાતી હે સોઈ;

પત્રપર જન્ત જાતાહે, તુરત સોહી પાન ખીડાતાહે.

૩

એસા અદભુત તમાસાહે, આવનકા ખેલ ખાસાહે;

છોટમ બજલો સોહી કરતા, ભરમમે કાયકું ભમતા.

ગજ. ૪

ખયાલ.

નિર્મલ રૂપ નિરંજન નિર્ગુણ, નારાયણ બહુ નામીલ.

સદચિદ રૂપ સનાતન સુખમય, સકલ લોકકે સ્વામી. રેક.

જયેતિ રૂપ જગતપતિ જદુપતિ, અખિલ લોક અભિરામજી.
 કમલ નયન કેશવ કરણાકર, સુખ સાગર ધનરથામજી. નિં ૧
 સુરલીધર માધવ મધુસૂદન, મોહન મંગલકારીજી.
 કર્કણા સિંધુ કૃષ્ણ કર્કણામય, કર કૌમોદકી ધારીજી. નિં ૨
 રાજીવ લોચન રામ રમાપતિ, રઘુપતિ પરમાનંદાજી.
 ગોપીજન વલ્લભ ગુણસાગર, મહા પ્રભુ ખાલ મુકુંદાજી નિં ૩
 અશરણુ શરણુ અધિપ ઉદ્ધારણુ, અકલ રૂપ અવિનાશીજી.
 અગણિત નામ અનંત રૂપ ગુણ, જન છાટમ લે ઉપાસીજી. નિં ૪

ખ્યાલ. રાગ. ૩

ગફલતમે જન્મ ગમાયા, નિર્ધર્મ મમ નહિ પાયારે. ગફલતમે
 જન્મ ગમાયા. ટેક.

કૂડ કપટ છલ દંભ અનીતિ, ભરિ કુર્કર્મસે કાયા.
 પરદારા પરધન મન ઝંખત, જુઠે ધધે ધાયારે. ગફલતમે. ૧
 દુર્મલ દીન દેખી કોઈ જનકું, તેં ધન ખુંચો ખાયા.
 નિર્દુજ નીચકર્મ કરો નિરાદીન, શુદ્ધવિચાર ન આયા. ગફલતમે. ૨
 ગ્રહી અસત્ય અહંકાર અધમતા, કુકરમ પૂન કમાયા.
 એક પલક સતસંગ ગંગમે, નીચ જરા નહિ નકાયા. ગફલતમે ૩
 એસે કોટિ કુલછનતેરે, ધિક જનનીને જાયા.
 દોષ કોપ ભરી ભરી શાઠ જગમે, જમકે હાય યેકાયા. ગફલતમે. ૪
 પશુતે અધમ પ્રેત સમ પામર, ગુણ પ્રભુકા નહિ ગાયા.
 છોટમ સરજનહાર ભજગો, સો જન જગમે કાયા. ગફલતમે. ૫

કોઈ દેખોં દુર્મતિ જનકી, નહિ ખખર આપકે તનકી. કોઈ દેખો
 દુર્મતિ જનકી. ટેક.

કાંત વસ્તુકા દેહ ભયાહે, કાંઠાંસે ઉત્પત્તિ મનકી.
 પાવ પલકમે બિખર જાતહે, જ્યું બાદરીયા ધનકી. કોઈ દેખો ૧
 ગર્વ ગુમાન કરત ધતનેપર, નિંદા ઉત્તમ જનકી.
 અચન બાનતેં વેગ કરતહે, જેસી ભાલ ભીલનકી. કોઈ દેખો. ૨
 ખાત ધર્મકી ક્ષીકી લગતહે, પ્યારો લગત વીધયનકી.
 છોટમ એસે પતીત જીવકું, ભીતી જમ દંડનકી. કોઈ દેખો. ૩

હે જગ સકલ કાલકા રંદા, ન્યારો પ્રહ્લ સચ્ચિદાનંદા. હે જગ
 સકલ કાલકા રંદા. ટેક.

નામ રૂપ સમ મિથ્યા માયા, દેહ રચતહે ગંદા.
 તામે ભાસ પ્રહ્લકા આયા, જ્યું જલ ભિતર ચંદા. હે જગ. ૧
 મિથ્યા જીવ કરતહે મમતા, આપ ન ખોજત મંદા.
 પેટ કાજ પરપંચ રચતહે, છાંતો કરત કુછંદા. હે જગ. ૨
 સત્ય નામકા સંગ ન છોડે, સૌ જન પ્રભુકા ખંદા.
 કહે છોટમ પ પ્રહ્લ ભજનરો, પાવે પરમાનંદા. હે જગ. ૩

પ્રયાસ નાથકેસંગજીકો ખંધે છોડયો. એ રાગ. ૨
 આળસમે દીન ખોયા, અમૂલ્યક આળસમે દીન ખોયા.
 શુભ સાધન ખીજ ન ખોયા, અમૂલ્યક આળસમે દીન ખોયા. ટેક.
 બિન બ્રહ્મોગ રોગ ભયા તનમે, રંક હોય કે રોયા;
 જોકે હુપાય અધ્યાત્મ ગ્રંથમે, જતન બિચારી ન જોયા. અં ૧
 જનપ્રતિપાલ દયાલ પ્રભુમે. પલભર ચિત્તન પ્રિયા;
 મોહમાન મદ આદિ મહામદ, શત્રુ મદનમે સોયા. અં ૨
 ભક્ત કરી ભગવંત ન ગાયા, ખોજ ગર્વકા દોયા;
 આયા તેસા ગયા જગમોહિ, ફાંકટ જન્મ ખિજોયા. અં ૩

આલસ માંહિ બધા અપરાધી, આપ પાપ નહિ ધાયા;
છોટમ ધ્યાન ધર્યો નહિ પ્રભુકો, ગમન અમૃત નહિ દોહા અ. ૪

નાથ તુમ કોટિક અધમ ઉદ્ધારે, જન આયે જો શરન તુમારે
નાથ તુમ કોટિક અધમ ઉધારે. ટેક.

રાખરી શ્વપચ ગીધ ગજ યુનકા, આર અજન મિલતારે;
ધીવર ચવન ત્રિશત પારધી, સો નિજ ધામ સિધારે. નાથ. ૧

માતાકી ગતિ પાઈ પૂતના જિને ખહુ ખાલક મારે;
દાનવ દુષ્ટ રીઝ કપિ જોસે, સોહી સુક્ત કરી ઢારે. નાથ. ૨

નામ માત્રસે ઘેર પાતકી, પરમ પુનીત કરી ડારે;
જોગતી દીની જોગી જતીકૂં, સો ગતી પાયે ખીસારે. : નાથ. ૩

નાથ આધાર રહે તીશ વાસર, પાપ કમં સમ ઢારે;
જાતી પાંતીકો ગવૈ છાંડકો, હો રહે દાસ તુમારે. નાથ. ૪

આરત હરન ખર્દ હે જાકો, ખેદ પુરાન પુકારે;
છોટમ પરમ કૃપાલ પ્રભુ તુમ, કાયકુ મોય ખીસારે. નાથ. ૫

સાવણી.

તેરા તન તંબૂરા ખડા; તુ ખાહાડ ચામસે મડા.

નાભિ આર ના. સજ માંહી, ઈડાપીંગલા સુખ મન જાંહી, ૧
તીનતાર ખાંધે. હે ત્યાંહી,

પરાપારતે પુરૂષ બળતે, હોત ન.દ ઝડ ઝડા, તેરા તન તંબૂરા મડા.

તીન આંધુરો તાર અજાવે; જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તી પાવે,

અક્ષર ખાવન લોમે નાવે,

નીકામે ઓંકાર અકેલા; ગાજ રહે ધડ ધડા,

તેરા તન તંબુરા ખડા. ૨

એસા તંબુરા એ પાયા, એ કંસાકા ઝુણુના ગાથા;

તાકું ડો વોળણુકી માથા,

વારવાર સો માર ખાત હે. જ્યુએડીસે દડા.તેરા તન તંબુરા ખડા. ૩

ખાજે નાદ અનાહત જખાંદિ, ધારી રાખે ચિતકું માંદિ,

એકે જાચ પ્રહરે માંદિ.

કહે છોટમ તિહાં રહે લોભાઈ, મન અંચલ માંકડા; તેરા તન તંબુ

રા ખડા. ૪

સાવણી

આ દુનિયામે ખડા અટપટા, ખેલ કોઈ અંજન અખધુતાંકા,

ગમન ગુફામે ગુપ્ત હો રહયા, ડરપ નહિ જમ દુતાંકા.

આદુનિયામે ખડા અટપટા ખેલ કોઈ અખધુતાંકા. દેક

પંચ પંચ યમ નિયમ સાધે, ધોતી નેતી કરતાહે,

દેહ પ્રાનકી શુદ્ધિકરે, ધ્યાન નીરંતર ધરતાહે,

૧

ચેરાશી આસનકું સાધે, એસી કસરત નીત્ય કરે,

ચિન્હાસન પદાસન સાધે, સકલ દેહકો રોગહરે.

૨.

મોહ માનમે વાસી ખંકા, કામ ક્રોધકું ઠેદ કરે,

આશા ત્રણા દુર નીવારે, સત્યનામ સમસેર ધરે,

૩.

સૂરા પૂરા હોકર ખેલે, કોય કપૂત સપૂતાંકા,

આ દુનિયામે ખડા અટપટા, અંજન ખેલ અખધુતાંકા.

૪-૧

ઈલા નાડીમે શ્વાસાપૂરે, મધ્ય લાઈ સ્થિર સોઈ કરે,

રેચક કરે પીંગલા માંહી, સાધે પ્રાણાયામ સરે.

૧

પૂરે પીંગલા ઈલા નીકાસે, વારવાર સાધે શ્વાસા,

- એક દીવસમે એસા કુંભક ચારવાર નીત્ય અભ્યાસા, ૨
- પ્રાણાયામ પરાયણ હોવે, પાતક સારા જરતાહે, ૩
- પ્રત્યાહાર સાધના સાધી, મનકું નીર્મલ કરતા હે. ૩
- પાઝ વૃત્તીકું અંતર લાવે, અંતરવૃત્તી ગગન ભરે,
અનહદ નાદ બજે નિસવાસર, તામેમન લક્ષ્મીન કરે. ૪
- દુખે દિલમે કરી ધારણા, ખેલ પંચ મહાભૂતાંકા,
આ દુનિયામે બડા અટપટા, અજબ ખેલ અમધૂતાંકા. ૫-૨
- ધરા તત્વકી કરે ધારણા, નહદ્યકમલકે બીચ રહી,
પીલા રંગ પ્રસિદ્ધ દેખકે, સાથે ધટિકા પંચ સહી. ૧
- સ્થંભ કરી સિદ્ધિ સોપાવે, અવની છાંડી અધર ફિરે.
કંઠ કમલમે જલકું ધારે, સ્વેતરંગ શશિ તુલ્ય સરે. ૨
- ઝેર માત્રકુ સોહિ જરાવે, ધરે ધારના બે જલકી,
અમૃતપાન કરે નિરાકાસર, ખમર લહે સો પલપલકી. ૩
- પાવક ધારે પાતક જાહે, કરે હે ભરમ કપૂતાંકા,
આ દુનિયામે બડા અટપટા, અજબ ખેલ અમધૂતાંકા. ૪-૩
- અગ્નિ તત્વ તાલુકે ખિચમે, ભાલ રંગ ત્રિભૂલુ લહે,
પંચધટી મન પવન રોકકે, જપે જપ ભગેંદ્ર રહે. ૧
- તામે સિદ્ધિ પાવે તેલી, જલે નહી તાકી કાયા,
અદભૂત ખેલ દેખાવે જગકું, એસી હે પ્રભુકી માયા. ૨
- હરિયા રંગ રહે વાચુલ ભુમંડલમે દયાન ધરે,
વાચુ સમાન હોય વપુ તાકે, તીન લોકમે ગતી કરે. ૩
- બ્રહ્મ રંધ્રમે નભકું ધારે, સંગત જે હગ ધૂતાંકા,
આ જગ મોહિ બડા અટપટા, અજબ ખેલ અમધૂતાંકા. ૪-૪
- સંજલ સરોવર સમ અતિ સુંદર, શૂન્ય ધારણા હે ચારી,
એક કપાટ ઉઘાડત પલમે, દુખે ત્યાં ખુદરત ભારી. ૧

સકલ લોકોને મનકી જાણે, સકલ લોકોની ખાત મુને,
 વ્યોમ ખરાખર હો રહે વ્યાપક, શબ્દ સદા હંકાર ભને. ૨
 એહિ વિધ પંચ ધારણા ધારે, ફેર પ્રણવકા ધ્યાન ધરે,
 સાત કમલમે જાપ સમરપે, હોય સમાધિ કાળ સરે. ૩
 જન છોટમ સંચુર કરણાપે, અશક્તને અનહૂતાંકા,
 આ કુનિયામે બડા અટપટા, અજાળ ખેત અમરૂતાંકા ૪-૫

સામરો અજડુ નહિ અ યો એ રાગની હારિયો. ૮

રતુરાજ વસંતહિ આયો, નિજનાથસે નેહ પઢાયો. રતુરાજ. ટેક.
 તરવર સર્વ ભયે નવપલ્લવ, સુમન સુગંધ ખસાયો; વિકસે કમલ,
 બહુ રંગ રંગઢે, મુનિ મનરંજન પાયો, ભમર તિહાં જાઈ ભોભાયો ૨.૧
 અખિલ લોક ક્ષત્રિ અખાંડિત, સો મેરે મન ભાયો; આર સકલ જલ,
 ફેન ખુદખુદા, કાંચુભંગુર દરસાયો, પિયાસે પ્રેમ ભગાયો. રતુ ૨
 સકલ સાજ પૂજનકું લીનો, અનહદ ઘંટ પજાયો; ધ્યાન ધુપ.
 સુવિચાર આરતી, સાનકો દીપ જગાયો, અસાન અધેર ભગાયો. ૨.૩
 શરણાગત વછલ પ્રભુજી, ભાવકો ભોગ ધરાયો; જન છોટમ,
 શ્રુતિ ખચન ખાચિઠે, જગકારન જસગાયો, સદાસુખ સહજે પાયો ૨.૪

ખ્યાલીને ખેલ મચાયો, જાકો મર્મ કાહુ નહિ પાયો. ટેક.
 ખેલ અખૂટ અખાંડિત ખ્યાલી, જુગલકો જોગ ખતાયો; જિહાં
 જિહાં રૂપ પ્રકૃતી ધરત હે, તિહાંતિહાં અશરહાયો, કર્ન આઘા
 ન કહાયો ખ્યાલી. ૧
 નાના રૂપ ધરતહે નટડી, નટકો સામર્થ્ય પાયો; કોટિ અસંખ્ય,

કલપતે અજહુ, ન્યારે કે ન્યારો છોહાયો, એક ગુનરૂપ ન આયો.

પ્રયાલી. ૨

એક ખીજકી કહા ચતુરાઈ, કોઈસે ન જાત પનાયો; રાઈતે સુછમ.
અંકુર કીનો તાહિમે વૃક્ષ સમાયો, પાન ફલફૂલ રહાયો. પ્રયા ૩
દેવ દનુજ નર નાગ ચરાચર, ચોરાસિ લક્ષ કહાયો; પુરૂષ પ્રકૃતી,
પ્રથમસે ખેલત, જન છોટમ મન ભાયો, ખેદમે ભેદ પતાયો. પ્રયા ૪

ત્રિભુદેવ વસંત વિહારી, મનમોહન મંગલકારી. ત્રિભુદેવ. ટેક.
દિવ્ય સ્વરૂપ અનંત શક્તિ ધર, સૃજનહાર સુખકારી; નિરાભંગ,
નિર્લેપ નિરંજન, જ્યોતનમય અવિગ્રહી, અજન્મ ગતિનાથ તિહારી. વિ. ૧
ઈચ્છાસે પ્રહ્લાંડ પનાએ, ગુનમય તત્વ પસારી; સરજે પાલે,
ઓર સંકારે, નિરખી કળા કહુ ન્યારી, પ્રહ્લાદે મહિમા ભારી. વિ. ૨
સ્થાવર જંગમ જંતુ જાતકી, રમણીક રચના ન્યારી; રૂપરંગ આકાર,
અનોપમ, નિરખી ગયે નરહારી, ધન્ય તું ખહુ ગુનધારી. વિ. ૩
લલિત ખેલ લીલાસે કીનો, મુનિ મનમોહનકારી; જન છોટમ,
એસા પ્રહુજીએ, વારંવાર ખલીહારી, ધ્યાન હર લીનો ધારી. વિ. ૪

ખેલે કોઈ આનંદ હારી, ઓંકાર તાર ગ્રહીદારી. ખેલે. ટેક.
હંતમે ગંગા હંતમે જમુના, ખિચમે ખેલ મચોરી, દેવ સકલ તહાં,
દેખન આયે, સ્તવન કરત કરજોરી, દુર ગઈ દાનવ ટોરી. ખેલે ૧
મિન કરે તાલ મૃદંગ ખળવત, બિનમુખ ગાવત હોરી; વિન તણુ તાન,
મિલાવત અદ્ભુત, અટકી દૃષ્ટિ સામ છોરી ચિત્તચિદરૂપ ભયોરી ખે. ૨
વિશ્વ નિવાસ વિશાલ વિમલગુન, અચલ રહ્યો એક દોરી; તાકે ધ્યાન,
ધરત દહ મનસે, પાતક પુંજ ગયોરી, પુણ્યકો ઉદય ભયોરી. ખે. ૩
સરજનહાર સદોદિત સુદર, વ્યાપક દેવ રહ્યોરી; જન છોટમ,

પરસત વા પદકું, તિહાં મન મગ્ન બયોરી; ભરમ સખ દૂર ગયોરી ખેં ૪

ગુરૂ ગમસે ખેલો હોરી, મિટે મલિન વાસના તોરો. ગુરૂ. ટેક.
આસન મારી સુરત દૃઢ ધારો, ત્રિકુટી ધ્યાન ધરોરી; સાસ ઉસાસ,
સામસંગ ખેલો, નેન અચલ સ્થિત જોરી; ગગનધર જાઈ ખસોરી ગુ. ૧
અનહદનાદ મૂઢંગ મોરલી, સુનકે સુરત ચલી મોરી; કોટિ અનંગ,
અંગપ્રતિ સોહે, એમે કિશોરકિશોરો, સમ સખિયનકી ટોરી. ગુરૂ. ૨
જલહલ જયોતિ ઉઘોત કોટિ રાવ, અહસુત ખેલ મચોરી; નિરખ સરખ.
દેવ સમ મેહે, વિનય કરલ કરજોરી, નિયમ જસ ગાત ખહોરી. ગુ. ૩
પાર અવાર નહિ હે જાકો, ગુરૂ ગમ જાત ગૃહોરી; જન છોટમ,
સદ ગુરૂ કરણાસે, સો પ્રભુ દરસ બયોરી, દેહમે દોષ ગયોરી. ગુરૂ. ૮

જાગી જોને છવ અભાગી, તારી તુછ અવિધાને ત્યાગી. જાગી. ટેક.
સારાં કર્મ શ્રીપ્રભુને સમરપી, લેને મોક્ષ સુખ માગી; મૃગજળ સુખ મારે
જ મથિયા, તેણે તૃષા મેની ભાગી, લોભાયાએ લાલચલાગી. જાગી. ૧
કામ્ય નિષિધ કર્મ બહુ કરતાં, બંધન પામે અભાગી; નિરાશખ નિર્લેપ,
પ્રહ્લનો, તું ન થયો અનુરાગી, ભોગ્યમાંહે રહ લાગી. જાગી. ૧
પરમ દયાળ દયાનિધિ સમરય, સરજનહાર સોહાગી; ભાવ ધરી ભજ;
તે ભવ તારણ, રંગ રહે જુગજાગી, ઉપાસક તે ખડ ભાગી. જા. ૩
વેદ સિદ્ધાંત વિચાર વિચારી, જ્ઞાન ચોટ જોને લાગી; જન છોટમ,
ધન્ય તે જનજગમાં, પ્રસન્નવિષે અનુરાગી, મોક્ષ સુખ લીધું માગી. જા. ૪

ધન્ય રે ધન્ય વિશ્વ ધરોને, ગુણ કોણે શકાય ગણીને. ધન્ય. ટેક.
અવ્યકતે સહુ વ્યક્ત રચ્યું છે, પરમાત્મ પૂજવણીને; તત્ત્વ વિભાગે,
તરવર સરજ્યાં, ચાર વિચિત્ર ચણીને, ખીજથી રહે વૃક્ષ ખણીને. ધ. ૧

અવનીમાં સરખ્યાં અનંત પદારથ, હાટક રજત માણીને; અખિલ અંડને
અંધર ફરવે, જાણાએ ગુણના ગુણીને, ભાષે મુનિવેદ ભણીને. ધ૦ ૨
અંડજ ઉદમિજ સ્વેદજ આદી, ખાંણ્યો કીડી ખાણીને; વિધવિધ દેહ,
રચે જગધાતા, જાળવે સકળ જાણીને, અંતે લેછે સર્થ લાણીને. ધ૦ ૩
મૂકી મતી ખડુ જનમાં તેણે, શાંશા થાવ શાણીને, ખડુ વિદ્યાના,
પ્રાંથ ગૃહે છે, ખડુ વિષ ભેદ ભણીને, છોટમ કહે રાખ્દ સુણીને. ધ૦ ૪

કટરે ધટ પામર પ્રાણી, તેને નીતિની રીતિ ન જાણી. ૪૮. ૧૬૬
કૂંર શૂર ધઈ જીવ સંતાપ્યા, દિલમાં દયા નવ આણી; ખલ પાખીનું,
નડયો નિર્બલને, દુર્ગુણુ છે દૂખ ખાણી, લલુ નહિ સાભ કે હાણી. ૪૦ ૧
પઈશા કમાતાં પાપ કમાયો, મુખથી વદ્યો જૂઠી વાણી; અમલને બેરે
અપહતું આચરો, મુવો તસીલાં તાણી, મોહવધ માયા માણી. ૬૦ ૨
સરજનહાર સદા શિર ઉપર, તેને બજાવન હાણી; ફાગટ ફળની,
આરા ધરોને, અન્ય ઉપાસના ઢાણી, વિષથી વાત વખાણી. ૬૦ ૩
નાશી વસ્તુ અવિનાશી માની, મમત કરે મત તાણી, કહે છોટમ
શ્રુતિશાસ્ત્ર, વહે તે, જટ લે વાત પ્રમાણી, પામે મહાપદ નિરવાણી. ૪૮. ૪

કાલિંગડા રામની હોરિયો પ.

ખેલે દોષ નિર્ગુન નાથસે હોરી, નિજનેન અચલ પરબેરી, ખેલે ૦ ૧૬૬
નીતિ ભક્તિ સુમતી સુખદાયક, જંગ સખીનકી રોરી;
જ્ઞાનગુલાલ આનંદ અરગળ, સદગુન કેસર ધોરી. ખેલે ૦ ૧
વિવેક વિચાર સખા સગ મિલકે, વિધવિધ ખેલ મચ્યોરી;
તાલ મૃદંગ ઝાંઝ ડફ ખાળે, રંગ રેલ નહિ ધોરી. ખેલે ૦ ૨
આહમાન મમતાદિક હારે, દુર્ગુન અંધી છોરી;

મહિન વાસના કોટિ કર્મકે, ભાંડ દિયે સમ ફોરી. ખેલે ૦ ૩
જથજથકાર હોરહે જગમે, જસ જન ગાત કરોરી;
જનછોટમ પરશ્રદ્ધ ભજનસે, આવા ગવન ન ખહોરી. ખેલે ૦ ૪

ખેલે પિયા ગેમ ગચનમે હોરી, કહા જાની સકે મલિ મોરી. ખેલે. ટેક.
આપ અરૂપ રૂપ ખડુ સરજે, અંડ અનંત કરોરી;
અખિલ જીવનું નાચ નચાવે, જાકે હાથમે દોરી. ખેલે ૦ ૧
રૂપરંગ ખડુ ભાતિ ભાતિકે, જુગલનારી નર જોરી;
કાહુકી સુરત એકસી ન આવે, અદ્ભુત આતુરી તોરી. ખેલે ૦ ૨
ખેલન હાર નજરમે ન આવે, સમકી મતી બધ બોરી;
સોહં સોહં શબ્દ હોલહે, મુર ગમ જાત ગુહારી. ખેલે ૦ ૩
જોત નેજી કહી નિગમ પોકારે, વિનય કરવ કરજોરી;
છોટમ એસે પ્રહુકું ન જાને, તાકી મતી અતિ થોરી. ખેલે ૦ ૪

સમજકર ખેલોજી જગમે હોરી, પ્રભુ ચરન કમલ ચિતજોરી. સમ ટેક.
ધનકે પડલ ખિય અપલદામિની, એસો હે કાચા તોચી;
ઠાઠ ઘાટ કે વિખર જાયગો, તુટેથી દમકી દોરી. સમ ૦ ૧
સુબ દારા ધન સકલ સોહજી, માનત મેરી મેરી;
કાલ અચાનક આય ગૃહેગો, પલમે જાલ સમ છોરી. સમ ૦ ૨
લોક ચરાચર બક્ષ કાલકે, કાઠ સાંઝ કાઠ બોરી;
તીન ભુવનમે કાઠ ન ખચે, જો રહે પર્વત ફોરી, સમ ૦ ૩
સાસ ઉસાસ સમર લે જગમતિ, સદ્ગુરુ જ્ઞાન ગૃહોરી;
જન છોટમ પરશ્રદ્ધ ભજનસે, કાલ ન ખાત ખહોરી. સમ ૦ ૪

ખેલે હોરી અકલ પુરુષ અવિનાશી, સદ્વિદ્યવન આનંદ રાશી. ખેલે ૦ ૬

અદ્વય વસ્તુ અનંત નામ ગુણ, શકિત અનંત પ્રકાશી;
ધરની ગગન અથ પાની પવનમે, તેજમેસી રહ્યો ભાસી. ખેલે ૧
કર્તા ભક્તી હતા આપે, યુનત્રય રહિત ઉદાસી;
ઈંદુ અર્ક વિદ્યુત હકું, જાકે રહત ભાસતે ભાસી. ખેલે ૨
જીવ સકલકું મોહ કરત હે, માયા હે જાકી દાસી;
છોટમ એસે પ્રભુકું ન જાને, સોહી ખડા એક હાસી. ખેલે ૩

ખાવરે કાષકું ખેલે એસી દોરી, તાતે સુમતિ કુમતિ ભઈતોરી. ખા. ટેક
અર્ધીક અનીતિ છારકી ગરદી, દરદી બયા દગ ફોરી;
શામ વદન કરી જમકે સદનમે, જાત મુહે મસી ચોરી. ખાવરે ૧
ખલતા ખરખર કરી અસ્વારી, હુગુન કર ગૃહી દોરી;
કુકરમ કીચ ભગ્યો તન ભેપન, ફીરત ચોરાસી પોરી. ખાવરે ૨
મોહમાન મમતા મદ આદિક, સંગ સખાકી દોરી;
ધુરી બિડાવત તેરે સીસપર, ડારે નરક ખરજોરી. ખાવરે ૩
ધક ધક ઢોલ ખજે તેરી પીછે, હોરી જરે સખ દોરી;
કહે છોટમ કર્તાર ભજનખિન, ખહે ગયે કલ્પ કરોરી. ખાવરે ૪

એક રાગની હોશિયો. ૨.

દેખો દેખો રે, કોઈ ગુરૂકે નેન, પ્યારો ખેલત હે ધટ ધટરે;
ધુપ ધુપ છંદ કરત મનમોહન, રમત નિરાલખ નટરે. દેખો ૦ ટેક.
આપ અદબદ દબદકો કારન, રૂપ રચત ઝટપટરે;
સુદ્ધમ સ્થુલ કરન ગહાકારન, કરત ચેતન ચટપટરે. દેખો ૦ ૨
ગેય અવાજ ગગનમે હોત હે, ગાજ રહ્યો ધટ મઠરે;
ખટ ચકરડું વેધી ચાલત હે, જોગી જોગ કરી હઠરે. દેખો ૦ ૩
જલહલ જ્યોતિ નેન ખિન દરસત, પરમ ધામમે પ્રકટરે;

જન છોટમ સદગુરુ કહેણાસે, કોટિ કર્મ ગયો કટરે. દેખો ૪

મહારાજ મોજી મોજી તેરી અદ્ભુત કહીન જાત કુદરતરે;
 ધુબી કરકે અંડ બનાએ, ગગન મંડલ મે ફિરતરે. માહાં ૧
 પરમાણુકા કરત પસારા, પંચજૂન ઉલસતરે;
 પાની જમાયો પવન વસાયો, તામાહિ હંસ બસતરે. માહાં ૨
 સ્થાવર જંગમકી નતનુ રચના, દિવ્ય રૂપ દરસતરે;
 એક ગયા ઓર રહેને ન પાવે, છલમે હોત અસતરે. માહાં ૩
 આપ સમારે આપહિ પારે, આપ સંહાર કરતરે;
 આપહિ કરતા આપહિ ધરતા, આપહિ વિશ્વ ભરતરે. માહાં ૪
 એક સમયમેં સમકુ જાને, અગણિત કાળ કરતરે;
 છોટમ અદ્ભુત રચના તેરી, તુહિ સમ ખેંચ કરતરે. માહાં ૫.

હોરી. રાગ.

નીતિ અનોપમ નાશરે, ખેલો ખેલો ખેલ વિચારી. ટેક.
 નીતિ વસે તિહાં કીર્તિ નિરંતર, વિરતી ભગે અતિ ખારીરે. ખેલો. ૧
 સુકૃતવંત સુધર નર જગમેં, નીતિધર્મ હૃદયારી.
 અધમ અબાગી અંધ અભિમાની, કરત અનીતિકી યારીરે. ખેલો. ૨
 પામરે પતિત પાપરતપ્રાણી, અધમગતિ અધિકારી.
 નીચ નિરંકુશ નિર્લેજ જગમે, કરત અનીતિ બારીરે. ખેલો. ૩
 સુમતિ સુજાન જ્ઞાન ગુન આગર, નીતિકે સંજ વિહારી.
 છોટમ ધન્ય જગતમે જાએ, પાપ દીએ સમ જરોરે. ખેલો. ૪

પદ હોરી. ૩

કાયા વાડી કરી કર્તાએ, માંહિ સુક્યો જીવ માળીને

- ગગન ઝરંખિ રહિને ઝાંખે, સુરતવડે સંભાળીને. કાથા. ૧
 મૃગ પ્રવૃતિ જૂમિ ભરેલી, ચૈતન જળમાંહિ વાળીને.
 ત્રયગુણુ ળીજ વાવિશાં તનમાં, સિંચે સર્વ સંભાળીને. કાથા. ૨
 ચોવીશ તત્વ ખનીએ શાખા, જોત્રે નજરે ન્યાળીને.
 ઉપશાખાને પત્ર અનેરાં, દીપાવે સહુ ડાળીને. કાથા. ૩
 વાણી વિચિત્ર કુસુમ ખહુરમે, ચિતમાં જોજો ચાળીને.
 જન છોટમ જમદીયને પૂજે, ધન્ય ધન્ય તે ગુણુધાળીને. કાથા. ૪

- સોહાં હંસા હોળી રમેછે, ચિતચિદ શક્તીને સંચે.
 સભર સરોવર અંધર સુન્દરમાં, ત્યાં થકી આપ હમચે. સો. ૧
 અક્ષર સ્વરની તાળ અનોખમ, કર લીધી ઝોંકારે.
 મન ખહુ બેઠ રમે તે મધ્યે, વાણી વીચીત્ર ઉચારે. સો. ૨
 ભેરી મૃદંગ શાંખ શરણાહ, મધુસૌ સુરલી વાજે.
 અનહદ નાદ નીરંતર સહજે, ગગન મંડળમાં ગાજે. સો. ૩
 સુરત નીરત સોહાગણુ ઝંખે, તરવેણીની તીરે.
 ચંદ્ર સુરજ પીચકારી હડાડે, પંચરંગ નીતીરે. સો. ૪
 શંકર શેષ સુરેશ વીરચી, સર્વ કરેછે સેવા.
 પ્રેમ પુષ્પ લેઈ નાય વધાવે, પામે મહારસ મેવા. કાથા. ૫
 ભાવીક ભક્તમગથા ત્યાં ભેળા, રૂપિ મુની ને મહા ભોગી.
 સનકાદીક શુકદેવ સરીખા, પ્રેમ અમીરસ ભોગી. કાથા. ૬
 કોરીક કવીજન ક્રીંતી કહેછે, વીધવીધ ઘેર વખાણે.
 છોટમ ભક્ત મનુજ તનુ ધારી, મહીમા પાર ન જાણે. કાથા. ૭

- ખેત્ર વીચારી જે જન ખેત્રે, તેજ થાય સુખકારી.
 મહા અધર્મ માયાની ખાણ, તેમાં ગથા ધણા હાસી. ટેક. ૧

નીતિ વિવેક વિચાર સંધાતે, રમતાં ધણી રંજ વાધે.
 સજ્જનતા સહુ લોક વખાણે, જથ પામે જગ આધે. ખેલ ૨
 અધમ કમં અવીચાર અનીતી, અધરમ ઉરમાં ધારે.
 અખિલ લોકમાં અવજસ તેને, ધિકધિક કહી શીકારે. ખેલ ૩
 ઉત્તમ વિદ્યા અમૃત સરખી, પ્રેમે પુષ્ટિ કરેછે.
 વિપરૂપી કે સવે અનીલા, ખાતાં ખચીત મરેછે. ખેલ ૪
 નરદેહ પામી નીતીને સહે, નરહરીને જ ગારો.
 જન છોટમ દુનીયાની ખાણ, તે જન છતી જારો. ખેલ ૫

હોરીની ધુમાર.

કાયા વૃંદાવન જાનિયેહો, હાંચ હો મેરે પ્યારે,
 રમે જ્યાં કૃષ્ણને રામ, કાયા વૃંદાવન જાનિયેહો. રેક.
 નવદ્વાર ના નંદ દેવતા, છલ જસોદા વાત ખલ જાઉ,
 તાઠે, સદન ગિરિધારી ગજવે, ઇપજવે આનંદ સાક્ષાત. કાયા ૧
 પાપ પ્રવૃત્તિ આઈ ખૂલના, શોષણ કીની સોચ ખલજાઉ.
 એહ તૃણાવર્તી મારી દીચોહો, કરી ના શકે કુખ કોય. કાયા ૨
 સત્યશીલ સુમતાદિક ચોપો, તાઠે ગોરસ આય ખલ જાઉ.
 મુકતી ચતુર્થા માખન ભે ઠે, મન મકંડે આદીકું પાય. કાયા ૩
 જલ જમુના સો નાડી ચિંગલા, ખેલત તાકી તીર ખલ જાઉ,
 ભાવ વછકું આપ ચરાવે વિચાર હે હલધરવીર. કાયા ૪
 ચોપ ખાલસો સદગુન સારે, લોભ અંધાસુર નામ ખલ જાઉ,
 મતસર માન વત્સાગમારે, સમકું સુખદાયક રયામ. કાયા ૫
 જાગૃતમે સમ વત્સ ચરતહે, નિંદ્રા ચતુર મુખ આંચ ખલ જાઉ.
 વત્સ ખાલ સમકું હરીલીને, સુપને લિયે નવીન ખનાય. કાયા ૬
 નવધા ભક્તિ ચોપકી કન્યા, ભેદ રૂપસો ચીર ખલ જાઉ.

તાઠો હગણુ કરી ત્રિકૂટી કદમપર, બેઠેલે રથામ શરીર. કાયા ૭
 નવલખ ધેનુ સમૂહ નિવૃત્તિ, તામુ ચરાવત આપ બલબળી,
 ત્રિવીધ તાપ દાવાનલ ખૂએ, પ્રકટયોલે પ્રખલ પ્રતાપ. કાયા ૮
 કામવાસના વિષધર કાલી, નીતી લગાઈ નાથ બલ બળિ,
 સંસાર સાગર બેઠે બસાયો, કીના મન પાવન પાય. કાયા ૯
 ધર્મ ગોવરધન કરમે ધાર્યો, હાર્યો ઇંદ્ર કલિદાસ બલ બળિ,
 મૈત્રેય પાક દ્વિજપતિન ઠેપાયો, નૃપત બમે આપ ગોપાલ. કાયા ૧૦
 શુદ્ધ વિચાર શરદ રતુ આઈ, અનુભવ ચંદ્ર પ્રકાશ,
 ગગન કુંજમે ખંસી બળઈ, બોલાઈ સખી પ્રભુ પાસ. કાયા ૧૧
 સુરત રાધીકા આગે સંચરી, ગોપી સુવાસના વૃંદ બલ બળિ,
 કમલ સહસ્રદલ રંગ જૂમીકા, બોખલવે પરમઆનંદ. કાયા ૧૨
 અનહદ નાદ અખંડ બજત હે, જયોતિ ઉઘોત અપાર બલબળિ,
 વીણા જંત્ર મૃદંગ મોરલી, બજત પ્રણવઠોતાર. કાયા ૧૩
 વેહેતી જમુના તિમીત હોગઈ, મોહે સકલ દિગપાલ બલ બળિ,
 અક્ષર કુસુમ કમલ વન ખીલે, મોહોલે સ્વર્ગ પાતાલ. કાયા ૧૪
 ખેલત કૃષ્ણ અદ્રઘટ હો ગયે, સુરત સખી લેઈ સાથ બલબળિ,
 બાથ પરામે સો વિલ સાઈ, પકડી રહી પ્રણવકું હાથુ. કાયા ૧૫
 ઓર સખી સખ હુંડતી આઈ, દેખી ચરનકો ચિન્હ બલ બળિ,
 સકલ સખી વિરહીત ભઈ ભોગી, રસરપ રહી નહી ભિન્ન. કાયા ૧૬
 સોહં અરિમ કહી ખેલત બગી, દ્વૈત રહ્યો નહિ કાંઈ બલબળિ,
 પરાપારમે પ્રણુજ પધારે, છોટમ સખીનકે માંય. કાયા ૧૭

રાગ ધ્રુમર. હોરી. ૨

બજરે મન પૂરણુ પ્રહમું હો, હાંતી હો મેરે પ્યારે,
 બઠોલે મહિમા અપાર, બજરે મન પૂરણુ પ્રહમું હો. ટેક.

જો મહિમાસે અધર રહજાહે, અંડ અનંત અપાર પલગાઉ.
 સો મહિમાસે રવિ શશિ હડગન, પાની પવન નભ સાર. ભજરે. ૧
 એક પાદ હે વીથ સકલમે, ત્રીન પાદ દિવિમાંય. પલગાઉ.
 અનંત પાદહે ભીત્ર સકલમે, પ્રહ્લાદીક ધાવત તાંય. ભજરે. ૨
 પૂરણ માંહિ પૂર્ણતા એતી, થાહ ન પાવે કોય પલગાઉ.
 કેટિ પ્રહ્લાંડ તિહાંસે ઉપજે, તાતે કધુ હાનિ ન હોય. ભજરે. ૩
 જ્યું સિંધુકો નીર જમાયો, સૌહી ગયો સમ દેશ પલગાઉ
 સિંધુ નીર જ્યોકો ત્યો રહેવે, ઘટે નહિ નીધિહુસે લેશ. ભજરે ૪
 એ મહીમાકું અપાર કહતહે, પ્રહ્લા વિષય મહેશ પલગાઉ.
 આર જીવકો કોન ગળેહે, જાકો જસ ગાવત શેષ. ભજરે. ૫
 સંધકતાકી સાધના સાધે, કેટિક કલ્પ પ્રજાંત પલગાઉ.
 છોટમ પૂરણતા પ્રજુછકી, તાકો નહી પાવત અંત. ભજરે. ૬

પ્યારા પીહુ સંગે ખેલીએહો. હાનીહો મેરે પ્યારે; પ્રિયતમકું દેખી
 પાસ, પ્યારા પીહુ સંગે ખેલીએહો ટેક.
 જિહાં દેખુ તિહાં સનમુખ ઠડો, હાજર પ્રાણુ હજૂર પલગાઉ.
 જ્યાકે પોશસે પોશ હે મેરો, આનંદ આવત હર. પ્યારા. ૧
 સ્થૂલ સૂક્ષ્મ અર કારણ કાયા, તાતે ભિત્ર દયાલ પલગાઉ.
 સોમે મોસો એકમેકતા, તોભી મેરો હે પ્રતીપાલ. પ્યારા. ૨
 મેરી આર મેર પીહુકી જાતિ, તામે નહી કધુ બેદ પલ ગાઉ.
 સ્મરથ બેદ અપાર રહયો હે, તાતે ખડ ગાવત બેદ. પ્યારા. ૩
 મોસે ખને નહી રજકણુ જેતા, પીહુ જગ સરજનહાર પલગાઉ.
 મેં પરતંત્ર સ્વતંત્ર પીયાહે, અગણીત અંડ આધાર. પ્યારા. ૪
 મેં સુખ દુઃખ કર્મ ફલ ભોક્તા, પીહુ ફલમે દાતાર પલગાઉ.
 મેં અવશુનકો પાત્ર નીરંતર, પિહુછ હે મુનકો આગાર. પ્યારા. ૫

મેં આસા અધીન પીયાકો, પિહુ મેરે સિરતાજ પલભઉ.
 બ્યા દીનતે મે પીહુકું વીસાર્યો, તખતે ખડ ભયોહે અકાજ. પ્યારા. ૬
 કાલ માયાને પરવશ કીનો, પાયો અતી કુખ ઓખ પલભઉ.
 દીન દયાલ ગુર કર સાયો, મિલાયો પીહુ સંજેઝ. પ્યારા. ૭
 અપમે પીયાકું પલ ન ખીસારે, નિશદિન ધાર ઉર પલભઉ.
 છોટમ પરમ દયાલ પીયાકો, પાયો હે સુખ ભરપૂર. પ્યારા. ૮

હોરી શાગ. ૨

અદ્યુત રચના તોરી, દયાનિધી અદ્યુત રચના તોરી,
 કેસે જાની રાકે મતી મોરી, દયાનિધી અદ્યુત રચના તોરી. ટેક.
 શુન્યાકાર શુન્યમે સરજી, મૂલ પ્રકૃતિ ચોરી,
 તાકો પ્રહુને વિરાટ પનાયો, જુગતે પ્રમાણું જોરી. દયા ૧
 ચેવીસ તત્વ બોગ્ય પ્રકૃતિ કરી, પુરષ બોજક ક્રિયા ચોરી,
 સ્થાવર જંગમ જાંતી પનાઈ, તામે નહિ કહુ ખોરી. દયા ૨
 અખીલ લોકકું નાય નચાવે, હે અપને કર કોરી,
 જન છોટમ એસે પ્રહુ ભજકે, જનમ ન હોય ખહોરી. દયા ૩

અપને પ્રહુસે હોરી, ખેસો પ્યારે અપને પ્રહુસે હોરી,
 િજ સુરત શાસમે જોરી, ખેસો પ્યારે અપને પ્રહુસે હોરી. ટેક.
 સોહં રાખઃ ઉઠત હે જાતે, દીર્ઘ પ્રાણમે હોરી,
 અગમ નિરાન તાકકે મારો, કારો ભરમ ખટ ફોરો. ખેસો ૧
 પ્રેમ અખીરસ ભરો પીયકારી, સાનકો કેસર ચોરી,
 અનુભવ અખીલ ગુલાલ હાવો, ભરી ભરી જુગતસે ચોરી. ખેસો ૨
 ધ્યાનકી ધુમ મચાવો મિરતક, તનમન પ્રાણ સકોરી,
 અનહદ નાદ ગરજના મુનકે, ખેસો અચમકી ચોરી. ખેસો ૪

સ્તનસ હોઈ ખેલો રસિયાસે, કાયા રહે નહિ કાર?,
છોટમ શ્રી યુગદેવ કૃપાસે, મુક્તિ હોયગી તોરી.

ખેલો ૪

રાગ હોસીના ખ્યાલ.

કર્નારે રચી છે કાયા. ટેક.

જોતાં એમાં ખડુ જુક્તિ રચી છે, જાણી શકે જન કાયા,

એ પ્રભુને તજી અન્ધ હપાસે, તે જન જાય વહાયા, મટે નહી

મોહ ને મય. કં ૧

ખાણીના ખીંદુનું પંજર કીધું, ખડુ વીધ મંધ ખંધાયા.

આસ હ્યાસ તણી કલ મુંકી, અક્ષર ખાવન ગાયા, ધણા ધણા

ખોલ ખોલાયા. કં ૨

નેત્ર વડે ખડુ રૂપ નીહાસે, કાનથી શબ્દ સુણાયા,

નાસિકા કીધી સુવાસને લેવા, છબથી સ્વાદ જણાયા, ભક્ષા ભક્ષા

બેદ ભણાયા. કં ૩

મનથી મનોરથ યાચ અહોનીશ, વીધા અવધીયાએ છાયા,

સકલ ધંકી તણે. એ મનસુ ખો, કહે છે જે મારી કાયા, ખુદી

મે ખોધ મનાય. કં ૪

અહંકાર હું કરીને માને, ચીત ચીતવીને જુલાયા,

એ થકી છવ જુદો નથી જડતો, તે જાણે યુરરાયા, કૃપા થકી

છોટમે પાયા. કં ૫

વસંત રાગ.

જગદીશ જડરો જીવમાં, એવી સહજ શક્તિ છે શિવમાં. જં ૧ ટેક

જેમ અગ્નિ મથે અરણી વડે, યાચ પ્રકટ પદારથમાં પડે,

એથી અસંગો થયો તો ના જડે, જગદીશ જડરો જીવમાં. ૬

જન્મ નાદ ભરેલું આકાશ છે, પણ વાદિત માંહો પ્રકાશ છે,
એમ ઇશ્વરનો પણ વાસ છે, જગદીશ જડશે જીવમાં. ૨
જળ ઝીણું વરાળ થકી કહું, એ તો આકાશમાં રહે છે સહુ
ખતે વાદલ તો એથી ખડુ, જગદીશ જડશે જીવમાં. ૩
એવો અનુભવ હરમાં આણ્યો, પ્રભુ અંતરજામી જાણ્યો,
કહે છોટમ મહારસ માણ્યો, જગદીશ જડશે જીવમાં. ૪

વસંત રાગ.

જગ્ય જગ્યરે જીવ અભાગી, જોને મૂળ વીચારી,
ક્યાં થકી આવ્યો ને ક્યાં જવું, શાંતી છે કાયા તારી. જા. ૧
શું કરવાનું ને શું કીધું, શું હમજ્યો દેહ ધારી,
જન્મ ધરી જગદીશ ન જાણ્યો, છતી ખાલ હારી. જા. ૨
કોટી કુર્મ કરી કહ્યો નીચા, નરક તણો અધીકારી,
ધોર અસાન અવીર નીકા, મોહ નીશા અધારી. જા. ૩
મીઠ્યા મનોરથ સ્વપ્ન ધણેરાં, ઝંખે સુત્રવીત નારી,
અહતપણામાં આપ બૂલાયું, ભય પામ્યો અતી ભારી. જા. ૪
વેદ વેદાંત વદે છે એવું, કહે છે સંત પુકારી,
છોટમ શબ્દ સુણીને જાગ્યા, તે નરની ખસીહારી. જા. ૫

વસંત રાગ કી. ૨.

જીવન ચપલ જેવું ઝાકલ જળ, જન મન જોને વીચારી;
વાદળને જયમ વાયુ ચલાવે, તેવી કાયા છે તારી. જી. ૧
ભોગ સર્વ ક્ષણભગુર ભવના, સ્વર્ગાદીક સુખ એવું;
થાય જાય પણ સ્થાય નહી, અંતે ધનમાં દામીની જેવું. જી. ૨
પૂર્ણ કળાએ ચદ્ર પુનમનો, દીન દીન ધટતો જાય;

એવું જોખન જીવ સર્વનું, અંત્યે અમાસજ થાય. જીવં ૩
 અવ્યક્ત વૃક્ષ અલોકીક એવું, ખીલે તેમ ખરે છે;
 નામરૂપ ગુણ નાશવંત છે, ઉપજ એજ મરે છે. જીવં ૪
 અદ્ભૂત ખેલ રચ્યો અવીનારો, જોતાં પાર ન આવે;
 છોટમ પરમ દયાલ પ્રભુનું, ભજન કરી લોને ભાવે. જીવં ૫

કાણુ કરાળ કાળ છે કરડો, માન સર્વનું મોડે;
 વીળણુ દેહ ધરી જો આવે, તે સરખાને ન છોડે. કાં ૧
 પ્રત્યા જેના બચથી કંપે, જીવનું જોર ન ચાલે;
 મરણુ તણો ભય મોટો માથે, તે સર્વેને સાલે. કાં ૨
 પરવત કોરીને કાચ પેસે, બૂમી ધર કાઢી રહે છે;
 લોહ પાંજરામાંડી ભપેટે, તોએ તેજ મરે છે. કાં ૩
 રોગ દુઃખ સહુ સેવક એના, પ્રાણી માત્રને પીડે;
 સારા ને નરતા સરખા ગણે છે, એમ અઘટતું હીડે. કાં ૪
 નિર્દય નિષટ નિરંકુશ એવો, સર્વેને સંતાપે;
 છોટમ પૂરણુ પ્રહ્લ ભજી લો, તે સ્થળ કાળ ન વ્યાપે. કાં ૫

સોરઠ ગાગ કી. ૩.

સરજનહાર ભજો, રે મન સરજનહાર ભજો;
 કોટિ કુકર્મ કરી કરી જગમે, જમપુર જાન લજો. રેમં ૧
 ઓર દેવ યુનહે માયાકે, તાકો કોન ગજો;
 સખકે સરજનહાર મહા પ્રભુ, તાકી સેવા સજો. રેમં ૨
 જોડિ સાધન તે ભવભય નટરે, સોકર તૂતં તજો;
 કહે છોટમ કરતાર ભજનસે, પાવે પરમ મજો. રેમં ૩

નિરગુન નામ જપો, અહરનિશ નિરગુન નામ જપો;
જાતે જ્ઞાન ખઠે નહિ પ્રજુકો, સો તપ કાયકું તપો. અહર. ૧
ધાતુપખાન દેવકરી પૂજત, જાતે નામ થપો;
તાકું છાંડ ઓરકું ભજકે, કયુંભવ માંહિ ખપો, અહર. ૨
નામ સુધારસા જિનહિ આખ્યો, સો નહિ રહત છપો;
છોટમ નામ ખડગ કર ધરકે, એ ભવપાશ કપો. અહર. ૩

સદગુરુ જ્ઞાન ગૃહો, અખ મન સદગુરુ જ્ઞાન ગૃહો;
કામ કોધ મદ લોભ ગરવ છલ, દુરગુન દુર દહો. અખમ ૧
અવર કલ્પના સકલ છાંડકે, નિરગુન લક્ષ્ય લહો;
સુક્ષ્મ સ્થૂલ પદારથ તજકે, પદ નિરખાન ચહો. અખમ ૨
ઠોટિ ઠોટિ પ્રહ્લાંડ રારિકો, કારન પ્રજ્ઞ કહો;
છોટમ સદચિદ આનંદ ધરમે, સુખતે જાઈ રહો. અખમ ૩

પંચીકરણ.

દોહા.

શિષ્ય કહે આચાર્યને, નમન કરી ખહુ વાર;
કયાં તત્વથી વિશ્વને, એ વિશ્વકર્તાર. ૧
એજ પ્રશ્ન સુણી શિષ્યનું, ઉત્તર દે ગુરુરાય;
પંચ તત્વથી વિશ્વને, કર્તો ધડે અકાચ. ૨
જીવ અને ધર્શર તણા, પંચો કૃત સહુ દેહ;
વેદ શાસ્ત્ર અનુસારથી કહી જણાવું તેહ. ૩
કર્તોની ઈચ્છા વડે, વિશ્વ થયું છે જમ;
વર્ણન કરિયું વેદમાં, તત્વ થયાં છે તેમ. ૪

ગ્રોપાઈ.

- સહુનું કારણ છે કર્તાર, સદચિદ આનંદ રૂપે સાર;
તેની ઈચ્છા માયા જેડ, ત્રણે ગુણવાળી છે તેડ. ૧
- અસત્ય જડ અસાન સ્વરૂપ, એ માયાનું બાણો રૂપ;
રજ તમ સત્ત્વ નામના સાર, એ માયાના ગુણ નિધાર. ૨
- માયા સ્વરૂપ એનું કહ્યું, એથી રાખ્દ સહિત નમ થયું;
નભથી મહાપ્રભં વાયુ થયો, સ્પર્શ સહિત છે અને કહ્યું. ૩
- રૂપ સહિત અગ્નિ છે જેડ, થયો પ્રભંજનથી છે એડ;
અગ્નિથી જલજન-મજ કહે, તેરસ સહિત મહાજન લહે. ૪
- જલથી પૃથ્વીનો ઉત્પાદ, ગંધવતી એવો મુન વાદ;
મહા ભૂત ઉત્પત્તિ એડ, કહી વેદમાં વર્ણી તેડ. ૫
- કારણમાં ગુણ સરખ્યા જેડ, કાર્ય વિષે આવેછે તેડ;
નભનો એક રાખ્દ ગુણ કહે, રાખ્દ સ્પર્શ વાયુમાં લહે. ૬
- રાખ્દ સ્પર્શ રૂપ કહેવાય, અગ્નિમાં એ ત્રય લહેવાય;
રાખ્દ સ્પર્શ રૂપ રસ જેડ, જલમાં ચાર ગુણો છે એડ. ૭
- રાખ્દ સ્પર્શ રૂપ રસ ગંધ, પૃથ્વીમાં એમનો સંમધ;
પંચ ભૂતનો સાત્ત્વિક અંશ, તેથી જ્ઞાનેન્દ્રિયનો વંશ. ૮
- અંશ ગગનનો સાત્ત્વિક સાર, તેના કણિ થય. નિર્ધાર;
ભાગ વાયુનો સત્ત્વિક જેડ, તેથી ત્વચા થઈ છે એડ. ૯
- સાત્ત્વિક ભાગ તેજના કહે, તેનાં નેત્ર ઈન્દ્રિયો લહે;
સાત્ત્વિક ભાગ નીરનો ગૃહી, રસના ઈન્દ્રિય કરિયું સહી. ૧૦
- સાત્ત્વિક ભાગ ભૂમિકા તણો, નાસા ઉપજ એથી ગણો;
આકાશાદિકના ગુણ જેડ, છે ઈન્દ્રિયના વિષયો તેડ. ૧૧
- રાખ્દ વિષય છે કણુજ તણો, સ્પર્શ વિષય તે ત્વચાનો બણો;
રૂપ નેત્રનો વિષયજ કહે, રસ તે વિષય જીમનો લહે. ૧૨

- ગાંધ વીષય નાસાનો ગાય, જ્ઞાનેન્દ્રિયથી જ્ઞાન જાણાય;
વહી પંચભૂતોના જેહ, સાત્ત્વિક ભાગ સમષ્ટિ તેહ. ૧૩
- અંતઃકરણ કરચું તે તાણું, ચાર વૃત્તિયો તેની ભાણું;
મનવૃત્તિ પહિલી કહેવાય, જેહ વડે ખહુ સંસાર થાય. ૧૪
- બીજી વૃત્તિ બુદ્ધિ ભણે, સહુનો નિશ્ચય એણે ખણે;
ત્રીજી વૃત્તિ અહઃકૃતિ સોય, ગર્વ દેહિને એણે હોય. ૧૫
- ચોથી વૃત્તિ જાણો ચિત્ત, સ્મરણ થવાનું એ છે વિત્ત;
ચાર વૃત્તિ કોઈ તો ના કહે, અંતઃકરણ ચાર એ લહે. ૧૬
- જ્ઞાનશક્તિ છે સાત્ત્વિક માંય, મટે જ્ઞાન રહ્યું છે ત્યાંય,
પંચભૂતનો રાજસ ભાગ, કર્મેન્દ્રિયો ખની સોહાગ. ૧૭
- નભનો ભાગ રજ્જેમય ગૃહી, વાગિન્દ્રિય રચી દીધું સહી;
રાજસ ભાગ વાયુનો સાર, પાણીન્દ્રિય રચિયું નિર્ધાર. ૧૮
- રાજસ ભાગ તેજનો કહે, તેનું ચરણેન્દ્રિય મુનિ લહે;
રાજસ ભાગ ગૃહી જલ તણો, ઊપસ્ય ઇન્દ્રિય એનું ગણો. ૧૯
- રાજસ ભાગ પૃથ્વીનો જેહ, ગુદ ઇન્દ્રિયને જાણો તેહ;
પંચ કર્મ દેહમાં કરે, માટે કર્મેન્દ્રિય ઉચરે. ૨૦
- વાગિન્દ્રિયથી વચન વદાય, પાણિન્દ્રિયથી વસ્તુ ગ્રહાય;
ચરણેન્દ્રિયથી ચાલે સહુ, મલ વિસર્ગ ગુદથી છે કહું. ૨૧
- બ્રજાકાર્ય ઉપસ્યજ કરે, પંચકર્મ પચેતાં ખરે;
પચે ભૂત સમષ્ટિ ભણો, રાજસ ભાગ ગૃહી તે તણો. ૨૨
- પ્રાણ વાયુ કીધો છે ત્યાંય, ક્રિયા શક્તિ છે રાજસ માંય;
પ્રાણ વૃત્તિ દશ જે કહેવાય, શરીર ગાંહે તે લહેવાય. ૨૩
- પ્રાણ વાયુ તે તનમાં વહે, નાસાગ્રે સ્થાનક મુનિ કહે;
શરીર માંહિ કરે પ્રવેશ, એજ પ્રાણની ક્રિયા વિશેષ. ૨૪
- પ્રાણાયામ તો એણે થાય, તે કર્તાં સહુ પાતક જાય;

રીરમ થી માહર જાય, તેજ અપાન વાયુ કહેવાય.	૨૫
ગુદાસ્થાનથી ઉઠે તેહ, રેચક રૂપે જાણો એહ;	
અખિલ શરીરે વર્તે વ્યાન, કંઠ સ્થાનમાં રહે ઉદાન.	૨૬
સમાનતો તનુ મધ્યે વાસ, પોચાડે રસ ચારે પાસ;	
નાગ વાયુથી હોય ડકાર, કૂર્મવાયુ જિન્મેષણકાર.	
કૃકલછીકે ઉપજાવે સોય, દેવદત્તે ખગાસુ હોય;	
વાયુ ધનંજય પોષણ કરે, સકલ દેહ મધ્યે તે કરે.	૨૮
પંચભૂતના તામસભાગ, ગૃહી શરીરો રચ્યાં સુકાગ;	
પંચીકૃત છે સ્થૂલ શરીર, તેનું વર્ણન સુગુન્ધો વીર.	૨૯
એક તત્વમાં ચાર મેલાય, પંચીકરણ પાંચનું થાય;	
આકાશાદિક તત્વો જોડ, એમે ભાગ કરેલા તેહ.	૩૪
એક ભાગ એમાંથી ગૃહી, તેના ચાર કરેલા સહી;	
એક ભાગ અલગો છે જોડ, તેમાં ચાર ધર્મો છે તેહ.	૩૧
પંચીકરણ પાંચનું થયું, પિંડ તથા બ્રહ્માંડે રચ્યું;	
પંચીકૃત છે તનુ પૈરાટ, તેમાં ચાર આણ્યના ઘાટ.	૩૨
પહિલી આણ્ય જરાયુ ભણે, મનુષ્ય પશુ એમાંથી બણે;	
સ્વેદજ આણ્ય ખીજ કહેવાય; મશાકાદિક એમાંથી થય.	૩૩
ત્રીજી આણ્ય તે અંડજ કહી, પંખી આદિની ઉપજ લહી;	
ચોથી ઉર્લમજ આણ્ય કથાય, જૈષ્ઠાદિક તો એથી થાય.	૩૪
પંચીકૃત છે સગળાં સ્થૂળ, તેમાં પંચ તત્વ છે મૂળ;	
કઠિન ભાગતે પૃથ્વી તણો, દીક્ષાપણ તે જલનો ગણો.	૩૫
હંખણ ભાગ તે જાણો તેજ, હલણ ચલણ તે વાયુ એજ;	
પોલતેજ આકાશક થાય, એમ પચભૂતોની કાય.	૩૬
પાંચ ગુણે પચવીસજ થાય, પંચ પંચ એક એકમાં ગાય;	
આસ્થિ માંસ નાડી ત્વચ વાળ, ભૂમિ ગુણ એ પંચ વિશાળ.	૩૭

રેત મૂત્ર પરશેવો લાળ, રધિર સહિત જળના ગુણ ભાળ;	
ક્ષુધા તૃષ્ણા નિદ્રા ઉદ્વેગ, આળસ એ પાવક ગુણ વેગ.	૩૮
પાનન તથા પ્રસારણ થાય, ઉઠે ચાલે સંઠેચાય;	
વાયુ તણા પચે ગુણ એહ, ચાલે સર્વ એમ જન દેહ.	૩૯
કટી ઉદરને -હૃદયે વાસ, કંઠ શીષ એ પચાકારા;	
હવે પચભૂતોની માંય, પચ ભાગ લેળેલા ત્યાંય.	૪૦
તેના ગુણ જૂદાછે જેહ, વિસ્તારીને વર્ણ્ય તેહ;	
પૃથ્વીમાં પૃથ્વીછે જેહ, આસ્થિકાકિન પીતછે એહ.	૪૧
પૃથ્વીમાં જલથીછે માંસ, તેથી તેમાં છે ઢીલાશ;	
નાદી પૃથ્વીમાં છે તેજ, જવરથી ઉળગુ જળાએ એજ.	૪૨
ત્વચ્ચા ભાગ પૃથ્વીમાં વાય, તેથી જ્ઞાન સ્પર્શનું થાય;	
રોમ પૃથ્વીમાં છે નભ વડે, તેથી છેદે દુઃખ ના પડે.	૪૩
જળમાં જળનો ભાગજ રેત, ધરે ગર્ભને રંગે શ્વેત;	
જળમાં અગ્નિથી મૂત્ર હોય, તેથી ઉળગુ રહેછે સૌય.	૪૪
જળમાં વાયુથી પ્રસ્વેદ, શ્રમ કરનાં ઉપજેછે ખેદ;	
જળ આકારા ભાગથી લાળ, તેથી ઉચી ચડેછે જળ.	૪૫
જળ પૃથ્વીથી રક્તજ હોય, તેથી લોહીત દીસે સૌય;	
અગ્નિમાં અગ્નિછે જેહ, ક્ષુધા ધણી ઉપજવે તેહ.	૪૬
અગ્નિ ભેળો વાયુ થાય, લાગે તૃષ્ણા કંઠ સૂકાય;	
અગ્નિમાં નભ નિદ્રા સૌય, તેથી શુન્ય સ્વભાવે હોય.	૪૭
અગ્નિમાં જળ ભાગ કધાય, તેનાથી ઉદ્વેગજ થાય;	.
અગ્નિમાં પૃથ્વીછે જેહ, ઉપજે આળસ જરૂતા એહ.	૪૮
પવનમાંહિ પવનછે જેહ, દોઢ મુકીને ધાવુ તેહ;	
અંગ પ્રસારણ જે અવકારા, તે વાયુ મધ્યે આકારા.	૪૯
ઉચ્ચ યત્ન ઉઠિને એજ, તે વાયુમધ્યે છે તેજ;	

ચક્ષુ ન હોય ન કરે જન કોય, વાયુ મધ્યે જલછે સોય.	૫૦
શરીરનું સંકેચન થાય, વાયુમાં પૃથ્વી કહેવાય;	
આકાશમાં આકાશછે જહ, રીધ આકાશ જાણુવું તેહ.	૫૧
શબ્દ સુણ છે તેમાં સોય, માટે નાદ અનાહત હોય;	
કંઠ વિષે વાયુ આકાશ, મુખ નાકથી ચાલે શ્વાસ.	૫૨
તેજકાશ -હૃદયની માંય, તેથી રહે ઉપણતા ત્યાંય;	
જલ આકાશ ઉદર કહેવાય. તેથી જળ તે માંહિ ભરાય.	૫૩
કંઠ આકાશ અવની સંખંધ, તેથી તેમાં રહેછે ગંધ;	
પંચેતત્વ તણા ગુણ વળી, આકાશ મધ્યે રહેછે મળી.	૫૪
અથ પૃથ્વી જળ મોહજ જાણુ, કોંઈ અગ્નિથી છે નિર્માણુ;	
કામ વાયુને લોભ આકાશ, પંચતણા ગુણ પંચ પ્રકાશ.	૫૫
પંચીકૃત છે સ્થૂળ શરીર, ભોગસ્થાનક વર્ણુ ધાર;	
શ્રોત્રત્વચા જિવહને ધ્રાણુ, નેત્ર સહિત માનેદ્રિય જાણુ.	૫૬
વદન હસ્ત ચરણને ગુદા, ઉપરધ્યુત કર્મેદ્રિય સદા;	
મન ખુદ્ધિ અહંકૃતિને ચિત્ત, અંતઃકરણ ચાર એ વિત.	૫૭
એ ચૌદે ઈંદ્રિય કહેવાય. તેના નામ વિષય પતિ ગાય;	
ઈંદ્રિયને અધ્યાત્મજ કહે, વિષયોને અધિભૂતજ ગ્રહે.	૫૮
પતિને તો અધિદેવજ કહે, તે વિસ્તારી કહુંકું હવે;	
દેહ વિષે એ ચૌદ જણાય, એથી આત્મા ભિન્ન ગણાય.	૫૯

મનાહર છંદ.

શ્રોત્રને અધ્યાત્મ કહે, અધિભૂત શબ્દ ગ્રહે;
 દિગ્ગપાગ અધિદેવ, અનુગ્રહ કારીછે;
 ત્વચાને અધ્યાત્મ ગાય, સ્પર્શ અધિભૂત થાય;
 વાયુ તેનો અધિદેવ, પતિ શુભકારીછે;
 નેત્રને અધ્યાત્મ વદે, અધિભૂત રૂપ ગદે;

અધિ દેવ સૂર્ય તેનો, તેજવંત ભારીછે;
 છામને અધ્યાત્મ ભવે, અધિભૂત રસ કવે;
 અધિદેવ વરુણ તે, સદા અવિકારી છે.
 ધ્રાણુને અધ્યાત્મ કહે, ગંધ અધિભૂત લહે,
 પૃથ્વી અધિદેવ તેતો, વિદ્યાવંત ગાય છે;
 વાણીને અધ્યાત્મ ગાય, અધિભૂત જે ખોલાય,
 અધિદેવ પાવક તે, તેહને સહાય છે;
 હાથને અધ્યાત્મ વહે, લેવું અધિભૂત ગદે,
 ઈંદ્ર અધિ દેવ તેનો, વેદાંતે કથાય છે;
 અધ્યાત્મ પદ પ્રમાણે, ગતિ અધિભૂત જાણે;
 વિષ્ણુ અધિ દેવ તેનો, સારિવક કથાયછે.
 ગુદ તે અધ્યાત્મ ભાગ, અધિભૂત મળ ત્યાગ,
 યમ અધિ દેવ તેનો, અનુશ્ચિ તે કરે;
 ઉપસ્થ અધ્યાત્મ ગાય, પ્રજા જન્મ એણે થાય,
 એ છે અધિભૂત અધિ, દેવ ધાતા બિચરે;
 મન છે અધ્યાત્મ તેનું, મનન છે અધિભૂત,
 અધિ દેવ તેનો ચંદ્ર, નાના ભાવ તે ભરે;
 બુદ્ધિ છે અધ્યાત્મ તેનો, ખોધ અધિભૂત જેનો,
 બૃહસ્પતિ અધિ દેવ, જ્ઞાન તે પતિ ખરે.
 છે અધ્યાત્મ અહંકાર, અધિભૂત ગર્વ સાર,
 રુદ્ર અધિ દેવ તેનો, શાસ્ત્રકાર જાણે છે;
 ચિત્તને અધ્યાત્મ કહે, અંધિ ભૂત સ્મૃતિ લહે,
 અધિ દેવ ક્ષેત્રજ્ઞ, વેદાંતો વખાણે છે;
 એમ જોઈ ઈંદ્રિયોએ, રાખ્યાદિ વિષય કરો,
 દેવ કૃપા વડે જીવ, અનુભવ જાણે છે;

૨૧૭

પ્રકૃતિ અધ્યાત્મ કેરો, વિકાર છે અધિભૂત,
ઈશ્વર છે અધિ દેવ, શ્રુતિયો પ્રમાણે છે.

૪

ચૌપાઈ

મૂખને કર્ણે દ્રિય છે સાર, આકાશ તત્વ તણી નિર્ધાર,
એકજ શબ્દ વિષય ત્યાં રહે, મુખે ઉચરે કર્ણે ગ્રહે. ૧
ત્વચ્છા હાથ બે વાયુ તણી, સ્પર્શ વિષય બેના હથે ગણી,
ત્વચ્છા વિષે જો ખરજન થાય, હાથ વલૂરે તો દુખ જાય. ૨
નેત્ર ચરણ બે ઈન્દ્રિય જેહ, તેજ તત્વનાં કહિયે તેહ.
રૂપ વિષય બેહુ મધ્યે સરે, નેત્ર જીવેને પગ ડગ ભરે. ૩
ઉપસ્થને રસના બે જોય, જળ તત્વનાં ઈન્દ્રિય સોય,
રસનાએ રસ જે લેવાય, ઉપસ્થનું ખળ વૃદ્ધિ થાય. ૪
ગુદા પ્રાણ બે ઈન્દ્રિય જેહ, પૃથ્વી તત્વ તણાં છે તેહ.
ગુદા ઈન્દ્રિયે ગંધ સદાય, પ્રાણ ઈન્દ્રિયે જાણ્યો જાય. ૫

દોહડા

સ્થુલ સૂક્ષ્મ કારણ મહા, કારણ ચારે દેહ,
વેદાંત જે વર્ણિયા, અહિં જણાવું એહ. ૧
દેહોમાં દેહી રહે, પણ દેહી છે ભિન્ન;
અહંસ્કુરણથી ઓળખે, તે જન જાણો ધન્ય. ૨

ચૌપાઈ

પંચીકૃત જે પંચેભૂત, રહ્યાં પરસ્પર તે અનુસ્થૂત;
તેનાં સ્થુલ શરીરો કયાં, યથાયોગ્ય અંગો ત્યાં ધર્યાં. ૧
સ્થુલ દેહ ઉત્પત્તિ તણા, બે પ્રકાર મુનિ બોલે ધણા,
યોનિજ એક અયોનિજ અન્ય, ઉભય દેહ એ માયા જન્ય. ૨
યોનિથી ઉપજે છે જેહ, યોનિજ દેહ કહે મુનિ તેહ,
યોની વીના જીવતી થાય, તેજ અયોનીજ તનુ કહેવાય. ૩

- શુક અને શોણિત એ મળી, યોનિજ દેહ ખને છે વળી,
જરાયુજને અંડજ દેહ, ઉમય ભેદ યોનિજના એહ. ૪
- ખાંભાવરક ચર્મપુટ રહે, તેનુ નામ જરાયુ કહે,
તેયો જની ઉપજ થાય, તેજ જરાયુજ તનુ કહેવાય. ૫
- અનુષ પશુ આદિકના દેહ, મુની જરાયુજ વર્ણુ તેહ,
અંડજ તેજ અંધી થાય, પક્ષી આદિક તે કહેવાય. ૬
- ત્રિરીંધ અયોનિજ તનુ કહેવાય, શ્રોણિત શુક વિના તે થાય;
સ્વેદજને ઉદ્ભિજ્જ શરીર, કહે મનોમવ ત્રીંગું ધીર. ૭
- પૃથ્વીલક્ષાદિકના દેહ, મુનિયો સ્ત્રેંજ ખોલે તેહ;
પૃથ્વી ભેદીને જે થાય, વૃક્ષાદિક ઉદ્ભિજ્જક થાય. ૮
- બ્રહ્માના મનથી મુનિ થય, તેજ મનોભવ તનુધર કહ્યા,
પિંડ તણી ઉત્પત્તિ હવે, વાણું જે ખડુ મુનિજન કવે. ૯
- જીવ કર્મ વશ સત્ત્વા કહે, માટે ખડુ તનુઓમે ગ્રહે,
ચાતાયાત કરે ખડુ વાર, ધરી યંત્ર ધટવત નિર્ધાર. ૧૦
- જીવો જીર્ણ કલેવર તજે, વલની નૂતન તનુને ભજે,
જેમ જલુકા તુશમાં ફરે, ખીંગા તૂણ ઉપર પગ ધરે. ૧૧
- રણાનુમંધ પૂર્વનું હોય, પુનર્જન્મ પામે સહુ કોય,
કર્મપૂર્વકૃત હોયે જયા, જાતી આયુષ સુખ દુખ તથા. ૧૨
- કર્મમધ જે જનને હોય, ધૂમ મારગે જાયે સોય,
ચંદ્ર મંડલે ને તો જાય, ત્યાંથી વાયુને વશ થાય. ૧૩
- વાયુથી વૃષ્ટિમાં ફરે, ઓષધિયો માંહે સંચરે,
પિતા તેજ ઓષધિયો ખાય, તેના શુક વિષે તે જાય. ૧૪
- કરે દંપતી મૈયુત જદા, શોણિત શુક મળે છે તદા,
દેહારંભ ઉમયથી થાય, નવમાસે તે પૂણિ ધડાય. ૧૫
- પ્રથમે મારો કંઠલ ધડાય, તે દ્વીજા સરખો કહેવાય,

- બીજી કઠિન અને છે સોય, અવયવ અંકુર ત્રીજી હોય. ૧૬
 અવયવ જોયે પૂર્ણ ઘડાય, જ્ઞાન પાંચમે માસે ગાય,
 શોણિત માંસાદિક છે જોડ, તેજ માસમાં ઉપજે તેડ. ૧૭
 છક્રે ધમની નાડી કેશ, શિરા નખાદિક વાધે બેશ,
 પૂર્ણ ઘડાય સપ્તમે ખાળ, ધડે એક સહુનો પ્રતિપાળ. ૧૮
 જ્ઞાતસ્મર તેમાં ઉપજે, ત્યારે જગકર્તાને ભજે,
 કર્યો કર્મ સંભારી કરી, પ્રભુનો સ્તુતિ આરભે ખરી. ૧૯
 છુટો થાગે હવે હું જદા ભક્તિ તારી કરવી તદા,
 એ વેળાએ એક કહ, પ્રસવ પછી માયા મન ગ્રહ. ૨૦
 માસ આઠમે પૂરો થાય, ખાલકમાં ખત્ર પૂર્ણ ઘડાય,
 નવમે પૂર્ણ થાય જોડે, પ્રસવ થાય તેના તેડે. ૨૧
 પ્રસવકાળમાં રતને ખળે, યોની યત્ર થતી નીકળે,
 સ્થુત દેહ ઉત્પત્તિ એમ, વર્ણી તે મુનિ વર્ણી તેમ. ૨૨

છપા છંદ.

- જલચર તનુ નવ લાખ, પક્ષિ દશ લાખ વખાણે,
 વીશ લાખ પશુ જાતિ, ત્રીશ લખ થાવર જાણે;
 એકાદશ લખ કીટ, ચાર લખ માનવ માને,
 ચોરસી લખ એમ, યોનિ સહુ લાખો પાને,
 નરદેહ તેહમાં શ્રેષ્ઠ છે, વિપ્ર દહ તેથી સરે,
 જે ધર્મ સહિત ભક્તી કરે, તે ભવસાગરને તરે. ૧

અંગુષ્ઠમાત્રં પુરુષં નિશ્ચક્રામયમોઽવજાત્ ૧

ષોઢશકલઃ પુરુષ દતિશ્રુતેઃ ૨

દેહા.

- સ્થૂત દેહમાંહે વળી, સૂક્ષ્મ દેહછે અન્ય;
 છે અંગુષ્ઠ પ્રમાણ તે, જાણે મુનિ ધન્ય. ૧

સોળ કળા શ્રુતિયે કહી, સૂક્ષ્મ દેહની જોડ;
એકાદશ ત્યાં ઈન્દ્રિયો, પંચપ્રાણ મળી તેડ. ૨
ચોપાઈ.

પંચજ્ઞાન ઈન્દ્રિય કહેવાય, કર્મેન્દ્રિય પણ પંચ ગણાય;
અંતઃકરણ એક ત્યાં થઈ, ઈન્દ્રિય એકાદશ મુનિ કહે. ૧

અંતઃકરણ વૃત્તિયો ચાર, માનેછે મુનિયો નિધાર;
સંશય તે મન ઠેર ૩૫, નિશ્ચય તે છે બુદ્ધિ ૨૫૩. ૨

અહંકાર છે ગર્વાકાર, ચિત્ત સ્મરણ ૩૫ નિર્દ્યાર;
પ્રાણ અપાન તથા છે વ્યાન, વળી ઉદાન ને તથા સમાન. ૩

સોળ કળા એવી કહેવાય, લિંગદેહ પણ એને ગાય;
તેની ભીંતર કારણ દેહ, ભણે વાસના રૂપી તેડ. ૪

તેને કોઈ અવ્યાકૃત કહે, અજ્ઞાન સંસાર કોઈ મુનિ લહે;
ઉપસંહાર જ્ઞાનનો તાલિં, કારણ ૩૫ મતી ત્યાં રહી. ૫

વડના બીજ વિષે વડ વૃક્ષ, સોળ કળા ત્યાં તેવી દક્ષ;
કારણમાં મહા કારણ દેહ, આત્માને આરાધે તેડ. ૬

અહંરુદ્રણ આત્માને થાય, તે મહાકારણ દેહ ગણાય;
જ્ઞાની અજ્ઞાની સહુ તણા, સ્થૂલદેહ વિણસેછે ધણા. ૭

ત્રણ દેહ તેમાં છે જોડ, જ્ઞાનવડે વિણસેછે તેડ;
મોક્ષ લગી ત્રય અમર ગણાય, મોક્ષ થતાં મયનો ક્ષય થાય. ૮

સૈંધવ ક્રદક વિષે જિમ મળે, જીવ એમ પ્રજ્ઞમાં ભળે;
મોક્ષ નામ તેનું કહેવાય, એ ચોથો પુરૂષારથ ગાય. ૯

જન્મ મરણ કુખ તેથી ટળે, પ્રજ્ઞાનંદ મહા સુખ મળે;
જાગૃત સ્વપ્ન સુષુપ્તિ સાર, તુર્યા સહિત અવસ્થા ચાર. ૧૦

સોળ કળા જ્યાં જાગૃત રહે, માટે જાગૃત તેને કહે;
સ્થૂલ દેહને કરી સહાય, સ્થૂલ ભોગ ત્યાં ખડુધા થાય. ૧૧

- શાબ્દાદિક વિષયોનું જ્ઞાન, થાય યથારથ રહેછે ભાન;
જીવ નેત્ર સ્થાનમાં રહી, ખાહ્ય વસ્તુ જાણેછે સહી. ૧૨
- વિશ્વનામ તેનું મુનિ બણે, તેહ રજ્જેગુણરૂપી ગણે;
અકાર માત્રારૂપી એહ, વદે વૈષ્ણવી વાણી તેહ. ૧૩
- જનું નિદ્રાને વશ જાય, સ્વપ્નાવસ્થા તેમાં ધાય;
સોળ કળા તે સાથે ગ્રહે, કંઠસ્થાનમાંહે જઈ રહે. ૧૪
- દંટ શ્રુત જ વસ્તુ હોય, તેનું સ્મરણ કરેછે સોય;
જયો ઈશ્વર રચના હોય, કલ્પે ઘાટ સરીખા સોય. ૧૫
- વિષય વિલાસ ધણે ત્યાં કરે, જાગૃતમાં તે જૂઠા ઠરે;
સ્વુત દેહને કરી સહાય, ભોગ તિહાં પ્રવિ વિકતજ થાય. ૧૬
- ભોક્તા તૈજ સમાની બણે, સત્વગુણી તેને મુની ગણે;
હકાર માત્રારૂપી એહ, વદે મધ્યમા વાચા તેહ. ૧૭
- જીવ ગાઢ નિદ્રાવશ હોય, કહે સુષુપ્તિ તેને ઠાય;
હૃદય માંહિ તે કરે નિવાસ, ખાહ્ય વિષયનો છે ત્યાં નાશ. ૧૮
- ત્યાં ઈન્દ્રિય વિષયોને તજે, ભોગાં થઈ શાંતીને ભજે;
કષય જિમ અવયવ સંહરે, તીમ ઈન્દ્રિય ત્યાં ભોગી કરે. ૧૯
- કારણ તનુને કરી સહાય, ભોગ તિહાં આનંદજ થાય;
ભોક્તા પ્રાસ જીવ તે તણો, તમો ગુણી તેને તો બણો. ૨૦
- મકાર માત્રારૂપી એહ, ગીરા વદે પર્યંતી તેહ;
જીવ અહંકૃતીને વશ હોય, અહમસ્મિ સદૂપી સોય. ૨૧
- તુર્ધાવસ્થા તે કહેવાય, ચીદ્રુષે જનું લહેવાય,
મૃદ્ધસ્થાન કરે નીવાસ, સ્વયં જયોતીમય પરમ પ્રકાશ. ૨૨
- મહાકારણને કરી સહાય, મહાનંદનો ભોગજ થાય,
પ્રત્ય ગાત્મ અભીમાની તેહ, શુદ્ધ સત્વ ગુણ રૂપી એહ. ૨૩
- અર્ધ માત્ર રૂપી મુનિ કહે, પરાગરાને તે તો ગૃહે,

ચાર અવસ્થા એવી થાય, દેહાદીક બંધન કહેવાય.	૨૪
જીવ જદા અપરાધી થયા, પ્રકૃતી રૂપ બંધનમાં ગયા,	૨૫
એવીસ તત્ત્વ પ્રકૃતી તણાં, પ્રભુએ દેહ રચ્યા છે ધણા.	૨૬
હેંડ એટી સમ જાણો તેહ, માટે બંધન જાણીયે એહ,	૨૭
મહાવીરાગ ઉપજે જદા, જીવ બંધથી છુટે તદા.	૨૮
રાજસ રાગ બંધનું મૂળ, મોક્ષ વીણે એ છે પ્રતીકૂળ,	૨૯
વીરાગથી તે રાગજ મટે, ચાર દેહ મય બંધન કટે,	૩૦

દોહા

પરાપર્યંતી મધ્યમા, વૈષ્ણવી વાણી ચાર;	૧
શ્રોતા જનને સમજવા, તેનો કંઠ પ્રકાર.	૨
એતન નીજ ઇચ્છા ધરે, શબ્દ બોલવા જેહ;	૩
પ્રભુવરૂપ એ પ્રથમછે, પરા જાણવી તેહ.	૪
અર્થવાન ખડુ શબ્દનો, જેમાં ઘાટ ધડાય;	૫
અક્ષર ગોઠવણી અને, તે પર્યંતી થાય.	૬
સૂક્ષ્મ વાણી મનમાં અને, પુસ્તક વાચન થાય;	૭
તેજ જાણી મધ્યમા, ખાહર તે ન જાણાય.	૮
શ્રોતાજન શ્રવણે ધરે, એવો જ ઉચ્ચાર;	૯
વાણી તે છે વૈષ્ણવી, બોલે તનુ ધરનાર.	૧૦
આઘ અક્ષર ઓંકાર એ, બ્રહ્મતાણું છે નામ;	૧૧
આરાધન એનું કરે, તેનું સુધરે કામ.	૧૨
અ ઉ મ એ ત્રણના, સંધીથી ઉચ્ચાર;	૧૩
ઓં એવો એ થાયછે, મુની બોલે નીર્ધાર.	૧૪
અકાર બ્રહ્મા જાણીયે, ઉકાર વીગણરૂપ;	૧૫
અકાર તે શીવરૂપ છે, અર્ધમાત્ર ચીદ્રૂપ.	૧૬
અર્ધમાત્ર અહિં જ ગણી, તેનો નહીં ઉચ્ચાર;	૧૭

કુરંગમથી એ તો જડે, શાસ્ત્ર કહે નીધાર.

૯

જીવ અને પરમેશના જે છે, ચારે દેહ;

તેની વીસ્તારી કથા, કહું સુણુ જ્ઞાતા તેહ.

૧૦

છપા છંદ.

સ્થૂલ દેહમાં એક, અવસ્થા જાગૃત થાય;

અભીમાનીછે વીશ્વ, તેહનો પતી ગણાય;

સ્થૂલ ભોગ તે કરે, નેત્ર સ્થાનકમાં રહેછે;

માત્રા અકાર એક, રજેગુણરૂપ કહેછે;

જે વાણી બોલે વૈખરી, એ આઠ ઉર ધારીયે;

એ વાત કહી વેદાંતમાં, દઢનાથી મન ધારીયે.

૧

સૂક્ષ્મ દેહમાં થાય, સ્વપ્ન જોગી જન ભાષે;

અભીમાની તો એક, તેહનો તૈજસ દાષે;

તે પ્રવી વિકતજ ભોગ, કરે કંઠે રહી આપે;

ઉકાર માત્રારૂપ; સર્વગુણ તેનો થાપે;

તે વાણી ઉચરે મધ્યમા, એ આઠ ભાષે કવી;

ખડુ રૂપિયોના મત જોઈને, અચલ વાત આતો ચવી.

૨

કહીયે કારણ દેહ, સુષુપ્તી તેમાં થાય;

અભીમાની છે પ્રાણ, પતી તે તેનો ગાય;

ભોગ કરે આનંદ, હૃદયમાં રહીને આપે;

મકાર માત્રારૂપ, તમો ગુણ તેને થાપે;

તે પર્યંતી વાણી વદે, એ આઠ અહી ભાષીયાં;

તે તત્ત્વ વાત જાણી કરી, સગળાં સમજી રાખીયાં.

૩

મહા કારણ દેહ, તેહમાં તુષ્ટા જાણા;

પ્રત્યગાત્મ તે તણા, એક માની પરમાણા;

મહાનંદનો ભોગ, કરે શીરમાં રહી પાતે;

અર્ધ માત્રને શુદ્ધ, સત્વગુણ રૂપે જોતે,
 તે વાણી ઉચરે છે પરા, ઇચ્છાથી પોતે ધણી;
 કહિ વાત જવના દેહની, હવે કહુ હરિ તનુ તણી.
 દેહ ભયો ત્રહ્માંડ, અવસ્થા સુષ્ટી રૂપી;
 ત્રીનો અભિમાની એક, તેહનો કહે સુરૂપી;
 મહાસ્યુલ જે ભોગ, નેત્ર સ્થાનકમાં સાધે;
 અકાર માત્રા રૂપ, રજો ગુણ રૂપે લાધે;
 તે દેવે વાણી ઉચરી, તે ત્રગ્વેદ ગણાય છે;
 છે શાખાઓ તેની ધણી, વિષ્ણુ મુખે ભણાય છે.
 હિંગુચર્મ સુદેહ, અવસ્થા પાલન જાણે;
 હરિ અભિમાની દેવ, વેદ વેદાંત વખાણે;
 ભોગ કરે પ્રવીવેક, કંઠ સ્થાનકમાં પોતે;
 ઉકાર માત્રા રૂપ, સત્વગુણ રૂપી જોતે;
 શુભ તેની વાણી જાણીએ, સામ વેદી રૂપી સહી;
 કહી શસ્ત્ર શાખા તેહની, પણ અહુણાં થોડી રહી.
 દેહ અવિદ્યા એક, અવસ્થા સં-હતિ બાપે;
 મહારૂઢ જે દેવ, તેજ અભિમાની દાપે;
 ભોગ કરે આનંદ, હૃદય સ્થાનકમાં વાસો;
 અકાર માત્રા રૂપ, તમોગુણરૂપ ઉપાસો;
 તેમ્હડની વાણી જાણીએ, યજુર્વેદ રૂપી ભલી;
 જન શાખાઓ તેની ભણે, તેમાં વ્યાપે નહી કળી.
 માયા રૂપી દેહ, અવસ્થા સાક્ષી તેની;
 અભિમાની સર્વેશ, મહા ઇશ્વરતા એની;
 મહાનંદનો ભોગ, બ્રહ્મ રંધ્રે રહી સાધે;
 અર્ધ અગોચર માત્ર, શુદ્ધ સત્વ ગુણી લાધે;

૪

૫

૬

૭

શુભ તે પ્રભુની વાણી ભલી, વેદ અથવણું જાણીયે,
જન તેની શાખા જે બણે, તે વીઠ્ઠાન પ્રમાણીયે. ૮
છે અશરીરી એક, અવસ્થા ન મળે જને,
તો શાંતું અભીમાન, જાણુ આરાધે તેને,
પુણું કામ છે તેજ, ભોગ ત્રણા નહી જોતે,
છે વ્યાપક સર્વત્ર, અકથ નીરગુણુ છે પોતે,
પ્રભુ સચ્ચીદ સુખમય તે કહ્યો; મહા વાક્ય સદ્ભાષીમાં,
અહીં શ્રુતી ગુરુની આપેલ તે, સમજણુ આવે અર્થમાં. ૯

ચોપાઈ

હવે પંચ કોશ છે જહ, વીસ્તારી સંભળાવું તેહ,
પહીલો કોશ અત્રમય કરે, બીજો કોશ પ્રાણમય ગ્રહે. ૧
ત્રીજો જાણ્ય મનોમય કોશ, ચોથો વીજ્ઞાનમય નીર્દોષ,
આનંદમય પંચમ નીર્ધાર, એ ઉપનીષદ તણો વીચાર. ૨
અત્ર ભક્ષથી વાધે જહ, કોશ અત્રમય જાણો તેહ,
પંચકુત પંચીકૃત કરી, ધરે અત્રમય તનું શ્રીહરી. ૩
પ્રાણાદીક વાંચુ જે પંચ, કમ્પેદ્રીયનો તેમાં સંચ,
એ દશ મળી કરે જે કામ, કોશ પ્રાણમય તેનું નામ. ૪
અનને જ્ઞાન ઇંદ્રિયો મળી, કોશ મનોમય કહિયે વળી,
વીજ્ઞાનમય તે બુદ્ધિ નામ, સર્વ વસ્તુ સમજણુ નામ. ૫
આનંદમય તે આત્મા એક, ચેતન રૂપી કરો વીવેક,
દેહ તણું ધરતાં અભીમાન, તેણે તે બુદ્ધ્યો નીજ જ્ઞાન. ૬
દેહાદિ કૃતી રૂપી કોશ, વિંદ્યાયાથી લાગ્યો દોષ,
નીલાદીક બહુ રંગે જમ, સ્ફટીક રંગ બદલે છે એમ. ૭
પંચ કોશને યાગે જાત, કોશ રૂપ યાજ જામ મહાંત,
૧૫

સ્પટીક રંજથી જૂદો થાય, શુભ્રરૂપ ત્યારે દર્શાય.	૮
કોશ તાણું ત્યાગે અભિમાન, હોય શુદ્ધ આત્માનું જ્ઞાન;	
કોશ તેજ વીંટણનું નામ, કર્મવડે ખનિયું એ કામ.	૯
ખંધ રૂપ જાણો નિર્ધાર, તે છુટે પામે ભવપાર;	
પંચકોશમય એકજ દેહ, આત્માને ખંધન છે તેહ.	૧૦
સુખ દુખ ભોગવવાને કાળ, કર્મ બેઠું આપે જગરાજ;	
માટે ભોગાલય કહેવાય, જન્મ મરણ એ મળતાં થાય.	૧૧
પટ ભિંમિષ ભાવ વિકાર, દેહવંતને છે નિર્ધાર;	
કામાદિક પટ શત્રુ વળી, ખોટાં કામ કરાવે ભળી.	૧૨
માટે કરે ખંધનાં કામ, ત્રણુથી ના થાય વિરામ;	
વારંવાર ધરે અવતાર, તેનું નામ કહે સંસાર.	૧૩
હિપજે જો એથી નિર્વેદ, તો સંસૃતિનો થાય હિછેદ;	
વેદાચારજ શરણે જતાં, પરબ્રહ્મ પામે તનુ છતાં.	૧૪
જીવન્મુક્ત ત્યારે ખની જાય, દેહ યકી છુટો લેહેવાય;	
વિદેહ મુક્ત તનુ વિછડે થશે, પરબ્રહ્મમાંહે મળી જશે.	૧૫
જ્ઞાન શાસ્ત્ર ગ્રંથોનું ગૃહ્યું, પંચીકરણ છોટમે કશું;	
પંચીકરણ જાણશે જોઈ, સદાનંદ પામશે તેહ.	૧૬

ઇતી પંચીકરણું સમાપ્ત

બહેર ખખર.

આ પુસ્તક જ્યોતે ખરીદવાની ઈચ્છા હોય તેમને
નીચે લખેલે ઠેકાણેથી શકડી કીમને મળશે. દેશાવરવાળાએ
૧ આનો વધારે મોકલવો. નાટપેટ કાગળ લેવામાં
આવશે નહીં. દરેક નકલ ખરીદનારને એક નકલ મફત
મળશે અગર પોષ્ટ ખર્ચ એકસે નહીં. ઘાઘપણ પરોપકા-
રી નર પાસે જ્યાં આ પુસ્તકમાં પદો છે તેવાં પદો હોય તે
જો મારા પર મોકલશે તો ખીજ મકતોના પદો છપાવવાનો
વીચાર છે તેની સાથે તે લખવ કરવામાં આવશે.

મુંબઈમાં—છપાવનાર મોરલીધર કરશનદાસ શોઢા પાસેથી
ઠે. બીડીખખરના રસ્તા પર ટાંકીની સામે દેરાની ખાણુમાં.

મુંબઈ—ગુજરાત પ્રીટીંગ પ્રેસમાંથી. ઠે. બીડીખખરને રસ્તે

,, ધામોદર ઇશ્વરદાસ લાયબ્રેરીમાં કાલકાદેવીઉપર
સુરતમાં—જીકડબાઈ કોકાબાઈ પાસેથી ઠેકાણું મહીધર
પરામાં મોટા ગોડીઆના મંદીર પાશે.

ભરૂચમાં—જુનાખખરમાં વેણીલાલ મોહનલાલ સુખડીયા
ની દુકાનેથી શા. નગીનદાસ મોહનલાલ પાસેથી

ધોલેરામાં—ડા. ગોવનજી નાગજીની દુકાનેથી

ભાવનગરમાં—ડા. ત્રિભોવનદાસ જુલાબાઈ પાસેથી

અમદાવાદમાં—અમદાવાદ ટાઈમ્સ પ્રેસમાંથી.

,, ગુજરાતવરનાક્યુલર શોશાઈટીમાંથી
લા. ડા. મોરલીધર કરશનદાસ શોઢા.

